

26 νομ. 09
ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΗ ΕΠΙ ΠΕΝΤΑΕΤΙΑΝ
1899—1904

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΦΥΣΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

ΣΥΝΤΑΧΘΕΙΣΑ
κατά τὴν
Νέαν διοικητικὴν διαίρεσιν
τοῦ Κράτους

ΠΡΟΣ
ΧΡΗΣΙΝ ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

ΑΜΦΟΤΕΡΩΝ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ

ΥΠΟ

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΜΕΤΑΞΑ

Αριστοβαδμίου δημοδιδασκάλου καὶ Δρος τῆς Νομικῆς

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Ἡ ΑΡΧΙΚΗ ΠΩΛΗΣΙΣ ΕΝ ΤΟΙΣ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΣΙ

ΜΙΧΑΗΛ ΣΑΛΙΒΕΡΟΥ

1899

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

1899-1903

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΗ

ΣΥΝΤΑΧΘΕΙΣΑ

ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΝΕΑΝ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΝ ΔΙΑΙΡΕΣΙΝ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΗ ΕΠΙ ΠΕΝΤΑΕΤΙΑΝ

1899-1903

ΥΠΟ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ

ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΑΜΦΟΤΕΡΩΝ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ

ΥΠΟ

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΜΕΤΑΞΑ

Ἀριστοβαθμίου δημοδιδασκάλου καὶ Δρ. τῆς Νομικῆς.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ

ΜΙΧΑΗΛ Ι. ΣΑΛΙΒΕΡΟΥ

6.—Ὁδὸς Σταδίου—6.

1899

Αριθ. Πρωτ. 9157
Διεκπ. 7859

Ἐν Ἀθῆναις τῇ 21 Ἰουλίου 1899.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς
Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως

Πρὸς τὸν κ. Ν. Μεταξῶν.

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὸν νόμον, ΒΤΓ' τῆς 12ης Ἰουλίου 1895, τὸ
σχετικὸν Β.διάταγμα τῆς 28ης Ὀκτωβρίου ἰδίου ἔτους, τὰς προκηρύ-
ξεις περὶ διαγωνισμοῦ διδασκτικῶν βιβλίων τῆς στοιχειώδους ἐκπαί-
δεύσεως καὶ τὴν ἐκθεσὶν τῆς οἰκείας ἐπιτροπείας, δηλοῦμεν ὑμῖν, ὅτε
ἐγκρίνομεν τὴν ὑφ' ὑμῶν εἰς τὸν διαγωνισμόν ὑποβληθεῖσαν **Γεω-
γραφίαν**, ὅπως εἰσαχθῇ ἐπὶ πενταετίαν ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς σχο-
λικοῦ ἔτους ὡς διδασκτικὸν βιβλίον διὰ τοὺς μαθητὰς τῆς Δ'. τά-
ξεως τῶν δημοτικῶν σχολείων, δημοσίων, δημοσυντηρητῶν καὶ ιδιω-
τικῶν.

Καλεῖσθε δ' ὅπως ἐκτελέσητε τὰ ὑπὸ τοῦ εἰρημένου νόμου κλπ.
ὑπαγορευόμενα καὶ τὰς ὑπὸ τῆς ἐπιτροπείας ἀναγραφόμενας παρα-
τηρήσεις.

Ὁ Ὑπουργός

ΑΘ. ΕΥΤΑΞΙΑΣ

Στέφ. Μ. Παρίσης

Τὰ γνήσια ἀντίτυπα φέροναι τὴν σφραγίδα τῆς ἰδιοχείρου ὑπογραφῆς τοῦ
συγγραφέως.

Όλητα Δ Πασαιώσα
Φίλοι Συνάδελφοι, 139757/2013

Ἐν τῷ δημοτικῷ σχολείῳ δὲν εἶναι τόσον σπουδαῖον τὸ τί πρέπει ν' ἀφηγηθῇ ὁ διδάσκαλος, ὅσον τὸ τί πρέπει νὰ παραλίπη. Εἰς τοῦτο κατὰ μέγα μέρος ὀφείλεται ἡ δυσκολία τῆς ἐν τῷ δημοτικῷ σχολείῳ διδασκαλίας καὶ ἐν τούτῳ κεῖται ὁ μέγιστος σκόπελος τῶν ἐπιχειρούντων νὰ γράψωσι διὰ τοὺς μαθητὰς τῶν δημοτικῶν σχολείων.

Ἀλλὰ καὶ ἡ διάταξις τῆς διδασκείας ὕλης δὲν εἶναι εὐκολωτέρα τῆς ἐκλογῆς αὐτῆς. Τινὲς νομίζουσιν, ὅτι τὰ ἐγχειρίδια τῶν μαθημάτων τοῦ δημοτικοῦ σχολείου πρέπει νὰ ἐκθέτωσι τὰ πράγματα καθ' ὃν τρόπον ὁ διδάσκαλος ὀφείλει νὰ διεξάγῃ τὴν διδασκαλίαν αὐτῶν ἐν τῷ σχολείῳ. Ἄλλοι δὲ πάλιν φρονοῦσιν, ὅτι τὰ σχολικὰ βιβλία οὐδ' ἐπ' ἐλάχιστον πρέπει νὰ παρεκτρέπωνται τῆς ἀλληλουχίας, τὴν ὁποίαν ἡ ἐπιστημονικὴ τοῦ μαθήματος ἔρευνα ἀπαιτεῖ. Ἀμφότεροι ὁμως οὗτοι, κατ' ἐμέ, σφάλλονται· διότι οἱ μὲν πρῶτοι συγγράφουσιν οὐχὶ διὰ τοὺς μαθητὰς, ἀλλὰ χάριν τῶν διδασκάλων, οἱ δὲ δεῦτεροι πράττουσι τοῦτο ἀποβλέποντες εἰς νοῦν ἐπιδεκτικὸν ἤδη ἐπιστημονικῆς μορφώσεως, οὐχὶ ὁμως καὶ εἰς νοῦν μὴ δυνάμενον ἔτι νὰ συλλάβῃ ἐκ τῶν προτέρων τὰς γενικωτάτας ἐννοίας τοῦ ἐπιστητοῦ καὶ νὰ συνδέσῃ αὐτὰς ἐν τῇ αὐστηρᾷ ἐπιστημονικῇ ἀλληλουχίᾳ, ἥτις ἀπωθεῖ τὸ πνεῦμα τοῦ μικροῦ μαθητοῦ καὶ οὐδὲν θέλητρον παρέχει εἰς αὐτόν.

Ἡ ἀλήθεια ἔγκειται ἐν τῷ μέσῳ τῶν δύο τούτων ἀντιθέτων γνωμῶν. Τὰ ἐγχειρίδια τῶν μαθημάτων τοῦ δημοτικοῦ σχολείου πρέπει ἄφ' ἐνὸς μὲν νὰ ἐκθέτωσιν ἐν συνόψει τὰ σπουδαιότατα τῆς ἐν τῷ σχολείῳ διδασκαλίας, ἄφ' ἑτέρου δὲ νὰ ἐθίζωσιν ἀνεπαισθήτως τοὺς μαθητὰς ἐν τῇ τάξει τῆς ἐρεύνης, ἥτις μικρὸν κατὰ μικρὸν νὰ προάγῃ λεληθότως αὐτοὺς εἰς τὸ νὰ δύνανται νὰ ἐξετάζωσι τὰ πράγματα κατὰ τὴν λογικὴν αὐτῶν σειρὰν καὶ ὑφ' ὅλας αὐτῶν τὰς ἐπόψεις.

Ὑπὸ τοιοῦτο δὲ πνεῦμα συνέγραψα καὶ ἐγὼ τότε τὸ ἐγχειρίδιον τῆς Γεωγραφίας, τὸ ὁποῖον ἐτόλμησα νὰ ὑποβάλω εἰς τὸν διαγωνισμόν τῇ προτροπῇ πολλῶν δοκίμων συναδέλφων καὶ φίλων μου. Ἐν αὐτῷ περιέλαβον πᾶν ὅ,τι πρέπει καὶ δύναται νὰ ἐξεγείρῃ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ Ἑλλήνος μαθητοῦ, καὶ ὡς ἀνθρώπου καὶ ὡς μέλλοντος πολίτου καὶ ὡς χριστιανοῦ. Καὶ ἐκ μὲν τῆς μαθηματικῆς γεωγραφίας παρέλαβον ὅ,τι εἶνε ἀνθρωπίνως ἀναγκαῖον εἰς πάντα ἄνθρωπον νὰ γινώσκῃ, ὅπως μὴ διαφεύγῃ αὐτόν ἡ αἰτία τοῦ ἡμερονυκτίου, τοῦ ἔτους καὶ τῶν ὥρων αὐτοῦ, τοῦ κλίματος τῶν διαφορῶν τῆς γῆς μερῶν καὶ τῶν ἐκλείψεων τοῦ Ἡλίου καὶ τῆς Σελήνης. Ἐν δὲ τῇ Φύσικῇ καὶ Πολιτικῇ γεωγραφίᾳ, ἀφοῦ πρῶτον ἐπεσκόπησα τὴν ἐπι-

φάνειαν τῆς γῆς, τὴν Εὐρώπην καὶ τὴν Ἑλληνικὴν χερσονήσον, διεξῆλθον ἔπειτα λεπτομερῶς τὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ βασιλείου, ἐξή-
τασα τὴν ἐν Εὐρώπῃ δούλην Ἑλλάδα μετὰ τῆς αὐτῆς σχεδὸν λε-
πτομερείας, μεθ' ἧς καὶ τὴν ἐλευθέραν, καὶ ἀρκούντως ἐσκιαγράφησα
καὶ τὰ ἄλλα τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου κράτη, τὰ ὅποια ὁ Ἕλλην
μαθητὴς ὀφείλει δι' ἐθνικοὺς λόγους νὰ γινώσκῃ, ὡς οἷόν τε ἀκριβῶς
καὶ ἐν πάσῃ λεπτομερείᾳ. Ἐπὶ πᾶσι δὲ ἔδωκα ἀμυδράν τινα ἔννοιαν
τῶν ἐξ Μεγάλων Δυνάμεων καὶ τῶν ἄλλων κρατῶν τῆς Εὐρώπης, καὶ
μετὰ βραχείαν εἰσαγωγὴν περὶ τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀφρικῆς ἐνδιέτριψα
ὅσον τὰ στενὰ ὅρια τοῦ βιβλίου μοι ἐπέτρεπον, ἐν τῇ περιγραφῇ τῆς
Μικρᾶς Ἀσίας, τῆς Παλαιστίνης καὶ τῆς Αἰγύπτου, μετὰ τῶν ὁποίων
στενωτέρον συνδεόμεθα, καὶ ὡς χριστιανοὶ καὶ ὡς Ἕλληνες, καὶ κατέ-
ληξα εἰς τὰς δύο ἡπείρους τοῦ νέου κόσμου.

Ἐν τῷ ἀνὰ χεῖρας ἐγχειριδίῳ ἠκολούθησα τὴν ἀναλυτικὴν μέθοδον
ὡς τὴν μόνην φυσικὴν ὁδόν, τὴν ὁποίαν ὁ ἄνθρωπος ἐξ ἐνστίκτου,
οὕτως εἰπεῖν, ἀκολουθεῖ ἐν τῇ ἐρεύνῃ τῶν πραγμάτων. Ἐξετάζοντες
δηλονότι ζῷόν τι ἢ φυτόν, πρῶτον θὰ ἀποβλέψωμεν εἰς τὸ ὅλον,
ἔπειτα δὲ θὰ προδῶμεν εἰς τὴν λεπτομερεῖ ἑξέτασιν τῶν καθ' ἕκαστον
μερῶν τῶν συναπαρτιζόντων τὸ ἐξεταζόμενον ἀντικείμενον. Οὕτω καὶ
ἐγὼ ὠρμήθην ἐκ τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου καὶ ἀφοῦ
διήρessa ταύτην εἰς τὰ συναπαρτιζόμενα αὐτὴν κράτη, εἰσῆλθον εἰς τὴν
ἐξέτασιν τοῦ Ἑλληνικοῦ βασιλείου καὶ διὰ βαθμιαίας ἀναλύσεως,
κατέληξα εἰς τὰς διοικήσεις, τὰς ὁποίας ἀπεικόνισα ἐν πάσῃ τῇ ду-
νατῇ λεπτομερείᾳ καὶ κατὰ τὴν αὐτὴν πάντοτε μέθοδον, ὅπως καὶ ὁ
μαθητὴς σὺν τῷ χρόνῳ ἀποκτήσῃ τὴν μέθοδον ταύτης τῆς ἐρέυνης,
ἥτις θὰ καθοδηγῇ αὐτόν καὶ μετὰ τὴν ἐξοδόν του ἐκ τοῦ σχολείου ἐν
τῇ ἐρεύνῃ τῶν χωρῶν. Ἐκάστης δηλαδὴ χώρας ἐξήτασα τὸ σχῆμα, τὸ
μέγεθος, τὰ ὅρια, τὰ ὄρη, τὰς πεδιάδας, τοὺς ποταμούς, τὰς λίμνας,
τὸ κλίμα, τὰ προϊόντα, τοὺς κατοίκους καὶ τὰς κυριώτερας πόλεις.
πάντα δὲ ταῦτα συγκατέλεξα οὕτως, ὥστε καὶ ἐν ἀλληλουχίᾳ τινὶ νὰ
διατελῶσι καὶ περιγραφικῶς νὰ ἐκτίθενται καὶ τὰ κυριώτερα ἱστορικὰ
γεγονότα μετὰ τῶν γεωγραφικῶν ἀντικειμένων, ὅσον οἷόν τε ἀρμονι-
κῶς νὰ συγκαταπλέκωνται, ὅπως ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων ἀγαπήσῃ ὁ Ἕλ-
ληνόπαις τὴν πατρίδα του λαμπρυνθεῖσαν ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην χώραν
ὑπὸ τῶν μεγάλων ἀνδρῶν, τοὺς ὁποίους ἐγέννησε, καὶ ὑπὸ τῶν ἐνδό-
ξων ἔργων, τὰ ὅποια καὶ κατὰ τοὺς ἀρχαίους καὶ κατὰ τοὺς νεωτέ-
ρους χρόνους συνετελέσθησαν ἐν αὐτῇ διὰ τῆς φιλοπατρίας καὶ μεγα-
λοφροσύνης τῶν τέκνων της. Ἐν τέλει δὲ τῆς ἐξετάσεως τοῦ Ἑλλη-
νικοῦ βασιλείου ἀνεσκόπησα τὰ κυριώτερα προϊόντα τοῦ κράτους καὶ
ἐξέθηκα συνοπτικῶς τὰ τοῦ πολιτεύματος αὐτοῦ, τοῦ ὁποίου ἡ δι-
δασκαλία, ὡς μὴ ὠφελε, παραμελεῖται, καὶ ἐξιστόρησα διὰ βραχείαν

τὰ τοῦ ἔθνικοῦ βίου ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων. Κατὰ τὴν αὐτὴν δὲ μέθοδον ἐξήτασα καὶ τὴν Εὐρωπαϊκὴν Τουρκίαν καὶ τὰ ἄλλα τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου κράτη.

Ἀλλὰ καὶ ἂν αἱ ἀρχαί, τὰς ὁποίας ἔχω περὶ τῆς διδασκαλίας τοῦ μαθήματος τούτου, ἦσαν ὅλως διάφοροι ἢ καὶ ἐκ διαμέτρου ἀντίθετοι πρὸς τὰς ἀνωτέρω ἐκτεθείσας, δὲν θὰ ἡδυνάμην οὐχ ἥττον νὰ συγγράψω ἄλλως ἢ ὡς συνέγραψα συμμορφούμενος μὲ τὸ ἐν ἰσχύϊ πρόγραμμα τῶν δημοτικῶν σχολείων, τοῦ ὁποίου ἡ ἐφαρμογὴ ἐπεβλήθη τῷ 1894 διὰ Β. Διατάγματος καὶ κατὰ τὸ ὅποϊον διδασκτέα ὕλη ἐν τῷ μαθηματι τῆς Γεωγραφίας (τετραταξίου σχολείου πρόγραμμα σελ. 34) εἶναι ἡ ἐξῆς:

«Τάξις Δευτέρα.

» *Πατριδογραφία*. — Τὰ γενικώτατα ἐκ τῆς Γεωγραφίας.

» 1. Ἡ γῆ ὡς κατοικία ἐμψύχων ὄντων.

» 2. Ὁ Οὐρανὸς καὶ ἡ Γῆ, φυσικὰ καὶ μετεωρολογικὰ φαινόμενα, τὰ σημεῖα τοῦ ὀρίζοντος, οἱ ἄνεμοι.

» 3. Ἡ ξηρὰ καὶ τὰ ὕδατα γενικῶς.

» 4. Ἡ ξηρὰ ὡς κατοικία τοῦ ἀνθρωπίνου γένους.

» α') Οἰκίαι, ὁδοὶ πόλεως, ἐπισκόπησις τῆς πόλεως ἢ τῆς κώμης, ἐν ᾗ ὁ ἐκασταχοῦ διδασκόμενος μαθητὴς ζῇ.

» β') Ἡ πρωτεύουσα τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους. Αἱ μεγάλαι πόλεις τῆς Ἑλλάδος δούλης καὶ ἐλευθέρας. — Πάτραι, Σῦρος, Κωνσταντινούπολις κλπ.

» γ') Τὰ δημόσια κτίρια. — Ἐκκλησίαι, δημαρχεῖον, νομαρχία, θέατρον, ταχυδρομεῖον, νοσοκομεῖον, φρενοκομεῖον, ὀρφανοτροφεῖον, σχολεῖα, στρατῶνες, πτωχοκομεῖον, βουλευτήριον, ἀνάκτορα. Τάφροι, τεῖχος, φρούριον, γέφυρα, ὕδραγωγεῖον, νεκροταφεῖον.

» δ') Τὰ δημόσια μέρη. — Ἀγορά, πλατεῖα, ἀνδριάντες, πίδακες κλ.

» 5. Ἡ ξηρὰ κατὰ τὴν χρησιμότητα αὐτῆς.

» α') Νομαί, λειμῶνες, δάση, ἀγροί· τὰ ἐν αὐτοῖς διαιτώμενα ζῷα.

» β') Ἐρημοί. Ἐρημα μέρη.

» 6. Τὰ ὑψώματα τῆς ξηρᾶς.

» α') Λόφοι, βουνά, ὄρη, ὀροπέδια. Ἠφαίστεια. Τὰ μεγαλύτερα ὄρη τῆς Ἑλλάδος. Τὰ συνηθέστερα δένδρα τῆς Ἑλλάδος.

» β') Ὁ βίος τῶν ὀρεινῶν.

» 7. Τὰ ὕδατα. — Ποταμοί, λίμναι, ἔλη, τέλματα, κόλποι, λιμένες. Οἱ ἰχθύες οἱ συνηθέστεροι ἐν Ἑλλάδι.

» 8. Αἱ κῶμαι, αἱ πολίχναι καὶ αἱ πόλεις τῆς χώρας, ἐνθα ὁ μαθητὴς ὁ διδασκόμενος, ὁ δῆμος.

» 9. Χαρτογραφία τοῦ δήμου, ἐν ᾧ κατοικεῖ ὁ διδασκόμενος.

» Ἀνάγνωσις τοῦ τοπογραφικοῦ χάρτου τῆς ἰδίας πατρίδος καὶ τῶν
» περιχώρων αὐτῆς. Ἀνάγνωσις τοῦ γεωγραφικοῦ χάρτου τοῦ δήμου,
» ἐν ᾧ εὐρίσκεται ὁ μαθητής.

» Τάξις τρίτη.

Ε Λ Λ Α Σ

- » 1. Ἐπανάληψις τῶν διδαχθέντων.
- » 2. Ἡ Ἐπαρχία, ἐνθα ὁ μαθητής.
- » 3. Ἑλλάς. Τὰ ὄρια, τὰ ὄρη, οἱ ποταμοί, αἱ λίμναι, οἱ νομοὶ
» καὶ αἱ μεγαλύτεραι πόλεις, τὸ κλίμα καὶ τὰ προϊόντα αὐτῆς.
- » 4. Χαρτογραφία συχνή.

» Τάξις τετάρτη.

- » Τὰ ἀναγκαιότατα ἐκ τῆς Γεωγραφίας.—Εὐρώπη.
- » Ἑλλάς.—Αἱ περὶ τὴν Ἑλλάδα χώραι.
- » 1. Τὰ ἀπλούστατα ἐκ τῆς μαθηματικῆς γεωγραφίας.
- » Ἡ γῆ ὡς οὐράνιον σῶμα. Τὸ σφαιροειδὲς αὐτῆς. Ἡ περὶ τὸν
» ἑαυτῆς ἄξονα περιστροφή. Ἡμέρα, νύξ. Ἡ περὶ τὸν ἥλιον περι-
» φορὰ τῆς γῆς. Τὸ ἔτος καὶ αἱ 4 ὥραι αὐτοῦ.
- » 2. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς γῆς. Ἡπειροί. Ὠκεανοί.
- » 3. Εὐρώπη. Τὰ μεγαλύτερα Κράτη αὐτῆς γενικῶς.
- » 4. Ἑλλάς.
- » α') Ἡ ἐν τῇ Εὐρώπῃ θέσις αὐτῆς ἡ μορφή τῆς ἐπιφανείας,
» ὄρη, ὕδατα.
- » β') Οἱ Νομοὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ βασιλείου ἡ πρὸς ἀλλήλους θέσις
» αὐτῶν τὰ ὄρια καὶ ἡ μορφή τῆς ἐπιφανείας αὐτῶν αἱ μεγαλήτε-
» ραι πόλεις, τὸ κλίμα, τὰ προϊόντα, ὁ βίος καὶ ἡ δίκαια τῶν εἰς
» ἐκάστην αὐτῶν κατοικούντων.
- » γ') Γεωργία, κτηνοτροφία, βιομηχανία, συγκοινωνία, ἐμπόριον,
» πληθυσμός, θρήσκευμα καὶ πολιτισμός ἐν γένει τῶν κατοίκων.
- » δ') Τὰ ἀναγκαιότατα περὶ τοῦ διοργανισμοῦ τοῦ Ἑλληνικοῦ
» κράτους (Βασιλεὺς, Ὑπουργεῖα, Βουλὴ κλπ.).
- » 5. Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία. Χῶραι, πόλεις, κάτοικοι, πολιτι-
» σμός, βίος.
- » 6. Τὰ ἄλλα κράτη τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου. Σερβία, Βουλ-
» γαρία, Μαυροβούνιον.
- » 7. Μικρὰ Ἀσία. Αἴγυπτος.
- » 8. Χαρτογραφία συχνή.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 31 Ἰουλίου 1899.

Ο διατελὼν ἀέποτε μετὰ διακεκρυμμένης πρὸς ὑμᾶς ὑπολήψεως

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΜΕΤΑΞΑΣ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Ἡ Γεωγραφία ἐξετάζει καὶ περιγράφει τὴν γῆν ὡς φυσικὸν σῶμα καὶ ὡς κατοικητήριον τοῦ ἀνθρώπου. Διδάσκει ἡμᾶς περὶ τοῦ σχήματος τῆς γῆς καὶ τῆς θέσεως αὐτῆς πρὸς τὰ ἄλλα οὐράνια σώματα, περὶ ξηρᾶς καὶ θαλάσσης, περὶ ὀρέων καὶ πεδιάδων, λιμνῶν καὶ ποταμῶν, περὶ τοῦ κλίματος καὶ τῶν προϊόντων τοῦ ἐδάφους, περὶ ἐθνῶν, κρατῶν καὶ πόλεων.

ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Ἀστέρες ἀπλανεῖς καὶ πλανῆται.

✕ Ὄταν κατὰ τινα ὥραιαν νύκτα ἐξετάζωμεν τὸν οὐρανόν, παρατηροῦμεν, ὅτι ἐπ' αὐτοῦ ὑπάρχουσι πλείστα φωτεινὰ σημεῖα, λάμποντα ὡς ἀδάμαντες. Ταῦτα εἶναι σώματα σφαιρικὰ μέγιστα αὐτόφωτα, διάπυρα καὶ ὅμοια μὲ τὸν ἥλιον.

Τὰ σώματα ταῦτα καλοῦμεν ἀστέρας ἀπλανεῖς, διότι φαίνονται εἰς ἡμᾶς, ὅτι ποτὲ δὲν μεταβάλλουσι τὴν θέσιν των. Ἀληθῶς ὅμως ταῦτα κινουῦνται μὲ πολλὴν ταχύτητα, τὴν ὁποίαν δὲν δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν εὐκόλως, ἔνεκα τῆς μεγάλης ἀφ' ἡμῶν ἀποστάσεως.

Ἐκτὸς τούτων ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ παρατηροῦμεν μετὰ ἥ ἄνευ τηλεσκοπίου, ὅτι ὑπάρχουσι καὶ ἄλλοι ἀστέρες, οἵτινες διαρκῶς μεταβάλλουσι τὴν ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ θέσιν των· τούτους καλοῦμεν πλανήτας, ὡς δῆθεν πλανωμένους. ✕

Διακρίνονται δὲ οἱ πλανῆται ἀπὸ τοὺς ἀπλανεῖς, διότι πέμπουσι φῶς ἡσυχον, μὴ ὄντες, ὡς οἱ ἀπλανεῖς, αὐτόφωτοι, ἐνῶ οὗτοι ὡς ἔχοντες ἴδιον φῶς σπινθηροβολοῦσιν. Εἰς τοὺς πλανήτας ἀνήκει καὶ ἡ γῆ καὶ 447 ἄλλοι περίπου, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ περισσό-

τεροι φαίνονται διὰ τηλεσκοπίου. Κινουῦνται δὲ οἱ πλανῆται περίξ τοῦ ἡλίου εἰς διαφόρους εὐρισκόμενοι ἀπ' αὐτοῦ ἀποστάσεις.

Ὁ ἥλιος εἶναι ἀστὴρ ἀπλανής, εἶναι δὲ σφαῖρα, οὐχὶ στερεὰ ὡς ἡ γῆ, ἀλλὰ ρευστή, διάπυρος καὶ φωτοβόλος, πολὺ μεγαλητέρα τῆς γῆς (1,280,000, φορές). ἀπέχει δὲ ἀπὸ ἡμᾶς 148 ἑκατομμύρια χιλιάμετρα. Δὲν μένει δὲ ἀκίνητος, ἀλλὰ κινεῖται ταχύτατα ἐντὸς τοῦ χρόνου. Ἐνῷ δὲ τόσον ταχέως τρέχει, παρακολουθεῖται ὑπὸ τῶν πλανητῶν μετὰ τῶν δορυφόρων τῶν ὑπὸ κομητῶν τινῶν καὶ ἀπείρων διχττόντων ἀστέρων. Ἀπαντες οὗτοι περιφέρονται περὶ τὸν ἥλιον, καὶ ἀποτελοῦσι τὸ ἡμέτερον ἡλιακὸν ἢ πλανητικὸν σύστημα.

Ἐκ τῶν πλανητῶν τούτων 8 εἶναι μεγάλοι, οἱ δὲ ἄλλοι εἶναι μικροὶ καὶ τοὺς βλέπομεν μόνον διὰ τηλεσκοπίου. Εἶναι δὲ 1) ὁ Ἑρμῆς 2) ἡ Ἀφροδίτη (Αὐγερινός - Ἑσπέρως), 3) ἡ Γῆ μετὰ τοῦ δορυφόρου τῆς, τῆς Σελήνης, 4) ὁ Ἄρης μετὰ δύο δορυφόρων, 5) ὁ Ζεὺς μετὰ πέντε δορυφόρων· οὗτος εἶναι ὁ μέγιστος πάντων, 6) ὁ Κρόνος μετὰ ὀκτὼ δορυφόρων καὶ τριῶν δακτυλίων, ἐγκλειόντων αὐτὸν κατὰ τὸ μέσον περίπου, 7) ὁ Οὐρανὸς μετὰ τεσσάρων δορυφόρων καὶ 8) ὁ Ποσειδῶν μεθ' ἑνὸς δορυφόρου.

Δορυφόροι τῶν πλανητῶν ἢ Σελῆναι καλοῦνται τὰ οὐράνια σώματα, τὰ ὁποῖα ἐμφανίζονται ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ ἐκτάκτως φέροντα κόμην φωτοβόλον, πολλάκις μακροτάτην καὶ πυρῆνα πολὺ φωτεινόν.

Οἱ κομῆται εἶναι σώματα ἀκίνδυνα καὶ ἀνίκανα νὰ βλάψωσι τὴν γῆν, ἐνῷ εἰς παλαιότερους χρόνους τοὺς ἐθεώρουν, ὅτι ἦσαν προάγελοι κακῶν.

Διάττοντες ἀστέρες καλοῦνται τὰ φωτεινὰ σώματα, τὰ ὁποῖα συνήθως βλέπομεν τὰς νύκτας νὰ διασχίζωσι τὸν οὐρανὸν ὡς πύραυλοι.

Οἱ διάττοντες ἀστέρες εἶναι οὐράνια σώματα, τὰ ὁποῖα περιφέρονται περὶ τὸν ἥλιον, ὅπως οἱ πλανῆται καὶ ὁσάκις πλησιάσωσι τὴν γῆν, ἔλκονται ὑπ' αὐτῆς. Γίνονται δὲ διάπυρα, διότι προστρίβονται ἰσχυρῶς ἐντὸς τῆς ἀτμοσφαίρας.

Ἡ Γῆ.

Ἡ Γῆ φαίνεται εἰς ἡμᾶς ὡς δίσκος, ἀλλ' εἶναι στρογγύλη ὡς σφαῖρα καὶ διὰ τοῦτο δυνάμεθα, ἐὰν ἀναχωρήσωμεν ἀπὸ τινος μέρους νὰ

ἐπανεέλθωμεν εἰς αὐτὸ ἀκολουθοῦντες πάντοτε τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν. Τοῦτο πολλοὶ θαλασσοπόροι πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἐξηκρίβωσαν.

Ὅτι ἡ γῆ ἔχει σχῆμα σφαιρικόν, ἔχομεν πολλὰς ἀποδείξεις· ὅταν παρατηρῶμεν μακρινὰ ἀντικείμενα π. χ. βουνά, ὑψηλὰ δένδρα, πλοῖα, βλέπομεν πρῶτον τὰς κορυφὰς τούτων καὶ ἔπειτα, ὅταν πλησιάσωμεν, βλέπομεν τὰ κάτω αὐτῶν μέρη· καὶ τάνάπαλιν, ὅταν ἀπομακρυνώμεθα ἀπ' αὐτῶν, γίνονται ἀφανῆ εἰς ἡμᾶς πρῶτον τὰ κάτω καὶ τελευταῖον αἱ κορυφαὶ αὐτῶν.

Ἡ σκιὰ τῆς γῆς, ἥτις πίπτει ἐπὶ τῆς σελήνης καὶ ἐπιφέρει τὴν ἐπισκότισιν (ἐκλειψιν) ταύτης, εἶναι πάντοτε κυκλική. Παρομοίαν δὲ σκιὰν ρίπτουσι μόνον αἱ σφαῖραι. Τὰ ὄρη τῆς γῆς, ὅσον μεγάλα καὶ ἂν εἶναι, δὲν δύνανται νὰ μεταβάλλωσι τὸ σφαιρικόν σχῆμα αὐτῆς, διότι, παραβαλλόμενα πρὸς τὴν γῆν, εἶναι τόσον μικρά, ὅσον αἱ ἐξοχαὶ τοῦ πορτοκαλλίς, ἐὰν ἡ γῆ εἴχῃ τὸ μέγεθος αὐτοῦ.

Ἡ γῆ περιβάλλεται πανταχόθεν ὑπὸ ἀέρος, ὅστις ἔχει καὶ αὐτὸς σχῆμα σφαίρας καὶ ὀνομάζεται ἀτμόσφαιρα.

Ἡ ἀτμόσφαιρα ἔχει ὕψος περὶ τὰς 80,000 μέτρα, ἐν αὐτῇ δὲ συμβαίνουν αἱ βροχαί, αἱ χιόνες, αἱ βρονταί, αἱ ἀστραπαί, οἱ ἄνεμοι, τὸ οὐράνιον τόξον καὶ τὰ λοιπὰ μετεωρολογικὰ φαινόμενα.

Ὁ ὀρίζων.

Ὅταν ἀναβαίνωμεν εἰς ὑψηλὸν τι μέρος λ. χ. εἰς βουνόν, βλέπομεν τὴν γῆν ὡς μέγιστον δίσκον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐπικάθηται ὁ οὐρανός. Νομίζομεν δὲ τότε, ὅτι ὁ οὐρανὸς περικλείει πανταχόθεν τὴν γῆν διὰ καμπύλης γραμμῆς. Ἡ γραμμὴ αὕτη, ὅπου νομίζομεν, ὅτι στηρίζεται ὁ οὐρανὸς ἐπὶ τῆς γῆς, καλεῖται ὀρίζων.

Σημεῖα τοῦ ὀρίζοντος.

Εἰς τὸν ὀρίζοντα διακρίνομεν τέσσαρα κύρια σημεῖα· τὴν ἀνατολήν, ἥτοι τὸ μέρος, ὅπου ἀνατέλλει ὁ ἥλιος· τὴν δύσιν, τὸ μέρος, ὅπου δύει· τὴν ἄρκτον (ἢ βορρᾶν), ἥτοι τὸ μέρος, πρὸς τὸ ὅποιον διευθύνεται ἡ σκιὰ ἡμῶν τὸ μεσημέριον· καὶ τὴν μεσημβρίαν (ἢ νότον), τὸ ἀντίθετον τῆς ἄρκτου μέρος.

Ἐὰν τὸ μεσημέριον ἀκριβῶς σταθῶμεν εἰς τὸν ἥλιον, ἔχοντες τὰ νῶτα πρὸς αὐτὸν ἐστραμμένα, ἡ σκιὰ ἡμῶν διευθύνεται ἀκριβῶς

πρὸς ἄρκτον. Οὕτως ὀρίζομεν ἀκριβέστατα τὸ ἐν σημεῖον τοῦ ὀρίζοντος. Ὅπισθεν ἡμῶν ἐκ τοῦ ἀντιθέτου μέρους εἶναι ἡ μεσημβρία, δεξιόθεν εἶναι ἡ ἀνατολὴ καὶ ἀριστερόθεν ἡ δύσις¹.

Μεταξὺ τῶν τεσσάρων τούτων κυρίων σημείων τοῦ ὀρίζοντος ὑπάρχουσιν ἄλλα δευτερεύοντα, ἀναφέρομεν δ' ἐνταῦθα τέσσαρα.

Μεταξὺ ἀνατολῆς καὶ βορρᾶ εἶναι τὸ βόρειον ἀνατολικόν· μεταξὺ βορρᾶ καὶ δύσεως τὸ βορειοδυτικόν· μεταξὺ δύσεως καὶ νότου τὸ νοτιοδυτικόν καὶ μεταξὺ νότου καὶ ἀνατολῆς τὸ νότιον ἀνατολικόν. Τὰ σημεῖα τοῦ ὀρίζοντος σημειοῦνται ἐν τῇ βιβλίῳ διὰ τῶν ἀρχικῶν γραμμάτων οὕτως· ἀ.=ἀνατολή, δ.=δύσις, β.=βορρᾶς, ν.=νότος, β.ἀ.=βορειοανατολικόν, β.δ. — βορειοδυτικόν, ν.δ.=νοτιοδυτικόν, ν.ἀ.=νοτιοανατολικόν

Ἡ περὶ τὸν ἄξονα περιστροφή τῆς γῆς. Ἡμερονύκτιον.

Ἡ γῆ δὲν στηρίζεται εἰς κένεν μέρος, ἀλλ' εἶναι μετέωρος ἐν τῇ οὐρανῷ ἐλκομένη ὑπὸ τοῦ ἡλίου, κινεῖται δὲ περὶ ἑαυτὴν ἐκ δ. πρὸς ἀ. περιστρέφεται δηλ. περὶ νοητὸν ἄξονα ἐντὸς 24 ὥρων, ὅπως περιστρέφεται πορτοκάλλιν, τὸ ὅποτον διεπεράσαμεν διὰ βελόνης. Ὁ νοητὸς δὲ οὗτος ἄξων ἔχει μῆκος 12,700,000 μέτρων. Εἰς πᾶσαν σφαῖραν στρεφομένην περὶ ἑαυτὴν διακρίνομεν δύο σημεῖα ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας, τὰ ὅποια δὲν συμπεριστρέφονται· τὰ σημεῖα ταῦτα ὀνομάζονται πόλοι. Καὶ ἡ γῆ λοιπόν, ἐπειδὴ εἶναι σφαῖρα, ἔχει δύο πόλους, βόρειον καὶ νότιον.

Τὸ χρονικὸν διάστημα, τὸ ὅποτον ἡ γῆ χρειάζεται, διὰ νὰ κάμῃ μίαν περιστροφὴν περὶ τὸν ἄξονα αὐτῆς, λέγεται ἡμερονύκτιον.

Οὕτω περιστρεφόμενη ἡ γῆ δεικνύει πρὸς τὸν ἥλιον ἄλλοτε τοῦτο καὶ ἄλλοτε ἐκεῖνο τὸ μέρος τῆς ἐπιφανείας της. Καὶ ἐκεῖνο μὲν τὸ μέρος, τὸ ὅποτον εἶναι ἐστραμμένον πρὸς τὸν ἥλιον, ἔχει ἡμέραν, τὸ δ' ἄλλο, τὸ ὅποτον κρύπτεται ἀπ' αὐτοῦ, ἔχει νύκτα.

1 Πρὸς τούτοις δυνάμεθα νὰ προσδιορίσωμεν τὰ σημεῖα τοῦ ὀρίζοντος καὶ διὰ τῆς μαγνητικῆς βελόνης. Αὕτη εἶναι σιδηρᾶ καὶ μαγνητισμένη, ἡ μία ἄκρα αὐτῆς δεικνύει πάντοτε τὴν ἄρκτον, ἂν καὶ οὐχὶ μετὰ πάσης ἀκριβείας, διότι πάντοτε ἐκκλίνει πρὸς τὴν δύναν ὀλίγον. Ἀφοῦ εὑρεθῇ ἡ ἄρκτος, τὰ λοιπὰ σημεῖα εὐρίσκονται εὐκόλως, ὡς ἀνωτέρω.

Ίσημερινός. Γεωγραφικὸν πλάτος.

Οἱ πόλοι τῆς γῆς ἀπέχουσιν ἐξ ἴσου ἐξ ἑνὸς κύκλου, ὅστις διέρεται διὰ τοῦ κέντρου τῆς γῆς καὶ διαιρεῖ αὐτὴν εἰς δύο ἴσα μέρη, τὰ ὁποῖα λέγονται *ἡμισφαίρια*. Ἐκ τούτων τὸ μὲν πρὸς β. λέγεται βόρειον, τὸ δὲ πρὸς ν. νότιον ἡμισφαίριον· ὁ δὲ κύκλος οὗτος λέγεται *Ίσημερινός*, διότι, ὅταν ὁ ἥλιος ρίπτῃ ἐπ' αὐτὸν τὰς ἀκτῖνας αὐτοῦ καθέτως, πανταχοῦ τῆς γῆς ἡ ἡμέρα εἶναι ἴση μὲ τὴν νύκτα, ἥτοι ἔχομεν *ισημερίαν*. Τοῦτο συμβαίνει δις τοῦ ἔτους, τῇ 9 Μαρτίου καὶ τῇ 11 Σεπτεμβρίου καὶ ἡ μὲν ἰσημερία τοῦ Μαρτίου λέγεται *ἐαρινή*, ἡ δὲ τοῦ Σεπτεμβρίου *φθινοπωρινή ἰσημερία*.

Γεωγραφικὸν δὲ πλάτος τόπου τινὸς λέγεται ἡ ἀπόστασις αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ Ίσημερινοῦ μετρουμένη διὰ μοιρῶν (εἴναι δὲ ἡ μοῖρα τὸ $\frac{1}{866}$ τῆς περιφερείας παντὸς κύκλου εἴτε μεγάλου εἴτε μικροῦ) καὶ ὅσαι μὲν χῶραι εἶναι πρὸς β. τοῦ Ίσημερινοῦ ἔχουσι βόρειον πλάτος, ὅσαι δὲ εἶναι πρὸς ν. νότιον. Τὰ μέρη τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, τὰ ὁποῖα κεῖνται ἐπὶ τοῦ Ίσημερινοῦ καὶ ἐπομένως δὲν ἀπέχουσι διόλου ἀπ' αὐτοῦ, δὲν ἔχουσι πλάτος ἢ, ὡς συνήθως λέγουσιν, ἔχουσι πλάτος μηδέν, τὰ δὲ μέρη, τὰ ὁποῖα κεῖνται ἀκριβῶς εἰς τοὺς πόλους, ἔχουσι πλάτος 90 μοιρῶν· ὥστε τὸ ἐλάχιστον πλάτος εἶναι μηδέν καὶ τὸ μέγιστον εἶναι 90°. Ἐπομένως αἱ χῶραι, αἵτινες εἶναι μεταξὺ τῶν πόλων καὶ τοῦ Ίσημερινοῦ, ἔχουσι πλάτος μεγαλύτερον τοῦ μηδενὸς καὶ μικρότερον τῶν 90° καὶ ὅσαι μὲν ἐκ τούτων πλησιάζουσι πρὸς τὸν Ίσημερινὸν ἔχουσι πλάτος μικρόν, ὅσαι δὲ πλησιάζουσιν εἰς τοὺς πόλους ἔχουσι πλάτος μεγαλύτερον ¹⁾).

Μεσημβρινοί. Γεωγραφικὸν μῆκος.

Ὁ Ίσημερινός, ὡς ἐν τῇ ὑδρογείῳ σφαίρᾳ παρατηροῦμεν, τέμνεται καθέτως ὑπὸ πολλῶν μεγίστων κύκλων, οἵτινες διέρχονται διὰ τῶν δύο πόλων. Οἱ κύκλοι οὗτοι λέγονται *μεσημβρινοί*, διότι, ὅταν ὁ ἥλιος ρίψῃ τὰς ἀκτῖνας αὐτοῦ κατακορύφως ἐπὶ τινὰ μεσημβρινόν, πάντες οἱ τόποι, οἱ ὁποῖοι κεῖνται ἐπὶ τῆς ἡμιπεριφερείας αὐτοῦ τῆς

1) Τὸ μέσον τοῦ Ἑλληνικοῦ κράτους ἔχει περίπου βόρειον πλάτος 38 μοιρῶν, ὅπερ γράφεται Β. Π. 38° καὶ σημαίνει, ὅτι τὸ μέσον τοῦ Ἑλληνικοῦ βασιλείου κεῖται πρὸς β. τοῦ Ίσημερινοῦ καὶ ἀπέχει ἀπ' αὐτοῦ 38 μοίρας.

πρὸς τὸν ἥλιον ἐστραμμένης, ἔχουσι μεσημβρίαν τὴν αὐτὴν στιγμὴν. Οἱ μεσημβρινοὶ εἶναι ἴσοι πρὸς ἀλλήλους καὶ ἄπειροι τὸ πλῆθος· ἕνα δὲ ἐξ αὐτῶν συνεφώνησαν οἱ ἄνθρωποι νὰ ὀνομάζωσι *πρῶτον*. Ὁ πρῶτος μεσημβρινὸς διαίρει τὴν γῆν εἰς δύο ἡμισφαίρια· *ἀνατολικὴν* καὶ *δυτικὴν* ¹⁾).

Γεωγραφικὸν δὲ *μῆκος* τόπου τινὸς (ἐὰν λάβωμεν ὡς πρῶτον μεσημβρινὸν τὸν διερχόμενον διὰ τῆς νήσου Φέρου) εἶναι ἡ ἀπόστασις αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ἡμιπεριφερείας τοῦ μεσημβρινοῦ τῆς διερχομένης διὰ τῆς Φέρου μετρομένης διὰ μοιρῶν. Καὶ ὅσαι μὲν χῶραι εἶναι ἐν τῷ ἀνατολικῷ ἡμισφαίριῳ, ἔχουσιν ἀνατολικὸν μῆκος, ὅσαι δὲ εἶναι ἐν τῷ δυτικῷ, δυτικόν. Οἱ τόποι, οἱ ὅποιοι κεῖνται ἐπὶ τῆς ἡμιπεριφερείας τοῦ μεσημβρινοῦ τῆς διερχομένης διὰ τῆς Φέρου, δὲν ἔχουσι διόλου μῆκος, ἢ, ὡς λέγουσι συνήθως, ἔχουσι μῆκος μηδέν, οἱ δὲ τόποι, οἵτινες κεῖνται ἐπὶ τῆς ἄλλης ἡμιπεριφερείας τοῦ αὐτοῦ μεσημβρινοῦ, ἔχουσι μῆκος 180 μοιρῶν. Ὡστε τὸ ἐλάχιστον μῆκος εἶναι τὸ 0⁰ καὶ τὸ μέγιστον τὸ 180⁰. πᾶσαι δὲ αἱ χῶραι, αἵτινες κεῖνται μετὰ τῶν δύο ἡμιπεριφερειῶν, ἔχουσι μῆκος μεγαλύτερον τῶν 0⁰ καὶ μικρότερον τοῦ 180⁰. καὶ ὅσαι μὲν πλησιάζουσι πρὸς τὴν ἡμιπεριφέρειαν τὴν διερχομένην διὰ τῆς Φέρου ἔχουσι μῆκος μικρόν, ὅσαι δὲ πλησιάζουσι πρὸς τὴν ἀντίθετον ἡμιπεριφέρειαν ἔχουσι μῆκος μεγαλύτερον.

Τὸ μέσον τοῦ Ἑλληνικοῦ βασιλείου ἔχει περίπου 40 μοιρῶν ἀνατολικὸν μῆκος, ὅπερ γράφεται Α. Μ. 40⁰ καὶ σημαίνει ὅτι τὸ μέσον τοῦ Ἑλληνικοῦ κράτους κεῖται πρὸς ἀ. τῆς ἡμιπεριφερείας τοῦ πρώτου μεσημβρινοῦ τῆς διερχομένης διὰ τῆς Φέρου καὶ ἀπέχει ἀπ' αὐτῆς 40 μοίρας.

Περιγραφὰ τῆς Γῆς περὶ τὸν ἥλιον.

Ἔτος, μῆνες.

Ἐν ᾧ περιστρέφεται ἡ Γῆ περὶ τὸν ἑαυτῆς ἄξονα, κινεῖται συγχρόνως μετὰ μεγαλητέρας ταχύτητος καὶ περὶ τὸν ἥλιον ἐκ Δ. πρὸς Α. Κινεῖται δὲ οὕτως, ὥστε ἄλλοτε μὲν στρέφει πρὸς τὸν ἥλιον τὸ

1) Εἰς τοὺς γεωγραφικοὺς πίνακας τοῦ ἀειμνήστου Ζαφειροπούλου, τοὺς ὁποίους ἔχομεν ἐν τοῖς σχολείοις ἡμῶν, ὡς πρῶτος μεσημβρινὸς θεωρεῖται ὁ διερχόμενος διὰ τῆς νήσου Φέρου.

βόρειον ἡμισφαίριον, ἄλλοτε δὲ τὸ νότιον καὶ ἄλλοτε τὸν Ἰσημερινόν. ἕνεκα δὲ τούτου ὁ ἥλιος δὲν ἀνατέλλει πάντοτε ἀπὸ τὸ αὐτὸ μέρος, ἀλλὰ τὸ μὲν θέρος ἀνατέλλει βορειότερον, τὸν δὲ χειμῶνα νοτιώτερον.

Ἡ κίνησις αὕτη λέγεται *περιφορὰ τῆς γῆς περὶ τὸν ἥλιον* καὶ γίνεται εἰς διάστημα 365 ἡμερῶν καὶ 6 περίπου ὥρων, ἧτοι εἰς διάστημα ἑνὸς ἔτους. Καὶ ὅταν μὲν ἡ γῆ στρέψῃ πρὸς τὸν ἥλιον τὸ βόρειον ἡμισφαίριον, οἱ μὲν κάτοικοι αὐτοῦ ἔχουσι θέρος, οἱ δὲ τοῦ νοτίου χειμῶνα· ὅταν δὲ στρέψῃ πρὸς τὸν ἥλιον τὸ νότιον ἡμισφαίριον, οἱ μὲν κάτοικοι αὐτοῦ ἔχουσι θέρος, οἱ δὲ τοῦ βορείου χειμῶνα· ὅταν δὲ τέλος ἡ γῆ στρέψῃ πρὸς τὸν ἥλιον τὸν Ἰσημερινόν, οἱ μὲν κάτοικοι τοῦ ἑνὸς ἡμισφαίριου ἔχουσιν ἔαρ, οἱ δὲ κάτοικοι τοῦ ἄλλου φθινόπωρον.

Ἐκ τούτων παρατηροῦμεν, ὅτι ἔτος καλεῖται τὸ χρονικὸν διάστημα, κατὰ τὸ ὅποιον ἡ γῆ ἐκτελεῖ μίαν περιφορὰν περὶ τὸν ἥλιον. Τὸ ἔτος διαιρεῖται εἰς δώδεκα μῆνας, Ἰανουάριον, Φεβρουάριον, Μάρτιον, Ἀπρίλιον, Μάιον, Ἰούνιον, Ἰούλιον, Αὐγούστον, Σεπτέμβριον, Ὀκτώβριον, Νοέμβριον καὶ Δεκέμβριον. Ἐκαστος δὲ μὴν ἔχει 30 ἢ 31 ἡμέρας ἐκτὸς τοῦ Φεβρουαρίου, ὅστις ἔχει 28 καὶ ἀνὰ τέσσαρα ἔτη 29 ἡμέρας. Τὸ ἔτος, κατὰ τὸ ὅποιον ὁ Φεβρουάριος ἔχει 29 ἡμέρας λέγεται *ἐμβόλιμον ἢ δίσεκτον* καὶ περιέχει 366 ἡμέρας.

Τροπικοὶ καὶ πολικοὶ κύκλοι.

Ἐκατέρωθεν τοῦ Ἰσημερινοῦ φανταζόμεθα πολλοὺς ἄλλους κύκλους παραλλήλους αὐτοῦ· ἐξ ὧν δὲ τούτων σπουδαιότεροι εἶναι οἱ δύο τροπικοὶ καὶ οἱ δύο πολικοὶ κύκλοι. Οἱ τροπικοὶ εἶναι ἑκατέρωθεν τοῦ Ἰσημερινοῦ, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἕκαστος αὐτῶν ἀπέχει 23°, 27'. ἐκ τούτων ὁ μὲν πρὸς β. τοῦ Ἰσημερινοῦ λέγεται *τροπικὸς τοῦ Καρκίνου*, ὁ δὲ πρὸς ν. *τροπικὸς τοῦ Αἰγόκερω*. Οἱ τροπικοὶ εἶναι σημαντικοὶ κύκλοι, διότι μεταξὺ αὐτῶν φαίνεται, ὅτι κινεῖται ὁ ἥλιος, ἄλλοτε μὲν ἀνατέλλων βορειότερον, ἄλλοτε δὲ πάλιν νοτιώτερον· καὶ εἰς μὲν τὸν τροπικὸν τοῦ Καρκίνου φθάνει ὁ ἥλιος τῇ 9 Ἰουνίου, ὅτε τρέπεται, δηλαδὴ ἐπιστρέφει ὀπίσω, πρὸς τὸν τροπικὸν τοῦ Αἰγόκερω, εἰς τὸν ὅποιον φθάνει τῇ 9 Δεκεμβρίου, ὅτε πάλιν τρέπεται πρὸς τὸν τροπικὸν τοῦ Καρκίνου. Τούτου ἕνεκα καὶ οἱ κύκλοι οὗτοι ὠνομάσθησαν *τροπικοί*, καὶ αἱ ἡμέραι, καθ' ἃς ὁ ἥλιος δὲν προχωρεῖ περαιτέρω, ἀλλ' ἐπιστρέφει ὀπίσω, *τροπαὶ ἢ ἡλιοστά-*

σιο· καὶ ἡ μὲν 9 'Ιουνίου λέγεται *θερινὴ τροπὴ ἢ θερινὸν ἡλιοστάσιον*, ἡ δὲ 9 Δεκεμβρίου *χειμερινὴ τροπὴ ἢ χειμερινὸν ἡλιοστάσιον*.

Ἐκ δὲ τῶν πολικῶν κύκλων, ὁ μὲν εἰς ἀπέχει $23\frac{1}{2}$ μοίρας ἀπὸ τοῦ βορείου πόλου καὶ λέγεται βόρειος πολικὸς κύκλος, ὁ δὲ ἄλλος ἀπέχει ἐπίσης $23\frac{1}{2}$ μοίρας ἀπὸ τοῦ νοτίου πόλου καὶ λέγεται νότιος πολικὸς κύκλος. Εἶναι δὲ καὶ οἱ κύκλοι οὗτοι σπουδαῖοι, διότι ὅλαι αἱ χῶραι, αἱ ὁποῖαι κεῖνται ἐπὶ τοῦ βορείου πολικοῦ κύκλου, τῇ μὲν 9 'Ιουνίου ἔχουσι τὸν ἥλιον 24 ὥρας ὑπὲρ τὸν ὀρίζοντα, ἥτοι ἔχουσιν ἡμέραν 24 ὥρων, τῇ δὲ 9 Δεκεμβρίου ἔχουσι τὸν ἥλιον 24 ὥρας ὑπὸ τὸν ὀρίζοντα, ἥτοι ἔχουσιν ἐπίσης 24 ὥρων νύκτα· τούναντίον δ' αἱ χῶραι, αἱ ὁποῖαι κεῖνται ἐπὶ τοῦ νοτίου πολικοῦ κύκλου τῇ μὲν 9 'Ιουνίου ἔχουσιν 24 ὥρων νύκτα, τῇ δὲ 9 Δεκεμβρίου 24 ὥρων ἡμέραν.

Αἱ ζῶναι τῆς γῆς. Αἱ ὥραι τοῦ ἔτους.

Ὁ ἥλιος δὲν θερμαίνει ἐξ ἴσου ὅλα τὰ μέρη τῆς γῆς. Τὰ περὶ τὸν Ἰσημερινὸν μέρη θερμαίνονται πολὺ περισσότερον, διότι εἰς αὐτὰ ὁ ἥλιος ῥίπτει τὰς ἀκτῖνας αὐτοῦ καθέτως ἢ ἐλάχιστα πλαγίως· τὰ δὲ πρὸς τοὺς πόλους μέρη θερμαίνονται ἐλάχιστα, διότι ἐκεῖ ἡ ῥίπτει πολὺ πλαγίως τὰς ἀκτῖνας αὐτοῦ ὁ ἥλιος ἢ καὶ οὐδόλως φαίνεται ἐπὶ μῆνας ὁλοκλήρους. Διὰ τοῦτο οἱ ἄνθρωποι διήρεσαν τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς εἰς μέρη, τὰ ὁποῖα ὠνόμασαν *ζῶνας*.

Αἱ ζῶναι τῆς γῆς εἶναι πέντε· ἡ *διακεκαυμένη*, ἡ ὁποία κεῖται μεταξύ τῶν δύο τροπικῶν καὶ ἔχει εἰς τὸ μέσον τὸν ἰσημερινόν· αἱ δύο *εὐκρατοι*, βόρειος εὐκρατος καὶ νότιος εὐκρατος, αἱ ὁποῖαι κεῖνται μεταξύ τῶν δύο τροπικῶν καὶ τῶν δύο πολικῶν κύκλων· καὶ τέλος αἱ δύο *κατεψυγμέναι*, βόρειος κατεψυγμένη καὶ νότιος κατεψυγμένη, αἱ ὁποῖαι κεῖνται μεταξύ τῶν δύο πολικῶν κύκλων καὶ τῶν πόλων. Εἰς τὴν διακεκαυμένην ζώνην ἡ θερμότης εἶναι πάντοτε μεγάλη· διακρίνομεν δ' ἐν αὐτῇ δύο μόνον ἐποχάς· τὴν ἐποχὴν τῆς βροχῆς καὶ τὴν ἐποχὴν τῆς ξηρασίας. Εἰς τὰς εὐκρατους ζῶνας οὔτε ἡ θερμότης εἶναι πολὺ μεγάλη, οὔτε τὸ ψῦχος πολὺ δριμύ· διακρίνομεν δ' ἐν αὐταῖς τέσσαρας ἐποχάς· ἑαρ, θέρος, φθινόπωρον καὶ χειμῶνα. Τέλος δὲ εἰς τὰς κατεψυγμένας ζῶνας τὸ ψῦχος εἶναι πάντοτε ἀφόρητον· διακρίνομεν δ' ἐν αὐταῖς ἄλλας δύο ἐποχάς· τὴν ἐποχὴν τοῦ φωτός, κατὰ

τὴν ὁποίαν ὁ ἥλιος φαίνεται ἐπὶ πολλοὺς μῆνας συνεχῶς ἐποχὴν τοῦ σκότους, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ ἥλιος κρύπτεται ἐπὶ πολλοὺς μῆνας, αἱ δὲ χῶραι ἐκεῖναι μένουσιν εἰς τὸ σκότος.

Αἱ ἐποχαὶ λέγονται καὶ ὥραι τοῦ ἔτους. Ἡ Ἑλλάς κεῖται εἰς τὴν βόρειον εὐκρατον ζώνην καὶ διὰ τοῦτο διακρίνομεν ἐν αὐτῇ τὰς τέσσαρας ὥρας, ἔαρ, θέρος, φθινόπωρον καὶ χειμῶνα, τὸ δὲ κλίμα αὐτῆς εἶναι εὐκραές, οὔτε πολὺ θερμὸν δηλονότι, οὔτε καὶ πολὺ ψυχρόν:

Ἡ σελήνη. Φάσεις αὐτῆς. Ἐκλείψεις.

Ἡ σελήνη λέγεται καὶ δορυφόρος τῆς γῆς. Ἡ σελήνη εἶναι 49 φορές μικροτέρα τῆς γῆς, ἀπέχει δ' αὐτῆς κατὰ μέσον ὅρον περὶ τὰς 385,000 χιλιόμετρα, ἐνῶ ὁ ἥλιος ἀπέχει ἀφ' ἡμῶν 385 φορές περισσότερον ¹⁾. Ἡ σελήνη ἔχει σχῆμα σφαιρικόν, περιστρέφεται δὲ περὶ τὸν ἄξονά της εἰς 27 ¹/₂ περίπου ἡμέρας, ἄλλας δὲ τόσας χρειάζεται, διὰ νὰ κάμῃ μίαν περιφορὰν καὶ περὶ τὴν γῆν καὶ διὰ τοῦτο ἔχει πάντοτε ἐστραμμένον πρὸς αὐτὴν τὸ αὐτὸ μέρος τῆς ἐπιφανείας της. Ἐνῶ ὁμως περιφέρεται περὶ τὴν γῆν εἰς 27 ¹/₂ ἡμέρας κινουμένη ἐκ δ. πρὸς ἀ., μόνον μετὰ 29 ¹/₂ ἡμέρας λαμβάνει πάλιν τὴν αὐτὴν θέσιν ὡς πρὸς τὴν γῆν καὶ τὸν ἥλιον, διότι ἐν τῷ μεταξύ καὶ ἡ γῆ ἀλλάσσει τὴν θέσιν της κινουμένη περὶ τὸν ἥλιον ἐκ δ. πρὸς ἀ. Ἡ σελήνη φωτίζεται ὑπὸ τοῦ ἡλίου, παρουσιάζει δὲ εἰς ἡμᾶς διαφόρους φάσεις κατὰ τὴν διάφορον θέσιν, τὴν ὁποίαν ἔχει ὡς πρὸς τὴν γῆν καὶ τὸν ἥλιον· αἱ κυριώτεραι τῶν φάσεων εἶναι τέσσαρες· ἡ νέα σελήνη, τὸ πρῶτον τέταρτον, ἡ πανσέληνος καὶ τὸ τελευταῖον τέταρτον. *Νέα σελήνη* λέγεται, ὅταν ὁ δορυφόρος εὐρίσκηται μεταξὺ ἡλίου καὶ γῆς καὶ ἐπομένως τὸ μέρος τῆς ἐπιφανείας αὐτῆς τὸ πρὸς ἡμᾶς ἐστραμμένον εἶναι σκοτεινόν· *πρῶτον τέταρτον* ὀνομάζεται, ὅταν μόνον τὸ ἥμισυ τοῦ φωτιζομένου μέρους εἶναι ὁρατὸν εἰς ἡμᾶς, τὰ δὲ κερατοειδῆ ἄκρα αὐτοῦ εἶναι ἐστραμμένα πρὸς ἀνατολὰς· *πανσέληνος* δὲ καλεῖται, ὅταν ὅλον τὸ πρὸς ἡμᾶς ἐστραμμένον μέρος φωτίζεται ὑπὸ τοῦ ἡλίου· καὶ *τελευταῖον τέταρτον* λέγεται, ὅταν πάλιν μόνον τὸ ἥμισυ τοῦ φωτιζομένου μέρους εἶναι ἐστραμμένον πρὸς ἡμᾶς.

¹⁾ Ἡ περὶ ἄξονα περιστροφή τῆς σελήνης δυνατόν καὶ νὰ παραλείπηται ἐν τῇ διδασκαλίᾳ ὡς δυσνόητος τοῖς μαθηταῖς.

Ἐνίοτε, ὅταν εἶναι νέα σελήνη, ὁ δορυφόρος οὗτος κεῖται ἐπ' εὐ-
θείας μεταξύ ἡλίου καὶ γῆς, ἀποκρύπτει ἀφ' ἡμῶν τὰς ἡλιακὰς ἀκτί-
νας καὶ τότε ἔχομεν *ἐκλειψιν ἡλίου*. Ἐνίοτε δὲ πάλιν, ὅταν εἶναι
πανσέληνος, ἡ γῆ κεῖται ἐπ' εὐθείας μεταξύ ἡλίου καὶ σελήνης, ἀπο-
κρύπτει ἀπ' αὐτῆς τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου καὶ τότε ἔχομεν *ἐκλειψιν*
σελήνης.

Φ Υ Σ Ι Κ Η Γ Ε Ω Γ Ρ Α Φ Ι Α

Ἐπιφάνεια τῆς γῆς. Ἡπειροί.

X Ἡ γῆ, ὡς εἶδομεν, εἶναι στρογγύλη, καὶ ἐπομένως ἡ ἐπιφάνεια
αὐτῆς εἶναι κυρτή. Τὰ τρία τέταρτα περίπου τῆς ἐπιφανείας τῆς
γῆς καλύπτουσι τὰ ὕδατα, μόνον δὲ τὸ ἓν τέταρτον κατέχει ἡ ξηρά.
Ἡ ξηρὰ ἀλλαχοῦ μὲν ὑψοῦται καὶ σχηματίζει λόφους, ὄρη καὶ ὄρο-
πέδια· ἀλλαχοῦ δὲ πάλιν εἶναι χαμηλὴ καὶ σχηματίζει πεδιάδας καὶ
κοιλιάδας. Τὰ χαμηλὰ μέρη συνήθως διαρρέονται ὑπὸ χειμάρρων καὶ
ποταμῶν.

Αἱ ἥπειροί εἶναι μεγάλα τμήματα ξηρᾶς καὶ εἶναι αἱ ἐξῆς : Ἡ
Εὐρώπη, ἡ Ἀσία, ἡ Ἀφρική, ἡ Ἀμερική καὶ ἡ Αὐστραλία. Ἐκ
τούτων μεγαλύτεραι μὲν εἶναι ἡ Ἀσία καὶ ἡ Ἀμερική, μικρότεραι
δὲ ἡ Εὐρώπη καὶ ἡ Αὐστραλία· καὶ ἡ μὲν Εὐρώπη συνέχεται μετὰ
τῆς Ἀσίας, αὕτη δὲ μετὰ τῆς Ἀφρικῆς, αἱ δὲ ἄλλαι δύο εἶναι με-
μονωμέναι. Ἐκ τῶν πέντε ἡπείρων αἱ μὲν τέσσαρες εἶναι εἰς τὸ ἀνα-
τολικὸν ἡμισφαίριον, μόνη δὲ ἡ Ἀμερική κεῖται εἰς τὸ δυτικόν. Ἡ
Εὐρώπη, ἡ Ἀσία καὶ ἡ Ἀφρική ἦσαν γνωσταὶ καὶ εἰς τοὺς ἀρχαίους
καὶ διὰ τοῦτο λέγονται *παλαιὸς κόσμος*, αἱ δὲ ἄλλαι δύο ἀνεκαλύφθη-
σαν κατόπιν καὶ διὰ τοῦτο ὀνομάζονται *νέος κόσμος*.

Ὠκεανοί.

Ἡ θάλασσα δὲν διαιρεῖται εἰς μέρη, ὡς ἡ ξηρὰ, ἀλλ' ἀποτελεῖ
ἓν ὅλον συνεχές, τὸ ὅποιον λέγεται Ὠκεανός. Ὁ Ὠκεανός περιβάλλει
τὴν γῆν καὶ ἔχει διάφορα ὀνόματα κατὰ τὰ διάφορα μέρη αὐτῆς. Τὰ
ὀνόματα ταῦτα εἶναι πέντε.

1ον) Ὁ Βόρειος Παγωμένος Ὠκεανός, περὶ τὸν βόρειον πόλον· περιβρέχει τὰς βορείους ἀκτὰς τῆς Ἀσίας, Εὐρώπης καὶ Ἀφρικῆς.

2ον) Ὁ Νότιος Παγωμένος Ὠκεανός, περὶ τὸν νότιον πόλον μακρὰν τῶν ἡπείρων.

3ον) Ὁ Ἀτλαντικός Ὠκεανός, μεταξὺ Ἀμερικῆς, Εὐρώπης καὶ Ἀφρικῆς.

4ον) Ὁ Μέγας ἢ Εἰρηνικός Ὠκεανός μεταξὺ Ἀμερικῆς ἀπ' ἐνὸς καὶ Ἀσίας καὶ Αὐστραλίας ἀπ' ἐτέρου· οὗτος εἶναι ὁ μέγιστος πάντων.

5ον) Ὁ Ἰνδικός Ὠκεανός μεταξὺ Ἀφρικῆς, Ἀσίας καὶ Αὐστραλίας.

Θάλασσα, πελάγη, κόλποι, λιμένες καὶ πορθμοί.

Αἱ θάλασσαί εἶναι μεγάλα τμήματα (κλάδοι) τῶν ὠκεανῶν, χωρίζουσι δὲ πολλάκις δύο ἡπείρους (Μεσόγειος θάλασσα).

Πελάγη εἶναι μικρότερα τμήματα θαλάσσης ἢ ὠκεανοῦ, χωρίζουσι δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δύο στερεάς (Αἰγαῖον, Ἀδριατικὸν πέλαγος).

Κόλπος καλεῖται μέρος θαλάσσης βαθέως εἰσχωροῦν εἰς τὴν ξηρὰν· οἷον ὁ Σαρωνικός, ὁ Κορινθιακός κόλπος.

Λιμὴν καλεῖται ἐσοχὴ θαλάσσης ἐν τῇ ξηρᾷ, ἐντὸς τῆς ὁποίας ἀγκυροβολοῦσι τὰ πλοῖα καὶ προφυλάσσονται ἀπὸ τῆς τρικυμίας, ὡς ὁ Πειραιεύς, ὁ Πόρος κλ.

Ὀρμος εἶναι πάλιν ἐσοχὴ θαλάσσης ἐν τῇ ξηρᾷ, ἀλλὰ μικρὰ τοιαύτη, ὡς εἶναι ὁ ὄρμος τοῦ Φαλήρου.

Λιμὴν τεχνητὸς καλεῖται ὁ διὰ τεχνητοῦ κυματοθραύστου προφυλασσόμενος. Τεχνητοὺς λιμένας ἔχουσιν ἐν Ἑλλάδι αἱ Πάτραι, τὸ Κατάκωλον καὶ πολλὰ ἄλλα μέρη.

Πορθμός εἶναι στενὸν μέρος θαλάσσης μεταξὺ δύο στερεῶν, διὰ τοῦ ὁποίου συγκοινωνοῦσι δύο κόλποι, πελάγη κτλ. Πορθμοὶ εἶναι ὁ τοῦ Ρίου παρὰ τὰς Πάτρας καὶ ὁ τοῦ Εὐρίπου (Χαλκίς).

Παράλια, σκόπελος, ὕφαλος, ἀκρωτήριο, ἑσθμὸς καὶ σύρτις.

Παράλια ἐν γένει καλοῦνται τὰ ὑπὲρ τῆς θαλάσσης βρεχόμενα ἄκρα ἢ χεῖλη τῆς ξηρᾶς. Ὅταν ταῦτα εἶναι χαμηλὰ καὶ ὀμαλὰ, λέγονται αἰγιαλός, ὅταν δὲ ὕψηλὰ καὶ βραχῶδη, καλοῦνται ἀκτὴ.

Σκόπελος καλεῖται ὁ ὀλίγον ἐξέχων τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης βράχος.

Γραλος ὀνομάζεται ὁ ὀλίγιστον σκεπαζόμενος ὑπὸ τῆς θαλάσσης βράχος καὶ ὅστις εἶναι πολὺ ἐπικίνδυνος εἰς τοὺς ναυτιλλομένους.

Ἀκρωτήριο καλεῖται, ὅταν ἡ στερεὰ ὡς ὄρος ἀπότομον εἰσχωρεῖ εἰς τὴν θάλασσαν (Μαλέας, Ταίναρον). Ἄν εἰσχωρῇ ὡς γῆ ἐπίπεδος καὶ χαμηλὴ, τότε λέγεται *γλῶσσα ἢ ἄκρα γῆς*.

Ἰσθμὸς λέγεται στενὸν μέρος ξηρᾶς, τὸ ὅποιον συνδέει δύο στερεὰς καὶ χωρίζει δύο θαλάσσας. (Κορινθιακὸς Ἰσθμός).

Σύρτις λέγεται βυθὸς θαλάσσης ἀμμώδης καὶ ἀβαθής, τοῦ ὁποῦ ἡ ἄμμος μετακινεῖται κατὰ τὰς τρικυμίας καὶ παλιρροίας.

Βυθὸς καλεῖται τὸ μέρος τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, τὸ ὅποιον σκεπάζεται ὑπὸ ὠκεανῶν καὶ θαλασσῶν.

Νῆσοι καὶ χερσόνησοι.

Ἐκτὸς τῶν πέντε ἡπείρων τῶν μεγάλων τούτων τμημάτων τῆς ξηρᾶς ἔχομεν καὶ ἄλλα μέρη ταύτης, σχετικῶς μικρά, καὶ τοιαῦτα εἶναι αἱ νῆσοι, αἵτινες ἀλλαχοῦ μὲν εὐρίσκονται κατὰ ὁμάδας ἢ στοίχους (Κυκλάδες νῆσοι), ἀλλαχοῦ δὲ εἶναι ἀπομεμονωμένοι.

Τινὲς τούτων εἶναι ἡφαιστειογενεῖς, διότι ἐγεννήθησαν ὑπὸ ἡφαιστείων, καὶ ἄλλαι κοραλλιογενεῖς, διότι κατεσκευάσθησαν ὑπὸ κοραλλίων. Ὅσαι τῶν νήσων κεῖνται πλησίον τῶν ἡπείρων λέγονται ἡπειρωτικαὶ καὶ εἶναι λείψανα καταβυθισθείσης ξηρᾶς. Ὅσαι δὲ εὐρίσκονται ἐν μέσῳ ὠκεανῶ μακρὰν τῶν ἡπείρων λέγονται ὠκεάνειοι.

Νῆσος λέγεται τμήμα ξηρᾶς σχετικῶς μικρόν, πανταχόθεν ὑπὸ θαλάσσης περιβρεχόμενον. (Π. χ. Κρήτη, Εὐβοία).

Χερσόνησος λέγεται μέρος ξηρᾶς μικρόν ἢ μέγα κατὰ τὸ πλεῖστον ὑπὸ τῆς θαλάσσης περικυκλούμενον καὶ ἐξ ἐνὸς μόνου μέρους συνεχόμενον μετὰ τῆς ξηρᾶς. (Π. χ. Πελοπόννησος, Ἰταλία).

Πεδιᾶδες, ἔρημοι, ὄασις, λόφοι καὶ ὄρη.

Ἡ ἐπιφάνεια τῆς ξηρᾶς δὲν εἶναι ὁμαλή, ὅπως εἶναι ἡ τῆς θαλάσσης, ἀλλ' ἔχει πολλὰς ἀνωμαλίας καὶ ἐξογκώματα, τὰ ὅποια εἰς πολλὰ μέρη τῆς γῆς εἶναι μεγάλα.

Πεδιον ἢ *πεδιάς* κοινῶς κάμπος λέγεται ἑκτασις ξηρᾶς σχετικῶς ὀμαλὴ ἀνεπαισθήτους ἔχουσα ἀνωμαλίας. Ὅταν ἡ *πεδιάς* ἐξέχῃ ὀλίγον ἀπὸ τὴν θάλασσαν (μέχρι 200 μέτρων) λέγεται *βαθύπεδον*, ὅταν δὲ περισσότερον τῶν 300 μέτρων, λέγεται *ὕψιπεδον*.

Ἐρημος λέγεται ἡ ξηρά, ὅταν στερηται φυτῶν καὶ ὑδάτων καὶ εἶναι ἀκχτοίκητος· ὡς ἡ *Σαχάρα* ἐν Ἀφρικῇ καὶ ἡ *Γοβη* ἐν Ἀσίᾳ.

Ὅασις ἢ *αὐάσις* καλεῖται ἡ ἐν μέσῳ ἐρήμου κειμένη εὐφορος χώρα καὶ ἔχουσα ὕδατα.

Λόφος καλεῖται ὕψωμα γῆς ἐν μέσῳ πεδιάδος ἔχον ὕψος τὸ πολὺ 200 μέτρων.

Λοφίσκοι μικροὶ ἀπὸ ἄμμον, κείμενοι πλησίον τοῦ αἰγιαλοῦ, καταλύνται *θῆρες*. Οὗτοι γεννῶνται ὑπὸ τῶν ἀνέμων, οἱ ὅποιοι ρίπτουσι τὴν ἄμμον τῆς παραλίας πρὸς τὴν στερεάν.

Βουνός ἢ *ὄρος* ἐν γένει καλεῖται ἐξόγκωμα γῆς, ἔχον ὕψος μεγαλειότερον τῶν 200 μέτρων. Ἡ χώρα καλεῖται *λοφώδης* ἢ *ὄρεινῇ*, ὅταν ἔχῃ πολλοὺς λόφους ἢ ὄρη. Πολλὰ ὄρη, τὰ ὅποια κεῖνται τὸ ἐν πλησίον τοῦ ἄλλου καὶ συνδέονται μετ' ἀλλήλων σχηματίζουνσι σειρὰς ὄρεων ἢ *ὄροστοιχίας*, ὡς εἶναι ὁ Ὑμηττός καὶ τὸ Ταύγετον. Τὰ ὄρη καὶ αἱ ὄροστοιχίαι φέρουσι ρήγματα, φάραγγας καὶ χαράδρας. Ὅταν ἡ φάραγξ εἶναι πλατεῖα καὶ τὸ ἔδαφος αὐτῆς ἐπίπεδον, λέγεται *κοιλὰς*.

Ἡφαίστεια.

Ἡφαίστεια λέγονται βουνοὶ ἢ ὄρη τινά, τὰ ὅποια ἔχουσι σχῆμα κωνοειδές καὶ ἐκπέμπουσι καπνόν, φλόγας, ἐνίοτε δὲ ρευστὴν καὶ στερεάν ὕλην, ἥτις ρευστὴ ὕλη λέγεται *λάβα*. Ἡ Θήρα (Σαντορίνη), Αἴτνη ἐν Σικελίᾳ καὶ Βεζούβιος ἐν Ἰταλίᾳ.

Πηγάς, ποταμοὶ καὶ λίμναι.

Τὰ ὕδατα τῶν βροχῶν καὶ τῶν τηχομένων χιόνων εἰσδύοντα βαθύως εἰς τὸ ἔδαφος, ἐξέρχονται πάλιν διὰ ρηγμάτων ἀπὸ χαμηλὰ μέρη καὶ σχηματίζουνσι τὰς *πηγάς*.

Ἀπὸ τινων πηγῶν τὸ ὕδωρ ἐξέρχεται ἀπὸ τὴν γῆν θερμὸν καὶ σχηματίζει τὰς *θερμὰς* καὶ *ισματικὰς* πηγὰς. Τοῦτο δὲ συμβαίνει, ὅτι ἡ γῆ εἰς τὰ σπλάγχνα της ἐγκλείει θερμότητα μεγάλαν.

Πηγαὶ πολλαὶ ἐνούμεναι ἵποτελοῦσι *ρύακας* καὶ *ποτάμια*. Τὸ ποτάμιον καλεῖται *ἐπιθαλάσσιον*, ἂν χύνηται ἀμέσως εἰς τὴν θάλασσαν. Ἄν ὅμως τὸ ποτάμιον χύνηται εἰς ἄλλο μεγαλειότερον, τότε λέγεται *παραποτάμιον*.

Ποταμὸς καλεῖται μέγας βραχίων ὑδάτων χυνόμενος εἰς τὴν θάλασσαν ἢ λίμνην καὶ δεχόμενος τὰ ὕδατα πολλῶν παραποταμίων.

Παραπόταμος εἶναι ὁ δεχόμενος πολλὰ παραποτάμια καὶ εἰς ποταμὸν χυνόμενος.

Χεῖμαρρος ἢ *ξηροπόταμος* καλεῖται ὁ ὑπὸ βροχῶν καὶ τηκομένων χιόνων σχηματιζόμενος ὀρμητικὸς ποταμός. *Χεῖμαρρος* εἶναι ὁ Ἰλίσος, ὅστις, ὅταν γίνωνται μεγάλα βροχαί, πληροῦται ὑδάτων.

Κοίτη ποταμοῦ ἐν γένει καλεῖται ἡ μεγάλη ἐκείνη αὐλαξ, ἐντὸς τῆς ὁποίας ῥέει τὸ ὕδωρ αὐτοῦ.

Ὀχθαι ποταμῶν καὶ λιμνῶν καλοῦνται τὰ βραχῶδη ἢ χαμηλὰ χεῖλη τῆς ξηρᾶς, τὰ ὁποῖα βρέχει ὥς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ποτάμιον ὕδωρ.

Δεξιὰ ὄχθη τοῦ ποταμοῦ καλεῖται ἐκείνη, ἡ ὁποία εὐρίσκεται πρὸς τὰ δεξιὰ ἡμῶν, καὶ *ἀριστερά*, ἡ πρὸς τὰ ἀριστερά, ὅταν εἰμεθα ἐστραμμένοι πρὸς τὴν διεύθυνσιν, πρὸς τὴν ὁποίαν ῥέει τὸ ὕδωρ τοῦ ποταμοῦ.

Καταρράκτης σχηματίζεται, ὅταν ἡ κοίτη τοῦ ποταμοῦ εἶναι ἀνώμαλος καὶ βραχῶδης καὶ τὸ ὕδωρ κατακρημνίζεται ὀρμητικῶς ἀπὸ τινος ὕψους. Ὁ μέγιστος καταρράκτης εἶναι ὁ τοῦ Νιαγάρα ἐν τῇ Βορείῳ Ἀμερικῇ.

Δέλτα (ὡς τὸ τοῦ Νεῖλου) καλεῖται ἡ χαμηλὴ χώρα ἡ ὁμοιάζουσα πρὸς τὸ γράμμα Δ. καὶ ἡ ὁποία σχηματίζεται ἐκ δύο ἢ καὶ περισσοτέρων βραχιόνων τοῦ ποταμοῦ κατὰ τὰς ἐκβολὰς του.

Ἐκβολαὶ τοῦ ποταμοῦ καλοῦνται τὸ μέρος, ὅπου χύνεται εἰς θάλασσαν ἢ λίμνην.

Συμβολή καλεῖται τὸ μέρος, ὅπου δύο ποτάμια ἐνοῦνται.

Διῶρυξ (π. χ. τῆς Κορίνθου) καλεῖται ἡ αὐλαξ, διὰ τῆς ὁποίας συγκοινωνοῦσι δύο θάλασσαι ἢ δύο ποταμοί, καὶ ἡ ὁποία κατεσκευάσθη ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων.

Λίμναι καλοῦνται αἱ κοιλότητες τῆς στερεᾶς, εἰς τὰς ὁποίας συλ-

λέγονται πολλά ὕδατα· τούτων αἱ περισσότεραι ἔχουσιν ὕδωρ γλυκύ, ὡς ἡ Κωπαῖς, τινὲς δὲ ἀλμυρόν, ὡς ἡ Κασπία θάλασσα.

Ἐλος ἢ τέλμα (βάλτος) γεννᾶται, ὅπου συλλέγονται ὀλίγα ὕδατα μετὰ πηλοῦ. Ἐντὸς αὐτοῦ φύονται φυτὰ ὑδρόβια, κάλαμοι κτλ. καὶ ἀναπτύσσονται μιάσματα πυρετῶν καὶ ἄλλων νοσημάτων ἐπικινδύνων.

Κλίμα.

Κλίμα τόπου τινὸς καλοῦνται ὅλαι ὁμοῦ αἱ καταστάσεις τῆς ἀτμοσφαίρας αὐτοῦ, δηλ. ἡ θερμοκρασία, ἡ ὑγρασία, αἱ ἄνεμοι, τὸ αἶθριον ἢ νεφελῶδες τοῦ οὐρανοῦ κτλ. Ἐπὶ τούτου μεγάλην ἐπίδρασιν ἔχει καὶ τὸ ἔδαφος (δασῶδες, πετρῶδες, ἐλῶδες). Διακρίνουνσι δὲ τὸ κλίμα εἰς διακεκαυμένον, θερμὸν, εὐκρατον, ψυχρὸν καὶ κατὰψυχρον. Προσέτι ξηρὸν ἢ ὑγρὸν, νοσῶδες ἢ ὑγιεινόν. Τὸ κλίμα μιᾶς χώρας, ἰδίως τῶν παραλίων, λέγεται ὡκεάνειον ἢ θαλάσσιον ὅταν οἱ μὲν χειμῶνες αὐτῆς δὲν εἶναι πολὺ ψυχροί, τὰ δὲ θέρη εἶναι δροσερά. Ἑπειρωτικὸν δὲ λέγεται τὸ κλίμα τῶν μεσογείων χωρῶν, ὅταν οἱ χειμῶνες εἶναι ψυχρότατοι καὶ τὰ θέρη θερμότατα.

Ὀρυκτά, φυτὰ, ζῶα καὶ ἄνθρωποι.

Ἡ ἐπιφάνεια τῆς γῆς, ὡς εἶδομεν ἄνωτέρω, εἶναι ποικιλωτάτη, ἡ δὲ ποικιλία αὕτη καὶ τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς θαλάσσης καθιστᾷ αὐτὴν ἐξόχως τερπνὴν καὶ θαυμασίως ὥραίαν. Τὰ ὄρη καὶ αἱ πεδιάδες, οἱ ποταμοὶ καὶ αἱ λίμναι, αἱ θάλασσαι καὶ αἱ νῆσοι, οἱ κόλποι καὶ αἱ χερσόνησοι, περικοσμοῦσι τὸ ἐξωτερικὸν τῆς γῆς.

Ἡ λάμψις τοῦ οὐρανοῦ, ἡ ἀνατολὴ καὶ ἡ δύσις τοῦ ἡλίου, προσδίδουσιν εἰς αὐτὴν ἀνέκφραστον καλλονὴν καὶ ἀπερίγραπτον χάριν. Ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ λίθοι καὶ τὰ μάρμαρα, ἥτοι τὰ ὀρυκτά, εἶναι στολισμὸς τῆς γῆς.

Ὀρυκτά εἶναι τὰ ἄψυχα φυσικὰ σώματα, τὰ ὅποια εἶναι ὑγρὰ ἢ στερεά, π. χ. τὸ ὕδωρ, τὸ μάρμαρον, τὸ ἄλλας τὸ μαγειρικόν, ὁ ἄδάμας. Εὐρίσκονται δὲ ταῦτα πανταχοῦ τῆς γῆς καὶ χρησιμεύουσι πρὸς διαφόρους ἡμῶν ἀνάγκας καὶ πρὸς ἐξαγωγὴν μετάλλων π.χ. χρυσοῦ, ἀργύρου, μολύβδου, χαλκοῦ, σιδήρου.

Ὅτι ὅμως τὰ μάλιστα λαμπρύνει τὴν γῆν εἶναι τὰ φυτὰ καὶ τὰ

ἄνθη, διὰ τῶν ὁποίων ὁ Πανάγαθος Θεὸς κατεκόσμησε τὴν ξηρὰν αὐτῆς ὄψιν.

Φυτὰ καλοῦνται τὰ δένδρα, οἱ θάμνοι, ἡ χλόη· εἶναι δὲ χρησιμώτατα, διότι ἐξ αὐτῶν λαμβάνομεν τροφάς, ξυλείαν, φάρμακα κτλ. Φυτὰ χρήσιμα εἶναι τὰ σιτηρά, τὸ κλῆμα, ἡ καφέα, τὰ γεώμηλα καὶ πολλὰ ἄλλα. Εἶναι δὲ κατεσπαρμένα εἰς διάφορα μέρη τῆς γῆς, διότι ἐξαρτῶνται ἀπὸ τοῦ κλίματος π. χ. εἰς τοὺς θερμοὺς τόπους τὰ φυτὰ γίνονται μεγάλα καὶ παράγουσιν ἄνθη εὐώδη καὶ καρποὺς γλυκεῖς, ὥς ὁ φοῖνιξ κτλ.

Ζῷα καλοῦνται ὁ λέων, ὁ ἵππος, ὁ ἰχθύς, τὰ ἔντομα. Τούτων πολλὰ εἶναι χρησιμώτατα εἰς τὸν ἄνθρωπον, διότι δίδουσιν εἰς αὐτὸν τροφήν, ὅσπῃ, δέρματα, μαλλίον κτλ. Ὅσα ζῷα ἐξημέρωσεν ὁ ἄνθρωπος καλοῦνται κατοικίδια, π. χ. ὁ ἵππος, ὁ βοῦς, ἡ ἀλεκτορίς, τὸ πρόβατον, ἡ γαλῆ. Εἶναι δὲ τὰ ζῷα, καθὼς καὶ τὰ φυτὰ, ἀνομοίως διεσκορπισμένα εἰς τοὺς διαφόρους τόπους τῆς γῆς, διότι ταῦτα ἐξαρτῶνται ἐκ τοῦ κλίματος· π. χ. εἰς τὰ θερμὰ μέρη ζῇ ὁ ἐλέφας, ὁ λέων, ἡ τίγρις, οἱ πίθηκοι κλπ. Εἰς τὰ ψυχρὰ ἡ λευκὴ ἄρκτος κλπ.

Ὅ,τι κυρίως δίδει ζωὴν εἰς τὴν γῆν εἶναι ὁ ἄνθρωπος, τὸ τελειότατον τῶν δημιουργημάτων τοῦ πλάστου. Ὁ ἄνθρωπος διὰ τοῦ λογικοῦ, τὸ ὅποτον ὁ Θεὸς ἔδωκεν εἰς αὐτόν, ἐγγεινεν ὁ δεσπότης ὅλης τῆς γῆς καὶ ὁ βασιλεὺς ὅλων τῶν ἐπ' αὐτῆς δημιουργημάτων.

Πάντες οἱ ἄνθρωποι κατάγονται ἐξ ἐνὸς ζεύγους, τῶν πρωτοπλάστων, τοῦ Ἀδὰμ καὶ τῆς Εὕας. Ἀλλὰ σὺν τῷ χρόνῳ ἐπολλαπλασιάσθησαν καὶ διεσκορπίσθησαν εἰς ὅλην τὴν γῆν καὶ κατέλαβον αὐτήν· ἀνέρχονται δὲ εἰς 1500 ἑκατομμύρια, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ ἥμισυ περίπου κατοικεῖ τὴν Ἀσίαν, τὸ $\frac{1}{4}$ σχεδὸν τὴν Εὐρώπην, τὸ δὲ ἄλλο τέταρτον τὰς ἄλλας τρεῖς ἡπείρους.

Οἱ ἄνθρωποι διαφέρουσι μεταξύ των κατὰ τὸ χρῶμα καὶ ἄλλα τινὰ ἐξωτερικὰ γνωρίσματα, διὰ τῶν ὁποίων διακρίνονται εἰς πέντε φυλάς, πρῶτον τὴν Καυκασίαν, δεύτερον τὴν Μογγολικὴν, τρίτον τὴν Μαλαϊκὴν, τέταρτον τὴν Αἰθιοπικὴν ἢ μαύρην καὶ πέμπτον τὴν Ἀμερικανικὴν. Οἱ Ἕλληνες, ὡς καὶ πάντες σχεδὸν οἱ κάτοικοι τῆς Εὐρώπης, ἀνήκομεν εἰς τὴν Καυκασίαν φυλὴν.

Θρησκείαι.

“Ολοι οἱ ἄνθρωποι ἔχουσι θρησκείαν, πιστεύουσι δηλαδή, ὅτι ἡ ὑπαρξὶς τοῦ κόσμου καὶ τοῦ ἀνθρώπου ἐξαρτᾶται καὶ κυβερνᾶται ὑπὸ ἐνὸς ὑπερτάτου ὄντος, τὸ ὅποτον εἶναι ὁ Θεός.

Ἐπειδὴ δὲ οἱ ἄνθρωποι ἔχουσι διάφορον διανοητικὴν ἀνάπτυξιν καὶ ἐξημέρωσιν, ἔχουσι καὶ διαφόρους δοξασίας περὶ τοῦ δημιουργοῦ τοῦ κόσμου, τοῦ Θεοῦ. Ὡς ἐκ τούτου ὑπάρχει μεγάλη ποικιλία θρησκευμάτων. Πᾶσαι ὁμῶς αἱ θρησκεῖαι δύνανται νὰ καταταχθῶσιν εἰς δύο μεγάλας τάξεις, τὸν πολυθεϊσμόν καὶ τὸν μονοθεϊσμόν. Οἱ πολυθεῖσται, δηλαδή οἱ προσκυνοῦντες πολλοὺς θεούς, εἶναι πολὺ περισσότεροι τῶν μονοθεῖστων, τῶν προσκυνούντων ἕνα μόνον Θεόν. Μονοθεῖσται εἶναι οἱ Χριστιανοί, οἱ Ἰουδαῖοι καὶ οἱ Μωαμεθανοί.

Ἡ μόνη τελεία θρησκεία εἶναι ὁ χριστιανισμός. Ταύτην προσβεβύουσι πάντα τὰ πεπολιτισμένα ἔθνη· ἡ δὲ μᾶλλον ἀτελής ὁ φετιχισμός. Ἡ χριστιανικὴ Ἐκκλησία ἦτο κατ' ἀρχὰς μία. Ἀπὸ ταύτης τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἀπесχίσθησαν οἱ Καθολικοί, ἀπὸ τούτων οἱ Διαμαρτυρούμενοι (Προτεστάνται κλπ.). Ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες ἀνήκομεν εἰς τὴν ἀρχαίαν ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν.

Πολιτισμός καὶ πολέτευμα.

Οἱ ἄνθρωποι, συμφώνως τῷ βαθμῷ τῆς ἐξημερώσεως καὶ ἀναπτύξεώς των, ὑποδιαίρουνται εἰς βαρβάρους καὶ πεπολιτισμένους. Οἱ ἔχοντες τὸν μέγιστον βαθμὸν τῆς βαρβαρότητος λέγονται συνήθως ἄγριοι. Ὡς πρὸς τὸν τρόπον δὲ κατὰ τὸν ὅποτον ζῶσιν οἱ διάφοροι ἄνθρωποι, ὑποδιαίρουνται, 1ον) εἰς θηρευτὰς καὶ ἀλιεῖς, ζῶντας μόνον ἐκ τῆς θήρας καὶ ἀλιείας· τοιοῦτοι οἱ ἄγριοι· 2ον) εἰς νομαδας ἢ σκηνίτας πλανωμένους ἀπὸ τόπου εἰς τόπον καὶ καταγινομένους εἰς τὴν κτηνοτροφίαν καὶ τινὰς τέχνας, καὶ 3ον) εἰς τοὺς ἔχοντας σταθερὰς καὶ μονίμους οἰκήσεις, δηλ. πόλεις καὶ χωρία. Οὗτοι καταγίνονται εἰς τὴν γεωργίαν, τὰς τέχνας καὶ ἐπιστήμας. Οἱ πλεῖστοι τούτων εἶναι πεπολιτισμένοι.

Πληθος ἀνθρώπων λαλούντων τὴν αὐτὴν γλῶσσαν καὶ ἔχόντων τὴν αὐτὴν καταγωγὴν ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ τὴν αὐτὴν θρησκείαν ἀποτελοῦσιν ἔθνος (τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος).

Κράτος ἢ πολιτεία καλεῖται ἡ χώρα, ἡ ὁποία ἔχει ὠρισμέναι ὅρια καὶ κατοικεῖται ὑπὸ ἐνὸς ἢ πολλῶν ἐθνῶν, κυβερνᾶται δὲ ὑπὸ κοινῆς τινος ἀρχῆς.

Ἔθνος τι δύναται νὰ ἀποτελῇ διάφορα κράτη, ἀνεξάρτητα ἀπ' ἀλλήλων, ὅπως τὸ Γερμανικόν. Ἐτι δὲ διάφορα ἔθνη δύνανται νὰ ἀποτελῶσιν ἓν Κράτος. Τοιοῦτον εἶναι ἡ Τουρκία, ἡ ὁποία ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸ Ἑλληνικόν ἔθνος, τὸ Ἀλβανικόν, τὸ Τουρκικόν κτλ.

Λαὸς κράτους τινὸς λέγονται οἱ κάτοικοι καὶ οἱ ὑπῆκοοι αὐτοῦ.

Πολίτευμα καλεῖται ὁ τρόπος, κατὰ τὸν ὁποῖον κυβερνᾶται κράτος τι.

Μοναρχία καλεῖται τὸ πολίτευμα, εἰς τὸ ὁποῖον τὴν ἀνωτάτην ἀρχὴν ἔχει ἰσόβιος καὶ κληρονομικὸς ἄρχων, δηλ. αὐτοκράτωρ, βασιλεὺς, δοῦξ κτλ.

Ἀπόλυτος καλεῖται ἡ μοναρχία, ὅταν ὁ μονάρχης ἔχῃ ὀλόκληρον τὴν ἐξουσίαν εἰς τὰς χεῖράς του. Ὅταν ὅμως ὁ μονάρχης κυβερνᾷ ἐπὶ τῇ βάσει θεμελιώδους τινὸς νόμου, ὅστις λέγεται *σύνταγμα*, τότε ἡ μοναρχία καλεῖται *περιορισμένη ἢ συνταγματική*.

Ἐν τοιαύτῃ μοναρχίᾳ καὶ ὁ λαὸς διὰ τῶν ἀντιπροσώπων του, τῶν βουλευτῶν, συμμετέχει εἰς τὴν κυβέρνησιν τοῦ κράτους.

Τυραννικὸν πολίτευμα εἶναι ἡ δεσποτικὴ μοναρχία, ἐν τῇ ὁποίᾳ ὁ μονάρχης εἶναι κύριος τῆς ζωῆς καὶ τῆς περιουσίας τῶν ὑπηκόων του. Τοιοῦτος μονάρχης εἶναι ὁ Σουλτᾶνος.

Ἐκτὸς τῆς μοναρχίας εἶναι καὶ τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα, εἰς τὸ ὁποῖον πᾶσα ἐξουσία πηγάζει ἐκ τοῦ λαοῦ, ὁ ὁποῖος κυβερνᾷ τὸ κράτος διὰ τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἐκλεγομένων ἀρχόντων, ὡς εἶναι ὁ πρόεδρος τῆς δημοκρατίας.

Πολλὰ κράτη ἢ πολιτεῖαι ἡνωμένοι μετ' ἀλλήλων ὑπὸ κοινὴν τινὰ κυβέρνησιν μοναρχικὴν ἢ δημοκρατικὴν ἀποτελοῦσιν *ὁμοσπονδίαν* ἢ *συμπολιτείαν*. (Γερμανία, Ἑλβετία).

Τὰ μᾶλλον πεπολιτισμένα κράτη τῆς γῆς εἶναι τὰ τῆς Εὐρώπης.

ΕΥΡΩΠΗ

Ἡ Εὐρώπη συνέχεται πρὸς ἁ. μετὰ τῆς Ἀσίας, εἶναι ὅλη σχεδὸν εἰς τὴν βόρειον εὐκρατον ζώνην καὶ κεῖται εἰς τὸ β.δ. μέρος τοῦ ἀνατολικοῦ ἡμισφαιρίου. Ἡ θέσις αὐτῆς εἶναι ἐξαιρετος, διότι ὄχι μόνον κεῖται ἐν τῇ καλλιτέρᾳ ζώνῃ τῆς γῆς, ἀλλὰ καὶ εὐκόλως δύναται νὰ συγκοινωνῇ καὶ μετὰ τῆς Ἀσίας καὶ μετὰ τῆς Ἀμερικῆς, τὴν ὁποίαν ἔχει πρὸς δ. καὶ μετὰ τῆς Ἀφρικῆς, ἡ ὁποία ἐκτείνεται πρὸς ν. αὐτῆς. Ἡ Εὐρώπη εἶναι πολὺ μικρότερα καὶ τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς Ἀφρικῆς, ἀλλ' ἔχει πολλοὺς καὶ πεπολιτισμένους κατοίκους. Τὸ σχῆμα αὐτῆς εἶναι τριγωνικόν, ἡ δὲ παραλία ποικιλωτάτη· διότι ἀλλαχοῦ μὲν διατέμνεται βαθέως ὑπὸ πολλῶν καὶ μεγάλων κόλπων, ἀλλαχοῦ δὲ πάλιν ἐξέχει πρὸς τὴν θάλασσαν καὶ σχηματίζει χερσονήσους, ἐκ τῶν ὁποίων αἱ μεγαλειότεραι εἶναι ἡ Σκανδιναυικὴ πρὸς β. δ. καὶ τρεῖς ἄλλαι πρὸς ν. ἡ Ἰβηρικὴ, ἡ Ἰταλικὴ καὶ ἡ Ἑλληνικὴ χερσόνησος.

Ἡ Εὐρώπη συνορεύει πρὸς ἁ. μὲ τὴν Ἀσίαν, ἀπὸ τῆς ὁποίας χωρίζεται διὰ τῶν Οὐράλιων ὄρεων, τοῦ ποταμοῦ Οὐράλη καὶ τῆς Κασπίας θαλάσσης, τῆς μεγαλειτέρας λίμνης τοῦ κόσμου, πρὸς β. μὲ τὸν Βόρειον παγωμένον ὠκεανόν, πρὸς δ. μὲ τὸν Ἀτλαντικόν καὶ πρὸς ν. μὲ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν, τὴν Προποντίδα, τὸν Εὐξείνιον πόντον καὶ μὲ τὸ ὄρος Καύκασον. Ἡ Εὐρώπη περιστοιχίζεται ὑπὸ πολλῶν νήσων, ἐκ τῶν ὁποίων μεγαλειότεραι εἶναι ἡ Νέα Ζέμβλα εἰς τὸν Βόρειον παγωμένον ὠκεανόν, ἡ Ἰσλανδία εἰς τὸν Ἀτλαντικόν, ἡ Μαϊόρκα, ἡ Σαρδῶ, ἡ Κύρνος, ἡ Σικελία καὶ ἡ Κρήτη εἰς τὴν Μεσόγειον.

Τὸ ἔδαφος τῆς Εὐρώπης πρὸς β. ἁ. μὲν εἶναι πεδινόν διαρρεόμενον ὑπὸ πολλῶν καὶ μεγάλων ποταμῶν, πρὸς ν.δ. δὲ μᾶλλον ὄρεινόν. Τὰ ὑψηλότερα ὄρη τῆς Εὐρώπης εἶναι αἱ Ἀλπεις, ἐκ τῶν ὁποίων ἐξέρχονται πολλαὶ καὶ μεγάλαι ὁροστοιχίαι, αἵτινες διακλαδοῦνται κατὰ πάσας τὰς διευθύνσεις. Τὸ κλίμα αὐτῆς εἶναι καθόλου μὲν εὐκραές, ποικίλλει ὅμως κατὰ τὰ διάφορα αὐτῆς μέρη· αἱ χῶραι δη-

λονότι αἱ κείμεναι πρὸς β. εἶναι ψυχρότεραι, αἱ δὲ πρὸς ν. θερμότεραι. Ἡ Εὐρώπη ἔχουσα κλίμα εὐκραὲς παράγει τὰ ἀναγκαϊότερα εἰς τὸν βίον τοῦ ἀνθρώπου προϊόντα· π.χ. δημητριακοὺς καρπούς, ὄσπρια, ἔλαιον, οἶνον, βάμβακα, λίνον καὶ κάνναβιν· τρέφει δὲ καὶ τὰ χρησιμώτερα. ζῶα, καθὼς πρόβατα, αἰγας, βοῦς, ἵππους, ὄνους κλπ. Ἡ Εὐρώπη ἔχει καὶ πολλὰ δάση δρυῶν, πευκῶν, ἐλατῶν καὶ ἄλλων ἀγρίων δένδρων, ἐκ τῶν ὁποίων προμηθευόμεθα ξυλείαν διὰ τὴν κατασκευὴν ἐπίπλων, διὰ τὴν οἰκοδομὴν οἰκιῶν, διὰ τὴν ναυπηγίαν καὶ διὰ πολλὰς ἄλλας χρεῖας τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ ἡπειρος αὕτη περιέχει καὶ πολλὰ ὀρυκτά, καθὼς γαιάνθρακας, θεῖον, χρυσόν, ἄργυρον, σίδηρον, μόλυβδον, ψευδάργυρον καὶ πολλὰ ἄλλα χρησιμώτατα εἰς τὸν ἄνθρωπον.

Ἡ Εὐρώπη εἶναι πολὺ πυκνῶς κατοικημένη, ὅλοι δὲ σχεδὸν οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἀνήκουσιν εἰς τὴν Καυκασίαν φυλὴν καὶ ἀνέρχονται εἰς 350 ἑκατομ., ἥτοι τὸ $\frac{1}{4}$ τοῦ ὅλου πληθυσμοῦ τῆς γῆς. Οἱ Εὐρωπαῖοι διαίρουσιν εἰς πολλοὺς λαοὺς, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ κυριώτεροι εἶναι οἱ Γερμανοί, οἱ Σλαῦοι, οἱ Ρωμᾶνοι καὶ οἱ Ἕλληνες. Πάντες σχεδὸν οἱ κάτοικοι τῆς Εὐρώπης, ἐκτὸς ὀλίγων τινῶν ἑκατομμυρίων Μωαμεθανῶν καὶ Ἰουδαίων, εἶναι Χριστιανοὶ διαιρούμενοι εἰς τρεῖς Ἐκκλησίας, τὴν ὀρθόδοξον, τὴν δυτικὴν καὶ τὴν τῶν διαμαρτυρομένων. Ἡ Εὐρώπη διαιρεῖται εἰς πολλὰ κράτη· ἐκ τούτων πᾶς μεγαλειότερα καὶ ἰσχυρότερα εἶναι ἑξ, Ῥωσσία, Γερμανία, Αὐστροουγγαρία, Γαλλία, Ἰταλία καὶ Ἀγγλία καὶ λέγονται *Μεγάλαι Δυνάμεις*.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

Ἡ *Ἑλληνικὴ χερσόνησος* λέγεται ἡ χερσόνησος, ἡ ὁποία εἶναι πρὸς ν. τῆς γραμμῆς, ἣτις ᾄρχεται ἀπὸ τοῦ μυχοῦ τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους καὶ καταλήγει εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Δουνάβεως. Ἡ Ἑλληνικὴ χερσόνησος εἶναι ἡ ἀνατολικωτέρα τῶν τριῶν μεγάλων χερσονήσων, τὰς ὁποίας ἔχει πρὸς ν. αὐτῆς ἡ Εὐρώπη. Ἡ θέσις αὐτῆς εἶναι ἑξαισία, διότι κεῖται ἐν τῇ μέσῳ περίπῳ τῆς βορείου εὐκράτου

ζώνης καὶ ἐπομένως ἔχει κλίμα γλυκύτατον· γειτονεύει δὲ μὲ τὴν ὥραιότεραν χερσόνησον τῆς Ἀσίας, τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, πρὸς τὴν ὁποῖαν πλησιάζει εἰς δύο μέρη τόσον πολὺ, ὥστε σχηματίζει μετ' αὐτῆς δύο στενωτάτους πορθμούς, τὸν Βόσπορον καὶ τὸν Ἑλλησπόντον, οἱ ὁποῖοι περικοσμοῦνται μὲ πολλὰς φυσικὰς καλλονάς.

Ἡ Ἑλληνικὴ χερσόνησος πρὸς β. μὲν εἶναι πλατεῖα, ἀλλ' ἐφ' ὅσον ἐκτείνεται πρὸς ν. στενοῦται καὶ καταλήγει εἰς τὸ νοτιώτατον ἄκρον τῆς Πελοποννήσου, τὸ ἀκρωτήριο Ταίναρον. Ἐπομένως προσομοιάζει μὲ τρίγωνον, τοῦ ὁποῖου τὴν κορυφὴν ἀποτελεῖ τὸ νοτιώτατον ἄκρον τοῦ Ἑλληνικοῦ κράτους. Χωρίζεται δὲ ἀπὸ μὲν τῆς Ἰταλικῆς χερσονήσου διὰ τοῦ Ἀδριατικοῦ καὶ τοῦ Ἰονίου πελάγους, ἀπὸ δὲ τῆς Ἀφρικῆς διὰ τῆς Μεσογείου θαλάσσης καὶ ἀπὸ τῆς Μ. Ἀσίας διὰ τοῦ Αἰγαίου πελάγους, τοῦ Ἑλλησπόντου, τῆς Προποντίδος, τοῦ Βοσπόρου καὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου. Ἐν τῷ Αἰγαίῳ πελάγει εἶναι ἐγκατεσπαρμέναι πολλὰ καὶ χαριέσταται νῆσοι, ἐξ ὧν αἱ μὲν κείμεναι πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν χερσόνησον περιλαμβάνονται εἰς τὴν Εὐρώπην, αἱ δ' ἄλλαι ἀνήκουσιν εἰς τὴν Ἀσίαν ὡς πλησιάζουσιν περισσότερο εἰς αὐτήν. Ἡ παραλία τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου ἐν μὲν τῷ Ἀδριατικῷ πελάγει καὶ τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μονότονος, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ Βοσπόρου μέχρι τοῦ πορθμοῦ τοῦ Ὑδρουντος, ὅστις ἐνώνει τὸ Ἀδριατικὸν μὲ τὸ Ἰόνιον πέλαγος, ἡ χώρα κατατέμενεται ὑπὸ πολλῶν κόλπων καὶ περιστέφεται ὑπὸ τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου καὶ τοῦ Ἰονίου πελάγους, αἱ ὁποῖαι προσδίδουσιν εἰς τὴν παραλίαν αὐτῆς πολλὴν ὥραιότητα καὶ χάριν.

Τὸ β. ἡμ. μέρος τῆς χερσονήσου εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον πεδινόν, ὅλη δὲ ἡ ἄλλη χώρα διατέμενεται ὑπὸ μεγάλων ὀροστοιχιῶν, αἵτινες εἶναι διακλαδώσεις τῶν Ἀνατολικῶν Ἀλπεων. Τὸ κλίμα τῆς χώρας εἶναι γλυκύτατον καὶ μάλιστα πρὸς ν.. τὸ δὲ ἔδαφος, διαρρέομενον ὑπὸ πολλῶν ποταμῶν καὶ ὑπὸ τοῦ κλίματος ὑποβοηθούμενον, παράγει πολλὰ, ποικίλα καὶ ἐκλεκτὰ προϊόντα· π. χ. δημητριακοὺς καρπούς, ὄσπρια, οἶνον, ἔλαιον, σῦκα, σταφίδα, βάμβακα, καπνὸν κλπ. Τρέφει δὲ καὶ ὅλα τὰ συνανθρωπεύόμενα ζῷα, πρόβατα, αἰγας, βοῦς, ἵππους, ὄνους, καὶ ἔχει καὶ πολλὰ ὀρυκτά, ἀργύρου, σιδήρου, μολύβδου, ψευδαργύρου καὶ πολλῶν ἄλλων.

Οἱ κάτοικοι τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου ἀνέρχονται εἰς 20 περίπου ἑκατομύρια καὶ εἶναι Ἑλλήνες, Ῥωμοῦνοι, Σλαῦοι, Τοῦρκοι, Βούλγαροι, Ἀλβανοὶ καὶ διάφοροι ἄλλοι λαοί· ἐξ ὧν δὲ τούτων οἱ Ἑλλήνες ὑπερέχουσι καὶ κατὰ τὸ πλῆθος καὶ κατὰ τὸν πολιτισμὸν. Ἡ Ἑλληνικὴ χερσόνησος λέγεται καὶ χερσόνησος τοῦ Αἰῶνος καὶ Βαλκανικὴ χερσόνησος, περιλαμβάνει δὲ ἐξ μικρὰ κράτη, τὴν Ἑλλάδα, τὴν Εὐρωπαϊκὴν Τουρκίαν, τὴν Σερβίαν, τὴν Βουλγαρίαν, τὸ Μαυροβούνιον καὶ τὴν Ῥωμουνίαν· περιλαμβάνει δὲ προσέτι καὶ τρεῖς ἄλλας χώρας, τὴν Δαλματίαν, τὴν Ἐρζεγοβίνην καὶ τὴν Βοσνίαν μετὰ τοῦ Νόβι-παζάρ, αἵτινες κατελήφθησαν ὑπὸ τῆς Αὐστρίας. Τὰ κράτη τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου εἶναι ἀνεξάρτητα ἀπ' ἀλλήλων, πλὴν τῆς Βουλγαρίας, ἥτις εἶναι ὑποτελὴς εἰς τὴν Τουρκίαν.

ΕΛΛΑΣ

Ἡ Ἑλλὰς εἶναι πατρίς ἡμῶν· αὕτη εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἦτο μεγάλη καὶ ἐνδοξος, βραδύτερον ὅμως ἐξησθένησεν, ὑπέκυψεν εἰς τοὺς Τούρκους καὶ ἀπώλεσε τὴν ἐλευθερίαν της. Μετὰ δὲ τετρακοσίων ἐτῶν δουλείαν, ἐπαναστατήσασα τῷ 1821 κατὰ τῶν τυράννων της, κατώρθωσε μετὰ ἐπταετῇ αἱματηρὸν ἀγῶνα νὰ ἀπελευθερώσῃ μικρὸν μόνον μέρος αὐτῆς, ἐνῶ τὸ μεγαλύτερον στενάζει ἀκόμη ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῆς δουλείας. Καὶ τὸ μὲν ἀπελευθερωθὲν μέρος ἀποτελεῖ τὸ Ἑλληνικὸν Βασίλειον, ἐκεῖνο δέ, τὸ ὅποτον διατελεῖ ἀκόμη ὑπὸ τοὺς Τούρκους, λέγεται **δοῦλη Ἑλλάς**.

Ἡ ἐλευθέρη Ἑλλὰς κατέχει τὸ ν. μέρος τῆς Ἑλλ. χερσονήσου, συνορεύει δὲ πρὸς ἀ. μὲ τὸ Αἰγαῖον πέλαγος, πρὸς δ. μὲ τὸ Ἰόνιον πέλαγος, πρὸς β. μὲ τὴν Τουρκίαν καὶ πρὸς ν. μὲ τὸ Ἰόνιον καὶ μὲ τὸ Κρητικὸν πέλαγος. Ἡ ἔκτασις αὐτῆς εἶναι περὶ τὰ 65,120 τετραγωνικὰ χιλιόμετρα, οἱ δὲ κάτοικοι ἀνέρχονται εἰς 2,434,000. Ἡ ἐλευθέρη Ἑλλὰς ἔχει περίπου σχῆμα τετραπλεύρου, ἡ δὲ περὶ αὐτὴν θάλασσα, εἰς τὴν ὁποίαν εἶναι ἐγκατεσπαρμέναι πολλαὶ καὶ τερπνόταται νῆσοι, κατατέμνει τὴν παράλιαν αὐτῆς εἰς πολλὰ μέρη, διαίρει αὐτὴν εἰς πλείστας ἄλλας μικροτέρας χερσονήσους καὶ

σχηματίζει κόλπους θαθεῖς καὶ λιμένας ἀσφαλεστάτους. Τὸ Ἑλληνικὸν βασίλειον περιλαμβάνει τὴν Θεσσαλίαν καὶ μικρόν τι μέρος τῆς Ἡπείρου, τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα, τὴν Πελοπόννησον, πολλὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου πελάγους καὶ τὰς Ἰονίους νήσους. Διαίρεται δὲ πολιτικῶς εἰς 26 μέρη, τὰ ὅποια λέγονται *νομοί*.

ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΣ

Στερεά Ἑλλὰς καλεῖται μέρος, τὸ ὅποion εἶναι μεταξύ τῆς Θεσσαλίας καὶ τῆς Ἡπείρου πρὸς β. καὶ τῆς Πελοποννήσου πρὸς ν., ἀπὸ τῆς ὁποίας χωρίζεται διὰ τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου, τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου καὶ τῆς Κορινθιακῆς διώρυχος, ἡ ὁποία ἤνωσε τοὺς δύο κόλπους καὶ ἀπεχώρισε τὴν Πελοπόννησον ἀπὸ τῆς ἄλλης Ἑλληνικῆς χερσονήσου. Ἡ Στερεὰ Ἑλλὰς ἔχει σχῆμα ἐπίμηκες, διήκει ἀπὸ τοῦ Αἰγαίου πελάγους πρὸς ἀ. μέχρι τοῦ Ἰονίου πρὸς δ. καὶ διαίρεται πολιτικῶς εἰς ἕξ νομούς, 1) τὸν νομὸν Ἀττικῆς, 2) τὸν νομὸν Βοιωτίας, 3) τὸν νομὸν Φθιώτιδος, 4) τὸν νομὸν Φωκίδος 5) τὸν νομὸν Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας καὶ 6) τὸν νομὸν Εὐρυτανίας.

Νομὸς Ἀττικῆς.

Ὁ νομὸς Ἀττικῆς κατέχει τὸ ν. ἀ. μέρος τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος καὶ σχηματίζει πρὸς ν. ἀ. αὐτοῦ μικρὰν τριγωνικὴν χερσόνησον, τὴν χερσόνησον τῆς Ἀττικῆς. Ὁ νομὸς οὗτος πρὸς ἀ. συνορεύει μὲ τὸν Εὐβοϊκὸν κόλπον, πρὸς δ. μὲ τὸν νομὸν Βοιωτίας, μὲ τὸν Κορινθιακὸν κόλπον, καὶ μὲ τὸν νομὸν Κορινθίας καὶ πρὸς ν. μὲ τὸν Σαρωνικὸν κόλπον. Ὁ νομὸς Ἀττικῆς ἔχει 256,000 κατοίκους. Καὶ ἡ μὲν Ἀττικὴ ἐκτείνεται ἀπὸ τῆς Πάρνηθος μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου Σουνίου καὶ καταλαμβάνει ὅλην τὴν χερσόνησον, ἡ ὁποία κεῖται μεταξύ τοῦ Σαρωνικοῦ καὶ τοῦ Εὐβοϊκοῦ κόλπου· μεταξύ δὲ τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου καὶ τῆς Βοιωτίας κεῖται ἡ Μεγαρίς, ἡ ὁποία περιλαμβάνεται εἰς τὸν νομὸν τοῦτον, καθὼς καὶ αἱ νῆσοι Σαλαμίς, Αἴγινα καὶ Ἀγκίστριον, αἵτινες εἶναι εἰς τὸν Σαρωνικὸν κόλπον. Ὁ νομὸς

Ἀττικῆς πολιτικῶς διαιρεῖται εἰς τρεῖς ἐπαρχίας 1) τῆς Ἀττικῆς, 2) τῆς Μεγαρίδος καὶ 3) τῆς Αἰγίνης.

1. Ἐπαρχία Ἀττικῆς.

Ἡ Ἀττικὴ ἔχει σχῆμα τριγωνικόν, ἀρχεται δὲ ἀπὸ τοῦ ὄρους Πάρνηθος καὶ καταλήγει εἰς τὸ ἀκρωτήριον Σούνιον, ἐνθα ἄλλοτε ὑπῆρχεν ὁ μεγαλοπρεπὴς ναὸς τῆς Σουνιάδος Ἀθηνᾶς, τοῦ ὁποίου σφύζονται ἀκόμη 14 στῦλοι, ἐξ ὧν καὶ τὸ ἀκρωτήριον λέγεται *Καθοκολόνταις*. Τὸ ἔδαφος τῆς χώρας εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὄρεινόν, διότι πρὸς ν. ἔχει τὸ ὄρος Λαύρειον, τὸ ὁποῖον περιέχει πολλὰ μεταλλεύματα ἀργύρου, μολύβδου, σιδήρου καὶ ψευδαργύρου, πρὸς ἀ. ἔχει τὸ Πεντελικὸν ὄρος, περίφημον διὰ τὰ λευκὰ του μάρμαρα, πρὸς β. τὴν Πάρνηθα, εἰς τοὺς ἀνατολικοὺς πρόποδας τῆς ὁποίας εἶναι ἡ βασιλικὴ ἔπαυλις Δεκίλεια, πρὸς δ. τὸν Αἰγάλεων, ὅπου ἔστησε τὸν θρόνον αὐτοῦ ὁ Ξέρξης, ἕνα ἴδῃ τὴν ἐκβάσιν τῆς ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίας, καὶ ἐν τῷ μέσῳ περίπου τὸν Ὑμηττόν, ὁ ὁποῖος φημίζεται διὰ τὸ ἐξαίρετον μέλι καὶ διὰ τὸν λαμπρὸν χρωματισμόν, τὸν ὁποῖον λαμβάνει κατὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου. Τὰ ὄρη ταῦτα εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ἀδενδρα καὶ βραχώδη, ἀλλὰ μακρόθεν θεώμενα φαίνονται ὠραιότατα καὶ διὰ τὸν λαμπρὸν χρωματισμόν, τὸν ὁποῖον ἔχουσι, καὶ διὰ τὰς ὠραίας καὶ λεπτὰς γραμμάς, τὰς ὁποίας σχηματίζουν εἰς τὸν ὀρίζοντα, περικλείουσι δὲ μεταξὺ αὐτῶν καὶ τινὰς μικρὰς πεδιάδας, ἐκ τῶν ὁποίων μεγαλειτέρα εἶναι ἡ πεδιάς τῶν Ἀθηνῶν, ἡ ὁποία κεῖται μεταξὺ τοῦ Ὑμηττοῦ, τῆς Πάρνηθος καὶ τοῦ Αἰγάλεω καὶ φθάνει μέχρι τῆς παραλίας, καὶ τῆς ὁποίας τὸ πρὸς ἀν. μέρος εἶναι κατάφυτον ἐξ ἀμπελώνων, ἐλαιῶνων καὶ ἄλλων ὀπωροφόρων δένδρων. Πρὸς ἀν. δὲ τοῦ Πεντελικοῦ εἶναι ἡ μικρὰ μὲν, ἀλλ' ἐνδοξος πεδιάς τοῦ Μαρχθῶνος, εἰς τὴν ὁποίαν οἱ Ἀθηναῖοι ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Μιλτιάδου κατετρόπωσαν τῷ 490 π. Χ. τοὺς εἰσβαλόντας εἰς τὴν Ἑλλάδα βαρβάρους. Δυστυχῶς αἱ πεδιάδες τῆς Ἀττικῆς ἕνεκα τῆς γυμνότητος τῶν πέριξ ὀρέων εἶναι ξηραί· καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ λεγόμενοι ποταμοί, ὁ Ἰλισὸς καὶ ὁ Κηφισός, οἱ ὁποῖοι διέρχονται ἐκατέρωθεν τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν, εἶναι ἀπλοὶ χεῖμαρροι. Διὰ τοῦτο ἡ χώρα εἶναι ξηρὰ καὶ

ἄνυδρος καὶ μόνον ἔλαιον, ὀλίγους δημητριακοὺς καρποὺς καὶ οἶνον παράγει. Τὸ κλίμα τῆς Ἀττικῆς εἶναι γλυκὺ, ἀλλ' εὐμετάβλητον, ὁ δὲ οὐρανὸς αὐτῆς εἶναι πάντοτε σχεδὸν ἀνέφελος καὶ φημίζεται διὰ τὴν χάριν αὐτοῦ καὶ λαμπρότητα.

Ἐκεῖνο ὅμως, τὸ ὁποῖον στολίζει ἀκόμη περισσότερον τὴν χώραν, εἶναι αἱ Ἀθῆναι, ἡ πατρὶς τοῦ Σόλωνος, τοῦ Μιλτιάδου, τοῦ Θεμιστοκλέους, τοῦ Ἀριστείδου καὶ πολλῶν ἄλλων μεγάλων ἀνδρῶν, ἡ ἐνδοξοτέρα πόλις τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος. Αἱ Ἀθῆναι εἶναι ἐκτισμέναι μεταξὺ πολλῶν λόφων, εἰς τῶν ὁποίων εἶναι ὁ τῆς Ἀκροπόλεως, ὅστις διασφύζει ἀκόμη πολλὰ λείψανα τῶν περικαλλῶν ναῶν, διὰ τῶν ὁποίων ὁ μέγας πολιτικὸς ἀνὴρ τῶν ἀρχαίων Ἀθηναίων, ὁ Περικλῆς, ἀπηθανάτισε τὴν δύναμιν, τὸν πλοῦτον καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς ἀρχαίας πόλεως. Κατὰ τὴν ἀνοδὸν εἰς τὸν λόφον τῆς Ἀκροπόλεως εὐρίσκονται τὰ Προπύλαια μετὰ τῆς Πινακοθήκης καὶ πλησίον τούτων ὁ ναὸς τῆς Ἀπτέρου Νίκης. Ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως σφύζονται λείψανα τῶν ναῶν τοῦ Ἑρεχθείου καὶ τοῦ Παρθενῶνος, ἐν τῷ ὁποίῳ ἵστατο τὸ ὑπὸ τοῦ Φειδίου κατασκευασθὲν ἄγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς.

Ὁ Παρθενῶν, τὸ ἀριστούργημα τῆς Ἑλληνικῆς ἀρχιτεκτονικῆς, ὠκοδομήθη ἐπὶ Περικλέους ὑπὸ τῶν ἀρχιτεκτόνων Ἰκτίνου καὶ Καλλικράτους καὶ διεσώθη ὁλόκληρος μέχρι τοῦ 1687 μ. Χ. διότι εἶχε μεταβληθῇ εἰς ναὸν τῆς Θεοτόκου καὶ τελευταῖον εἰς τζαμίον.

Κατὰ τὸ ἔτος ὅμως τοῦτο οἱ Ἐνετοὶ πολιορκοῦντες τοὺς Τούρκους ἐν τῇ Ἀκροπόλει ἔρριψαν ὀβίδας ἐπὶ τοῦ Παρθενῶνος, ὅστις ἐχρησίμευεν ὡς πυριτιδαποθήκη, καὶ ἀνετινάχθη εἰς τὸν ἀέρα μέγα μέρος αὐτοῦ. Πέριξ τῆς Ἀκροπόλεως κεῖνται τὸ Θέατρον τοῦ Διονύσου, τὸ Ἀσκληπιεῖον καὶ τὸ Ὠδεῖον Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ. Οὐχὶ μακρὰν τούτων εὐρίσκονται τὸ μνημεῖον τοῦ Λυσικράτους, ἡ Πύλη τοῦ Ἀδριανοῦ, τὸ Ὀλυμπιεῖον, ἐκ τοῦ ὁποίου σφύζονται 16 στῦλοι, ἡ Πύλη τῆς Ἀγορᾶς, τὸ Ὡρολόγιον τοῦ Κυρρήστου (Ναὸς τοῦ Αἰόλου) καὶ πλείεστα ἄλλα λείψανα τῆς ἐνδόξου ἐποχῆς. Αἱ Ἀθῆναι εἶναι καὶ σήμερον ἡ μεγαλειτέρα καὶ ὠραιότερα πόλις τοῦ βασιλείου, ἡ πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ καὶ ὅλου τοῦ κράτους ἔχουσα 111,500 κατοίκους. Ἐνταῦθα κατοικεῖ ὁ βασιλεὺς, ἐδρεῖται ἡ Κυβέρνησις καὶ συνέρχεται ἡ Βουλὴ καὶ ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἐν αὐτῇ ὑπάρχουσι πολλὰ

ἀνώτερα ἐκπαιδευτήρια, καθὼς τὸ Πανεπιστήμιον, τὸ Πολυτεχνεῖον, τὸ Ἀρσάκειον καὶ πολλὰ ἄλλα, εἰς τὰ ὅποια ἐκπαιδεύονται χιλιάδες νέοι καὶ νέαι ἐκ τῆς ἐλευθέρης καὶ ἐκ τῆς δούλης Ἑλλάδος· ἐν αὐτῇ προσέτι εἶναι καὶ πολλὰ φιλανθρωπικὰ καταστήματα, ὀρφανοτροφεῖα, νοσοκομεῖα, πτωχοκομεῖον, φρενοκομεῖον καὶ πολλὰ ἄλλα. Αἱ Ἀθῆναι κεῖνται ὑπὸ οὐρανὸν γλυκύτατον καὶ ὠραιότατον, ἔχουσιν ὁδοὺς εὐθείας, περιπάτους συσκέλους, πλατείας ὠραίας καὶ εἶναι ἐστολισμέναι μὲ μεγαλοπρεπεῖς δημοσίας οἰκοδομάς, καθὼς τὰ Ἀνάκτορα, ἡ Ἀκαδημία, τὸ Πανεπιστήμιον, ἡ Βιβλιοθήκη, τὸ Πολυτεχνεῖον, τὸ Μουσεῖον, τὸ Θέατρον, τὸ Ζάππειον, τὸ ἀνακκινιζόμενον καλλιπρεπὲς Στάδιον, καὶ μὲ καλλιμαρμάρους ἰδιωτικὰς οἰκίας. Αἱ Ἀθῆναι ἔχουσι παντοειδῆ βιομηχανικὰ καταστήματα, διεξάγουσι μέγα ἐμπόριον μετὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ ἔχουσι πολλὰς καὶ ὠραίας ἐξοχάς, μετὰ τῶν ὁποίων συγκοινωνοῦσι διὰ σιδηροδρόμων καὶ ἵπποσιδηροδρόμων· τοιαῦται δὲ ἐξοχαί εἶναι τὰ Πατήσια, τὸ παλαιὸν καὶ νέον Φάληρον, τὸ Ἀμαρούσιον, ἡ Κηφισία καὶ παλλαὶ ἄλλαι.

Τὰ Πατήσια κεῖνται εἰς μικρὰν ἀπὸ τῶν Ἀθηνῶν ἀπόστασιν, ἔχουσι δὲ περιπάτους ὠραίους, κήπους εὐθαλεῖς καὶ ὠραίας ἐξοχικὰς οἰκίας, εἰς τὰς ὁποίας διέρχονται τὸ θέρος πολλοὶ τῶν κατοίκων τῆς πόλεως. Τὸ νέον Φάληρον κεῖται πρὸς τὴν τῶν Ἀθηνῶν εἰς θέσιν τερπνὴν ἐπὶ τῆς παραλίας τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου καὶ ἔχει κομψοτάτας οἰκίας, θαλάσσια λουτρά, θέατρον καὶ μεγαλοπρεπὲς ξενοδοχεῖον. πλησίον τοῦ νέου Φαλήρου εἶναι καὶ ὁ τάφος τοῦ Καρχισκάκη, ὁ ὁποῖος πολεμῶν κατὰ τῶν Τούρκων καὶ πληγωθεὶς ἐν τῇ θέσει ταύτῃ ἔπεσεν ἐνδόξως τῷ 1827. Τὸ παλαιὸν Φάληρον εἶναι ἀπέναντι τοῦ νέου καὶ ν.κ. αὐτοῦ, κεῖται δὲ καὶ τοῦτο ἐπὶ τῆς παραλίας εἰς θέσιν ὠραιότατην καὶ ἔχει ὀλίγας, ἀλλὰ κομψοτάτας οἰκίας καὶ θαλάσσια λουτρά. Τὸ δὲ Ἀμαρούσιον καὶ ἡ Κηφισία κεῖνται πρὸς ταῖς ὑπαρεῖκας τοῦ Πεντελικοῦ καὶ εἶναι ὑψηλαί, δροσεραὶ καὶ τερπνόταται κῶμαι, εἰς τὰς ὁποίας πολλοὶ Ἀθηναῖοι διέρχονται τὸ θέρος. Πρὸς β. τῆς Κηφισίας εἶναι ἡ Δεκείλαια, ἣτις λέγεται καὶ Τατόιον καὶ κεῖται εἰς τὰς ὑπαρεῖκας τῆς Πάρνηθος. Ἡ Δεκείλαια εἶναι κατὰφυ-
τος ἐκ πευκῶν, ἑλκτῶν καὶ ἄλλων ἀγρίων δένδρων καὶ περιέχει πολ-

λους ἀγρούς καὶ ἐκτεταμένους φυτείας, ἀνήκει δὲ εἰς τὸν βασιλέα καὶ χρησιμοποιεῖται ὡς θερινὴ ἔπαυσις αὐτοῦ.

Τὸ ἐπίνειον τῶν Ἀθηνῶν εἶναι ὁ Πειραιεύς, ὅστις ἔχει 43,000 κατοίκους περίπου καὶ κεῖται πρὸς ν.δ. τῆς πρωτευούσης, ἀπὸ τῆς ὁποίας ἀπέχει περὶ τὰ ὀκτὼ χιλιόμετρα. Ὁ Πειραιεύς εἶναι ἡ ἐμπορικωτέρα πόλις τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος, ἔχει εὐρύχωρον καὶ ἀσφαλέςτατον λιμένα, περιλαμβάνει πολλὰ καὶ ποικίλα βιομηχανικὰ καταστήματα: μηχανουργεῖα, ναυπηγεῖα, κλωστήρια, ὑφαντήρια, ἀτμομύλους καὶ πολλὰ ἄλλα ἐργοστάσια, καὶ συνδέεται μετὰ τοῦ νέου Φαλήρου καὶ τῆς πρωτευούσης διὰ σιδηροδρόμου. Ὁ Πειραιεύς εἶναι πόλις ὠραιοτάτη, ἔχει ὁδοὺς εὐρείας καὶ κανονικὰς, πλατείας ὠραίας καὶ κατὰ φύτους, οἰκίας μεγαλοπρεπεῖς, γυμνάσιον, ἀνώτερον ὀηλέων ἐκπαιδευτήριον καὶ πολλὰ φιλάνθρωπικὰ καταστήματα: εἰς δὲ τὴν εἰσόδον τοῦ λιμένος αὐτοῦ εἶναι ὁ τάφος τοῦ μεγάλου ναυάρχου τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως Ἀνδρέου Μιαούλη.

Εἰς τὸ ν. ἄκρον τῆς χερσονήσου καὶ πρὸς ἀ. τοῦ Σουνίου εἶναι τὰ Ἔργαστήρια, ἐν οἷς κατοικοῦσιν ὅλοι οἱ ἐργαζόμενοι εἰς τὰ μεταλλεῖα τοῦ Λαυρείου. Τὰ Ἔργαστήρια εἶναι πόλις παράλιος καὶ ἔχουσι πολλὰς μεταλλευτικὰς καμίνους, ὀνομαστὸν πλυντήριον, εἰς τὸ ὅποῖον καθαρίζονται τὰ μεταλλεύματα, πρὶν ριφθῶσιν εἰς τὰς καμίνους, καὶ 8,000 κατοίκους: συνδέονται δὲ μετὰ τῶν Ἀθηνῶν διὰ σιδηροδρόμου, ὅστις διέρχεται διὰ πολλῶν χωρίων, τῶν ὁποίων οἱ κάτοικοι ὁμιλοῦσιν ἐκτὸς τῆς Ἑλληνικῆς καὶ τὴν Ἀλβανικὴν γλῶσσαν.

2. Ἐπαρχία Μεγαρίδος.

Ἡ Μεγαρίς κεῖται πρὸς β.δ. τῆς Ἀττικῆς, ἔχει σχῆμα ἐπίμηκες καὶ ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ Αἰγάλεω μέχρι τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου πρὸς ἀ. καὶ ἀπὸ τοῦ ὄρους Κιθαιρώνας, ὅπερ χωρίζει αὐτὴν ἀπὸ τοῦ νοτίου τῆς Βοιωτίας, μέχρι τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου πρὸς ν. περιλαμβάνει δὲ ἡ ἐπαρχία αὕτη καὶ τὴν νῆσον Σαλαμίνα. Τὸ ἔδαφος τῆς Μεγαρίδος εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ὄρεινόν, διότι πλὴν τοῦ Κιθαιρώνα καὶ τοῦ Αἰγάλεω, τὰ ὅποια περικλείουσιν αὐτὴν ἀπὸ β. καὶ ἀ. καὶ τὴν Γεράνειαν, ἡ ὁποία ἄρχεται ἀπὸ τῆς παραλίας τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου καὶ διευθυνομένη πρὸς ἀ. διασχίζει κατὰ μῆκος

τὴν χώραν καὶ κατέρχεται μέχρι τῆς παραλίας τοῦ Σαρωνικοῦ, ἔνθα καταπίπτει ἀποτόμως πρὸς τὴν θάλασσαν. Τὸ κρημνῶδες τοῦτο μέρος, διὰ τοῦ ὁποίου διέρχεται ὁ σιδηρόδρομος τῆς Πελοποννήσου, λέγεται: Κακὴ σκάλα. ἄλλοτε δὲ ἐλέγετο: Σκειρωνίδες, πέτραι ἀπὸ τοῦ ληστοῦ Σκειρωνος, ὁ ὅποιος ἐκεῖ που παραμονεύων ἔριπτε τοὺς διαβάτας εἰς τὴν θάλασσαν. Τὰ ὄρη ταῦτα ἔχουσι πολλὰ δάση πευκῶν καὶ περικλείουσι δύο πεδιάδας, τὴν Μεγαρικὴν καὶ τῆς Ἐλευσί-
νος, αἵτινες ἔχουσι πολλοὺς ἀγρούς, ἀμπελῶνας καὶ ἐλαιῶνας. Οἱ δὲ κάτοικοι τῆς χώρας εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον γεωργοὶ καὶ οἱ πλεῖστοι αὐτῶν ὁμιλοῦσι καὶ τὴν Ἀλβανικὴν.

Πρωτεύουσα τῆς Μεγαρίδος εἶναι τὰ Μέγαρα, τὰ ὅποια κεῖνται πλησίον τῆς παραλίας, ἔχουσι περὶ τὰς 6,400 κατοίκους καὶ συγκαταστάνουσιν μετὰ τῶν Ἀθηνῶν διὰ σιδηροδρόμου. Πρὸς ἀ. τῶν Μεγαρῶν κεῖται ἡ Ἐλευσίς μικρὰ παράλιος κόμη, ἡ ὁποία εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἀνῆκεν εἰς τὴν Ἀττικὴν, νῦν δὲ περιλαμβάνεται εἰς τὴν ἐπαρχίαν Μεγαρίδος. Ἐν αὐτῇ σφύζονται ἀκόμη τὰ ἔρεπτα τοῦ μεγαλοπρεποῦς ναοῦ τῆς Δήμητρος, ἐν τῷ ὁποίῳ ἐτελοῦντο εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους τὰ Ἐλευσίνια μυστήρια.

Ὁ Σαλαμῖς, ἡ ὁποία σήμερον λέγεται καὶ Κούλουρη, εἶναι μικρὴ νῆσος εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου, φράσσει δὲ τὸν μικρὸν κόλπον τῆς Ἐλευσίνος καὶ σχηματίζει μετὰ τῆς Ἀττικῆς τὰ ἐνδὲς στενὰ τῆς θαλάσσης, εἰς τὰ ὅποια οἱ Ἕλληνες ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Σπαρτιάτου Εὐρυβιάδου καὶ τοῦ Ἀθηναίου Θεμιστοκλέους κατεναυμάχησαν τῷ 480 π. Χ. τὸν Περσικὸν στόλον καὶ οὕτω διέσωσαν τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὸν πολιτισμὸν τῆς Ἑλλάδος. Εἰς τὸ βόρειον ἄκρον τοῦ στενοῦ τούτου σχηματίζει ἡ νῆσος μικρὸν ἀκρωτήριο, ἐν τῷ ὁποίῳ κεῖται ὁ Βασιλικὸς ναύσταθμος. Ἡ Σαλαμῖς ἔχει περὶ τὰς 6000 κατοίκους, ἐξ ὧν οἱ ἡμίσεις κατοικοῦσι τὴν ὁμώνυμον νήσον. Ἡ λοιπὴν κειμένην εἰς τὴν δ. παραλίαν τῆς νήσου, οἱ δ' ἄλλοι εἶναι ἐγκατασπαρμένοι εἰς διάφορα αὐτῆς μέρη ἢ διαμένουσιν εἰς τὸν ναύσταθμον.

3. Ἐπαρχία Αἰγίνης.

Ἡ Ἐπαρχία Αἰγίνης ἀποτελεῖται ἐκ τῆς νήσου Αἰγίνης καὶ τῆς μικρᾶς νήσου Ἀγιστρίου.

Ἡ Αἶγινα εἶναι νῆσος μικρά, τριγωνικοῦ σχήματος, κεῖται εἰς

μέσον τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου καὶ ἔχει περὶ τὰς 8200 κατ. Τὸ ἔδαφος αὐτῆς εἶναι ὀρεινὸν καὶ μόνον πρὸς ν.δ. ἔχει μίαν μικρὰν πεδιάδα ἐκτεινομένην κατὰ μῆκος τῆς παραλίας καὶ κατάφυτον ἐξ ἀμπέλων, ἐλαίων, συκῶν, ἀμυγδαλῶν καὶ ἄλλων ὀπωροφόρων δένδρων. Ἐπὶ τῆς παραλίας ταύτης εἶναι καὶ ἡ ὁμώνυμος πόλις, ἡ ὁποία ἔχει 4,700 κατ. ἀσχολουμένους εἰς τὴν γεωργίαν, τὴν σπογγαλιείαν καὶ τὴν ἀγγειοπλαστικὴν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐπεδόθησαν οἱ κατοικοὶ ἕνεκα τοῦ καταλλήλου λευκοῦ πηλοῦ, ὅστις εὐρίσκεται ἀφθονος ἐν τῇ νήσῳ. Ἡ Αἶγινα ὑπῆρξεν ἐπὶ τινα χρόνον ἡ πρωτεύουσα τοῦ κράτους, διότι ἐν αὐτῇ κατ' ἀρχὰς διέμενεν ἡ βασιλοδίστριας, ὁ ὁποῖος καὶ ἔκτισεν ἐνταῦθα μέγα ὀρφανοτροφεῖον διὰ τὰ ὀρφανὰ τῆς ἐπαναστάσεως, ὅπερ κατόπιν μετετράπη εἰς στρατῶνα καὶ φυλακὰς. Ἡ νῆσος αὕτη εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἀπέκτησε μεγάλην δύναμιν διὰ τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς ναυτιλίας, τὴν ὁποίαν εἶχεν, ἀκόμη δὲ καὶ τώρα σφύζονται ἐκ τῆς ἀκμῆς ἐκείνης ὁ τεχνητὸς λιμὴν τῆς ἀρχαίας πόλεως καὶ τὰ ἑρείπια τοῦ περιφήμου ναοῦ τῆς Ἀθηνᾶς, ὅστις ἔκειτο 2 1/2 ὥρας πρὸς ἀ. τῆς πόλεως. Τὸ δὲ Ἀγκίστριον κεῖται πρὸς δ.τῆς Αἰγίνης καὶ εἶναι πολὺ μικρὰ νῆσος κατάφυτος ἐκ πευκῶν καὶ ἔχει περὶ τοὺς 700 κατοίκους.

Νομὸς Βοιωτίας.

Ο νομὸς Βοιωτίας ἐκτείνεται ἀπὸ τῆς Ἀττικῆς καὶ τῆς Μεγαρίδος μέχρι τῶν νομῶν Φθιώτιδος καὶ Φωκίδος πρὸς β. καὶ ἀπὸ τοῦ Κορινθιακοῦ μέχρι τοῦ Εὐβοϊκοῦ κόλπου πρὸς ἀ., ὅπου σχηματίζει μετὰ τῆς νήσου Εὐβοίας τὸν στενὸν πορθμὸν τοῦ Εὐρίπου. Ὁ νομὸς τῆς Βοιωτίας ἔχει σχῆμα ἐπίμηκες καὶ ἔκτασιν μεγαλειτέραν τῆς Ἀττικῆς καὶ 57,000 κατοίκους· εἶναι δὲ χώρα κατὰ τὸ πλεῖστον πεδινὴ καὶ ἐγκλείεται μετὰξὺ τοῦ Κιθαιρώνος καὶ τῆς Πάρνηθος πρὸς ν. καὶ τοῦ Παρνασσοῦ καὶ τοῦ Πτόφου πρὸς β., ἐντὸς δ' αὐτῆς ἔχει τὸ ὄρος τῶν Μουσῶν Ἑλικῶνα. Τὰ ὄρη ταῦτα εἶναι ὑψηλὰ καὶ δασώδη, οἱ δ' ἀπ' αὐτῶν καταφερόμενοι χεῖμαρροι κατέρχονται εἰς τὴν μεγάλην πεδιάδα τῆς Βοιωτίας, τὴν ὁποίαν τὰ πέριξ ὄρη περιστέφουσι καὶ προάγουσι θαυμασίως τὴν βλά-

στησιν αὐτῆς. Ἡ πεδιάς αὕτη διαιρεῖται εἰς δύο μέρη, εἰς τὴν πεδιάδα τῶν Θηβῶν, τὴν ὁποίαν διαρρέει ὁ Ἀσωπὸς ποταμὸς, ὁ ὁποῖος πηγάζει ἐκ τοῦ Κιθαιρῶνος καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν Εὐβοϊκὸν κόλπον, καὶ τὴν πεδιάδα τῆς Λεβαδείας, εἰς τὴν ὁποίαν εἰσέρχεται ὁ ἀπὸ β. κατερχόμενος Κηφισός, ὅστις χύνεται εἰς τὴν μεταξὺ Θηβῶν καὶ Λεβαδείας κειμένην Κωπαΐδα λίμνην. Οἱ ποταμοὶ οὗτοι αθιστῶσι τὴν χώραν εὐφορωτάτην, ἀλλὰ τὸ κλῆμα αὐτῆς ἕνεκα τῶν λιμνάζοντων ὑδάτων, καὶ μάλιστα πρὸς β., εἶναι πολὺ νοσηρὸν κατὰ τὸ θέρος. Τὰ κυριώτερα προϊόντα τῆς Βοιωτίας εἶναι οἱ δημητριακοὶ καρποί, τὰ ὅσπρια, ὁ οἶνος καὶ ὁ βάμβαξ, ὅστις καλλιεργεῖται ἰδίως εἰς τὴν πεδιάδα τῆς Λεβαδείας. Ἡ Βοιωτία εἶναι ἀραιῶς κατοικημένη, οἱ δὲ κάτοικοι αὐτῆς ἀσχολοῦνται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν, τινὲς δ' ἐξ αὐτῶν ὁμιλοῦσι καὶ τὴν Ἀλβανικὴν. Ἡ Βοιωτία διαιρεῖται πολιτικῶς εἰς δύο ἐπαρχίας, εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῆς Λεβαδείας καὶ εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῶν Θηβῶν.

1 Ἐπαρχία Λεβαδείας.

Ἡ ἐπαρχία τῆς Λεβαδείας κατέχει τὸ β.δ. μέρος τῆς Βοιωτίας· πρωτεύουσα δ' αὐτῆς καὶ ὅλου τοῦ νομοῦ Βοιωτίας εἶναι ἡ Λεβαδεία, ἡ ὁποία κεῖται ἐν ὠραίᾳ τοποθεσίᾳ πρὸς β. τοῦ ὄρους Ἑλικῶνος καὶ ἔχει 6,200 κατοίκους. Πλησίον αὐτῆς ἦτο εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους τὸ περίφημον μαντεῖον τοῦ Τροφωνίου, ὅστις, καθὼς λέγεται, ἔκτισε τὸν ναὸν τοῦ Ἀπόλλωνος ἐν Δελφοῖς. Πρὸς β. τῆς Λεβαδείας κεῖται τὸ χωρίον Κάπραινα, πλησίον τοῦ ὁποίου ἦτο ἡ ἀρχαία Χαιρώνεια, ἐν ᾗ ὁ Φίλιππος ὁ βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας ἐνίκησε τοὺς Ἀθηναίους, τοὺς Θηβαίους καὶ τοὺς Κορινθίους, οἱ ὅποιοι πρὸς τιμὴν τῶν πεσόντων κατὰ τὴν μάχην ἀνήγειραν τύμβον ὠραιότατον καὶ ἔστησαν ἐπ' αὐτοῦ μεγαλοπρεπῆ μαρμάρινον λέοντα σφζόμενον ἀκόμη καὶ σήμερον. Πρὸς β.δ. τῆς Λεβαδείας εἶναι ἡ Ἀράχωβα, μικρὰ κώμη ἐκτισμένη εἰς τὰς νοτίους ὑπωρείας τοῦ Παρνασσοῦ ἐν θέσει γραφικωτάτῃ καὶ ἔχουσα ὀνομαστὴν ταπητουργίαν. Ἐν αὐτῇ ὁ Καραϊσκάκης κατετρόπωσε τοὺς Τούρκους τῷ 1826 καὶ ἔστησε τρόπαιον εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἐνδόξου νίκης του κατὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς πατρίδος.

2 Ἐπαρχία Θηβῶν.

Ἡ ἐπαρχία τῶν Θηβῶν κατέχει τὸ ν. ἀ. μέρος τῆς Βοιωτίας καὶ ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ Κορινθιακοῦ μέχρι τοῦ Εὐβοϊκοῦ κόλπου. Πρωτεύουσά τῆς ἐπαρχίας εἰσι αἱ Θῆβαι, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἐκτισμέναι ἐπὶ τοῦ λόφου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου τὸ πάλαι ἔκειτο ἡ ἀκρόπολις τῶν ἀρχαίων Θηβῶν Καδμεία. Αἱ Θῆβαι σήμερον εἶναι μικρὰ πόλις ἔχουσα περὶ τὰς 3,400 κατ., ἀλλ' εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους αἱ Θῆβαι ἦσαν μία ἐκ τῶν μεγίστων πόλεων τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος· ἔφθασαν δ' εἰς τὴν μεγίστην ἀκμὴν καὶ δόξαν αὐτῶν αἱ Θῆβαι ἐπὶ τῶν δύο μεγάλων αὐτῆς στρατηγῶν, τοῦ Πελοπίδου καὶ τοῦ Ἐπαμεινώνδου, ὅτε καὶ διημιφισβήτησαν τὴν ἡγεμονίαν τῆς Ἑλλάδος. Πρὸς ἀ. τῶν Θηβῶν καὶ ἐπὶ τῆς παραλίας τοῦ Εὐβοϊκοῦ κόλπου ἔκειτο ἡ ἀρχαία Αὐλὶς, ἐκ τῆς ὁποίας οἱ Ἕλληνες ἐξέπλευσαν ἐναντίον τῆς Τροίας ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Ἀγαμέμνονος. Πρὸς ν. δὲ τῶν Θηβῶν ἔκειντο αἱ Πλαταιαί, ἐν αἷς τῷ 479 π.Χ. οἱ Ἕλληνες ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Σπαρτιάτου Πausaniou κατετρόπωσαν τοὺς Πέρσας.

Νομὸς Φθιώτιδος.

Ὁ νομὸς Φθιώτιδος κεῖται πρὸς β.δ. τοῦ νομοῦ Βοιωτίας καὶ ἔχει 99,000 κατοίκους. Ὁ νομὸς οὗτος ἐκτείνεται ἀπὸ τῆς Βοιωτίας καὶ τοῦ νομοῦ Φωκίδος μέχρι τοῦ νομοῦ Λαρίσης καὶ τοῦ νομοῦ Μαγνησίας πρὸς β. καὶ ἀπὸ τοῦ νομοῦ Εὐρυτανίας μέχρι τοῦ Εὐβοϊκοῦ καὶ τοῦ Παγασσητικοῦ κόλπου πρὸς ἀ. Μεταξὺ δὲ τῶν δύο τούτων κόλπων ἐκτείνεται ὁ Μαλιακὸς κόλπος, ὅστις εἰσχωρεῖ βαθέως εἰς τὴν ξηρὰν καὶ διαιρεῖ τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν τοῦ νομοῦ εἰς δύο ἄνισα μέρη, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἐνσφηνοῦται ἡ β.δ. ἄκρη τῆς Εὐβοίας. Ὁ νομὸς Φθιώτιδος πολιτικῶς διαιρεῖται εἰς τρεῖς ἐπαρχίας· 1) τῆς Φθιώτιδος, 2) τῆς Λοκρίδος καὶ 3) τοῦ Δομοκοῦ.

1. Ἐπαρχία Φθιώτιδος.

Ἡ Φθιώτις κατέχει τὸ β. μέρος τοῦ νομοῦ, ἐκτείνεται δὲ ἀπὸ τοῦ ὄρους Οἰτῆς μέχρι τοῦ ὄρους Ὁθρυος πρὸς β. καὶ ἀπὸ τοῦ ὑψηλοῦ Τυμφορηστοῦ καὶ τῆς Ὁξιᾶς, τὰ ὁποῖα χωρίζουσιν αὐτὴν ἀπὸ τῆς Εὐ-

ρυτανίας μέχρι τοῦ Μαλιακοῦ κόλπου πρὸς ἄ. Τὰ μεγαλοπρεπῆ ταῦτα ὄρη, τὰ ὅποια περιστέφουσι τὴν Φθιώτιδα, εἰς μὲν τὰς κλιτύας αὐτῶν ἔχουσι μεγάλα καὶ πυκνότετα δάση ἐκ παμμεγέθων πευκῶν, ἐλατῶν καὶ ἄλλων ἀγρίων δένδρων, εἰς δὲ τὰς ὑπωρείας αὐτῶν βλαστάνει ἄφθονον χόρτον, τὸ ὁποῖον ὑποβουθεῖ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς κτηνοτροφίας. Ἐκ τῶν ὀρέων τούτων ἡ μὲν Ὀθρυς καὶ ἡ Οἶτη διευθύνονται πρὸς ἄ. ὁ δὲ Τυμφρηστός καὶ ἡ Ὀξιά πρὸς ν. ἐν τῷ μέσῳ δὲ αὐτῶν ἀπλοῦται ἡ μεγάλη καὶ εὐφορος πεδιάς τῆς Φθιώτιδος, τὴν ὁποίαν διαρρέει κατὰ μῆκος ὁ ποταμὸς Σπερχειὸς (Ἀλαμάννα), ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ Τυμφρηστοῦ διευθύνεται πρὸς ἄ. καὶ δεχόμενος πολλοὺς ἐκατέρωθεν παραποτάμους ἐκβάλλει εἰς τὸν Μαλιακὸν κόλπον. Ὁ κόλπος οὗτος κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους εἰσῆρχετο βαθύτερον εἰς τὴν ξηρὰν καὶ ἐσχημάτιζε μετὰ τῶν ἀνατολικῶν κρημνωρεῖων τοῦ ὄρους Καλλιδρόμου, κλάδου τῆς Οἶτης, τὸ περίφημον στενὸν τῶν Θερμοπυλῶν, τὸ ὁποῖον ἐδόξασεν ὁ Λεωνίδας μετὰ τῶν 300 Σπαρτιατῶν μαχόμενος ἐναντίον ἀπειραρίθμων ἐχθρῶν (τῶν Περσῶν) τῆς πατρίδος τῷ 480 π. Χ.

Τὰ ὕδατα ὁμως τοῦ Σπερχειοῦ προσέχωσαν διὰ τῆς ἰλῦος αὐτῶν τὴν θάλασσαν καὶ οὕτω τὸ ἐνδοξον ἐκεῖνο στενὸν μετεβλήθη εἰς ἀλίπεδον ἐκτεινόμενον μέχρι τῆς θαλάσσης. Ἀλλὰ καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους ἐδοξάσθη τὸ μέρος ἐκεῖνο· διότι πρὸς β. τοῦ περιφήμου στενοῦ καὶ παρὰ τὴν γέφυραν τοῦ Σπερχειοῦ ὁ Ἀθανάσιος Διακὸς τὸ ἥρωϊκὸν παράδειγμα τοῦ Λεωνίδου μιμούμενος ἠγωνίσθη ὡς λέων ἐναντίων πολλῶν χιλιάδων Τούρκων προτιμήσας νὰ θυσιάσῃ τὴν ζωὴν του παρὰ νὰ καταισχύνη διὰ τῆς φυγῆς τὸν ἱερὸν ἐκείνον τόπον, τὸν ὁποῖον ὁ Λεωνίδας διὰ τοῦ αἵματός του ἐδόξασε καὶ ἐλάμπρυνε. Τὸ κλίμα τῆς Φθιώτιδος ἐκατέρωθεν τῆς πεδιάδος παρὰ τοὺς πρόποδας τῶν ὀρέων εἶναι ψυχρὸν καὶ ὑγιεινόν, ἀλλ' ἐν τῷ μέσῳ αὐτῆς εἶναι πολὺ θερμὸν κατὰ τὸ θέρος καὶ εἰς τινα μέρη πολὺ νοσηρὸν. Τὸ ἔδαφος ὁμως αὐτῆς εἶναι εὐφορώτατον καὶ παράγει πολλοὺς δημητριακοὺς καρπούς, ὅσπρια, καπνόν, βάμβακα, οἶνον καὶ ἔλαιον· οἱ δὲ κάτοικοι ἀσχολοῦνται κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν.

Πρωτεύουσα τῆς Φθιώτιδος καὶ ὅλου τοῦ νομοῦ εἶνε ἡ Λαμία, ἡ

ὁποία κεῖται εἰς τὰς κλιτύας εὐφορωτάτης κοιλάδος παρὰ τοὺς πρό-
ποδας τῆς ἀκροπόλεως Ἀκρολαμίας καὶ ἔχει περὶ τὰς 7,400 κ. Ἐν
αὐτῇ ἐσουβλίσθη ὑπὸ τῶν Τούρκων ὁ ἥρως τῆς Ἀλαμάνας Διάκος,
τοῦ ὁποίου τὸν ἀνδριάντα θὰ στήσωσιν ὁσονοῦπω εἰς τὴν πλατεῖαν
τῆς πόλεως. Πρὸς ἀ. τῆς Λαμίας καὶ εἰς ἀπόστασιν 3 περίπου ὥρων
ἀπ' αὐτῆς εἶναι ἡ Στυλὶς, ἣτις κεῖται ἐπὶ τῆς παραλίας τοῦ Μα-
λιακοῦ κόλπου καὶ χρησιμεύει ὡς ἐπίνειον τῆς Λαμίας καὶ ὅλης τῆς
Φθιώτιδος. Πρὸς ν. δ. δὲ τῆς Λαμίας εἶναι ἡ Ὑπάτη, τῆς ὁποίας
τὰ θερμὰ λουτρὰ φημίζονται διὰ τὰς ἱαματικὰς αὐτῶν ιδιότητας.

2. Ἐπαρχία Λοκρίδος.

Ἡ Λοκρὶς κατέχει τὸ ν. ἀ. μέρος τοῦ νομοῦ καὶ ἐκτείνεται ἀπὸ
τῆς Βοιωτίας μέχρι τῆς Οἴτης πρὸς β. καὶ ἀπὸ τοῦ Παρνασσοῦ μέχρι
τοῦ Εὐβοϊκοῦ κόλπου πρὸς ἀ. ἔνθα σχηματίζεται ὁ μικρὸς κόλπος τῆς
Ἀταλάντης ὁ καὶ Ὀπούντιος καλούμενος. Ἡ Λοκρὶς ἔχει ἐν τῇ
μέσῃ μίαν μεγάλην πεδιάδα κειμένην μεταξὺ τοῦ Παρνασσοῦ, τοῦ
Πτώφου καὶ τῆς Οἴτης καὶ διαρρεομένην ὑπὸ τοῦ Κηφισοῦ, ὅστις
πηγάζει ἐκ τοῦ Παρνασσοῦ παρὰ τὴν ἀρχαίαν Λίμνην καὶ χύνεται
εἰς τὴν Κωπαΐδα. Τὸ κλίμα τῆς χώρας εἶναι μᾶλλον ψυχρόν, ἀλλ'
ὑγισινόν· τὸ δὲ ἔδαφος αὐτῆς εἶναι εὐφορώτατον, ἀλλ' ὑπόκειται εἰς
σεισμούς καταστρεπτικούς. Οἱ κάτοικοι τῆς Λοκρίδος εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ
πολὺ γεωργοὶ ἀσχολούμενοι εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν δημητριακῶν
καρπῶν, τοῦ βάμβακος καὶ τοῦ καπνοῦ.

Ἡ Λοκρὶς δὲν ἔχει μεγάλας πόλεις· αἱ κυριώτεραι κωμοπόλεις
αὐτῆς εἶναι ἡ Ἀταλάντη, ἡ ὁποία κεῖται πλησίον τοῦ ὁμωνύμου
κόλπου, εἶνε πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας καὶ ἔχει 1400 κ. μετὰ τῆς
Ἀταλάντης συνέχεται ἡ Ἀνω ἢ Νέα Πέλλα συνοικισμὸς τῶν Μακε-
δόνων ἐγκατασταθέντων ἐκεῖ ἀπὸ τῶν χρόνων τῆς ἐπαναστάσεως. Πρὸς
β. ἀ. τῆς Ἀταλάντης εἶναι ἡ μικρὰ κώμη Λιβανάταις ἡ πατρίς τοῦ
Ὀδυσσεύς Ἀνδρούτσου καὶ πρὸς δ. ἡ μεγαλειτέρα κωμόπολις τῆς
ἐπαρχίας Δαφνίον, τὸ ὁποῖον συγκοινωνεῖ μετὰ τῆς Ἀταλάντης δι'
ἀμαξιτοῦ ὁδοῦ καὶ ἔχει περὶ τὰς 3400 κατοίκους.

3. Ἐπαρχία Δομοκοῦ.

Ἡ ἐπαρχία Δομοκοῦ κεῖται πρὸς β. τῆς ἐπαρχίας Φθιώτιδος καὶ

χωρίζεται ἀπ' αὐτῆς διὰ τῆς ὁροστοιχίας τῆς "Οθρουσ. Πρωτεύουσα δὲ ταύτης εἶναι ὁ Δομοκός, ὅστις κεῖται πρὸς β. τῆς λίμνης Εὐνιάδος (Δαουκλῆ) ἐπὶ θέσεως ὑψηλῆς, ἐκ τῆς ὁποίας φαίνεται ἀπλουμένη με-
γαλοπρεπῶς ἡ πεδιάς τῆς Θεσσαλίας καὶ ἔχει 1,600 κατοίκους.

Νομὸς Φωκίδος.

✕ Ὁ νομὸς Φωκίδος κεῖται πρὸς ν. τοῦ νομοῦ Φθιώτιδος· ἐκτείνεται δὲ ἀπὸ τῆς Φθιώτιδος μέχρι τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου πρὸς ν. καὶ ἀπὸ τοῦ νομοῦ Βοιωτίας μέχρι τοῦ νομοῦ Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας πρὸς δ. ἔχει 60,500 κατοίκους καὶ διαίρεται πολιτικῶς εἰς δύο ἐπαρχίας, τῆς Παρνασσίδος καὶ τῆς Δωρίδος.

1. Ἐπαρχία Παρνασσίδος.

Ἡ Παρνασσὶς κεῖται πρὸς δ. τοῦ μεγαλοπρεπῶς ὑψουμένου Παρ-
νασσοῦ, ἐξ οὗ ἔλαβε καὶ τὸ ὄνομα, περιλαμβάνει δὲ μέρος τῆς ἀρ-
χαίας Δωρίδος, τῆς Λοκρίδος καὶ τῆς Φωκίδος καὶ ἐκτείνεται πρὸς
ν. μέχρι τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου, ὅστις κατὰ τὸ μέρος τοῦτο σχη-
ματίζει ἄλλον μικρότερον κόλπον, τὸν Κρισαῖον. Ὁ Παρνασσὸς εἶναι
ὄρος ὑψηλὸν καὶ δασῶδες, ὅπερ οἱ ἀρχαῖοι ἐθεώρουν ὡς ὄρος ἱερὸν
τῶν Μουσῶν καὶ τοῦ Ἀπόλλωνος, αἱ δὲ ὑψηλότεραι αὐτοῦ κορυφαὶ
εἶναι δύο, ὁ Γεροντόβραχος καὶ ἡ Λιάκουρα, ἐκ τῆς ὁποίας λέγεται
καὶ ὁ ἐκεῖ παρηγόμενος περίφημος τυρὸς «τυρὶ τῆς Λιάκουρας». Ἡ
ἀπὸ τῶν κορυφῶν τούτων θεὰ τῶν πέριξ εἶναι μαγευτικὴ, καὶ διὰ
τοῦτο πολλοὶ καὶ μάλιστα ξένοι περιηγηταί, ἀνέρχονται εἰς αὐτάς,
ὅπως ἐκείθεν θαυμάσωσι τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου καὶ ἀπολαύσωσι τοῦ
λαμπροῦ θεάματος, τὸ ὁποῖον ἡ ἄποψις τῶν πέριξ παρουσιάζει. Εἰς τινα
τῶν κορυφῶν τοῦ Παρνασσοῦ ὑπάρχει ἄντρον παμμέγιστον, Κωρύκιον
καλούμενον· εἰς δὲ τὰς νοτίους ὑπώρειάς τοῦ ὄρους ἦσαν ἄλλοτε οἱ
Δελφοί, ἔνθα ὑπῆρχε τὸ περιώνυμον μαντεῖον τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ
ἐτελοῦντο κατὰ τὴν ἀρχαιότητα οἱ ἀγῶνες, τὰ Πύθια. Οἱ Δελφοί (νῦν
τὸ χωρίον Καστρί) ἀγορασθέντες ὑπὸ τῆς Γαλλικῆς Κυβερνήσεως ἀνε-
σκάφησαν καὶ οὕτως εὐρέθησαν ἐν αὐτοῖς πλείστα ἀρχαιότητες μεγάλης
ἀξίας. Πρὸς δ. τοῦ Παρνασσοῦ εἶναι ἄλλο ὄρος ὑψηλόν, ἡ Γκιῶνα,
ἡ ὁποία ἔχει πολλὰ καὶ πυκνότατα δάση ἐλατῶν. Μεταξὺ δὲ τῆς

Γκιώνας καὶ τοῦ Παρνασσοῦ ἐκτείνεται ἡ κοιλὰς τῆς Ἀμφίσσης, ἥτις κατέρχεται μέχρι τοῦ Κρισαίου κόλπου καὶ εἶναι κατάφυτος ἐξ ἐλαιῶν, τῶν ὁποίων αἱ ἐλαῖαι ἔχουσιν ὠραίαν γεῦσιν καὶ εἶναι γνωσταὶ ὑπὸ τὸ ὄνομα «ἐλαῖαι τῶν Σαλῶνων». Τὸ κλίμα τῆς χώρας εἶναι ψυχρὸν καὶ μάλιστα πρὸς β. οἱ δὲ κάτοικοι ἀσχολοῦνται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν.

✕ Πρωτεύουσα τῆς Παρνασσίδος καὶ ὅλου τοῦ νομοῦ Φωκίδος εἶναι ἡ Ἀμφισσα (Σάλωνα) εἰς τὸ ἄκρον τῆς ὁμωνύμου κοιλάδος ἐν θέσει τερπινοτάτῃ κειμένη καὶ ἔχουσα περὶ τὰς 5,400 κατοίκους. Ἐπίνειον αὐτῆς εἶναι ἡ Ἰτέα, ἡ ὁποία κεῖται εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Κρισαίου κόλπου καὶ ἀπέχει δύο σχεδὸν ὥρας ἀπὸ τῆς Ἀμφίσσης. Ἐν τῇ δυτικῇ παραλίᾳ τοῦ κόλπου τούτου εἶναι τὸ Γαλαξείδιον, παράλιος πόλις, ἔχουσα καλὸν λιμένα, ναυπηγεῖον καὶ περὶ τὰς 4,100 κατοίκους, ἐκ τῶν ὁποίων πολλοὶ εἶναι ναυτικοί, φημιζόμενοι διὰ τὴν μεγάλην αὐτῶν ἱκανότητα. Μεταξὺ δὲ τῆς Γκιώνας καὶ τοῦ Παρνασσοῦ καὶ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἥτις φέρει ἐκ τῆς Ἀμφίσσης εἰς τὴν Λαμίαν κεῖται ἡ μικρὰ κωμόπολις Γραβιά, ὅπου εἶναι τὸ ὀνομαστὸν **Χάνε**, τὸ ὁποῖον ἐδόξασε μαχόμενος κατὰ τῶν Τούρκων ὁ Ὀδυσσεὺς Ἀνδρουττος μετὰ τῶν 120 συντρόφων του, πρὸς τιμὴν τῶν ὁποίων οἱ Ἕλληνες εὐγνωμονοῦντες ἔστησαν μεγαλοπρεπὲς μνημεῖον φέρον τὴν προτομὴν τοῦ Ὀδυσσεύς.

2. Ἐπαρχία Δωρίδος.

Ἡ Δωρίς κεῖται πρὸς δ. τῆς Παρνασσίδος, κατέρχεται μέχρι τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου καὶ ἐκτείνεται πρὸς δ. μέχρι τῆς Αἰτωλίας, ἀπὸ τῆς ὁποίας χωρίζεται διὰ τῶν Βαρδουσίων ὀρέων καὶ τοῦ ποταμοῦ Μόρνου, ὅστις πηγάζων ἐκ τῆς Οἴτης, ῥέει πρὸς ν. καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον. Τὸ ἔδαφος τῆς Δωρίδος εἶναι ὄρεινόν, διότι πρὸς β. ἔχει τὴν Γκιῶναν καὶ τὰ Βαρδούσια, τῶν ὁποίων αἱ διακλαδῶσεις διήκουσι δι' ὅλης τῆς χώρας καὶ φθάνουσι μέχρι τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου· διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἡ συγκοινωνία εἶναι πολὺ δύσκολος καὶ τὸ κλίμα πολὺ ψυχρὸν, οἱ δὲ κάτοικοι αὐτῆς ὀλίγοι καὶ εἰς πολλὰς κώμας διεσπαρμένοι. Ἡ Δωρίς παράγει ὀλίγους δημητριακοὺς καρπούς, κυρίως δὲ οἱ κάτοικοι ἀποζῶσιν ἐκ τῆς κτηνοτροφίας καὶ μάλιστα αἰγῶν καὶ προβάτων, τὰ ὁποῖα

τὸ μὲν θέρος νέμονται εἰς τὰς χλοερὰς ὑπωρείας τῶν ὀρέων τῆς χώρας, τὸν δὲ χειμῶνα μεταβαίνουνσιν εἰς χειμάδια μέρη τῶν ἐπαρχιῶν Φθιώτιδος, Παρνασσίδος καὶ Ἀττικῆς.

Πρωτεύουσα τῆς Δωρίδος εἶναι τὸ Λιδωρίκιον, τὸ ὁποῖον κεῖται ἐν τῷ μέσῳ περίπου τῆς ἐπαρχίας καὶ ἔχει περὶ τοὺς 1,100 κατ. Εἰς τοὺς πρόποδας τῶν Βαρδουσιῶν εἶναι ἡμικρὰ κώμη Ἀρτοτίνα, οὐχὶ δὲ μακρὰν τῆς θαλάσσης κεῖται ἡ κώμη Βιτρινίτσα, ἔχουσα 900 κ. Πρὸ τῆς ἀκτῆς κεῖνται τὰ νησίδρια Τριζόνια, τὰ ὁποῖα χρησιμεύουσιν ἐνίοτε ὡς λοιμοκαθαρτήριον.

Νομὸς Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας.

Ὁ Νομὸς Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας περιλαμβάνει ὅλον σχεδὸν τὸ δυτικὸν μέρος τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, οἱ κάτοικοι ὅμως αὐτοῦ σχετικῶς μὲ τὴν ἔκτασιν εἶναι ὀλίγοι, διότι μόλις ἀνέρχονται εἰς 127000. Ὁ Νομὸς οὗτος ἔχει σχῆμα σχεδὸν κυκλωτερές καὶ ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ νομοῦ Φωκίδος καὶ τοῦ νομοῦ Εὐρυτανίας μέχρι τοῦ Ἰονίου πελάγους πρὸς δ. καὶ ἀπὸ τῆς Ἠπείρου μέχρι τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου πρὸς ν. πλησιάζει δὲ πολὺ πρὸς τὴν Πελοπόννησον καὶ σχηματίζει μετ' αὐτῆς τὸν στενὸν πορθμὸν τοῦ Ῥίου καὶ Ἀντιρρίου. Πρὸς δ. τοῦ πορθμοῦ τούτου ἡ θάλασσα εὐρυνομένη εἰσέρχεται βαθέως εἰς τὴν ξηρὰν καὶ σχηματίζει πρὸς ν. τοῦ νομοῦ τὸν κόλπον τοῦ Μεσολογγίου, εἰς τοῦ ὁποῖου τὰ πλήρη ἰχθύων ἀβαθῆ ὕδατα εἶναι ἐγκατεσπαρμέναι καὶ τινες μικραὶ νῆσοι. Ἡ δὲ δυτικὴ παραλίχ τοῦ νομοῦ εἶναι λίαν ἀνώμαλος, διότι κατατέμνεται ὑπὸ τοῦ Ἰονίου πελάγους, τὸ ὁποῖον πρὸς β.δ. τοῦ νομοῦ σχηματίζει τὸν Ἀμβρακικὸν κόλπον. Ὁ κόλπος οὗτος ἔχει εἴσοδον στενωτάτην κειμένην μεταξὺ τοῦ ἀκρωτηρίου Ἀκτίου καὶ τῆς Πρεβέζης καὶ χωρίζει ἐν μέρει τὸν νομὸν ἀπὸ τῆς Ἠπείρου. Διὰ μέσου δὲ τοῦ νομοῦ Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας ῥέει ὁ μέγιστος ποταμὸς τῆς Ἑλλάδος, ὁ ὀρμητικὸς Ἀχελῷος, ὅστις πηγάζων ἐκ τῆς Πίνδου ῥέει πρὸς ν. καὶ διαιρῶν τὴν χώραν εἰς δύο μέρη τὴν Αἰτωλίαν πρὸς ἀ. καὶ τὴν Ἀκαρνανίαν πρὸς δ. ἐκβάλλει εἰς τὸ Ἰόνιον πέλαγος ἀντικρὺ τῶν Ἐχινάδων νήσων. Ὁ νομὸς Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας πολιτικῶς διαιρεῖται εἰς πέντε ἐπαρ-

χίας 1) Μεσολογγίου, 2) Ναυπακτίας, 3) Τριχωνίας, 4) Βάλτου και
5) Βονίτσης και Ξηρομέρου.

Ἐπαρχία Μεσολογγίου.

Ἡ ἐπαρχία Μεσολογγίου κατέχει τὸ ν.δ. μέρος τοῦ νομοῦ καὶ ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ Εὐήνου μέχρι τοῦ Ἀχελώου πρὸς δ. καὶ ἀπὸ τῆς λίμνης Τριχωνίδος μέχρι τοῦ ὁμωνύμου κόλπου πρὸς ν. Τὸ πρὸς ἀ. τοῦ κόλπου μέρος εἶναι μᾶλλον ὄρεινόν, διότι ἐν αὐτῷ ὑψοῦται τὸ ὄρος Ἀράκυνθος (Ζυγός), ὃπερ ἄρχεται ἀπ' αὐτοῦ σχεδὸν τοῦ μυχοῦ τῆς λιμνοθαλάσσης καὶ διευθυνόμενον πρὸς ἀ. φθάνει μέχρι τῆς κοιλάδος τοῦ Εὐήνου· τὸ δὲ πρὸς δ. τοῦ κόλπου μέρος εἶναι ὅλως πεδινόν καὶ διαρρέεται ὑπὸ τοῦ Ἀχελώου, ὅστις ἐξακολουθεῖ νὰ προσχώνη τὴν θάλασσαν διὰ τῆς ἰλῦος, τὴν ὁποίαν καταφέρει εἰς τὰς ἐκβολὰς του. Τὸ κλίμα τῆς χώρας εἶναι εὐκραές, τὸ δὲ ἔδαφος, καὶ μάλιστα πρὸς δ. λίαν εὐφορον. Ἡ ἐπαρχία αὕτη παράγει δημητριακοὺς καρπούς, πολὺν καὶ ἐκλεκτὸν καπνόν, σταφίδα, οἶνον καὶ ἔλαιον· ἐν δὲ τῇ λιμνοθαλάσσῃ ἀλιεύονται παχύτατοι ἰχθύες (κέφαλοι), ἐκ τῶν ὁποίων ἐξάγεται τὸ ὀνομαστὸν αὐγοτάραχον τοῦ Μεσολογγίου.

Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας καὶ ὅλου τοῦ νομοῦ εἶναι τὸ Μεσολόγγιον, τὸ ὁποῖον ἔχει 8,300 κατοίκους καὶ κεῖται εἰς τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν τοῦ ὁμωνύμου κόλπου. Τὰ ὕδατα τοῦ κόλπου τούτου εἶναι τόσον ἀβαθῆ, ὥστε τὰ πλοῖα δὲν δύνανται νὰ προσεγγίσωσιν εἰς τὴν παραλίαν, ἡ δὲ θαλασσία συγκοινωνία γίνεται διὰ τοῦ Κρουνηρίου, ὃπερ κεῖται παρὰ τὴν εἴσοδον τοῦ κόλπου καὶ συνδέεται μετὰ τοῦ Μεσολογγίου διὰ σιδηροδρόμου. Τὸ Μεσολόγγιον ἐκτίσθη κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους, ἔγεινεν ἐνδοξον ἐν τῇ ἱστορίᾳ διὰ τὰς τρεῖς αὐτοῦ ὑπὸ τῶν Τούρκων πολιορκίας κατὰ τὸν ἱερὸν ἡμῶν ἀγῶνα 1822, 1823, 1826 καὶ τὴν ἡρωϊκὴν ἐξοδον τῆς φρουρᾶς αὐτοῦ (12 Ἀπριλίου 1826). Οἱ Ἕλληνες κατὰ τὴν πολιορκίαν ταύτην μὴ δυνάμενοι νὰ ἀνθέξωσιν εἰς τὴν πείναν, δὲν παρεδόθησαν εἰς τοὺς Τούρκους, ἀλλὰ διασχίσαντες τὰς ἐχθρικὰς φάλαγγας διεσώθησαν εἰς τὰ ὄρη, ἀφοῦ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἐφονεύθησαν. Οἱ δὲ ἐναπομείναντες ἐν τῇ πόλει ὀλίγοι Ἕλληνες, οἱ πλεῖστοι γέροντες καὶ γυναῖκες, στερούμενοι ἄλ-

λου μέσου ὑπερκαπίσεως, ἀνέφλεξαν τὴν πυρίτιδα καὶ ἀνετινάχθησαν εἰς τὸν ἀέρα μετὰ τῶν Τούρκων, ὡς ἔπραξεν ὁ ἥρωας Καψάλης.

Αἱ πολιορκίαι αὗται καὶ ἡ ἔνδοξος τοῦ Μεσολογγίου ἐξοδος, αἰτίνες κατέπληξαν τὸν πεπολιτισμένον κόσμον, ἀποτελοῦσι μίαν ἐκ τῶν λαμπροτέρων σελίδων τῆς πατρίου ἡμῶν ἱστορίας. Ἐκ τῆς μελέτης ταύτης μανθάνομεν, ὅποιον ἄγιον αἶσθημα ὑπεξέκαιε τὰς καρδίας τῶν πατέρων ἡμῶν, οἵτινες χειμάρρους αἱμάτων ἔχυσαν, ὅπως ἐλευθερώσωσι τὴν μικρὰν ταύτην γωνίαν τῆς Ἑλληνικῆς χώρας. Τοιαύτην καὶ ἡμεῖς πρέπει νὰ τρέφωμεν ἀγάπην πρὸς τὴν φιλότατην πατρίδα. Ἐνταῦθα ἀπέθανε καὶ ἐτάφη ὁ μέγας ποιητὴς τῆς Ἀγγλίας λόρδος Βύρων, ὅστις κατῆλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα διὰ νὰ συνκωνισθῇ μετὰ τῶν Ἑλλήνων ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεως αὐτῶν ἀπὸ τοῦ Τουρκικοῦ ζυγοῦ· ἐν αὐτῷ δὲ εἶναι καὶ ὁ τάφος τοῦ ἥρωος Μάρκου Βότσαρη. Πλησίον τῆς πόλεως κεῖνται καὶ αἱ μικραὶ νῆσοι Κλείσοβα καὶ Βασιλάδι, αἵτινες ἔγειναν ὀνομασταὶ κατὰ τὴν πολιορκίαν τοῦ Μεσολογγίου διὰ τὴν μεγαλοψυχίαν τῆς γενναίας αὐτῶν φρουρᾶς. Εἰς δὲ τὸν μυχὸν τῆς λιμνοθαλάσσης εἶναι τὸ Αἰτωλικόν, ὅπερ κεῖται ἐπὶ νησιδρίου συνδεδεμένου μετὰ τῆς ξηρᾶς διὰ γεφύρας, ἔχει 5,000 κατοίκους καὶ συνδέεται μετὰ τοῦ Μεσολογγίου διὰ σιδηροδρόμου.

2. Ἐπαρχία Ναυπακτίας.

Ἡ ἐπαρχία Ναυπακτίας κατέχει τὸ ν.ἀ. μέρος τοῦ νομοῦ καὶ κεῖται μετὰ τῶν δύο ποταμῶν, τοῦ Μόρνου, ὁ ὅποιος ἐν μέρει χωρίζει αὐτὴν ἀπὸ τῆς Δωρίδος, καὶ τοῦ Εὐήνου, ὁ ὅποιος πηγάζων ἐκ τῶν Βαρδουσιῶν ῥεεῖ πρὸς ν.δ. καὶ χωρίζει αὐτὴν ἀπὸ τῆς ἐπαρχίας Μεσολογγίου. Τὸ ἔδαφος τῆς Ναυπακτίας πρὸς β. μὲν εἶναι ὄρειόν, διότι ἐνταῦθα ἐκτείνονται αἱ δυτικαὶ διακλαδώσεις τῶν Βαρδουσιῶν, ἀλλὰ τὸ νότιον αὐτῆς μέρος εἶναι μᾶλλον πεδινόν καὶ διαρρέεται ἐκατέρωθεν ὑπὸ τοῦ Μόρνου καὶ τοῦ Εὐήνου. Τὸ κλίμα αὐτῆς πρὸς β. εἶναι ψυχρόν, ἐνῶ πρὸς ν. εἶναι συγκεκρασμένον· οἱ δὲ κάτοικοι αὐτῆς ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν.

Πρωτεύουσα τῆς Ναυπακτίας εἶναι ἡ Ναύπακτος, μικρὰ παράλιος πόλις, ἡ ὁποία κεῖται εἰς ἐπικαιροτάτην θέσιν πλησίον τοῦ πορθμοῦ

Ῥίου καὶ Ἀντιρρίου καὶ ἔχει 2,300 κατοίκους. Ἡ Ναύπακτος εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους εἶχε ναυτιλίαν μεγάλην, ἐξ αὐτῆς δὲ διεπεραιώθησαν οἱ Δωριεῖς εἰς τὴν Πελοπόννησον.

3. Ἐπαρχία Τριχωνίας.

Ἡ ἐπαρχία Τριχωνίας κεῖται ἐν τῷ μέσῳ σχεδὸν τοῦ νομοῦ καὶ ἐκτείνεται πρὸς β. τῆς ἐπαρχίας Μεσολογγίου μεταξὺ τοῦ Εὐήνου καὶ τοῦ Ἀχελφού. Τὸ ἔδαφος αὐτῆς εἶναι πεδινόν, μόνον δὲ πρὸς β. ἀ. ἔχει τὸ ὑψηλὸν ὄρος Παναιτωλικόν, ὅπερ χωρίζει αὐτὴν ἀπὸ τῆς Εὐρυτανίας. Ἡ πεδιάς τῆς Τριχωνίας ἔχει πρὸς ν. τὴν μεγάλην λίμνην Τριχωνίδα καὶ τὴν μικροτέραν αὐτῆς Λυσιμαχίαν, εἶναι δὲ εὐφορώτατη, παράγουσα πολλοὺς δημητριακοὺς καρπούς, ὅσπρια καὶ ἐκλεκτὸν καπνόν.

Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας εἶναι τὸ Ἀγρίνιον (Βραχωῖρι). τὸ ὁποῖον κεῖται πρὸς ταῖς ὑπωρεῖαις τοῦ Παναιτωλικοῦ καὶ ἔχει 6.700 κατ. καὶ ἐξαιρετον βιομηχανίαν ἐγχωρίων ὑφασμάτων, συγκοινωνεῖ δὲ μετὰ τοῦ Μεσολογγίου διὰ σιδηροδρόμου, ὅστις παρακάμπτει τὸν Ἀράκυνθον παρὰ τὸ Ἀγγελόκαστρον, διέρχεται μεταξὺ Ἀχελφού καὶ Λυσιμαχίας καὶ καταλήγει εἰς Ἀγρίνιον.

4 Ἐπαρχία Βάλτου.

Ἡ ἐπαρχία Βάλτου ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ Ἀχελφού μέχρι τοῦ Ἀμβραχικοῦ κόλπου· ἔλαβε δὲ τὸ ὄνομα τοῦτο ἐκ τινος βάλτου κειμένου πλησίον τοῦ κόλπου. Τὸ βόρειον μέρος τῆς ἐπαρχίας εἶναι ὄρεινόν καὶ δυσπρόσιτον, διότι ἐν αὐτῷ ἐκτείνεται ἡ ὄροστυχία τοῦ Μακρυνόρους, τὸ ὁποῖον ἔχει μεγάλας καὶ βαθεῖας χαράδρας, εἰς δὲ τὰς κλιτύας καὶ τοὺς πρόποδας εἶναι κατάφυτον ἐκ δρυῶν, ἄλτινες παρέχουσι πολὺν καὶ στερεὰν ξυλείαν καὶ παράγουσιν ἄφθονα βελανίδια. Τὸ δὲ νότιον μέρος τοῦ Βάλτου περιλαμβάνει ὅλον τὸ τμήμα τῆς Ἀκαρνανικῆς πεδιάδος, ὅπερ λέγεται Λεπενοῦ, καὶ παράγει πολὺν καπνόν καὶ ἄφθονα βελανίδια. Ἐν τῇ πεδιάδι ταύτῃ ὑπάρχει ἡ μικρὰ λίμνη Ὀζηρός, πρὸ τῆς ὁποίας ὑψοῦνται τερπνότατοι λόφοι κεκαλυμμένοι

ὑπὸ ὠραιότατων δασῶν, καὶ ἡ μεγάλη καὶ ἐπιμήκης λίμνη Ἀμβρακία, ἥτις ἐκτείνεται πρὸς τὸν Ἀμβρακικὸν κόλπον.

Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας Βάλτου εἶναι ὁ Καρβασαρᾶς, ὅστις κεῖται εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου καὶ ἔχει 2,050 κατ.

5 Ἐπαρχία Βονίτσης καὶ Ξηρομέρου.

Ἡ ἐπαρχία Βονίτσης καὶ Ξηρομέρου κατέχει τὸ δυτικὸν τμήμα τῆς Ἀκαρνανίας καὶ ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ Βάλτου καὶ τῆς Τριχωνίας μέχρι τοῦ Ἰονίου πελάγους. Τὸ ἔδαφος αὐτῆς πρὸς δ. εἶναι ὀρεινόν, διότι ἐνταῦθα ὑψοῦται ἡ σειρὰ τῶν Ἀκαρνανικῶν ὄρεων, τὰ ὅποια εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ἄδενδρα, ξηρὰ καὶ βραχώδη καὶ διὰ τοῦτο ὠνομάσθη καὶ ἡ χώρα Ξηρόμερος· ἀλλὰ τὰ πρὸς τὸν Ἀχελῷον μέρη εἶναι μᾶλλον πεδινὰ καὶ λοφώδη, κατὰφυτα ἐκ δρυῶν καὶ καλλιεργήσιμα.

Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας εἶναι ἡ Βόνιτσα, ἡ ὁποία κεῖται ἐπὶ τῆς παραλίας τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου ἐν θέσει μαγευτικῇ καὶ ἔχει 2,275 κατοίκους. Ἄλλαι κῶμαι εἶναι ὁ Ἀστακὸς καὶ ἡ Ζαβέρδα κείμεναι ἐπὶ κολπίσκων τοῦ Ἰονίου πελάγους.

Νομὸς Εὐρυτανίας.

Ὁ νομὸς Εὐρυτανίας κατέχων τὸ β. ἁ. μέρος τῆς Αἰτωλίας ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ Παναιτωλικοῦ μέχρι τῆς Θεσσαλίας καὶ ἀπὸ τοῦ Ἀχελῷου μέχρι τῆς Φθιώτιδος, ἔχει δὲ 44,000 κατοίκους. Τὸ ἔδαφος αὐτοῦ εἶναι πολὺ ὀρεινόν, διότι ἔχει πρὸς ἁ. μὲν τὸ Τυμφρηστὸν καὶ τὴν Ὀξάιν, πρὸς ν. δ. τὸ Παναιτωλικὸν καὶ πρὸς β. τὰς διακλαδώσεις τῆς Πίνδου, αἵτινες ἀποτελοῦσι τὴν ὀρεινὴν χώραν τῶν Ἀγρᾶφων. Τὰ ὄρη ταῦτα εἶναι ὑψηλά, διασχίζονται ὑπὸ βαθυτάτων φαράγγων καὶ καλύπονται ὑπὸ πυκνοτάτων δασῶν. Κατὰ τοὺς χρόνους δὲ τῆς Τουρκικῆς τυραννίας ἦσαν τὸ κρησφύγον τῶν ἀρματωλῶν καὶ κλεφτῶν.

Τὸ κλίμα τῆς χώρας εἶναι πολὺ ψυχρὸν καὶ ἡ συγκοινωνία δυσκολωτάτη, οἱ δὲ κάτοικοι διακρίνονται διὰ τὴν καρτεροψυχήν.

αὐτῶν, εἶναι διεσπαρμένοι κατὰ μικρὰς κώμας καὶ ζῶσι κυρίως ἐκ τῆς κτηνοτροφίας καὶ τῆς ὑλοτομίας.

✓ Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας εἶναι τὸ Καρπενήσιον, μικρὰ κωμόπολις κειμένη εἰς τὰς νοτίους ὑπωρείας τοῦ Τυμφρηστοῦ καὶ ἔχουσα 2,000 κατ. Πλησίον τοῦ Καρπενησίου ἐφονεύθη ὁ Μᾶρκος Βότσαρης ἡρωϊκῶς μαχόμενος ἐναντίον πολυαρίθμων Τούρκων τῷ 1823.

Ἄλλαι κῶμαι εἶναι ἡ Προυσὸς ἔχων 1212 κατ., τὸ Κρικέλλον 1200 κατ. καὶ τὸ Φουρνὰ 1500 κατοίκους. ✕

ΘΕΣΣΑΛΙΑ

Ἡ Θεσσαλία κατέχει τὸ βόρειον μέρος τοῦ Ἑλληνικοῦ βασιλείου, ἐκτείνεται δὲ ἀπὸ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος μέχρι τῆς Μακεδονικῆς πρὸς β. καὶ ἀπὸ τοῦ Αἰγαίου πελάγους μέχρι τῆς Ἠπείρου πρὸς δ. ἀπὸ τῆς ὁποίας χωρίζεται διὰ τοῦ ποταμοῦ Ἀχελῷου. Ἡ Θεσσαλία ἡλευθερώθη τῷ 1881, δυνάμει τῆς συνθήκης τοῦ Βερολίνου τοῦ 1878 πλὴν μικροῦ τινος μέρους, τῆς Ἐλασσῶνος, τὸ ὁποῖον παραμένει ἀκόμῃ ὑπὸ τοὺς Τούρκους. Ἡ παραλία τοῦ Αἰγαίου πελάγους εἰς τοῦτο τὸ μέρος εἶναι ἀλίμενος καὶ μόνον πρὸς ν.ἀ. τῆς χώρας σχηματίζει τὸν Παγασητικὸν κόλπον, ὅστις περιβάλλεται ὑπὸ τῆς χερσονήσου Μαγνησίας καὶ ἔχει στενὴν εἴσοδον κειμένην ἀπέναντι τῆς Εὐβοίας. Ἡ Θεσσαλία εἶναι χώρα πεδινὴ, διατέμνεται δέ που καὶ που ὑπὸ μικρῶν βουνῶν καὶ χαμηλῶν λοφοσειρῶν καὶ περιβάλλεται πανταχόθεν ὑπὸ μεγάλων ὀρέων κεκαλυμμένων ὑπὸ πυκνῶν καὶ ὠραιωτάτων δασῶν. Τὰ ὄρη ταῦτα, τὰ ὁποῖα ἐχρησίμευσαν ὡς κρυψύγετα εἰς τοὺς κλέφτας ἐπὶ Τουρκοκρατίας, συνέχονται μετ' ἀλλήλων καὶ σχηματίζουνσι τεῖχος φυσικόν, τὸ ὁποῖον περιφράσσει πανταχόθεν τὴν χώραν, διαρρήγνυται δὲ μόνον ὑπὸ τοῦ Παγασητικοῦ κόλπου καὶ τῆς στενῆς καὶ περικαλλοῦς τῶν Τεμπῶν κοιλάδος. Ἡ Θεσσαλία πολιτικῶς διαιρεῖται εἰς τέσσαρας νομούς, τὸν νομὸν Μαγνησίας, ὅστις κεῖται πρὸς ἀ., τὸν νομὸν Λαρίσης, ὅστις κεῖται εἰς τὸ κέντρον περίπου, καὶ τοὺς νομοὺς Τρικκάλων καὶ Καρδίτσης, οἵτινες κεῖνται πρὸς δυσμὰς

καὶ χωρίζονται διὰ τῆς ὁροστοιχίας τῆς Πίνδου ἀπὸ τῆς Ἡπείρου.

Νομὸς Μαγνησίας.

Ὁ νομὸς Μαγνησίας εἶναι ἡ ὠραιότερα χώρα τῆς Θεσσαλίας, κατέχει ὁλόκληρον τὴν ὁμώνυμον χερσόνησον, ἔνθα ὑψοῦται τὸ περικαλλὲς ὄρος Πήλιον καὶ ἐκτείνεται κατ' ὅλον σχεδὸν τὸν Παγασιτικὸν κόλπον. Ἡ χερσόνησος τῆς Μαγνησίας ἐν ἀρχῇ μὲν διευθύνεται πρὸς ν.ἀ. καὶ καταλήγει εἰς τὸ ἀκρωτήριον Σηπιάδα, ἔπειτα δὲ κάμπτεται πρὸς δ. καὶ ἀποτελεῖται εἰς τὸ ἀκρωτήριον Αἰάντειον (Τρίκερι) καὶ οὕτω σχηματίζει τὸν Παγασητικόν, ὁ ὁποῖος εἶναι ἐκ τῶν ὠραιότερων κόλπων τοῦ κράτους. Ὁ νομὸς Μαγνησίας ἔχει 92,000 κατ. καὶ πολιτικῶς διαιρεῖται εἰς τρεῖς ἐπαρχίας, Βόλου, Ἀλμυροῦ καὶ Σκοπέλου.

1. Ἐπαρχία Βόλου.

Ἡ ἐπαρχία Βόλου κεῖται πρὸς ν. τῆς Βοιωτίας λίμνης καὶ καταλαμβάνει τὸ Πήλιον καὶ τὴν χερσόνησον Μαγνησίαν.

Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας καὶ ὅλου τοῦ νομοῦ εἶναι ὁ Βόλος, ὅστις κεῖται εἰς τὸν μυχὸν τοῦ κόλπου καὶ ἔχει λιμένα ἀσφαλῆ καὶ εὐρύχωρον, ὁδοὺς εὐρείας καὶ κανονικὰς, πλατείας ὠραίας, οἰκίας μεγαλοπρεπεῖς καὶ 18,000 κατ. ἀσχολουμένους εἰς τὴν βιομηχανίαν καὶ τὸ ἐμπόριον. Ὁ Βόλος ἐκτίσθη κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους, σήμερον δὲ εἶναι εἰς τῶν σπουδαιότερων λιμένων τοῦ κράτους καὶ τὸ ἐπίνειον ὅλης τῆς Θεσσαλίας. Ὁ Βόλος συγκοινωνεῖ μετὰ τῶν σημαντικωτέρων πόλεων τῆς Θεσσαλίας δι' ἀμαξιτῶν ὁδῶν, ἐξ αὐτοῦ δὲ ἀρχεται καὶ ὁ σιδηρόδρομος τῆς Θεσσαλίας, διὰ τοῦ ὁποῖου κομίζονται εἰς τὸν λιμένα τῆς πόλεως τὰ διάφορα προϊόντα τῆς χώρας καὶ ἐκεῖθεν ἐξαποστέλλονται εἰς τὰς ἄλλας ἐπαρχίας τοῦ κράτους ἢ ἐξάγονται εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Πλησίον τοῦ Βόλου ἔκειντο αἱ ἀρχαῖαι Παγασαί, ἐξ ὧν ὁ κόλπος ἔλαβε τὸ ὄνομα, καθὼς καὶ ἡ ἀρχαία Ἰωλκός, ἐκ τῆς ὁποίας ἐξέπλευσεν ὁ Ἰάσων μετὰ τῶν ἄλλων Ἀργοναυτῶν. Πρὸς ἀ. τοῦ Βόλου εἶναι τὰ 24 χωρία τοῦ Πηλίου, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ μὲν 14 εἶναι πρὸς τὸν Παγασητικόν κόλπον, τὰ δ' ἄλλα

10 κείνται ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τοῦ ὄρους πρὸς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος. Τὰ δροσερὰ καὶ τερπνότατα ταῦτα χωρία ἔχουσιν ἄφθονα ὕδατα καὶ περιβάλλονται ὑπὸ ὠραιότατων δασῶν ἐξ ἑλαιῶν, μωρεῶν, κερασεῶν, μηλεῶν, πορτοκαλλεῶν καὶ ἄλλων ὀπωροφόρων δένδρων, οἱ δὲ κάτοικοι αὐτῶν ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν γεωμήλων, εἰς τὴν δενδροκομίαν καὶ τὴν σηροτροφίαν καὶ εἶναι λίαν εὐποροὶ καὶ πολὺ πεπολιτισμένοι. Τὰ ἐπισημότερα τῶν χωρίων τοῦ Πηλίου εἶναι ἡ Ζαγορά, ἡ Μακρυνίτσα, ἡ Πορταριά καὶ αἱ Μηλέαι, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἡ πατρίς τῶν ἀοιδίμων διδασκάλων τοῦ γένους Ἀνθίμου Γαζῆ καὶ Γρηγορίου Κωσταντᾶ. Πρὸς δ. δὲ τοῦ Βόλου εἶναι ἡ πατρίς τοῦ πρωτομάρτυρος τῆς Ἑλληνικῆς ἐλευθερίας Ῥήγα, καὶ Φερὰ (Βελεστίνον), αἱ ὁποῖαι συγκοινωνοῦσι μετὰ τοῦ Βόλου διὰ σιδηροδρόμου, ὅστις διχάζεται ἐνταῦθα καὶ ὁ μὲν εἰς κλάδος αὐτοῦ διευθυνόμενος πρὸς β. καταλήγει εἰς τὴν Λάρισαν, ὁ δὲ ἄλλος διευθυνόμενος πρὸς ν.δ. διέρχεται διὰ τῆς πεδιάδος τῆς Φαρσάλου καὶ εἰσέρχεται εἰς τὸν νομὸν Τρικκάλων.

2. Ἐπαρχία Ἀλμυροῦ.

Ἡ ἐπαρχία Ἀλμυροῦ εἶναι πρὸς δ. τοῦ Παγασσητικοῦ κόλπου καὶ ἐκτείνεται πρὸς ν. μέχρι τῆς Ὀθρυος· εἶναι δὲ ἡ χώρα, ἥτις ἀποτελεῖ τὸ βασίλειον τοῦ ἀνδρείου Ἀχιλλέως καὶ ἡ ὁποία πρώτη εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους ὠνομάσθη Ἑλλάς. Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας εἶναι ὁ Ἀλμυρός, ὁ ὁποῖος ἔχει 4,800 κατ. καὶ κεῖται παρὰ τὸν Παγασσητικὸν κόλπον ἐν τῷ μέσῳ εὐφορωτάτης πεδιάδος, ἡ ὁποία παράγει πολλοὺς δημητριακοὺς καρπούς, βάμβακα καὶ ἐκλεκτὸν καπνόν. Πλησίον τοῦ Ἀλμυροῦ εἶναι τὸ χωρίον Ἀϊδίνιον, ἐν τῷ ὁποίῳ ὑπάρχει ἡ Κασαθέτειος γεωργικὴ σχολή.

3. Ἐπαρχία Σκοπέλου.

Ἡ ἐπαρχία Σκοπέλου ἀποτελεῖται ἐκ τῶν νήσων Σκοπέλου, Σκιαθοῦ καὶ Χελιδρομίας, αἵτινες κεῖνται πρὸς β. τῆς Εὐβοίας. Αἱ νῆσοι αὗται εἶναι μικραὶ καὶ πετρώδεις, παράγουσι δὲ λαμπρὸν οἶνον, ἔλαιον, ἐκλεκτὰ ἀπίδια καὶ ἄλλας ὁπώρας.

Ἡ μεγίστη καὶ πολυανθρωποτάτη ὄλων εἶναι ἡ Σκόπελος, ἡ ὁποία κεῖται μεταξύ τῶν ἄλλων δύο καὶ ἔχει 5.300 κατ.

Πρωτεύουσα αὐτῆς καὶ ὅλης τῆς ἐπαρχίας εἶναι ἡ Σκόπελος κειμένη ἐν τῇ ἀνατολικῇ παραλίᾳ τῆς ὁμώνυμου νήσου καὶ ἔχουσα 3,800 κατοίκους.

Πρὸς δυσμὰς τῆς Σκοπέλου εἶναι ἡ Σκιάθος· ἔχει πρωτεύουσαν ὁμώνυμον, ἡ ὁποία εἶναι καὶ ἡ μόνη κωμόπολις τῆς νήσου καὶ κεῖται πρὸς ν. αὐτῆς εἰς τὸν μυχὸν μικροῦ τινος κόλπου.

Ἡ Χελιδρομία ἐλέγετο ἄλλοτε Ἀλόννησος, εἶναι δὲ ἡ μικροτέρα ὄλων καὶ ἔχει μόνον 500 κατ. καὶ κώμην ὁμώνυμον κειμένην εἰς τὴν ν.ἀ. παραλίαν τῆς νήσου.

Νομὸς Λαρίσης.

Ὁ νομὸς Λαρίσης κατέχει τὸ κέντρον σχεδὸν τῆς Θεσσαλίας, καὶ ἔχει 86 500 κατ. Ὁ νομὸς οὗτος ἐκτείνεται μέχρι τῆς ἐπαρχίας Δομοκοῦ, περιλαμβανομένης ἤδη εἰς τὸν νομὸν Φθιώτιδος πρὸς ν. μέχρι δὲ τοῦ νομοῦ Μαγνησίας πρὸς ἀ., καὶ χωρίζεται ἀπὸ τῆς Μακεδονίας διὰ τοῦ μεγαλοπρεποῦς Ὀλύμπου, τοῦ ὁποίου μόνον αἱ νότιοι διακλαδώσεις εἰσέρχονται ἐντὸς τοῦ νομοῦ. Ὁ Ὀλυμπος εἶναι τὸ μέγιστον ὄρος τῆς Ἑλλάδος καὶ ἔχει πολλὰς καὶ οὐρανομήκεις κορυφάς, αἱ μέγισται τῶν ὁποίων ἔχουσι 3.000 μέτρων ὕψος καὶ εἶναι ἀποκεκρυμμένοι ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ τὸν χειμῶνα ἐντὸς τῶν νεφῶν καὶ πάντοτε χιονοσκεπεῖς. Μεγαλοπρεπὴ δάση καὶ πλουσιώταται βοσκαὶ καλύπτουσι τὰς πλευρὰς αὐτοῦ, αἵτινες διαρρέονται ὑπὸ ἀναριθμητῶν βουκίων καὶ ἔχουσι πολυαρίθμους καὶ διαυγεστάτας πηγὰς, πολλὰ δὲ ἀγρία ζῷα, καθὼς ἀλώπεκες, λύκοι, δορκάδες, ἀγριόχοιροι, διαικτῶνται ἐντὸς τῶν πυκνοτάτων αὐτοῦ δασῶν. Ὁ Ὀλυμπος ἐθεωρεῖτο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ὡς ὄρος ἱερὸν, διότι ἐπὶ τῶν κορυφῶν αὐτοῦ ἐπίστευον, ὅτι εἶχον τὴν κατοικίαν τῶν οἱ ἀνώτεροι τῶν θεῶν, οἱ ὅποιοι διὰ τοῦτο ἐλέγοντο καὶ Ὀλύμπιοι. Πρὸς ν. τοῦ Ὀλύμπου κεῖται τὸ ὄρος Ὅσσα, ἡ ὁποία ἔχει σχῆμα κωνοειδές, εἶναι δασώδης καὶ ὀνομάζεται καὶ Κίσσαβος. Μεταξὺ δὲ τῆς Ὀσσης καὶ τοῦ Ὀλύμπου ἐκτείνεται ἡ περικαλλὴς κοιλὰς τῶν Τεμπῶν, ἡ ὁποία εἶναι κατάφυτος ἐκ πλατάνων, δαρφῶν καὶ ἄλλων εὐθάλων δένδρων

καὶ διαρρέεται ὑπὸ τοῦ μεγάλου ποταμοῦ Πηνειοῦ. Πρὸς ν. τῆς Ὀσσης κεῖται τὸ ὄρος Μαυροβούνιον, ὅπερ ἐκτείνεται κατὰ μῆκος τῆς χερσονήσου Μαγνησίας καὶ συνέχεται μετὰ τοῦ ὄρους Πηλίου. Ἐν τῷ μέσῳ δὲ τῶν ὀρέων τούτων ἐκτείνεται ἡ μεγάλη καὶ εὐφοροῦς πεδιάς τῆς κάτω Θεσσαλίας διαρρεομένη ὑπὸ τοῦ Πηνειοῦ, ὅστις πηγάζει ἐκ τῆς Πίνδου καὶ μετὰ πολλῶν ἐλιγμῶν διευθυνόμενος πρὸς ἀ. δέχεται πλείστους ὅσους παραποτάμους ἐκατέρωθεν καὶ διὰ τῶν Τεμπῶν ἐκβάλλει εἰς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος. Ἡ πεδιάς αὕτη εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἄδενδρος καὶ ἔχει πρὸς ἀ. δύο ἀβαθεῖς λίμνας συγκοινωνούσας μετὰ τοῦ ποταμοῦ, τὴν Βοιθηίδα (Κάρλα), ἡ ὁποία ἔχει πολλοὺς ἰχθῦς καὶ τὴν Νεσσωνίδα, ἡ ὁποία κατὰ τὸ θέρος ξηραίνεται. Τὸ κλίμα τῆς χώρας εἶναι ψυχρὸν καὶ μάλιστα παρὰ τὰ ὄρη καὶ πρὸς βορρᾶν, ἀλλὰ τὸ ἔδαφος αὐτῆς εἶναι εὐφορώτατον, παράγει δὲ πολλοὺς δημητριακοὺς καρπούς, βάμβεκα, σῆσαμον, καπνόν, γεώμηλα, ὕσπρια, μέταξαν, ἐλαίαν καὶ πολλὰς ὀπώρας καὶ τρέφει βοῦς, ἵππους καὶ πολυάριθμα ποίμνια αἰγῶν καὶ προβάτων. Εἰς πλείστοι κάτοικοι τῆς Θεσσαλίας δὲν ἔχουσιν ἰδίαν περιουσίαν, ἀλλ' ἐργάζονται ὡς κολλῆγοι εἰς τὰ μεγάλα κτήματα τῶν πλουσίων (τσιφλίκια), ἡ ποιμαίνουσι τὰ ποίμνια αὐτῶν. Ὁ νομὸς Λαρίσης πολιτικῶς διακρίνεται εἰς τέσσαρας ἐπαρχίας· 1) Λαρίσης, 2) Τυρνάβου, 3) Ἀγυιάς καὶ 4) Φαρσάλων.

1. Ἐπαρχία Λαρίσης.

Ἡ ἐπαρχία Λαρίσης κεῖται μετὰ τῶν ἐπαρχιῶν Τυρνάβου καὶ Φαρσάλων καὶ προεκτείνεται μέχρι τῶν Τεμπῶν, εἰς τὰ ὅποια φέρει ὁρμός ἀμαξιτὸς ἀκολουθῶν τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Πηνειοῦ. Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας καὶ ὅλου τοῦ νομοῦ εἶναι ἡ Λάρισα, ἐξ ἧς λαμβε τὸ ὄνομα καὶ ὁ νομός. Ἡ Λάρισα εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἦτο ἡ σπουδαιότατη πόλις τῆς Θεσσαλίας. εἶναι δὲ ἐκτισμένη παρὰ τὴν ἀρχαίαν ἀκρόπολιν ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Πηνειοῦ, ἐκ τοῦ ποταμοῦ ὑδρεύεται καὶ ἔχει 15,300 κατ. ἐν οἷς καὶ πολλοὶ Μωαμετανοὶ καὶ Ἰσραηλῖται. Ἡ πόλις αὕτη ἔχει μεγάλην ἔκτασιν, αἱ πλεῖστοι δὲ τῶν οἰκίων αὐτῆς εἶναι πλινθόκτιστοι, οἱ δὲ δρόμοι στενοὶ καὶ σκολιοί, καὶ ἐν γένει παρουσιάζει ὅψιν Τουρκικῆς πόλεως εἰσέτι.

2 Ἐπαρχία Τυρνάβου.

Ἡ ἑπαρχία Τυρνάβου περιλαμβάνει ὅλον τὸ πρὸς β. τοῦ Πηνειοῦ μέρος μέχρι τῶν συνόρων. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶναι ὁ Τύρναβος, ὁ ὁποῖος κεῖται παρὰ τοὺς πρόποδας τῶν νοτίων διακλαδώσεων τοῦ Ὀλύμπου ἐν τῷ μέσῳ ἀμπελώνων καὶ μωρεῶν, ἔχει 5,500 κατ. καὶ συγκοινωνεῖ μετὰ τῆς Λαρίσης δι' ἀμαξιτοῦ ὁδοῦ. Ἐν τῇ ἑπαρχίᾳ ταύτῃ εὐδαιμονεῖ μάλιστα ἡ βομβυκοτροφία, τὰ δὲ ἐκ βάμβακος ὠραῖα χρωματιστὰ ὑφάσματα τοῦ Τυρνάβου εἰναι ὀνομαστὰ καὶ περιζήτητα.

8 Ἐπαρχία Ἀγυιάς.

Ἡ ἑπαρχία Ἀγυιάς κατέχει τὸ βόρειον μέρος τῆς χερσονήσου Μαγνησίης, ἐνθα κεῖται ἡ Ὄσσα καὶ τὸ Μαυροβούνιον, καὶ ἐκτείνεται μέχρι τῆς θαλάσσης. Πρωτεύουσα τῆς ἑπαρχίας εἶναι ἡ Ἀγυιά, ἡ ὁποία κεῖται εἰς τοὺς νοτίους πρόποδας τῆς Ὀσσης καὶ ἔχει 2,300 κατ. Εἰς δὲ τὰς β.ἀ. ὑπηρείας τῆς Ὀσσης εἶναι τὸ Τσάγεζι, μικρὰ παράλιος κώμη, ἥτις κεῖται παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Πηνειοῦ καὶ χρησιμεύει ὡς ἐπίνειον τῆς ἑπαρχίας.

Ἐπαρχία Φαρσάλων.

Ἡ ἑπαρχία Φαρσάλων κεῖται πρὸς ν. τοῦ νομοῦ μεταξὺ τῶν ἐπαρχιῶν Λαρίσης, Δομοκοῦ καὶ Ἀλμυροῦ καὶ ἔχει πρωτεύουσαν τὴν Φάρσαλον, ἡ ὁποία συγκοινωνεῖ μετὰ τοῦ Βόλου διὰ σιδηροδρόμου καὶ ἔχει 2,000 κατ.

Νομὸς Τρικκάλων.

Ὁ νομὸς Τρικκάλων περιλαμβάνει τὸ ἥμισυ περίπου τοῦ δυτικοῦ τμήμ. τῆς Θεσσαλίας καὶ μέρη τινὰ τῆς Ἠπείρου ἐπέκεινα τῆς Πίνδου κείμενα καὶ ἐκτείνεται μέχρι τοῦ νομοῦ Καρδίτσης πρὸς ν. Ὁ νομὸς Τρικκάλων περιβάλλεται πανταχόθεν ὑπὸ ξηρᾶς ὡς οἱ τῆς Καρδίτσης καὶ Εὐρυτανίας. Ὁ νομὸς οὗτος πρὸς β. μὲν ἔχει τὰ Χάσια ὄρη, τὰ ὁποῖα διακλαδοῦνται ἐκ τῶν Καμβουνίων καὶ συνεχόμενα μετὰ τῆς Πίνδου διὰ τοῦ ὄρους Ζυγοῦ φράσσουν τὴν χώραν πρὸς β. καὶ ἐξασφαλίζουν τὰ πρὸς τὴν Τουρκίαν σύνορα αὐτῆς. Πρὸς δ. δὲ ἔχει

τὴν πολυκόρυφον Πίνδον. Τὰ ὄρη ταῦτα εἶναι ὑψηλὰ καὶ δασώδη, περικλείουσι δ' ἐντὸς αὐτῶν τὴν πεδιάδα τῆς ἄνω Θεσσαλίας, τὴν ὁποῖον διαρρέει ὁ Πηνειὸς, εἰς ὃν συρρέουν πάντες οἱ ἄλλοι ποταμοὶ καὶ οἱ χεῖμαρροι οἱ ἀπὸ τῶν πέριξ ὀρέων καταφερόμενοι. Ἡ πεδιάς αὕτη εἶναι συνεχῆς, λαμβάνει ὁμως διάφορα ὀνόματα ἐκ τῶν διαφόρων πόλεων τῶν νομῶν Τρικκάλων καὶ Καρδίτσης, τρέφει δὲ πολλοὺς βοῦς, ἵππους καὶ πολυάριθμα ποίμνια αἰγῶν καὶ προβάτων καὶ πρᾶγει ἀφθόνους δημητριακοὺς καρπούς, ὄρουζαν, σῆσαμον, καπνὸν καὶ μέταξαν· ἐσχάτως μάλιστα εἰσῆχθη καὶ ἡ καλλιέργεια τῶν τεύτλων (χοκκινογουλιῶν) πρὸς κατασκευὴν τῆς σακχαρώς. Τὸ κλίμα τῆς χώρας εἰς μὲν τὰ ὀρεινὰ μέρη εἶναι ψυχρόν, ἐν δὲ τῇ πεδιάδι πολὺ ὑγρὸν κατὰ τοὺς χειμερινοὺς μῆνας ἕνεκα τῶν πολλῶν ὑδάτων καὶ πολὺ καυστικὸν κατὰ τὸ θέρος. Οἱ δὲ κάτοικοι αὐτῆς ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν· δὲν ἔχουσιν ὁμως καὶ ἐν τῷ νομῷ τούτῳ πάντες οἱ γεωργοὶ ἰδίαν περιουσίαν. ἀλλὰ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἐργάζονται ὡς κολλῆγοι εἰς τὰ μεγάλα κτήματα τῶν πλουσίων.

Ἡ νομός Τρικκάλων διαιρεῖται εἰς δύο ἐπαρχίας 1) Τρικκάλων καὶ 2) Καλαμπάκας.

1 Ἐπαρχία Τρικκάλων.

Ἡ ἐπαρχία Τρικκάλων εἶναι μεταξὺ τῆς ἐπαρχίας Καλαμπάκας καὶ τοῦ νομοῦ Καρδίτσης, ἔχει πρωτεύουσαν τὰ Τρίκκαλα. ἐκ τῶν ὁποίων ἔλαβε τὸ ὄνομα καὶ ἡ ἐπαρχία καὶ ὅλος ὁ νομός. Τὰ Τρίκκαλα κεῖνται εἰς τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ Ληθαίου, παρὰ τοὺς πρόποδας τῶν Χασίων καὶ ἔχουσιν ἀφθονὰ ὕδατα, πολλοὺς καὶ εὐθαλεῖς κήπους καὶ 21,140 κατ. μεταξὺ τῶν ὁποίων εἶναι καὶ πολλοὶ Μωαμεθανοὶ καὶ Ἰσραηλῖται. Τὰ Τρίκκαλα εἶναι ἡ ἐμπορικωτέρα πόλις τῆς ἄνω Θεσσαλίας καὶ συνδέονται μετὰ τοῦ Βόλου διὰ σιδηροδρόμου, ὅστις διέρχεται διὰ τῆς Καρδίτσης καὶ καταλήγει εἰς τὴν Καλαμπάκαν.

2 Ἐπαρχία Καλαμπάκας.

Ἡ ἐπαρχία Καλαμπάκας εἶναι πρὸς β. τῆς προηγουμένης καὶ κεῖται μεταξὺ τῶν Χασίων καὶ τῆς Πίνδου. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶναι

ἡ Καλαμπάκα, ἡ ὁποία κεῖται παρὰ τοὺς πρόποδας τῶν Μετεώρων, ἔχει 2,300 κατ. καὶ εἶναι ὀνομαστή διὰ τὴν νίκην τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν Τούρκων τῷ 1854. Τὰ δὲ Μετέωρα εἶναι ὑψηλοὶ μέχρι 400 μέτρων καὶ ἀπτόμοι βράχιοι, οἱ ὁποῖοι ὑφύονται ὡς γιγάντιοι στῦλοι πρὸς β. τῆς Καλαμπάκας. Ἐπ' αὐτῶν ἦσαν ἄλλοτε 24 μοναστήρια, ἐκ τῶν ὁποίων σφύζονται ἀκόμη 7 ἀναβαίνουσι δ' εἰς αὐτὰ ἡ διὰ κλιμάκων ἡ ἐντὺς δικτύου ἀνασυρομένου ἄνωθεν διὰ τροχαλίας.

Νομὸς Καρδίτσης.

Ὁ νομὸς Καρδίτσης ἀποτελεῖται ἀπὸ μόνην τὴν ἐπαρχίαν Καρδίτσης, κατέχει τὸ νότιον μέρος τοῦ νομοῦ περιλαμβάνουσα καὶ τὴν ὀρεινὴν χώραν τῶν Θεσσαλικῶν Ἀγραφῶν ἔχει 80,700 κατ. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶναι ἡ Καρδίτσα, ἡ ὁποία εἶναι ἐκτισμένη ἐπὶ ὑψώματος καὶ παρὰ τὴν ὄχθην τοῦ Καλέντη παραποτάμου τοῦ Πηνειοῦ ἐν τῷ μέσῳ εὐφορώτατης πεδιάδος, ἔχει πολλοὺς εὐθαλεῖς κήπους καταφύτους ἐκ διαφόρων δένδρων καὶ 9,400 κατ. ἐν οἷς εἶναι καὶ πολλοὶ Μωαμεθανοὶ καὶ Ἰσραηλῖται. Ἐν αὐτῇ διχχειμάζουσι καὶ πολλὰ οἰκογένειαι Βλαχοποιμένων, οἵτινες ἐγκαταλείποντες τὸ θέρος τὴν πόλιν ἀνέρχονται μετὰ τῶν ποιμνίων των εἰς τὰ ὄρη. Ἄλλαι κωμοπόλεις εἶναι ὁ Παλαμᾶς, τὸ Φανάριον καὶ οἱ Σοφάδες.

Νομὸς Ἄρτης.

Ὁ νομὸς Ἄρτης περιλαμβάνει ὅλην σχεδὸν τὴν μικρὰν λωρίδα τῆς Ἠπείρου, ἣτις παρεχωρήθη εἰς τὴν Ἑλλάδα μετὰ τῆς Θεσσαλίας τῷ 1881 δυνάμει τῆς συνθήκης τοῦ Βερολίνου, κατὰ τὴν ὁποίαν ἔπρεπε νὰ παραδοθῇ καὶ τὰ Ἰωάννινα, ἅτινα ἡ Τουρκία ἠρνήθη νὰ ἐκχωρήσῃ ἔχει ἔκτασιν 1390 τετρ. χιλιομέτρων καὶ 39,000 κατ. Ὁ νομὸς Ἄρτης ἔχει σχῆμα τριγωνικόν, χωρίζεται δὲ ἀπὸ μὲν τῶν νομῶν Καρδίτσης καὶ Τρικινίων διὰ τοῦ Ἀχελφου, ὁ ὁποῖος κατὰ τὸ μέρος τοῦτο ἐλέγετο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων Ἰναχος, ἀπὸ δὲ τῆς ἄλλης Ἠπείρου διὰ τοῦ ποταμοῦ Ἀράχθου, ὅστις πηγάζει καὶ αὐτὸς ἐκ τῆς Πίνδου καὶ ῥέων πρὸς ν. ἐκβάλλει εἰς τὸν Ἀμβρακικὸν κόλπον. Τὸ ἔδαφος τοῦ νομοῦ Ἄρτης εἶναι ὀρεινὸν καὶ μάλι-

στα πρὸς ἄ. ὅπου ἐκτείνεται τὸ ὄρος Τσουμέρκα· τὸ ὄρος τοῦτο διευθύνεται πρὸς ν. καὶ καταλήγει εἰς τὸ Μακρόνυρος, ὅπερ χωρίζει ἐν μέρει τὸν νομὸν Ἄρτης ἀπὸ τῆς Ἀκαρνανίας. Πεδινὸν δὲ μόνον εἶναι τὸ ν.δ. μέρος τοῦ νομοῦ, ἔνθα ἐκτείνεται ἡ πεδιάς τῆς Ἄρτης, ἡ ὁποία κατέρχεται μέχρι τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου. Ὁ νομὸς οὗτος ἔχει κλίμα ψυχρὸν καὶ μάλιστα πρὸς β.ἄ. παράγει δὲ δημητριακοὺς καρπούς, πορτοκάλια, λεμόνια, μέταξαν καὶ τρέφει πολυάριθμα ποίμνια, οἱ δὲ κάτοικοι αὐτοῦ ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν.

Ὁ νομὸς Ἄρτης ἔχει μίαν μόνην ἐπαρχίαν, τῆς Ἄρτης· πρωτεύουσα δὲ αὐτῆς εἶναι ἡ Ἄρτα, ἡ ὁποία κεῖται εἰς τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Ἀράχθου ἐν τῷ μέσῳ λαμπρῶν πορτοκαλλεῶνων καὶ ἔχει 7,500^{κατ.} Πρὸς ἄ. τῆς Ἄρτης εἶναι ἡ Σκουλικαριά, ἡ πατρὶς τοῦ μεγάλου στρατηγοῦ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος Καραϊσκάκη· μεταξὺ δὲ αὐτῆς καὶ τῆς Ἄρτης κεῖται τὸ μικρὸν χωρίον Πέτα, ὅπου εὗρον τὸν θάνατον ἥρωικῶς μαχόμενοι κατὰ τῶν Τούρκων πλεῖστοι ὅσοι Ἕλληνες καὶ φιλέλληνες. Εἰς δὲ τὰ βόρεια μέρη τοῦ νομοῦ παρὰ τὰ σύνορα εἶναι ἡ ὀρεινὴ κωμόπολις Ἀγναντα καὶ ἔτι βορειότερον οἱ Καλαρρῦται.

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ

Ἡ Πελοπόννησος λέγεται κοινῶς Μωριάς καὶ εἶναι τὸ μεγαλειότερον καὶ ὠραιότερον μέρος τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος. Ὡνομάσθη δὲ Πελοπόννησος ἐκ τοῦ Πέλοπος, ὁ ὁποῖος, καθὼς ἀναφέρει ἡ μυθολογία, ἦλθεν ἐκ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ κατόκησεν ἐν αὐτῇ. Ἡ Πελοπόννησος κεῖται πρὸς ν. τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος καὶ ἀποτελεῖ χερσόνησον, ἡ ὁποία πρότερον συνείχετο μετ' ἐκείνης διὰ τοῦ στενοῦ Ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου· τὸν ἰσθμὸν τοῦτον ἀπεχώρισαν ἐσχάτως διὰ διώρουχος, ὑπεράνω τῆς ὁποίας εἶναι μεγάλη σιδηρὰ γέφυρα, ἥτις ἐνώνει τὴν Πελοπόννησον μετὰ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος. Ἡ χερσόνησος αὕτη πρὸς β. μὲν ἔχει τὸν Κορινθιακὸν κόλπον, ὁ ὁποῖος εἰσχωρεῖ βθέως εἰς τὴν ξηρὰν καὶ ἀποτελεῖ τρόπον τινὰ λίμνην κειμένην

μεταξὺ Πελοποννήσου καὶ Στερεᾶς Ἑλλάδος, πρὸς α. δὲ συνορεύει μὲ τὸ Αἰγαῖον καὶ πρὸς δ. μὲ τὸ Ἰόνιον πέλαγος. Τὰ δύο ταῦτα πελάγη περιβάλλουσιν αὐτὴν καὶ ἀπὸ τὸ νότιον μέρος καὶ εἰσδύοντα βαθύως εἰς τὴν ξηρὰν σχηματίζουν πολλοὺς κόλπους καὶ ὑποδια-
ροῦσιν αὐτὴν εἰς πολλὰς ἄλλας μικροτέρας χερσονήσους, αἱ ὁποῖαι δίδουσιν εἰς τὴν Πελοπόννησον σχῆμα προσομοιάζον μὲ φύλλον πλα-
τάνου. Ἡ Πελοπόννησος πολιτικῶς διαιρεῖται εἰς 9 νομούς· 1) Ἀρ-
γολίδος, 2) Κορινθίας, 3) Ἀχαΐας, 4) Ἡλείας, 5) Ἀρκαδίας,
6) Λακεδαιμόνος, 7) Λακωνικῆς, 8) Μεσσηνίας καὶ 9) Τριφυλλίας.

Νομὸς Ἀργολίδος.

Ὁ νομὸς Ἀργολίδος κατέχει τὸ α. μέρος τῆς Πελοποννήσου καὶ ὀρίζεται πρὸς α. μὲν ὑπὸ τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου, πρὸς β. δὲ ὑπὸ τοῦ νομοῦ Κορινθίας καὶ πρὸς δ. ὑπὸ τοῦ νομοῦ Ἀρκαδίας ἄρχεται δὲ ἀπὸ τοῦ νομοῦ Κορινθίας πρὸς β. καὶ ἀποτελεῖται πρὸς ν. εἰς τὴν Ἀργολικὴν χερσόνησον, ἡ ὁποία ἐκτείνεται μεταξὺ τοῦ Σαρ-
ωνικοῦ καὶ τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου καὶ καταλήγει πρὸς ν.α. εἰς τὸ ἀκρωτήριον Σκύλλαϊον περιέχει δὲ καὶ 3 νήσους, τὸν Πόρον, τὴν Ὑδραν καὶ τὰς Σπέτσας, αἵτινες κεῖνται περὶ τὴν Ἀργολικὴν χερ-
σόνησον· ἔχει 80,700 κατ.· διαιρεῖται δὲ πολιτικῶς εἰς 4 ἐπαρχίας·
1) Ναυπλίας, 2) Σπετσῶν καὶ Ἑρμιονίδος, 3) Ὑδρας καὶ Τροιζην-
ίας καὶ 4) Ἀργούς.

1. Ἐπαρχία Ναυπλίας.

Ἡ ἐπαρχία Ναυπλίας κατέχει τὸ βόρειον μέρος τῆς Ἀργολικῆς χερσονήσου καὶ ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ μυχοῦ τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου μέχρι τοῦ Σαρωνικοῦ πρὸς α. Ἡ ἐπαρχία αὕτη πρὸς δ. μὲν εἶναι μάλλον πεδινή, διότι ἐντεῦθεν ἄρχεται ἡ πεδιάς τῆς Ἀργολίδος, ἀλλ' ἐν τῇ μέσῃ ἐκτείνεται τὸ ὄρος Ἀραχναῖον, τὸ ὅποσον ἔχει δια-
φόρους διακλαδώσεις καὶ καθιστᾷ τὴν χερσόνησον τραχεῖαν, τὴν δὲ παραλίαν αὐτῆς ἀπότομον καὶ βραχύδην. Τὸ κλίμα τῆς χώρας εἶναι εὐκραές, τὰ δὲ κυριώτερα αὐτῆς προϊόντα εἶναι οἱ δημητριακοὶ καρ-
ποί, ὁ οἶνος καὶ τὸ ἔλαιον.

Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας εἶναι τὸ Ναύπλιον, τὸ ὁποῖον εἶναι καὶ πρωτεύουσα ὅλου τοῦ νομοῦ, ἔχει 5,800 κατ., κεῖται ἐπὶ μικρᾷ βραχῶδους χερσονήσου τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου, συνδέεται σιδηροδρομικῶς μετὰ τοῦ Ἀργους καὶ εἶναι ὠχυρωμένον διὰ τείχους κατὰ τὸ πλεῖστον κατακρημνισθέντος ἤδη.

Τὸ Ναύπλιον ὑπῆρξεν ἡ πρώτη πρωτεύουσα τοῦ Ἑλληνικοῦ κράτους μέχρι τοῦ 1834, διότι εἰς αὐτὸ μετήνεγκε τὴν ἔδραν αὐτοῦ ἐξ Αἰγίνης ὁ Κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος Καπυδίστριας, ἐν αὐτῷ δὲ ἔμενε κατ' ἀρχὰς καὶ ὁ Ὄθων ὁ πρῶτος βασιλεὺς τῆς Ἑλλάδος. Ὑπεράνω τῆς πόλεως τοῦ Ναυπλίου ἐπὶ ὑψηλοῦ βράχου 215 μέτρων ὕψους εὐρίσκεται τὸ φρούριον Παλαμῆδιον, τὸ ὁποῖον κατὰ τὴν ἐπανάστασιν ἡμῶν ἐκυρίευσεν ὁ Σταϊκόπουλος, τῇ 30 Νοεμβρίου 1822 καὶ ἡ Ἀκροναυπλία (Ἴτσ-Καλέ). Ἐντὸς αὐτῶν ὑπάρχουσι στρατῶνες καὶ φυλακαί. Ἀπέναντι τῆς πόλεως καὶ ἐντὸς τοῦ ἀσφαλοῦς καὶ εὐρυχώρου λιμένος ὑψοῦται ἐπὶ μικρᾷ νησίδος τὸ μικρὸν φρούριον Μπουρτσι, τὸ ὁποῖον κατὰ τὴν ἐπανάστασιν ἦτο ἡ ἔδρα τῆς κυβερνητικῆς ἐπιτροπείας.

Πρὸς ἀ. τῆς πόλεως καὶ εἰς ὀλίγων λεπτῶν ἀπόστασιν εἶναι τὸ ὠραῖον προάστειον αὐτῆς, ἡ *Πρόνοια*, ἡ ὁποία εἶναι ἐκτισμένη ἐπὶ ὑψηλῆς καὶ τερπνοσάτης θέσεως καὶ ἔχει 1500 κατ. Πρὸς β. τοῦ Ναυπλίου ἔκειτο ἡ ἀρχαία Τίρυνς, τῆς ὁποίας σώζονται ἀκόμη τὰ περίφημα Κυκλώπεια ἢ Πελασγικὰ λεγόμενα τείχη. Εἰς δὲ τὸ ἀνατολικὸν μέρος τῆς χερσονήσου πρὸς τὸν Σαρωνικὸν κόλπον κεῖται ἡ Νέα Ἐπίδαυρος, μικρὰ μεσόγειος κώμη, ἣτις ἀπέβη ὀνομαστή, διότι ἐν αὐτῇ συνῆλθεν ἡ πρώτη Ἑθνικὴ Συνέλευσις τῶν Ἑλλήνων τῷ 1821. Πρὸς ν. αὐτῆς ἔκειτο ἡ ἀρχαία Ἐπίδαυρος, τῆς ὁποίας τὸ περίφημον θέατρον καὶ ὁ ναὸς τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἀνεσκάφησαν πρὸ ὀλίγων ἐτῶν, συνδέεται δὲ δι' ἀμαξιτοῦ ὁδοῦ μετὰ τοῦ Ναυπλίου.

2 Ἐπαρχία Σπετσῶν καὶ Ἑρμιονίδος.

Ἡ ἐπαρχία αὕτη ἀποτελεῖται ἐκ τῆς Ἑρμιονίδος, ἡ ὁποία κατέχει τὸ ν. δ. μέρος τῆς Ἀργολικῆς χερσονήσου καὶ ἐκ τῆς νήσου Σπετσῶν, ἡ ὁποία κεῖται εἰς τὴν εἰσοδὸν τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου.

Ἡ Ἑρμιονὶς εἶναι ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ τραχεῖα καὶ λοφώδης, κατα-

λήγει δὲ πρὸς ν.ά. εἰς τὸν ὁμώνυμον κόλπον. Τὸ κλίμα αὐτῆς εἶναι γλυκύ, τὰ δὲ κυριώτερα προϊόντα εἶναι οἱ δημητριακοὶ καρποί, ὁ οἶνος καὶ τὸ ἔλαιον, τὸ ὁποῖον φημίζεται διὰ τὴν ἐξαίρετον αὐτοῦ γεῦσιν. Οἱ κάτοικοι τῆς Ἑρμιονίδος ὁμιλοῦσι καὶ τὴν Ἀλβανικὴν καὶ ἄλλοι μὲν ἐξ αὐτῶν ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν, ἄλλοι δὲ εἰς τὴν ἀλιεῖαν, τὴν ναυτιλίαν καὶ ἰδίᾳ τὴν σπογγαλιεῖαν. Ἐπιστημότερα πόλις τῆς Ἑρμιονίδος εἶναι τὸ Κρανίδιον, τὸ ὁποῖον εἶναι ἐκτισμένον ἀμφιθεατρικῶς ἐπὶ ὑψώματος ἐν ὠραίᾳ τοποθεσίᾳ καὶ ἔχει 6,900 κατ. Πρὸς ν. αὐτοῦ καὶ εἰς ἀπόστασιν 1 1/2 ὥρας εἶναι τὸ ἐπίνειον αὐτοῦ Πορτοχέλι, τὸ ὁποῖον ἔχει λιμένα ἀσφαλέστατον. Πρὸς β.ά. δὲ τοῦ Κρανιδίου εἶναι ἡ Ἑρμιόνη κειμένη εἰς τὸν μυχὸν τοῦ ὁμωνύμου κόλπου καὶ ἔχουσα 2,500 κατ.

Αἱ Σπέτσαι εἶναι νῆσος μικρὰ κειμένη πρὸς ν. τοῦ Κρανιδίου. Ἡ πόλις αὐτῆς εἶναι ἐκτισμένη ἐπὶ κατωφερειᾳ εἰς τὴν βορείαν παραλίαν τῆς νήσου, ἔχει 4300 κατ. καὶ εἶναι ἡ πρωτεύουσα ὅλης τῆς ἐπαρχίας. Οἱ κάτοικοι τῶν Σπετσῶν λαλοῦσι καὶ τὴν Ἀλβανικὴν γλῶσσαν, ἀσχολοῦνται δὲ κυρίως εἰς τὴν ναυτιλίαν καὶ τὴν σπογγαλιεῖαν. Οἱ Σπετσιῶται διέπρεψαν μεγάλως κατὰ τὸν ἱερὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνα καὶ διὰ τοῦτο μόνη ἡ νηὸς τῶν ἀνευ τῆς Ἑρμιονίδος ἀποτελεῖ ἰδίαν ἐκλογικὴν περιφέρειαν.

3 Ἐπαρχία Ὑδρας καὶ Τροιζηνίας.

Ἡ ἐπαρχία αὕτη ἀποτελεῖται ἐκ τῆς Τροιζηνίας, ἡ ὁποία κατέχει τὸ ν.ά. μέρος τῆς Ἀργολικῆς χερσονήσου καὶ ἐκ τῶν νήσων Πόρου καὶ Ὑδρας κειμένων ἐκτέρωθεν τοῦ ἀκρωτηρίου Σαυλαίου.

Ἡ Τροιζηνία πρὸς ἀ. σχηματίζει τὴν ἡφαιστειώδη χερσόνησον τῶν Μεθάνων, εἰς τὴν παραλίαν τῆς ὁποίας ὑπάρχουσι θερμὰ ἱαματικὰ λουτρά. Τὸ ἔδαφος τῆς Τροιζηνίας εἶναι τραχὺ καὶ βουνώδες καὶ εἰς πολλὰ μέρη καλύπτεται ὑπὸ ὠραιότατων δασῶν, ἡ δὲ ἀπέναντι τοῦ Πόρου παραλία εἶναι μᾶλλον πεδινὴ καὶ χαριεστάτη, ἔχει ἄφθονα ὕδατα καὶ εἶναι κατάφυτος ἐκ πορτοκαλλῶν καὶ λεμονεῶν. Οἱ κάτοικοι τῆς Τροιζηνίας ὁμιλοῦσι καὶ τὴν Ἀλβανικὴν ἐκτὸς τῶν κατοικοῦντων τὴν μικρὰν κώμην Διχαλᾶ, ἡ ὁποία κεῖται παρὰ τὴν ἀρχαίαν Τροιζῆνα. Ἐν τῇ κώμῃ ταύτῃ συνῆλθεν ἡ τρίτη Ἑθνικὴ

Συνέλευσις τῶν Ἑλλήνων, ἡ ὁποία ἐξέλεξεν ὡς κυβερνήτην τῆς Ἑλλάδος τὸν Ἰωάννην Καποδίστριαν.

Ὁ Πόρος εἶναι μικρὰ καὶ δισώδης νῆσος, κειμένη ἀπέναντι τῆς Τροιζηνίας, ἀπὸ τῆς ὁποίας χωρίζεται διὰ στενωπάτου πορθμοῦ ἀσφαλεστάτου εἰς ἀγκυροβολίαν. Ἡ πόλις τῆς νήσου εἶναι ὁμώνυμος, κεῖται πρὸς ν.δ αὐτῆς καὶ ἔχει 4,100 κατ. λαλοῦντας καὶ τὴν Ἀλθανικὴν ἐκ τούτων ἄλλοι μὲν ἀσχολοῦνται εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν ὠραίων κτημάτων, τὰ ὅποια ἔχουσιν εἰς τὴν ἀπέναντι παραλίαν τῆς Τροιζηνίας, ἄλλοι δὲ εἰς τὴν ἀλιείαν καὶ ναυτιλίαν. Ὁ Πόρος τὸ πάλαι ἐλέγετο Καλαυρία, σφύζονται δ' ἔτι ἐν αὐτῇ τὰ ἱερίπια τοῦ περιφήμου ναοῦ τοῦ Ποσειδῶνος, εἰς τὸν ὁποῖον κατέφυγε καὶ ἔπιε τὸ δηλητήριον ὁ μέγιστος τῶν ῥητόρων τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος ὁ Ἀθηναῖος Δημοσθένης.

Ἡ Ὑδρα εἶναι νῆσος μικρὰ, ξηρὰ καὶ ἐπιμήκης καὶ κεῖται πρὸς ν. τοῦ ἀκρωτηρίου Σκυλλαίου. Ἡ πόλις αὐτῆς εἶναι ὁμώνυμος καὶ κεῖται εἰς τὴν βορείαν παραλίαν τῆς νήσου ἐπὶ κατωφεροῦς θέσεως, ἔχει δὲ κομφὰς καὶ ὠραίας οἰκίας καὶ περὶ τὰς 7,000 κατ., οἷτινες ὁμιλοῦσι καὶ τὴν Ἀλθανικὴν καὶ ἀσχολοῦνται εἰς τὴν ναυτιλίαν καὶ τὴν σπογγαλιείαν. Ἡ Ὑδρα ἐδοξάσθη κατὰ τὸν ἱερὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνα διὰ τὸν ἥρωισμὸν τῶν ναυτῶν της, διὰ τὴν φιλοπατρίαν τοῦ Κουντουριώτου καὶ τῶν ἄλλων πλουσίων αὐτῆς κατοίκων καὶ διὰ τὴν μεγαλοψυχίαν τῶν δύο μεγάλων ναυάρχων της Ἀνδρ. Μιαούλη καὶ Γεωρ. Σαχτούρη· διὰ τοῦτο δὲ ἀπέκτησε καὶ τὸ προνόμιον νὰ ἀποτελῇ ἰδίαν ἐκλογικὴν περιφέρειαν.

4. Ἐπαρχία Ἀργούς.

Ἡ ἐπαρχία Ἀργούς ἐκτείνεται ἀπὸ τῆς ἐπαρχίας Ναυπλίας μέχρι τοῦ νομοῦ Ἀρκαδίας πρὸς δ. καὶ ἀπὸ τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου μέχρι τῆς Κορινθίας πρὸς β. ἀπὸ τῆς ὁποίας χωρίζεται διὰ χαμηλῆς ὄροστοιχίας, ἥτις ἀρχεται ἀπὸ τοῦ ὄρους Λυρκείου καὶ καταλήγει εἰς τὸ Ἀραχναῖον. Ἡ ὄροστοιχία αὕτη ταπεινοῦται ἐν τῇ μέσῳ καὶ σχηματίζει τὰ περίφημα στενὰ τῶν Δερβενακίων, ὅπου ὁ Κολοκοτρώνης κατέστρεψε τὸν πολυἀριθμὸν στρατὸν τοῦ Δράμαλη τοῦ 1822.

Ἡ ἐπαρχία τοῦ Ἄργους περιλαμβάνει ὅλην σχεδὸν τὴν Ἀργολικὴν πεδιάδα, τὴν ὁποίαν φράσσει πρὸς δ. τὸ ὑψηλὸν ὄρος Ἀρτεμισίον καὶ κατωτέρω τὸ Παρθένιον, τὰ ὁποῖα χωρίζουσι τὴν ἐπαρχίαν ἀπὸ τοῦ νομοῦ τῆς Ἀρκαδίας. Τὴν πεδιάδα ταύτην διαρρέει ὁ μικρὸς ποταμὸς Ἰναχος, ὅστις πηγάζει ἐκ τοῦ Ἀρτεμισίου καὶ ῥέων πρὸς ν. ἐξαπνίζεται ἐντὸς ἀμμώδους ἐδάφους πλησίον τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου. Ἡ Ἀργολικὴ πεδιάς εἶναι μὲν ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ ἄδενδρος καὶ στερεῖται πολλῶν ὑδάτων, ἀλλ' εἶναι εὐφορωτάτη καὶ καλῶς καλλιεργημένη· παράγει δὲ πολλοὺς δημητριακοὺς καρπούς, βάμβικα, καπνόν, γλυκάνισον, σταφίδα καὶ μάλιστα ξανθὴν, ἥ ὁποία κοινῶς λέγεται σουλιτανίνα.

Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας εἶναι τὸ Ἄργος, τὸ ὁποῖον εἶναι ἐκτισμένον ἐπὶ τῆς θέσεως τῆς ἀρχαίας πόλεως εἰς τοὺς πρότοδας ὑψηλοῦ βράχου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἔκειτο ἡ ἀρχαία ἀκρόπολις Λάρισα. Τὸ Ἄργος ἀπέχει περὶ τὴν μίαν ὥραν ἀπὸ τῆς θαλάσσης καὶ εἶναι ἡ πολυανθρωποτέρα πόλις τοῦ νομοῦ ἔχουσα 10,000 κατ. συγκοινωνεῖ δὲ μετὰ τῶν Ἀθηνῶν διὰ σιδηροδρόμου, ὁ ὁποῖος διακλαδεύεται ἐνταῦθα καὶ ὁ μὲν εἰς κλάδος αὐτοῦ καταλήγει εἰς τὸ Ναύπλιον, ὁ δ' ἄλλος διέρχεται διὰ τῶν Μύλων καὶ διασχίζων τὴν μικρὰν πεδιάδα τοῦ Ἀχλαδοκάμπου εἰσέρχεται εἰς τὴν Ἀρκαδίαν. Πλησίον τῶν Μύλων ὑπάρχουσι πολλὰ ἔλη, τὰ ὁποῖα εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἀπετέλουν τὴν λίμνην Λέρνην, ἐν ἣ κατὰ τὴν μυθολογίαν διητῆτο ἡ ἐννεακέφαλος Ὕδρα, τὴν ὁποίαν ἐφόνευσεν ὁ Ἡρακλῆς. Πρὸς β. τοῦ Ἄργους εἶναι ἡ μικρὰ κώμη Χαρβάτι, πλησίον δ' αὐτῆς ἔκειτο ἡ ἑδρα τοῦ Ἀγαμέμνονος αἱ ἀρχαῖαι Μυκῆναι, τῶν ὁποίων σφύζεται ἡ ἀκρόπολις μετὰ τῆς πύλης τῶν λεόντων καὶ πολλὰ ὑπόγεια αἰχμηδομήματα καλούμενα θησαυροὶ καὶ χρησιμεύοντα ὡς τάφοι τῶν βασιλέων ἐν αὐτοῖς εὗρέθησαν πολλὰ κοσμήματα χρυσαῖα, ὅπλα καὶ σκεύη θαυμασίας τέχνης, τὰ ὁποῖα κατετέθησαν εἰς τὸ ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικὸν μουσεῖον.

Νομὸς Κορινθίας.

Ὁ νομὸς Κορινθίας ἀποτελεῖται ἀπὸ μόνην τὴν ἐπαρχίαν Κορινθίας καὶ ἔχει 64,600 κατοίκους. Ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ Σαρωνικοῦ

κόλπου μέχρι τῶν νομῶν Ἀχαΐας καὶ Ἀρκαδίας πρὸς δ. καὶ ἀπὸ τῶν ἐπαρχιῶν Ἀργούς καὶ Ναυπλίας μέχρι τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου πρὸς β. Ὁ νομὸς οὗτος περιλαμβάνει καὶ ὅλην τὴν χώραν τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, ἡ ὁποία εἶναι πέραν τῆς διώρυχος μέχρι τῆς Μεγαρίδος καὶ λέγεται Περαχώρα. Ἡ Κορινθία ἔχει σχῆμα ἐπίμηκες καὶ πρὸς β. μὲν εἶναι πεδινή, διότι ἐνταῦθα εἶναι ἡ εὐφορος πεδιάς τῆς Κορινθίας (Βόχα), ἡ ὁποία ἐκτείνεται κατὰ μῆκος τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου. Ἐχει ἄφθονα ὕδατα καὶ παράγει δημητριακοὺς καρποὺς οἶνον, ἔλαιον καὶ ἐκλεκτὴν σταφίδα, ἡ ὁποία ἐκ τοῦ ὀνόματος τῆς χώρας ὠνομάσθη Κορινθιακὴ σταφίς. Ἀλλὰ πρὸς ν.δ. τῆς στενῆς ταύτης πεδιάδος ἡ χώρα καθίσταται ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ὄρεινῇ, διότι ἐνταῦθα ὄρθουται τὸ ὑψηλὸν καὶ δασῶδες ὄρος ἡ Κυλλήνη (Ζίρια), ἥτις εἶναι μετὰ τὸν Ταύγετον τὸ ὑψηλότερον ὄρος τῆς Πελοποννήσου. Ἐκατέρωθεν δὲ τῆς Κυλλήνης καὶ εἰς μέγα ὕψος ἀπὸ τῆς θαλάσσης εἶναι δύο μεγάλοι λίμναι, ἡ Φενεὸς καὶ ἡ Στυμφαλὶς, τῶν ὁποίων τὰ ὕδατα ἐκρέουσιν ὑπογείως ἐκ τῆς Στυμφαλίδος ἐκλήθησαν καὶ τὰ ἀνθρωποφάγα ἐκεῖνα ὄρνεα, τὰ ὁποῖα ἐφόνευσεν ὁ Ἡρακλῆς, Στυμφαλίδες ὄρνιας. Πρὸς ν.ἀ. τῆς Στυμφαλίδος εἶναι δύο μικραὶ πεδιάδες ἡ τοῦ Ἀγίου Γεωργίου, τὴν ὁποίαν διαρρέει ὁ ποταμὸς Ἀσωπός, ὅστις ἐκβάλλει εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον, καὶ ἡ πεδιάς τῆς Νεμέας, ὅπου ὁ Ἡρακλῆς συνέλαβε τὸν λέοντα· ἀμφότεραι αἱ πεδιάδες αὗται παράγουσι πολλοὺς δημητριακοὺς καρποὺς καὶ ἐξαίρετον οἶνον. Τὸ κλίμα τῆς Κορινθίας εἰς μὲν τὰ παράλια εἶναι γλυκὺ καὶ εὐκραές, εἰς δὲ τὰ μεσόγεια καὶ μάλιστα πρὸς ν.δ. εἶναι πολὺ ψυχρὸν κατὰ τὸν χειμῶνα. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνατροφίαν, πολλοὶ δ' ἐξ αὐτῶν ὀμιλοῦσι καὶ τὴν Ἀλθανικὴν.

Πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ εἶναι ἡ Κόρινθος, ἡ ὁποία κεῖται εἰς τὸν μυχὸν τοῦ ὁμωνύμου κόλπου, συνδέεται μετὰ τῶν Ἀθηνῶν διὰ σιδηροδρόμου καὶ ἔχει 4200 κατ. Ἡ πόλις αὕτη ἐκτίσθη μετὰ τὸν φοβερὸν σεισμὸν τοῦ 1857, ὁ ὁποῖος κατέστρεψε τὴν παλαιὰν Κόρινθον, κειμένην ἐπὶ τῆς θέσεως τῆς ἀρχαίας Κορίνθου. Ἐκεῖτο δὲ ἡ ἀρχαία Κόρινθος εἰς τοὺς βορείους πρόποδας τοῦ ὑψηλοῦ Ἀκροκορίνθου καὶ ἦτο μία τῶν μεγαλειτέρων καὶ πλουσιωτέρων πόλεων τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος.

Πρὸς β. τῆς Κορίνθου ἐν τῇ παραλίᾳ τῆς Περαιχώρας κεῖται τὸ Λουτράκιον ὀνομασθὲν οὕτως ἐκ τῶν ἰχματικῶν ὑδάτων, τὰ ὅποια ἔχει καὶ εἰς τὰ ὅποια συρρέουσι κατ' ἔτος πολλοὶ πᾶσχοντες ἐκ διαφόρων ἀσθενειῶν. Ἐκ τῆς Κορίνθου ὁ σιδηρόδρομος διακλαδοῦται καὶ ὁ μὲν εἰς κλάδος διευθυνόμενος πρὸς ν. εἰσέρχεται εἰς τὴν Ἀργολίδα, ὁ δ' ἄλλος ἀκολουθεῖ τὴν μαγευτικὴν παραλίαν τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου καὶ διερχόμενος διὰ τοῦ Κιάτου, τοῦ Ξυλοκάστρου καὶ πολλῶν ἄλλων κωμοπόλεων καὶ χωρίων εἰσέρχεται εἰς τὸν νομὸν Ἀχαΐας.

Νομὸς Ἀχαΐας.

Ὁ νομὸς Ἀχαΐας κατέχει τὸ β.δ. μέρος τῆς Πελοποννήσου καὶ ἐκτείνεται ἀπὸ τῆς Κορινθίας μέχρι τοῦ Ἰονίου πελάγους πρὸς δ. καὶ ἀπὸ τῆς Ἀρκαδίας καὶ τοῦ νομοῦ τῆς Ἠλείας μέχρι τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου καὶ τοῦ κόλπου τῶν Πατρῶν πρὸς β. Ὁ κόλπος οὗτος σχηματίζεται ὑπὸ τοῦ Ἰονίου πελάγους, ἐκτείνεται δὲ πρὸ τοῦ Κορινθιακοῦ καὶ ἔχει ἐκατέρωθεν αὐτοῦ δύο ἀκρωτήρια, τὸν Ἀραξόν, ὁ ὅποιος εἶναι ἀπέναντι τῆς λιμνοθαλάσσης τοῦ Μεσολογίου καὶ τὸ Ῥίον, ὃπερ ἀποτελεῖ μετὰ τοῦ ἀπέναντι αὐτοῦ κειμένου Ἀντιρρίου τὴν στενὴν εἴσοδον τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου. Ὁ νομὸς οὗτος ἔχει σχῆμα ἐπίμηκες καὶ ἔχει 144,800 κατ. διαιρεῖται δὲ πολιτικῶς εἰς 3 ἐπαρχίας: 1) Πατρῶν, 2) Αἰγιαλείας καὶ 3) Καλαβρύτων.

1. Ἐπαρχία Πατρῶν.

Ἡ ἐπαρχία Πατρῶν κατέχει τὸ β.δ. μέρος τοῦ νομοῦ καὶ πρὸς ἀ. μὲν εἶναι μᾶλλον ὀρεινὴ, διότι ἐνταῦθα ὀρθοῦνται μεγαλοπρεπῶς δύο ὑψηλὰ καὶ δασώδη ὄρη τὸ Παναχαϊκὸν (Βοῦδιᾶς) καὶ ὁ Ἐρύμνθος (Ἐλινός), τὰ ὅποια ἀποτελοῦσι τὰ πρὸς ἀ. ὄρια τῆς χώρας πρὸς δ. ὅμως ἀπλοῦται ἡ μεγάλῃ καὶ εὐρορὸς πεδιάς τῆς Ἀχαΐας, ἡ ὁποία ἐκτείνεται μέχρι τοῦ ἀναπεπταμένου κόλπου τῶν Πατρῶν καὶ τοῦ Ἰονίου πελάγους· εἶναι δὲ ἡ πεδιάς αὕτη κατάφυτος ἐξ ἀμπελῶν καὶ σταφιδαμπελῶν, καὶ ἔχει πολυαρίθμους δρύς, ἐλαίας, ἀχλαδείας καὶ ἄλλα ὁπωροφόρα δένδρα.

Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας καὶ ὅλου τοῦ νομοῦ εἶναι αἱ Πάτραι, αἱ ὁποῖαι κεῖνται εἰς τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν τοῦ ὁμωνύμου κόλπου ἐπὶ λαμπρᾷ τοποθεσίᾳ καὶ ἔχουσι 38,000 κατ. Αἱ Πάτραι εἶναι ἡ μεγαλειτέρα καὶ ἡ ὠραιότερα πόλις τῆς Πελοποννήσου, ἔχουσιν ῥοιούς εὐρείας καὶ κανονικὰς, πλατείας μεγάλας καὶ καταφύτους, μεγαλοπρεπεῖς οἰκοδομὰς, πολλὰ ἀρρένων καὶ θηλέων ἐκπαιδευτήρια καὶ διάφορα φιλανθρωπικὰ καταστήματα. Ἡ πόλις αὕτη ἔχει λαμπρὰ οἰνοποιεῖα, οἰνοπνευματοποιεῖα καὶ διάφορα ἄλλα βιομηχανικὰ ἐργοστάσια καὶ εἶναι μία τῶν ἐμπορικωτέρων πόλεων τοῦ κράτους, διότι ἐξ αὐτῆς ἐξάγεται τὸ μεγαλειότερον μέρος τῆς Κορινθιακῆς σταφίδος· συνδέεται δὲ μετὰ τῶν Ἀθηνῶν διὰ σιδηροδρόμου, ὅστις καὶ τῶν Πατρῶν διευθύνεται πρὸς ν.δ. καὶ διερχόμενος διὰ τῆς κωποπόλεως Ἀχαΐας κειμένης παρὰ τὸν μυχὸν τοῦ κόλπου εἰσέρχεται εἰς τὴν Ἠλείαν.

2. Ἐπαρχία Αἰγιαλείας.

Ἡ ἐπαρχία τῆς Αἰγιαλείας ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ Παναχαΐκου μέχρι τῆς Κορινθίας κατὰ μῆκος τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου· εἶναι δὲ στενὴ καὶ ἐπιμήκης καὶ τὸ μὲν νότιον αὐτῆς μέρος εἶναι κατὰ τὸ λεῖστον ὄρεινόν, διότι περιλαμβάνει τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τοῦ Παναχαΐκου καὶ τοὺς βορειοτέρους κλάδους τοῦ Ἐρυμάνθου καὶ τῶν Προανίων, τὸ μέρος ὅμως, τὸ ὁποῖον κεῖται πρὸς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον, εἶναι μᾶλλον πεδινὸν καὶ σχηματίζει τὴν εὐφρόν πεδιάδα τῆς Αἰγιαλείας. Ἡ πεδιάς αὕτη διαρρέεται ὑπὸ πολλῶν μικρῶν ποταμῶν, τῶν ὁποίων ἐπισημότεροι εἶναι ὁ Σελινοῦς καὶ ὁ Κραθίς, καὶ εἶναι καταφύτος ἐκ σταφιδάμπελων, ἐλαιῶν, πορτοκαλλεῶν καὶ ἄλλων ὁπωρυφόρων δένδρων.

Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας εἶναι τὸ Αἶγιον (κοινῶς Βαστίτσα), τὸ ὁποῖον κεῖται ἐπὶ τερπνοτάτης καὶ περιβλέπτου θέσεως, ὑπεράνω τῆς Αἰγιαλείας, ὅπου ἔκειτο ἡ ἀρχαία πόλις καὶ ἔχει 7800 κατ. Τὸ Αἶγιον εἶναι πόλις ἐμπορικὴ καὶ εὐπορωτάτη, διότι ἐξ αὐτῆς ἐξάγεται κλεκτοτέρα ποιότητος τῆς Κορινθιακῆς σταφίδος, ἔχει δὲ ὁδοὺς εὐρείας καὶ κανονικὰς, οἰκίας ὠραίας, ἀφθονὰ ὕδατα καὶ συγκοινωνεῖται μετὰ τῆς Κορίνθου καὶ τῶν Πατρῶν διὰ σιδηροδρόμου. Πρὸς ν. τοῦ

Αιγίου κείται ἡ πλουσία μονὴ τῶν Ταξιαρχῶν καὶ πρὸς α. αὐτοῦ παρὰ τὴν σιδηροδρομικὴν γραμμὴν εἶναι ἡ μικρὰ κώμη Διακοφτόν, ἐκ τῆς ὁποίας ἄρχεται ὁ ὁδοντωτὸς σιδηρόδρομος ὁ ἄγων εἰς τὴν ὀρεινὴν χώραν τῶν Καλαβρύτων.

3 Ἐπαρχία Καλαβρύτων.

Ἡ ἔπαρχία Καλαβρύτων εἶναι χώρα μεσόγειος καὶ πολὺ ὀρεινὴ, διότι ἐν αὐτῇ ἐκτείνονται οἱ κυριώτεροι κλάδοι τοῦ Ἑρμάνθου καὶ τῶν Ἀρσανίων (Χελμός)· διὰ τοῦτο καὶ ἡ συγκοινωνία αὐτῆς εἶναι πολὺ δύσκολος καὶ τὸ κλίμα τῆς δροσερὸν κατὰ τὸ θέρος καὶ πολὺ ψυχρὸν κατὰ τὸν χειμῶνα. Οἱ κάτοικοι τῆς ἔπαρχίας ταύτης ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν δημητριακῶν καρπῶν καὶ τῆς ἀμπέλου καὶ εἰς τὴν κτηνοτροφίαν.

Πρωτεύουσα τῆς ἔπαρχίης εἶναι τὰ Καλαβρυτὰ μικρὰ κωμόπολις, ἡ ὁποία κείται ἐν τῷ μέσῳ περίπῳ τῆς ἔπαρχίης, ἔχει 1400 κατ. καὶ συγκοινωνεῖ μετὰ τοῦ Διακοφτοῦ διὰ σιδηροδρόμου. Πρὸς δ. τῶν Καλαβρύτων καὶ ἡμίσειαν ὥραν μακρὰν αὐτῶν εἶναι ἡ ἱστορικὴ μονὴ τῆς Ἀγίας Λαύρας, ἐν τῇ ὁποίᾳ συνῆλθον τὸν Μάρτιον τοῦ 1821 ὁ ἀρχιεπίσκοπος παλαιῶν Πατρῶν Γερμανός, ὁ πρόκριτος τοῦ Αἰγίου Λόντος καὶ ὁ τῶν Καλαβρύτων Ζαήμης, μετὰ πολλῶν ἄλλων ὀπλαρχηγῶν καὶ ἀπεφάσισαν νὰ ἐξεγείρωσι τοὺς κατοίκους εἰς ἐπανάστασιν κατὰ τῶν Τούρκων. Ἐν τῇ μονῇ λοιπὸν ταύτῃ τῇ 25 Μαρτίου 1821 ὑψώθη τὸ πρῶτον ἡ σημαία τῆς ἐλευθερίας ὑπὸ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Γερμανοῦ. Ἡ ἱερὰ αὕτη σημαία, ἥτις ἦτο τὸ παραπέτασμα τῆς ὠραιᾶς Πύλης, σφάζεται ἐν τῷ θησαυροφυλακίῳ τῆς Μονῆς. Πρὸς β. τῶν Καλαβρύτων εἶναι τὸ Μέγα Σπήλαιον ἡ μεγαλειτέρα καὶ πλουσιωτέρα μονὴ τοῦ κράτους, ἐν ᾗ ὑπάρχει εἰκὼν τῆς Παναγίας, τὴν ὁποίαν λέγουσιν, ὅτι ἔγραψεν ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς.

Νομὸς Ἡλείας.

Ὁ νομὸς τῆς Ἡλείας συνίσταται ἐκ μόνης τῆς ἔπαρχίης Ἡλείας· ἔχει 91,500 κατ. καὶ κατέχει τὸ β.δ. μέρος τῆς Πελοποννήσου καὶ εἶναι ἡ ὠραιότερα καὶ εὐφρωτέρα χώρα αὐτῆς. Τὸ ἔδαφος τῆς

Ἡλείας πρὸς α. μὲν εἶναι μᾶλλον ὀρεινόν, διότι ἐνταῦθα ὑψοῦται τὸ δασῶδες ὄρος Φυλὴ καὶ καταλήγει τὸ δυτικὸν μέρος τοῦ Ἐρυμάνθου· ὅλον ὅμως τὸ ἄλλο μέρος ἀποτελεῖ τὴν εὐθαλή καὶ χαρίεσσαν τῆς Ἡλείας πεδιάδα, ἐκτεινομένην μέχρι τῆς παραλίας, ἥ ὅποια ἀπλοῦται ὁμαλῇ καὶ πλήρῃ βλαστήσεως καθ' ὅλην αὐτῆς τὴν ἑκτασιν. Ἡ πεδιάς τῆς Ἡλείας πρὸς β. μὲν διαρρέεται ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ Πηνειοῦ, ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ Ἐρυμάνθου ἐκβάλλει εἰς τὸ Ἰόνιον πελάγος, πρὸς γ. δὲ ἔχει τὸν μέγιστον ποταμὸν τῆς Πελοποννήσου, τὸν Ἀλφειόν, ὁ ὅποτος ῥέων ἐκ τῆς Ἀρκαδίας ἐκβάλλει εἰς τὸ αὐτὸ πέλαγος καὶ ἀποτελεῖ τὸ νότιον τῆς χώρας ὄριον τὸ χωρίζον αὐτὴν ἀπὸ τοῦ ὁμοῦ Τριφυλίας.

Ἡ Ἡλὶς ἔχει κλίμα γλυκύτατον καὶ μᾶλλον θερμὸν κατὰ τὸ θέρος, περιέχει δὲ πολλοὺς λειμῶνας θαυμαστικῆς βλαστήσεως καὶ παράγει μεγάλην ποσότητα σταφίδος, οἶνον, ἔλαιον, βαλανίδια καὶ διαφόρους ἐκλεκτὰς ὁπώρας.

Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶναι ὁ Πύργος, ὁ ὅποτος κεῖται ἐπὶ ὑψώματος ἐν μέσῳ καταφύτου ὑπὸ σταφιδαμπέλων πεδιάδος, μίαν ὥραν μακρὰν τῆς θαλάσσης καὶ συνδέεται μετὰ τοῦ ἐπινείου αὐτοῦ Κατακώλου διὰ σιδηροδρόμου. Ὁ Πύργος εἶναι ἐμπορικὴ πόλις, ἔχει ὠραίας οἰκοδομὰς καὶ κατοικεῖται ὑπὸ 12,700 κατ. ἀσχολουμένων κυρίως εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς σταφίδος καὶ τὸ ἐμπόριον. Μεταξὺ τοῦ Πύργου καὶ τοῦ ποταμοῦ Πηνειοῦ ἐν τῇ μέσῳ λαμπρᾷ πεδιάδος εἶναι ἡ Ἀμαλιάς ἔχουσα 6,200 κατ. Πρὸς β. δὲ τοῦ ποταμοῦ εἶναι ἡ ὠραία κωμόπολις Λεχαινὰ ἔχουσα 2,800 καὶ ἔτι βορειότερον ἡ Μανωλάδα τὸ μέγα καὶ λαμπρὸν κτῆμα τοῦ Διαδόχου, τὸ ὅποιον ἐδώρησεν εἰς αὐτὸν τὸ ἔθνος. Δι' ὅλων τούτων καὶ πολλῶν ἄλλων κωμοπόλεων διέρχεται ὁ ἐκ Πατρῶν σιδηρόδρομος, ὅστις διακλαδοῦται πλησίον τῶν Λεχαινῶν καὶ ὁ μὲν εἰς κλάδος κατέρχεται εἰς τὸν Πύργον, ὁ δ' ἄλλος κάμπτεται πρὸς δ. καὶ καταλήγει εἰς τὴν Κυλλήνην (Λίντζη), ἥ ὅποια εἶναι πλησίον τοῦ ἀκρωτηρίου Χελωνάτα (Γλαμέντζα), ἥτις ἔχει λαμπρὰς ἱματικὰς πηγὰς. Ἐκ τοῦ Πύργου δὲ πάλιν ὁ σιδηρόδρομος διευθύνεται πρὸς α. καὶ καταλήγει εἰς τὴν Ὀλυμπίαν, ὅπου τὸ πάλαι ἐτελοῦντο κατὰ τετραετίαν οἱ Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες, εἰς τοὺς ὁποίους συνέρρεον ἐξ ὅλων τῶν Ἑλλη-

νικῶν πόλεων χιλιάδες ἀνθρώπων, ὅπως θαυμάσωσι τοὺς ἀγωνιζομένους, οἵτινες ὡς μόνην ἀμοιβὴν διὰ τὴν νίκην των ἐλάμβανον στέφανον ἐλαίας ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἄλσους τοῦ Διός. Ἡ Ὀλυμπία ἐθεωρεῖτο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ὡς τόπος ἱερός, κατεῖχε δὲ τὴν μικρὰν κοιλάδα, ἥ ὁποία ἔκειτο εἰς τοὺς πρόποδας τερπνοτάτου λόφου παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Ἀλφειοῦ καὶ εἶχε ναὸν μεγαλοπρεπῆ τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς καὶ πλῆθος ἱερῶν βωμῶν καὶ ἄλλων περιχυλλῶν οἰκοδομημάτων. Ἡ κοιλὰς αὕτη, ἥ ὁποία ἐκ φύσεως εἶνα ὠραία καὶ μαγευτική, στολισθεῖσα καὶ ὑπὸ τῶν ἀγαλμάτων καὶ ἀνδριάντων, τοὺς ὁποίους οἱ Ὀλυμπιονῆκες ἰδικαιοῦντο νὰ ἐγείρῳσιν εἰς ἀνάμνησιν τῆς νίκης των, ἐθεωρεῖτο ὡς ἓν ἐκ τῶν θαυμάτων τοῦ κόσμου. Ἀλλ' ὁ Ἀλφειὸς καὶ ὁ παραπόταμος αὐτοῦ Κλάδιος πλημμυρῆσαντες κατεκάλυψαν διὰ τῆς ἰλῦος αὐτῶν τὸ ἱερόν ἐκεῖνο ἔδαφος· διὰ δὲ τῶν ἐσχάτως γενομένων ἀνασκαφῶν ἀνεκαλύφθησαν τὰ λείψανα τῶν ναῶν καὶ τῶν ἄλλων ἀρχαίων μνημείων καὶ ἀνευρέθησαν πλεῖστα ὅσα ἀγάλματα, ἐν οἷς ὁ Ἑρμῆς τοῦ Πραξιτέλους καὶ ἡ Νίκη τοῦ Παιωνίου, ἐξαισίας τέχνης, καὶ τὰ ὁποῖα κατετέθησαν εἰς τὸ ἐκεῖ ἱδρυθὲν μουσεῖον.

Νομὸς Ἀρκαδίας.

Ὁ νομὸς Ἀρκαδίας κεῖται ἐν τῷ μέσῳ περίπου τῶν ἄλλων νομῶν τῆς Πελοποννήσου, ἀπὸ τῶν ὁποίων χωρίζεται διὰ μεγάλων καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δυσπρσιτών ὀρέων· μόνον δὲ πρὸς ν. ἀ. ἐκτείνεται μέχρι τῆς θαλάσσης. Ὁ νομὸς οὗτος ὀρίζεται πρὸς β. ὑπὸ τῶν Ἀροαρίων ὀρέων καὶ τῆς Κυλλήνης, πρὸς ἀ. δὲ συνάπτεται μετὰ τῶν ὀρέων Λυρκείου, Ἀρτεμισίου καὶ Παρθενίου καὶ τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου, πρὸς ν. ὑπὸ τοῦ νομοῦ Λακεδαιμόνος καὶ πρὸς δ. ὑπὸ τοῦ νομοῦ Μεσσηνίας καὶ τοῦ νομοῦ τῆς Ἠλείας. Ἡ Ἀρκαδία εἶναι χώρα κατὰ τὸ πλεῖστον ὀρεινή. ἔχει 4,300 τετραγ. χιλιομέτρων ἕκτασιν καὶ 167,000 κατ. Ὁ νομὸς Ἀρκαδίας πολιτικῶς διαιρεῖται εἰς 4 ἐπαρχίας· 1) Μαντινείας, 2) Γορτυνίας, 3) Μεγαλοπόλεως καὶ 4) Κυνοουρίας.

1. Ἐπαρχία Μαντινείας.

Ἡ ἐπαρχία Μαντινείας κατέχει τὸ β. ἀ. μέρος τοῦ νομοῦ, περιλαμβάνει δὲ ὅλον τὸ ὀροπέδιον, τὸ ὁποῖον ἐκτείνεται μεταξύ τοῦ ὄρους

Ἄρτεμισίου πρὸς α. τοῦ ὄρους Μαινάλου πρὸς δ. καὶ τῶν βορείων διακλαδώσεων τοῦ Πάρνωνος πρὸς ν. Τὸ ὁροπέδιον τοῦτο εἶναι πολὺ ὑψηλόν, διαιρεῖται δὲ ὑπὸ τῶν διακλαδώσεων τοῦ Ἄρτεμισίου καὶ τοῦ Μαινάλου εἰς δύο μέρη, τὸ βόρειον, ὅπου ἔκειτο ἡ ἀρχαία Μαντίνεια, ἐξ ἧς ἔλαβε τὸ ὄνομα ἡ ἐπαρχία, καὶ πλησίον τῆς ὁποίας οἱ Θηβαῖοι ἐνίκησαν τοὺς Σπαρτιάτας, ἐφονεύθη δὲ καὶ ὁ Ἐπαμεινώνδας τῷ 362 π.Χ. καὶ τὸ νότιον, ὅπερ κατεῖχεν ἡ ἀρχαία Τεγέα. Τὸ κλίμα τῆς χώρας εἶναι ψυχρόν, τὰ δὲ κυριώτερα αὐτῆς προϊόντα εἶναι οἱ δημητριακοὶ καρποὶ καὶ ὁ οἶνος.

Πρωτεύουσα τῆς Μαντινείας καὶ ὅλου τοῦ νομοῦ εἶναι ἡ Τρίπολις, ἡ ὁποία κεῖται εἰς τὸ κέντρον σχεδὸν τῆς Πελοποννήσου παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ Μαινάλου καὶ ἔχει 10,500 κατ. Ἡ Τρίπολις κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας ἦτο ἡ πρωτεύουσα ὅλης τῆς Πελοποννήσου, ἐκυριεύθη δὲ ὑπὸ τοῦ Κολοκοτρώνη τῇ 23ῃ Σεπτεμβρίου 1821. Ἡ πόλις αὕτη ἔχει ὠραίας οἰκοδομάς, περίφημα οἰνοποιεῖα καὶ λαμπρὰν βιομηχανίαν σιδηρουργικῆς, χαλκευτικῆς καὶ ὑφαντικῆς ταπήτων καὶ φανελλῶν, συγκοινωνεῖ δὲ μετὰ τῶν Ἀθηνῶν διὰ σιδηροδρόμου. Πρὸς ν.δ. τῆς Τριπόλεως κεῖται ἡ ὄρεινὴ κώμη Βαλτέτσι, ἐν ἣ κατὰ πρῶτον οἱ Ἕλληνες ἐνίκησαν τοὺς Τούρκους τὴν 12 Μαΐου 1821. Πρὸς β. δὲ τῆς Τριπόλεως εἶναι τὸ Λεβίδιον, τὸ ὁποῖον κεῖται πλησίον τῆς θέσεως τοῦ ἀρχαίου Ὁρχομενοῦ καὶ ἔχει 2400 κατ.

2. Ἐπαρχία Γορτυνίας.

Ἡ ἐπαρχία Γορτυνίας εἶναι ἡ ὑψηλότερα χώρα τοῦ νομοῦ, κατέχει τὸ β.δ. αὐτοῦ καὶ κεῖται μετὰ τοῦ ὄρους Μαινάλου, τὸ ὁποῖον ἐκτείνεται πρὸς α. τοῦ ὄρους Λυκαίου, ὅπερ χωρίζει αὐτὴν ἀπὸ τοῦ νομοῦ Μεσσηνίας, καὶ τῶν διακλαδώσεων τοῦ Ἐρυμάνθου, αἵτινες τὴν περιορίζουσιν ἀπὸ τῶν νομῶν Ἀχαΐας καὶ Ἡλείας· περιλαμβάνει δ' ἐντὸς αὐτῆς πολλὰς διακλαδώσεις, ἐκ τῶν ὁποίων αἱ μεγαλείτεραι εἶναι τὸ Θαυμάσιον καὶ ἡ Ὀστρακινίδα. Τὰ ὄρη τῆς Γορτυνίας εἶναι μεγάλα καὶ δύσβατα· διὰ τοῦτο δὲ καὶ τὸ ψῦχος ἐνταῦθα κατὰ τοὺς χειμερινούς μῆνας εἶναι δριμύ καὶ ἡ μετ' αὐτῆς συγκοινωνία δυσκολωτάτη. Τὰ ὄρη ταῦτα καλύπτονται ὑπὸ πυκνοτάτων δασέων

καὶ ἔχουσιν ἀφθονωτάτας βοσκὰς· ἕνεκα δὲ τούτου οἱ πλείους τῶν κατοίκων τῆς χώρας τρέπονται εἰς τὴν ὑλοτομίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν. Μεταξὺ τῶν ὁρέων τῆς Γορτυνίας ρέουσι πολλοὶ χεῖμαρροι καὶ τινες ὀρμητικοὶ ποταμοὶ ὡς ὁ Λάδων καὶ ὁ Γορτύνιος, οἵτινες ἐκβάλλουσιν εἰς τὸν Ἀλφειόν.

Πρωτεύουσα τῆς Γορτυνίας εἶναι ἡ Δημητσάνα, ἡ πατρίς τοῦ πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ Ε', τὸν ὅποιον ἀπηγχόνισαν οἱ Τοῦρκοι τῷ 1821 καὶ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Πατρῶν Γερμανοῦ, ἔχουσα 2,400 κατ.

Ἐν αὐτῇ ὑπῆρχον κατὰ τὴν ἐπανάστασιν 14 ὑδροκίνητοι πυριτιδόμυλοι, οἵτινες νυχθημερόν ἐργαζόμενοι κατῶρθωνον τὰ ἐφοδίαζον τὸν Ἑλληνικὸν στρατὸν διὰ πυρίτιδος· ἐν αὐτῇ δὲ ὑπάρχει καὶ μεγάλη βιβλιοθήκη μὲ πολύτιμα χειρόγραφα. Πρὸς β. τῆς Δημητσάνης εἶναι τὰ Λαγκάδια, ἡ μεγαλειτέρα πόλις τῆς Γορτυνίας, ἔχουσα 6,800 κατ. Ἄλλαι κῶμαι εἶναι ἡ Ζάτουνα, ἡ Στερνίτσα, ἡ Βυτίνα ἔχουσα γεωργικὸν σταθμὸν καὶ ἡ Καρύταινα, ἡ ὁποία κεῖται παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Ἀλφειοῦ καὶ ἔχει ὄχυρόν φρούριον καὶ 1200 κατ.

3. Ἐπαρχία Μεγαλοπόλεως.

Ἡ ἐπαρχία Μεγαλοπόλεως περιλαμβάνει τὸ ν.δ. μέρος τοῦ νομοῦ καὶ πρὸς δ. μὲν ἔχει τὸ Λύκαϊον καὶ τὰ Νόμια ὄρη ὑψηλὰ καὶ δασώδη, τὰ ὁποῖα χωρίζουσιν αὐτὴν ἀπὸ τῶν νομῶν Μεσσηνίας καὶ Τριφυλίας, πρὸς ἀ. δὲ τὰς βορείους διακλαδώσεις τοῦ Πάρνωνος καὶ πρὸς ν. τὰς βορείους ὑπωρείας τοῦ Ταυγέτου. Μεταξὺ τῶν ὁρέων τούτων ἐκτείνεται τὸ ὄροπέδιον τῆς Μεγαλοπόλεως, ἐν τῷ ὁποίῳ ἔχουσι τὰς πηγὰς αὐτῶν ὁ Εὐρώτας, ὅστις ῥέων πρὸς ν. εἰσβάλλει εἰς τὴν Λακεδαίμονα καὶ ὁ Ἀλφειός, ὁ ὁποῖος ἐν ἀρχῇ μὲν ῥέει πρὸς β. ἔπειτα δὲ κάμπτεται πρὸς δ. καὶ εἰσέρχεται εἰς τὴν Ἥλειαν. Τὸ ὄροπέδιον τοῦτο εἶναι εὐφορώτατον καὶ παράγει ἀφθόνους δημητριακοὺς καρποὺς καὶ πολὺν οἶνον.

Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας εἶναι ἡ Μεγαλόπολις, ἡ ὁποία κοινῶς λέγεται Σινᾶνον, ἔχει δὲ 1,400 κ. καὶ κεῖται ἐπὶ τοῦ Ἀλφειοῦ πρὸς ν. τῆς θέσεως, ἐν ᾗ ἔκειτο ἡ ἀρχαία Μεγαλόπολις, τὴν ὁποίαν ἐκτίσεν ὁ μέγας στρατηγὸς τῶν Θηβαίων Ἐπαμεινώνδας καὶ ἐξ ἧς κατή-

γετο ὁ Φιλοποίμην ὁ ἔνδοξος στρατηγὸς τῆς Ἀχαϊκῆς συμπολιτείας καὶ ὁ ἔσχατος τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων. Πρὸς δ. τῆς Μεγαλοπόλεως εἶναι ἡ κωμόπολις Ἰσαρι, ἔχουσα 1,500 κ. καὶ πρὸς ν. ἡ ὀρεινὴ κωμόπολις Λεοντάριον.

4. Ἐπαρχία Κυνουρίας.

Ἡ Ἐπαρχία Κυνουρίας κατέχει τὸ ν.ἀ. μέρος τοῦ νομοῦ, ἔχει δὲ πρὸς ἀ. τὸν Ἀργολικὸν κόλπον καὶ κεῖται μεταξύ τοῦ ὄρους Πάρωνος, ὁ ὁποῖος χωρίζει αὐτὴν ἀπὸ τοῦ νομοῦ Λακεδαιμόνος καὶ τοῦ ὄρους Παρθενίου, ὅπερ ἀποτελεῖ τὸ ὄριον μεταξύ αὐτῆς καὶ τῆς Ἀργολίδος. Τὸ ἔδαφος τῆς Κυνουρίας εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ὀρεινόν, ἡ δὲ παραλία αὐτῆς ἀλίμενος καὶ τραχεῖα· μόνον πρὸς β. πλησίον τῆς Ἀργολίδος ἐκτείνεται μικρὰ καὶ ἐπιμήκης πεδιάς, ἡ ὁποία κατέρχεται μέχρι τῆς παραλίας καὶ λέγεται πεδιάς τοῦ Ἀστρους. Ἡ Κυνουρία λέγεται καὶ Τσακωνιά, ἔχει δὲ κλίμα εὐκραές καὶ παράγει δημητριακοὺς καρπούς, οἶνον, ἔλαιον, πορτοκάλια, κάστανα καὶ πολλὰς ἄλλας ὀπώρας. Τινὲς τῶν κατοίκων τῆς Κυνουρίας ὁμιλοῦσιν ἰδίαν διάλεκτον (τὰ Τσακωνικά), ἡ ὁποία ἐν πολλοῖς εἶναι ἀκατάληπτος εἰς τοὺς ἄλλους Ἕλληνας.

Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας εἶναι τὸ Λεωνίδιον, τὸ ὁποῖον κεῖται εἰς τοὺς πρόποδας ἀποκρήνου βουνοῦ πλησίον τῆς παραλίας καὶ ἔχει 3700 κ. Πρὸς β. τοῦ Λεωνιδίου εἶναι τὸ Ἀστρος, μικρὰ παράλιος κώμη, ἡ ὁποία κεῖται εἰς τὸ ἄκρον τῆς ὀμωνύμου πεδιάδος. Ἐνταῦθα συνῆλθεν ἡ Δευτέρα Ἐθνικὴ Συνέλευσις ὑπὸ τὸν Πετρόμπεην τῷ 1823. Εἰς δὲ τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τοῦ Πάρωνος, εἶναι ἡ ὀρεινὴ κωμόπολις Ἅγιος Πέτρος, ἔχουσα 3,800 κ. Πρὸς β. τοῦ Ἀγίου Πέτρου εἶναι αἱ μικραὶ κωμοπόλεις Βέρβαινα καὶ Δολιανὰ, αἵτινες ἀπέβησαν ὀνομασταὶ διὰ τὰς αὐτόθι νίκας τῶν Ἑλλήνων ὑπὸ τὸν Νικηταρᾶν κατὰ τῶν Τούρκων.

Νομὸς Λακεδαιμόνος.

Ὁ νομὸς Λακεδαιμόνος κατέχει τὸ ν.ἀ. μέρος τῆς Πελοποννήσου καὶ κεῖται δὲ πρὸς ν. τοῦ νομοῦ Ἀρκαδίας καὶ καταλήγει εἰς τὴν χερ-

σόνησαν τὴν βρεχομένην ὑπὸ τοῦ Μυρτῶου πελάγους πρὸς α. καὶ τοῦ Λακωνικοῦ κόλπου πρὸς δ. καὶ ἦτις ἀποτελευτᾷ εἰς τὸ ἀκρωτήριον Μαλείαν.

Ὁ νομὸς Λακεδαιμόνος ἔχει 85,000 κατ. πολιτικῶς δὲ διαιρεῖται εἰς δύο ἐπαρχίας· 1) Λακεδαιμόνος καὶ 2) Ἐπιδαύρου Λιμηρᾶς.

Ἐπαρχία Λακεδαιμόνος.

Ἡ ἐπαρχία Λακεδαιμόνος κεῖται μεταξὺ τοῦ Ταυγέτου καὶ τοῦ Πάρνωνος καὶ ἐκτείνεται μέχρι τῆς θαλάσσης περιλαμβάνουσα ὅλην σχεδὸν τὴν πεδιάδα, ἣτις ἄρχεται πλησίον τῆς ἐπαρχίας Μεγαλοπόλεως καὶ εὐνομένη πρὸς ν. καταλήγει εἰς τὸν Λακωνικὸν κόλπον. Τὴν πεδιάδα ταύτην διαρρέει ὁ Εὐρώτας, ὁ ὁποῖος πηγάζει ἐκ τοῦ ὄροπεδίου τῆς Μεγαλοπόλεως καὶ ῥέων πρὸς ν. ἐκβάλλει εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Λακωνικοῦ κόλπου. Ἡ πεδιάς τῆς Λακεδαιμόνος εἶναι εὐφορωτάτη, παρᾷγει δὲ πολλοὺς δημητριακοὺς καρποὺς καὶ ὄσπρια καὶ εἰς πολλὰ μέρη εἶναι κατὰφυτος ἐξ ἀμπέλων, ἐλαιῶν, μωρεῶν, πορτοκαλεῶν καὶ ἄλλων ὁπωροφόρων δένδρων.

Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας καὶ ὅλου τοῦ νομοῦ εἶναι ἡ Σπάρτη, ἡ ὁποία ἐκτίσθη μετὰ τὴν ἐπανάστασιν παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Εὐρώτα ἐπὶ τῶν ἐρείπιων τῆς ἀρχαίας πόλεως καὶ ἔχει 4,200 κατ. Ἡ δὲ ἀρχαία Σπάρτη, ἡ ὁποία διὰ τῆς νομοθεσίας τοῦ Λυκούργου κατέστη ἡ μία ἐκ τῶν δύο μεγλειτέρων καὶ ἐνδοξοτέρων πόλεων τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ἔκειτο ἐπὶ πολλῶν χαμηλῶν λόφων καὶ κατὰ τοὺς ἐνδόξους αὐτῆς χρόνους ἦτο ἀτείχιστος, διότι αἱ ἀρχαῖαι Σπαρτιᾶται ἐφρόνουν, ὅτι **τὰ στήθη τῶν πολιτῶν** εἶναι τὸ ἀριστὸν ὁχύρωμα τῆς πόλεως. Τῆς ἐνδόξου ταύτης πόλεως ἐλάχιστα μόνον λείψανα ἀνευρέθησαν, ἐν οἷς τὰ ἐρείπια τοῦ ναοῦ τῆς Χαλκιοῖκος Ἀθηνᾶς καὶ τὰ τοῦ ἀρχαίου θεάτρου. Πρὸς δ. τῆς Σπάρτης εἶναι κωμόπολις Μισθρᾶς, ἐν ᾗ εἶχε τὴν ἑδραν αὐτοῦ αὐτοκράτορος τοῦ Μωρέως Κωνσταντίνος ὁ Παλαιολόγος, ὁ ὁποῖος ἀνελθὼν ἐπειτα εἰς τὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπῆρξεν ὁ τελευταῖος βασιλεὺς τῆς Ἑλληνικῆς αὐτοκρατορίας.

2. Ἐπαρχία Ἐπιδαύρου Λιμηρᾶς.

Ἡ ἐπαρχία τῆς Ἐπιδαύρου Λιμηρᾶς περιλαμβάνει ὅλην τὴν χερσονήσον, ἥ ὅποια σχηματίζεται ὑπὸ τῶν νοτίων διακλαδώσεων τοῦ Πάρνωνος καὶ καταλήγει εἰς τὸ τρικυμιῶδες ἀκρωτήριο Μαλέαν πρὸς δ. τοῦ ὁποίου εἶναι ἡ μικρὰ νῆσος Ἐλαφόνησος, κειμένη εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Λακωνικοῦ κόλπου. Ἡ ἐπαρχία αὕτη, ἥτις εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ὄρεινῃ, περιλαμβάνει καὶ τινὰς μικρὰς πεδιάδας, τῶν ὁποίων ἐπισημοτέρα εἶναι ἡ εὐφορος πεδιάς τοῦ Ἑλους, κειμένη παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Εὐρώτα· παράγει δὲ ἄφθονα κρίμματα, σῦκα, οἶνον, ἔλαιον, βελανίδια καὶ τρέφει πολυάριθμα ποίμνια αἰγῶν καὶ προβάτων. Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας εἶναι οἱ Μολάοι, κωμόπολις μεσόγειος, ἥ ὅποια κεῖται ἐπὶ λαμπρᾶς τοποθεσίας εἰς τὸ ἄκρον εὐφόρου καὶ τερπνοτάτης κοιλάδος καὶ ἔχει 1500 κ. Πρὸς ν. ἀ. αὐτῆς εἶναι ἡ Μονεμβασία, ἥ ὅποια κεῖται ἐπὶ νησιδρίου τοῦ Μυρτώου πελάγους συνδεομένου μετὰ τῆς ξηρᾶς διὰ λιθίνης γεφύρας μήκους 150 μέτρων καὶ συγκοινωνεῖ μετὰ τῶν Μολάων δι' ἀμαξιτοῦ ὁδοῦ. Πρὸς ἀν. δὲ τῆς Ἐλαφονήσου εἶναι ἡ Νεάπολις, παρχλιος κώμη, ἔχουσα ἀξιόλογον ναυτικόν.

Νομὸς Λακωνικῆς.

Ὁ νομὸς τῆς Λακωνικῆς κατέχει τὸ μέσον τοῦ νοτίου μέρους τῆς Πελοποννήσου καὶ ἀκριβῶς τὴν χερσονήσον τὴν σχηματιζομένην μεταξὺ τοῦ Μεσσηνιακοῦ καὶ Λακωνικοῦ κόλπου καὶ καταλήγει εἰς τὸ ἀκρωτήριο Ταΐναρον.

Ὁ νομὸς τῆς Λακωνικῆς ἔχει 63,000 κατ., πολιτικῶς δὲ διαιρεῖται εἰς τρεῖς ἐπαρχίας, 1) Γυθείου, 2) Οἰτύλου καὶ 3) Κυθήρων,

1. Ἐπαρχία Γυθείου.

Ἡ ἐπαρχία Γυθείου ἀποτελεῖ τὴν ἀνατολικὴν Μάνην, περιλαμβάνει δὲ ὅλην τὴν ἀνατολικὴν κατωφέρειαν τῆς χερσονήσου τῆς προεκτεινομένης ἀπὸ τοῦ Ταυγέτου καὶ ὅλην τὴν παραλίαν τοῦ Λακωνικοῦ κόλπου ἀπὸ τοῦ ἀκρωτηρίου Ταινάρου μέχρι σχεδὸν τῶν ἐκβολῶν τοῦ Εὐρώτα. Ἡ ἐπαρχία αὕτη εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ὄρεινῃ, μόνον δὲ

πρὸς τὸν Εὐρώταν τὸ ἔδαφος εἶναι ὀμαλώτερον καὶ μᾶλλον πεδινόν· παράγει δὲ δημητριακοὺς καρπούς, ἐξαίρετον ἔλαιον, οἶνον πολύν, Κορινθιακὴν σταφίδα καὶ ἄφθονα βλανιδία. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶναι τὸ Γύθειον, τὸ ὁποῖον εἶναι ὁ σπουδαιότερος λιμὴν τοῦ Λακωνικοῦ κόλπου καὶ ἔχει 4000 κατ. Τὸ Γύθειον εἶναι ἐκτισμένον πλησίον τῆς θέσεως, ἐν ᾗ ἔκειτο ἡ ἀρχαία πόλις καὶ εἶναι τὸ ἐπίνειον τῆς Σπάρτης, μετὰ τῆς ὁποίας συγκοινωνεῖ δι' ἀμαξιτοῦ ὁδοῦ.

2. Ἐπαρχία Οἰτύλου.

Ἡ Ἐπαρχία Οἰτύλου κατέχει ὅλην τὴν δυτικὴν κατωφέρειαν τοῦ Ταύγετου μέχρι τῆς παραλίας τοῦ Μεσσηνιακοῦ κόλπου καὶ ἐκτείνεται ἀπὸ τῆς Μεσσηνίας μέχρι τοῦ Ταινάρου πρὸς ν. Ὁ Ταύγετος εἶναι τὸ ὑψηλότερον καὶ μεγαλοπρεπέστερον ὄρος τῆς Πελοποννήσου, ἀρχεῖται δὲ ἀπὸ τῆς Ἀρκαδίας καὶ διευθυνόμενος πρὸς ν. χωρίζει τοὺς νομοὺς Λακωνικῆς καὶ Λακεδαιμόνος ἀπὸ τῆς Μεσσηνίας καὶ ἀποτελεῖ εἰς τὸ ὑψηλὸν ἀκρωτήριο Τάιναρ. Τὸ ὄρος τοῦτο ἔχει πολλὰς καὶ ὑψηλὰς κορυφὰς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ χιονοσκεπεῖς καὶ τὰς μὲν κλιτύας αὐτοῦ περιστέφουσι μεγαλοπρεπέστατα δάση ἐλατῶν, εἰς δὲ τὰς ὑπωρείας ἐκτείνονται μεγάλα καὶ πυκνὰ δάση δρυῶν, περιέχει δὲ καὶ πολλὰ χρωματιστὰ μάρμαρα. Ἡ ἐπαρχία αὕτη περιλαμβάνει τὴν κυρίως ἢ μέσα καλουμένην Μάνην, ἡ ὁποία εἶναι μεστὴ ἀγρίων ὀρέων, ἀλλὰ καὶ κατ' ἐξοχὴν εὐάνδρος οὐδέποτε ὑποταχθεῖσα εἰς τοὺς Τούρκους· παράγει δὲ ἐκλεκτὸν ἔλαιον καὶ ἄφθονα βλανιδία.

Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας εἶναι ἡ Ἀρεόπολις (Τσίμοθα), ἡ ὁποία κεῖται πλησίον τοῦ ὄρμου αὐτῆς Λιμένι καὶ ἔχει 2,000 κατ. Πρὸς β. αὐτῆς εἶναι ἡ Οἰτύλος, ἐξ ἧς ἡ ἐπαρχία ἔλαβε τὸ ὄνομα, ἔχουσα περὶ τοὺς 1200 κατ. καὶ ἔτι βορειότερον ἡ μικρὰ παράλιος κώμη Καρδαμύλη.

6. Ἐπαρχία Κυθήρων.

Ἡ ἐπαρχία αὕτη ἀποτελεῖται ἐκ τῆς νήσου Κυθήρων καὶ ἐκ τινος μικρᾶς νήσου, ἡ ὁποία κεῖται πρὸς ν. αὐτῆς καὶ λέγεται Ἀντικύθηρα.

Τὰ Κύθηρα εἶναι μία ἐκ τῶν νήσων τοῦ Ἰονίου πελάγους καὶ

κεινται πρὸς ν. τοῦ ἀκρωτηρίου Μαλέα. Ἡ παραλία τῆς νήσου εἶναι ἀπότομος καὶ βραχῶδης, ἀλλ' ἐν τῇ μέσῳ ἔχει πολλὰς μικρὰς κοιλάδας τερπνοτάτας καὶ πολὺ καταλλήλους εἰς τὴν ἀμπελουργίαν καὶ ἐλαιοφυτεῖαν. Τὰ Κύθηρα, τὰ ὅποια λέγονται κρινῶς Τσιρίγο, ἔχουσι λαμπρὰ μεταλλικὰ ὕδατα καὶ 12,300 κατ. ἀσχολουμένους εἰς τὴν γεωργίαν· ἀλλ' ἐκτὸς τούτων εἶναι καὶ πολλοὶ ἄλλοι, οἵτινες μὴ δυνάμενοι νὰ ζήσωσιν ἐν τῇ νήσῳ ἀποδημοῦσιν εἰς ἄλλα μέρη καὶ μάλιστα εἰς τὴν Σμύρνην. Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας εἶναι τὰ Κύθηρα, μικρὰ κωμόπολις κειμένη εἰς τὸ νότιον μέρος τῆς νήσου πλησίον τῆς παραλίας.

Τὰ δὲ Ἀντικύθηρα εἶναι ἡ νοτιωτάτη νῆσος τοῦ Ἑλληνικοῦ κράτους καὶ ἔχουσι περὶ τοὺς 500 κατ. καταγομένους ἐκ Κρήτης.

Νομὸς Μεσσηνίας.

Ὁ Νομὸς Μεσσηνίας κατέχει τὸ ν.δ. μέρος τῆς Πελοποννήσου καὶ ἐκτείνεται ἀπὸ τῆς Ἀρκαδίας, Λακεδαιμόνος καὶ Λακωνικῆς μεχρι τοῦ Ἰονίου πελάγους, τὸ ὅποιον εἰσχωρεῖ βαθέως εἰς τὴν ξηρὰν καὶ σχηματίζει πρὸς ν. τὸν Μεσσηνιακὸν κόλπον· πρὸς β. δὲ ὁ νομὸς οὗτος συνορεύει μὲ τὸν νομὸν Τριφυλίας καὶ τὴν ἐπαρχίαν Μεγαλοπόλεως, καταλήγει δὲ πρὸς ν. εἰς τὸ ἀκρωτήριο Ἀκρίταν, ἀπεναντι τοῦ ὁποίου κεῖται ἡ μικρὰ νῆσος Θηγανοῦσα, καλουμένη κοινῶς Βενέτικο, καὶ πρὸς δι. αὐτῆς 4 ἄλλα νησίδρια, ὀνομαζόμενα Οἰνοῦσαι. Οὐδεμία ἄλλη χώρα τῆς Ἑλλάδος ἔχει τόσον θελκτικὸν κλίμα, οὐδὲ τόσον εὐφορον ἔδαφος· διὰ τοῦτο δὲ καὶ τὰ προϊόντα αὐτῆς εἶναι πολλὰ καὶ ποικίλα καὶ ὁ πληθυσμὸς τῆς πυκνότερος, διότι οἱ κατοικοῦντες αὐτὴν ἀνέρχονται εἰς 119,000. Ἔνεκα τῆς ἐκτάκτου ταύτης γονιμότητος καὶ τῆς μοναδικῆς εὐφορίας τοῦ ἐδάφους, ἂν καὶ πολλάκις ἡ Μεσσηνία κατεστράφη ἐκ διαφόρων πολέμων εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους, ἐν τούτοις ταχέως πάντοτε ἀνέλαβεν· ἐνῶ δὲ καὶ κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1821 ἡρμώθη πάλιν ἅκρου εἰς ἅκρον ὑπὸ τοῦ Ἰμβραήμ, σήμερον ὅμως πάλιν εἶναι ἡ κῆπος καλλιεργημένη καὶ ἀποτελεῖ ἓνα ἐκ τῶν ὠραιότερων νομῶν τοῦ κράτους. Ὁ νομὸς Μεσσηνίας πολιτικῶς διαίρεται εἰς 3 ἐπαρχίας 1) Καλαμῶν, 2) Μεσσήνης καὶ 3) Πυλίας.

1 Ἐπαρχία Καλαμῶν.

Ἡ ἐπαρχία Καλαμῶν κατέχει τὸ ν.ἀ. μέρος τοῦ νομοῦ περιλαμβάνουσα ὅλην σχεδὸν τὴν χώραν, ἥ ὁποία εἶναι μεταξὺ τοῦ ποταμοῦ Παρίσου καὶ τῶν ὑπωρειῶν τοῦ Ταυγέτου. Ἡ ἐπαρχία αὕτη πρὸς β. ἀ. εἶναι μᾶλλον ὀρεινή, ἀλλὰ πρὸς ν.δ. καταλαμβάνει μέγα μέρος τῆς Μεσσηνιακῆς πεδιάδος, τὴν ὁποίαν διαρρέει ὁ Πάμισος, ὅστις πηγάζει ἐκ τῶν Νομίων ὀρέων (Τετράζι) καὶ ῥέων πρὸς ν. ἐκβάλλει εἰς τὸν Μεσσηνιακὸν κόλπον. Ἡ πεδιάς αὕτη διακρίνεται εἰς δύο τμήματα, βόρειον καὶ νότιον, εἶναι δὲ εὐφορώτατη καὶ κατάφυτος ἐξ ἀμπέλων, ἐλαιῶν, συκῶν, μωρεῶν, πορτοκαλλεῶν καὶ ἄλλων ὁπωροφόρων δένδρων, τῶν ὁποίων οἱ καρποὶ καὶ ἐκλεκτοὶ εἶναι καὶ πρωϊμώτερον ὀριμάζουσι.

Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας καὶ ὅλου τοῦ νομοῦ εἶναι αἱ Καλάμαι, αἱ ὁποῖαι κεῖνται ἐν τῇ मुख τοῦ Μεσσηνιακοῦ κόλπου καὶ ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Νεδωνος εἰς 20 λεπτῶν ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς παραλίας, ἐνθα εἶναι τὸ ἐπίνειον αὐτῶν αἱ Νέαι Καλάμαι. Αἱ Καλάμαι ἔχουσι περίφημα οἶνοπνευματοποιεῖα, μεταξοκλωστήρια ἀτμοκίνητα καὶ διάφορα ἄλλα βιομηχανικὰ καταστήματα, εἶναι δὲ μία τῶν ἐμπορικωτέρων πόλεων τοῦ κράτους, διότι ἐξ αὐτῆς ἐξάγονται τὰ περισσότερα προϊόντα τῆς ἀνατολικῆς Μεσσηνίας λαμβάνοντα τὸ ὄνομα τῆς πόλεως. π. χ. σῦκα Καλαμῶν, ἐλαῖαι Καλαμῶν καὶ οὕτω καθεξῆς. Ἡ πόλις αὕτη ἔχει ὠραίας οἰκοδομὰς καὶ 12,300 κατ. θὰ συγκοινωνήσῃ δὲ ὁσονούπω μετὰ τῆς Τριπόλεως διὰ σιδηροδρόμου. Αἱ Καλάμαι εἶναι ἡ πρώτη Ἑλληνικὴ πόλις, ἣτις ἐκυριεύθη κατὰ τὴν ἐπανάστασιν ἡμῶν ὑπὸ τοῦ Πετρόμπεη τῇ 23ῃ Μαρτίου 1821· ἄλλαι κομποπόλεις τῆς ἐπαρχίας Καλαμῶν εἶναι ἡ Σίτσοβα, τὸ Ἀρφαρά καὶ Ἀσλάναχα.

2. Ἐπαρχία Μεσσήνης.

Ἡ ἐπαρχία Μεσσήνης κεῖται πρὸς β.δ. τῆς ἐπαρχίας Καλαμῶν περιλαμβάνουσα τὸ μέγιστον καὶ εὐφορώτατον μέρος τῆς Μεσσηνιακῆς πεδιάδος, τὴν ὁποίαν οἱ ἀρχαῖοι διὰ τὴν εὐφορίαν αὐτῆς ὠνόμαζον Μικαρίαν. Ἡ εὐδαίμων αὕτη πεδιάς εἶναι ὡς εὐθαλὴς κῆπος κατὰ

φυτος ἐξ ἀμπέλων καὶ διαφόρων ὀπωροφόρων δένδρων, ἔχει δὲ τὸσον γλυκὺ κλίμα, ὥστε νὰ εὐδοκίμῳσιν ἐν αὐτῇ καὶ πολλὰ φιλόθερμα φυτά, τὰ ὁποῖα εἰς οὐδὲν ἄλλο μέρος τῆς Ἑλλάδος δύνανται νὰ προκόψωσι. Πρὸς β.δ. τῆς πεδιάδος ταύτης εἶναι τὸ ὄρος Ἰθώμη, κοινῶς Βουλκάνον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου κατέφυγον οἱ Μεσσήνιοι κατὰ τὸν πρῶτον Μεσσηνιακὸν πόλεμον. Εἰς τὰς ὑπαρείας τοῦ ὄρους τούτου σφίζονται ἀκόμη πολλὰ λείψανα τῆς ἀρχαίας πόλεως Μεσσήνης, τὴν ὁποίαν ἔκτισεν ὁ μέγας Ἐπαμεινώνδας συναθροίσας ἐν αὐτῇ τοὺς εἰς διάφορα μέρη τῆς Ἑλλάδος διεσπαρμένους Μεσσηνίους. Τὸ δὲ βόρειον τμήμα τῆς Μεσσηνιακῆς πεδιάδος φράσσει πρὸς β. ἡ ὄροστοιχία τῶν Νομίων ὀρέων, τῆς ὁποίας ἡ ὑψηλότερα κορυφὴ λέγεται *Τετράριον*. Εἰς μίαν τῶν κορυφῶν τῆς ὄροστοιχίας ταύτης, εἶραν καλουμένην, ἔκειτο τὸ φρούριον, τὸ ὁποῖον ἐπὶ 11 ὅλα ἔτη ἀνδρείως ὑπερῆσπισε κατὰ τὸν δεύτερον Μεσσηνιακὸν πόλεμον ὁ ἑνδοξος στρατηγὸς τῶν Μεσσηνίων Ἀριστομένης ἡρωϊκῶς μαχόμενος κατὰ τῶν Σπαρτιατῶν πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῆς πατρίδος του.

Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας εἶναι ἡ Μεσσήνη, ἡ ὁποία κοινῶς λέγεται *Νησι* καὶ κεῖται παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Παμῖσου εἰς ἀπόστασιν μιᾶς ὥρας ἀπὸ τῆς παραλίας, ὅπου εἶναι τὸ ἐπίνειον αὐτῆς, ἡ Μπουκά. Ἡ Μεσσήνη εἶναι ἐμπορικὴ πόλις, ἔχει 6,200 κατ. καὶ συγκοινωνεῖ μετὰ τῶν Καλαμῶν δι' ἀμαξίτου ὁδοῦ. Ἄλλαι κῶμαι τῆς ἐπαρχίας ταύτης εἶναι ἡ Ἀνδρουῖσα, τὸ Μαυρομμάτι παρὰ τὰ εἰρήπια τῆς ἀρχαίας Μεσσήνης, Μελιγαλᾶς καὶ Διαβολίτσιον ἐπὶ τοῦ σιδηροδρόμου Καλαμῶν-Τριπόλεως.

3. Ἐπαρχία Πυλίας.

Ἡ ἐπαρχία Πυλίας κατέχει τὸ ν.δ. μέρος τοῦ νομοῦ· περιλαμβάνει δὲ ὅλην τὴν χερσόνησον, ἡ ὁποία ἐκτείνεται μετὰξὺ τοῦ Ἰονίου πελάγους καὶ τοῦ Μεσσηνιακοῦ κόλπου καὶ καταλήγει εἰς τὸν Ἀκρίαν. Ἡ χερσόνησος αὕτη εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ὀρεινὴ, διότι σχηματίζεται ἐκ τινος ὄροστοιχίας, τῆς ὁποίας ἡ ὑψηλότερα κορυφὴ ἔγεται Λυκόδημος (Μαθίας)· αἱ ἐκατέρωθι ὑπάρχειαι τῆς ὄροστοιχίας αὐτῆς εἶναι εὐφορώταται.

Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας εἶναι ἡ Πύλος, ἡ ὁποία ἔχει 2,150 κ.

καὶ κεῖται εἰς τὸν μυχὸν τοῦ ὁμωνύμου κόλπου, ὅστις λέγεται καὶ κόλπος τοῦ Ναβαρίνου. Ὁ κόλπος οὗτος εἶναι μικρός, ἀλλ' ὠραιότατος· φράσσει δὲ αὐτὸν ἀπὸ τῆς θαλάσσης ἡ μικρὰ καὶ βραχύδης νῆσος Σφακτηρία μεταβάλλουσα οὕτως αὐτὸν εἰς μέγαν καὶ ἀσφαλίστατον λιμένα, ἐντὸς τοῦ ὁποίου οἱ ἠνωμένοι στόλοι Ἀγγλίας, Γαλλίας καὶ Ρωσσίας κατέστρεψαν ὀλοσχερῶς τὸν Τουρκικὸν καὶ Αἰγυπτιακὸν στόλον τῷ 1827 καὶ ἐξησφάλισαν τὴν ἐλευθερίαν τῆς Ἑλλάδος. Καὶ ἡ νῆσος Σφακτηρία εἶναι ὀνομαστή, διότι ὁχυρωθέντες ἐν αὐτῇ οἱ Ἕλληνες ἀντέστησαν ἡρωϊκῶς κατὰ τῆς στρατιᾶς καὶ τοῦ στόλου τοῦ Ἰμβραήμ πασᾶ. Τότε ὡς ἐκ θαύματος μετὰ ἡρωϊκὸν ἀγῶνα ἐσώθη τὸ πλοῖον τοῦ Τσαμαδοῦ «Ἄρης», διασώχισαν τὸν ἐχθρικὸν στόλον. Τὸ πλοῖον τοῦτο ἐπισκευασθὲν σφάζεται μέχρι σήμερον. Πρὸς ν. τῆς Πύλου εἶναι ἡ Μεθώνη, ἡ ὁποία κεῖται εἰς τοὺς πρόποδας ὑψηλοῦ βουνοῦ καὶ ἔχει 1700 κ. Ἡ Μεθώνη ἔχει ἰσχυρὸν φρούριον καὶ καλὸν λιμένα, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ὁ Μιαούλης τῷ 1825 ἐπυρπόλησεν ἐννέα Αἰγυπτιακὰ πλοῖα. Πρὸς δ. τῆς Μεθώνης ἐπὶ τῆς παραλίας τοῦ Μεσσηνιακοῦ κόλπου εἶναι ἡ Κορώνη, ἔχουσα 3,000 κ. Ἡ πόλις αὕτη κεῖται πέντε ὥρας πρὸς ν. τῆς ἀρχαίας Κορώνης, ἡ ὁποία ἦτο, ὅπου σήμερον κεῖται ἡ παράλιος κώμη Πεταλίδιον, καὶ εἶναι ἐκτισμένη ἐπὶ βράχου προεξέχοντος εἰς τὴν θάλασσαν, τὸν ὁποῖον περιστεφει ἰσχυρότατον φρούριον, εἰς δὲ τὸ β. μέρος τῆς ἐπαρχίας εἶναι ἡ μικρὰ κώμη Μανιάκι, ἡ ὁποία ἀπέβη ὀνομαστή, διότι ἐν αὐτῇ ἔπεσεν ἐνδοξως τῷ 1825 ὁ ἀτρόμητος Παπαφλέσας, ἡρωϊκῶς μαχόμενος ἐναντίον πολυαριθμῶν ἐχθρῶν τῆς πατρίδος.

Νομὸς Τριφυλίας.

Ὁ νομὸς Τριφυλίας κατέχει τὸ μέσον σχεδὸν τῆς δυτικῆς παραλίας τῆς Πελοποννήσου. Ἐκτείνεται ἀπὸ τῆς Πυλίας καὶ μέχρι τοῦ ποταμοῦ Ἀλφειοῦ πρὸς β. καὶ ἀπὸ τῆς Γορτυνίας μέχρι τοῦ Κυπαρισσιακοῦ κόλπου πρὸς δ., ἔχει 86,500 κ. καὶ διαιρεῖται πολιτικῶς εἰς δύο ἐπαρχίας, 1) Τριφυλίας καὶ 2) Ὀλυμπίας.

1. Ἐπαρχία Τριφυλίας.

Ἡ ἐπαρχία Τριφυλίας περιλαμβάνει ὅλον τὸ δυτικὸν μέρος τῆς Μεσσηνίας, τὸ ὁποῖον ἐκτείνεται μετὰ τῆς Πυλίας καὶ τοῦ μικροῦ ποταμοῦ Νέδας, ὁ ὁποῖος πηγάζει ἐκ τῶν Νομίων καὶ ρέων πρὸς δ. ἐκβάλλει εἰς τὸν Κυπαρισσιᾶκόν κόλπον. Κατὰ μῆκος τῆς ἐπαρχίας ταύτης ὑψοῦται μακρά, ἀλλὰ χαμηλὴ ὄροστοιχία, πρὸς δ. τῆς ὁποίας ἡ χώρα καθίσταται κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον πεδινὴ καὶ περικλείει πολλὰς τερπνοτάτας κοιλάδας καὶ τινὰς στενὰς πεδιάδας εὐφορωτάτας ἐκτεινομένας μέχρι τῆς παραλίας. Τὰ πεδινὰ ταῦτα μέρη ἔχουσι κλίμα γλυκύτατον καὶ εἶναι κατάφυτα ἐξ ἀμπελῶν καὶ μάλιστα σταφιδαμπελῶν, ἐλαιῶν, συκῶν καὶ ἄλλων ὁπωροφόρων δένδρων.

Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας εἶναι ἡ Κυπαρισσία, ἐκτισμένη ἐπὶ λαμπρᾷ τοποθεσίᾳ εἰς τοὺς πρόποδας ὑψηλοῦ βουνοῦ καὶ ἔχει 6,500 κ. Ἡ πόλις αὕτη ἀπέχει 25 λεπτὰ τῆς ὥρας ἀπὸ τῆς παραλίας, ὅπου κεῖται ὁ ὄρμος αὐτῆς (παραλία Κυπαρισσίας)· ἔχει μεγάλην πλατεῖαν καὶ ὠραίας οἰκίας ἀνοικοδομηθείσας μετὰ τὸν καταστρεπτικὸν σεισμὸν τοῦ 1886. Πρὸς ν.δ. τῆς Κυπαρισσίας καὶ πλησίον τῆς παραλίας εἶναι τὰ Φιλιατρά, ἡ μεγαλειτέρα πόλις τῆς ἐπαρχίας, ἔχουσα 9700 κ. Καὶ ἡ πόλις αὕτη ἀνικοδομήθη μετὰ τὸν φοβερὸν σεισμὸν τοῦ 1886. ἔχει ὠραίαν πλατεῖαν καὶ λαμπρὰς οἰκοδομὰς. Πρὸς ν. τῶν Φιλιτρῶν εἶναι οἱ Γαργαλιάνοι, οἱ ὁποῖοι κεῖνται ἐπὶ θέσεως περιβλέπτου περὶ ἄνω τερπνοτάτης κοιλάδος καὶ ἔχουσιν ὠραίας οἰκίας καὶ 5700 κ. Πρὸς ἀ. δὲ τῶν Γαργαλιάνων εἶναι ἡ πλουσία κωμόπολις Λιγούδιστα, ἔχουσα 2700 κ. Ἀτυχῶς καὶ κατὰ τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1899 πάλιν σεισμὸς φοβερὸς ἐκλόνισε τὸ εὖφορον ἔδαφος τῆς ἐπαρχίας ταύτης, ἐπενεγκὼν μεγάλας βλάβας εἰς τὰς οἰκίας τῶν διαφόρων πόλεων καὶ χωρίων.

2. Ἐπαρχία Ὀλυμπίας.

Ἡ ἐπαρχία Ὀλυμπίας περιλαμβάνει τὴν ἄρχαίαν Τριφυλίαν καὶ ἐκτείνεται ἀπὸ τῆς Νέδας μέχρι τοῦ Ἀλφειοῦ. Τὸ ἀ. μέρος τῆς Ὀλυμπίας εἶναι ὄρεινόν, διότι εἰσέρχονται εἰς αὐτὸ οἱ δυτικοὶ κλάδοι τοῦ ὄρους Πικαίου· ἀλλὰ πρὸς δ. τὸ ἔδαφος καθίσταται ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλ-

λον πεδινὸν καὶ καταλήγει εἰς τὸν Κυπαρισσιακὸν κόλπον, ὅπου ἐκτείνεται μεγάλη ἀλιτενὴς πεδιάς, τῆς ὁποίας τὸ βόρειον μέρος κατέχει ἡ λιμνοθάλασσα τῆς Ἀγουλινίτσας. Ἡ Ὀλυμπία παράγει δημητριακοὺς καρπούς, σταφίδα πολλήν καὶ οἶνον, τρέφει δὲ καὶ πολλὰ ποίμνια αἰγῶν καὶ προβάτων.

Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας εἶναι ἡ Ἀνδρίτσαινα, ἡ ὁποία κεῖται εἰς τὰς ὑπωρείας τοῦ Λυκαίου καὶ ἔχει ἀξιόλογον βιβλιοθήκην καὶ 2,100 κατ. Παρὰ τὰς ἐκβολὰς δὲ τοῦ Ἀλφειοῦ εἶναι ἡ κωμόπολις Ἀγουλινίτσα ἔχουσα 2,600 κατ. ἐκ τῆς κωμοπόλεως δὲ ταύτης ἔλαβε τὸ ὄνομα καὶ ἡ παρ' αὐτὴν κειμένη λιμνοθάλασσα, ἡ ὁποία χρησιμεύει ὡς ἰχθυοτροφεῖον.

Αἱ νῆσοι τοῦ Αἰγαίου πελάγους

Ὅσαι αἱ νῆσοι τοῦ Αἰγαίου πελάγους κατοικιοῦνται ὑπὸ Ἑλλήνων, ἀλλ' ἄλλαι μὲν ἐξ αὐτῶν διατελοῦσιν ἀκόμη ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῆς Τουρκίας, ἄλλαι δὲ ἀπελευθερωθεῖσαι ἀνήκουσιν εἰς τὸ Ἑλληνικὸν βασίλειον. Αἱ ἐλεύθεραι νῆσοι ὑποδιαίρουνται εἰς 2 νομούς, τῆς Εὐβοίας καὶ τῶν Κυκλάδων.

Νομὸς Εὐβοίας.

Ὁ νομὸς Εὐβοίας εἶναι πρὸς ἀ. τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, περιλαμβάνει δὲ τὰς νήσους Εὐβοίαν καὶ Σκύρον. Ὁ νομὸς οὗτος ἔχει 115,500 κατ., καὶ διαιρεῖται πολιτικῶς εἰς 3 ἐπαρχίας. 1) Χαλκίδος, 2) Ξηροχωρίου καὶ 3) Καρυστίας. Ἐκ τούτων ἡ Καρυστία κατέχει τὸ νότιον μέρος τῆς Εὐβοίας καὶ συμπεριλαμβάνει καὶ τὴν νήσον Σκύρον, γνωστὴν ἐκ τῶν μύθων τοῦ Ἀχιλλέως καὶ Θησέως.

Η ΝΗΣΟΣ ΕΥΒΟΙΑ

Ἡ Εὐβοία εἶναι ἡ μεγαλειτέρα νῆσος τοῦ Ἑλληνικοῦ βασιλείου, κεῖται δὲ ἐν τῷ Αἰγαίῳ πελάγει καὶ ἔχει σχῆμα ἐπίμηκες εὐρυνομένη εἰς τὸ μέσον καὶ στενουμένη κατὰ τὰ ἄκρα. Ἡ Εὐβοία ἐκτείνεται κατὰ μῆκος τῆς ἀνατολικῆς παραλίας τῶν νομῶν Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας καὶ Φθιώτιδος καὶ Φωκίδος, ἀπὸ τῶν ὁποίων χωρίζεται διὰ τοῦ Εὐβοϊκοῦ κόλπου, ὅστις διὰ τοῦ στενοῦ πορθμοῦ τοῦ Εὐρίπου διαιρεῖται εἰς δύο μέρη, βόρειον καὶ νότιον. Ἡ β. δ. ἄκρη τῆς Εὐβοίας σχηματίζει μετὰ τῆς Θεσσαλίας καὶ τῆς Φθιώτιδος πορθμὸν στενὸν καὶ ἐπιμήκη καὶ καταλήγει εἰς δύο ἀκρωτήρια, τὸ Αἰρτεμίσιον, ὅπου ἔγιναν αἱ πρῶται ναυμαχίαι τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν Περσῶν τῷ 480 π. Χ. καὶ τὸ Κηναῖον, τὸ ὁποῖον εἰσχωρεῖ βασιλεὺς ἐντὸς τοῦ Μαλιακοῦ κόλπου καὶ ἔχει πρὸς ν. αὐτοῦ τὰς λεγομένας Λιχάδας νήσους. Ἡ δὲ ν. ἀ. ἄκρη τῆς Εὐβοίας σχηματίζει μετὰ τῆς νήσου Ἄνδρου πορθμὸν τρικυμιώδη καὶ ἀποτελεῖται πρὸς β. ἐν εἰς τὸ ἀκρωτήριο Καφηρέα, πρὸς ν. δὲ εἰς τὸν Γεραιστόν. Μεταξὺ τοῦ νοτίου τμήματος τῆς Εὐβοίας καὶ τῆς Ἀττικῆς ὑπάρχουσι μικραὶ τινες νῆσοι, ἡ μεγαλειτέρα τῶν ὁποίων λέγεται Πισαῖα καὶ ἀνήκει μετὰ τριῶν ἄλλων εἰς τὸν Βασιλέα. Ἡ Εὐβοία ἄλλοτε ποτε συνέχετο μετὰ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, ἀπὸ τῆς ὁποίας πεσπᾶσθη διὰ μεγίστου ρήγματος, τὸ ὁποῖον σήμερον κατέχει ἡ Θάσσα.

1. Ἐπαρχία Χαλκίδος.

Ἡ ἐπαρχία Χαλκίδος ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ ὄρους Τελεθρίου μέχρι τοῦ ὄρους Κοτυλαίου, εἰς ὃ καταλήγει μεγάλη ὄροστοιχία, τῆς ὁποίας ὑψηλότερα κορυφὴ λέγεται Δίρφυς. Τὸ βόρειον μέρος τῆς ὄροστοιχίας ταύτης, ἐνῷ πρὸς τὸ Αἶγατον καταπίπτει ἀποτόμως καὶ καθίσταται τὴν παραλίαν ἀλίμενον καὶ βραχὺν, ἐκ τοῦ ἄλλου μέρους καθίσταται βαθμηδὸν καὶ σχηματίζει ὠραίαν δασώδη κοιλάδα. Πρὸς δ. τῆς κοιλάδος ταύτης εἶναι τὸ ὄρος Κανδῆλι, τὸ ὁποῖον ἐκτείνει-

ται κατὰ μήκος τοῦ Εὐβοϊκοῦ κόλπου, εἰς ὃν κατακρημνίζεται καὶ προεκβάλλει βράχους μεγάλους καὶ ἀπορρώγας. Πυκνότερα δάση περιστέφουσι τὰ ὄρη ταῦτα καὶ χλοεροὶ λειμῶνες καλύπτουσι τὰ κράσπεδα αὐτῶν· μεταξύ δὲ τῶν ὀρέων περικλείονται πολλαὶ εὐφωρῶνται κοιλάδες, ἐκ τῶν ὁποίων ἄλλαι μὲν εἶναι κατὰφυτοι ἐξ ἀμπελών, ἑλαιῶν καὶ διαφόρων ὀπωροφόρων δένδρων, εἰς ἄλλας δὲ πάλιν καλλιεργεῖται ὁ σίτος καὶ οἱ λοιποὶ δημητριακοὶ καρποί. Πρὸς δ. δὲ τῆς Δίρφους ἐκτείνεται ἡ μεγάλη καὶ εὐφορὸς πεδιάς τῆς Χαλκίδος, ἡ ὁποία παράγει πολλοὺς δημητριακοὺς καρπούς, βάμβεκα, οἶνον, ἔλαιον καὶ διαφόρους ὀπώρας. Τὴν πεδιάδα ταύτην διαρρέει ὁ ποταμὸς Λήλας, ὅστις πη αἴζει ἐκ τῆς Δίρφους καὶ ῥέων πρὸς δ. ἐκβάλλει πλησίον τοῦ πορθμοῦ τοῦ Εὐρίπου.

Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας καὶ ὅλου τοῦ νομοῦ εἶναι ἡ Χαλκὶς κειμένη εἰς τὸ στενωτάτον μέρος τοῦ πορθμοῦ, ἔνθα ὑπάρχει σιδηρὰ γέφυρα, ἡ ὁποία συνδέει τὴν νῆσον μετὰ τῆς Βοιωτίας. Ἡ Χαλκὶς ἔχει λαμπρὰ οἰνοπνευματοποιεῖα, διάφορα ἄλλα βιομηχανικὰ καταστήματα καὶ 8,600 κατ. μεταξύ τῶν ὁποίων εἶναι καὶ τινες Ἰσραηλιταὶ καὶ Μωαμεθανοί. Ἐνταῦθα γίνεται καθ' ἐλάχιστην τὸ ὥρατον φαινόμενον τῆς παλιρροίας· ἄλλοτε δηλαδὴ τὰ ὕδατα τῆς θαλάσσης φέρονται μεθ' ὁρμῆς πρὸς τὰ ἄνω τοῦ πορθμοῦ, ἄλλοτε δὲ πάλιν ῥέουσι μετὰ μεγάλῃς ταχύτητος πρὸς τὰ κάτω δίκην ὀρμητικοῦ ποταμοῦ. Πρὸς ν.ἀ. τῆς Χαλκίδος εἰναι τὰ Νέα Ψαρά, τὰ ἑποὶ ἐκτίσαν οἱ Ψαριανοὶ μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς ἡρωϊκῆς αὐτῶν νήσου ὑπὸ τῶν Τούρκων. Τὰ Νέα Ψαρά εἶναι μικρὰ παράλιος κώμη καὶ μένη ἐπὶ τῆς θέσεως τῆς ἀρχαίας Ἐρετρίας, ἔχουσι δὲ τὸ προνόμιον νὰ ἐκλέγωσι δύο βουλευτάς.

2. Ἐπαρχία Ξηροχωρίου.

Ἡ ἐπαρχία Ξηροχωρίου κατέχει τὸ βόρειον μέρος τῆς Εὐβοίας καὶ καίται πρὸς β. τοῦ δασώδους ὄρους Τελεθρίου, τὸ ὅποιον διακρίνεται καὶ καταλήγει πρὸς δ. εἰς τὸ ἀκρωτήριον Κηναίων. Μετὰ δὲ τοῦ ὄρους τούτου καὶ μιᾶς ἄλλης χαμηλῆς ὄροστοιχίας, ἡ ὁποία κατευθύνεται πρὸς τὸ ἀκρωτήριον Ἀρτεμίσιον, ἐκτείνεται ἡ πεδία.

τοῦ Ξηροχωρίου, τὴν ὁποίαν διαρρέει ὁ ποταμὸς Κάλλας, ὅστις πηγάζει ἐκ τοῦ Τελεθρίου καὶ ρέων πρὸς β. ἐκβάλλει πλησίον τοῦ Ἀρτεμισίου. Ἡ πεδιάς αὕτη εἶναι εὐφορωτάτη, παράγει δὲ πολλοὺς δημητριακοὺς καρπούς, καπνόν, ἔλαιον καὶ ἐξαίρετον οἶνον.

Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας εἶναι τὸ Ξηροχώριον, τὸ ὁποῖον ἔχει 3,400 κ. καὶ κεῖται εἰς ἀπόστασιν μίᾳς καὶ ἡμισείας ὥρας ἀπὸ τῆς παραλίας, ὅπου εἶναι τὸ ἐπίνειον αὐτοῦ οἱ Ὁρειοί, μετὰ τῶν ὁποίων συγκοινωνεῖ δι' ἀμαξιτοῦ ὁδοῦ. Πρὸς ν.δ. τοῦ Ξηροχωρίου εἶναι ἡ Αἰδηψός, τερπνοτάτη κώμη, κειμένη εἰς τὰς ὑπωρείας τοῦ Τελεθρίου καὶ ἔχουσα 1,200 κ. Ἡμίσειαν ὥραν πρὸς ν. τῆς κώμης ταύτης καὶ ὀλίγα μέτρα μακρὰν τῆς θαλάσσης εἶναι τὰ περιώνυμα λουτρά τῆς Αἰδηψοῦ, ὅπου ὑπάρχουσι πολλαὶ μεταλλικαὶ πηγαί, ἐκ τῶν ὁποίων ἀναβλύζουσι θειοῦχα ὕδατα μεγάλης θερμοκρασίας, ὀνομαστά διὰ τὰς ἱαματικὰς αὐτῶν ιδιότητας.

3. Ἐπαρχία Καρυστίας.

Ὅλον τὸ ἄλλο μέρος τῆς Εὐβοίας, τὸ ὁποῖον ἐκτείνεται πρὸς ν.δ. τῆς Δίρφους, ἀποτελεῖ τὴν ἐπαρχίαν τῆς Καρυστίας, εἰς τὴν ὁποίαν περιλαμβάνεται καὶ ἡ νῆσος Σκύρος. Ἡ ἐπαρχία αὕτη εἶναι ἡ μεγαλύτερα καὶ πολυανθρωποτέρα τοῦ νομοῦ, καὶ ἡ μὲν ἀνατολικὴ παραλία αὐτῆς εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀπότομος, ἡ δυτικὴ δὲ ὡς ἀκτὴ εἶναι μᾶλλον πεδινὴ καὶ σχηματίζει πολλοὺς λιμένας ἀσφαλεῖς. Ἡ Καρυστία ἔχει πρὸς ν. τὸ ὑψηλὸν ὄρος Ὀχνην, ἐκ τοῦ ὁποῖου ἔξάγονται ὠραιότατα χρωματιστὰ μάρμαρα. Ἡ Ὀχνη συνάπτεται μετὰ τῆς Δίρφους διὰ χαμηλῆς ὀροστοιχίας, ἥτις εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἄδενδρος καὶ βραχύδης καὶ καθιστᾷ ὅλον σχεδὸν τὸ νότιον μέρος τῆς Εὐβοίας ὀρεινόν. Εἰς τὸ βόρειον μέρος τῆς ὀροστοιχίας εἶναι ἡ μικρὰ λίμνη Δυστός, πρὸς β. τῆς ὁποίας ἡ νῆσος ἄρχειται εὐρυνομένη πρὸς δ. τῶν διακλαδώσεων τῆς Δίρφους εἶναι ἡ πεδιάς τῆς Κύμης, ἐν ἣ ἀκμάζει μάλιστα ἡ ἀμπελοργία. Ἡ Καρυστία παράγει πολὺν καὶ ἐκλεκτὸν οἶνον, ἔλαιον, σῦκα, μέλι ἐξαίρετον καὶ διαφορῶς ὁπώρας.

Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας εἶναι ἡ Κύμη, ἡ ὁποία κεῖται ἀπέ-

ναντι τῆς νήσου Σκύρου ἡμίσειαν ὥραν μακρὰν τῆς παραλίας καὶ ἔχει 4,800 κατ. Πλησίον τῆς πόλεως ὑπάρχουσιν ἀνθρακωρυχεῖα, ὁ δὲ μέλας οἶνος τῆς Κύμης εἶναι ὀνομαστός καὶ περιζήτητος ἐν Εὐρώπῃ. Πρὸς ν. τῆς Κύμης εἶναι τὸ Ἀλιβέριον, τὸ ὁποῖον κεῖται ἐπὶ ὑψώματος πλησίον τῆς παραλίας τοῦ Εὐβοικοῦ κόλπου, ὅπου εἶναι τὸ ἐπίνειον αὐτοῦ, ἡ Σκάλα, καὶ ἔχει 1400 κατ. Εἰς δὲ τὸ νότιον ἄκρον τῆς νήσου εἶναι ἡ Κάρυστος, ἡ ὁποία κεῖται εἰς τὰς ὑπωρείας τῆς Ὀχης πλησίον τοῦ ὁμωνύμου κόλπου. Ἡ Κάρυστος ἔχει λαμπροὺς κήπους λεμονεῶνων καὶ πορτοκαλεῶνων καὶ 1400 κατοίκους.

Ἡ νήσος Σκύρος κεῖται πρὸς β.ἀ. τῆς Εὐβοίας, ἔχει δὲ 3,500 κατ. καὶ πόλιν ὁμωνύμου κειμένην εἰς τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν τῆς νήσου. Ἡ Σκύρος εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον βραχῶδης, παράγει δὲ ὀλίγους δημητριακοὺς καρπούς, οἶνον καὶ ἔλαιον.

Νομὸς Κυκλάδων.

Κυκλάδες κατ' ἀρχὰς ἐλέγοντο μόνον αἱ νῆσοι αἱ σχηματίζουσαι οἰονεὶ κύκλον, τοῦ ὁποῖου θρησκευτικὸν κέντρον εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἦτο ἡ Δῆλος, ἡ ἱερὰ νήσος τοῦ Ἀπόλλωνος· ἔπειτα ὅμως προσετέθησαν εἰς αὐτάς καὶ αἱ νότιοι Σποράδες, αἱ ὁποῖαι κεῖνται πρὸς ν. τῆς γραμμῆς τῆς διερχομένης διὰ τῆς Νάξου καὶ τῆς Σίφνου καὶ οὕτω πᾶσαι ὁμοῦ ἀπετέλεσαν τὸν νομὸν Κυκλάδων. Αἱ περισσότεραι τῶν νήσων τούτων σχηματίζουσι δύο σειράς, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ μὲν μία εἶναι κατὰ τὴν προέκτασιν τῆς Εὐβοίας, ἡ δ' ἄλλη κατὰ τὴν προέκτασιν τῆς Ἀττικῆς. Διὰ τοῦτο δὲ ὑποθέτουσιν, ὅτι ἄλλοτε ποτε ἦσαν ἠνωμένοι μετὰ τῆς στερεᾶς Ἑλλάδος καὶ ἀπετέλουν μετ' αὐτῆς μίαν μεγάλην ξηράν· ἀφ' οὗ δὲ αὕτη κατεβυθίσθη, τὰ μὲν χαμηλότερα αὐτῆς μέρη κατεκλύσθησαν ὑπὸ τῶν ὑδάτων, ἔμειναν δὲ ἐξέχοντα ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης μόνον τὰ ὑψηλὰ μέρη, τὰ ὁποῖα μετεβλήθησαν εἰς νήσους. Αἱ νῆσοι αὗται εἶναι τερπνόταται καὶ μετὰ περισσῆς χάριτος ἐγκατεσπαρμέναι, ἔχουσι δὲ 2,695 τετρ. χιλιομέτρων ἑκτασιν καὶ 134,700 κ., οἷτινες ἀσχολοῦνται ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς τὴν γεωργίαν, τὴν ἀλιείαν, τὴν ναυτιλίαν καὶ τὸ ἐμπόριον. Ὁ νομὸς Κυκλάδων πολιτικῶς διαιρεῖται

εις 7 ἐπαρχίας 1) Σύρου, 2) Τήνου, 3) Ἀνδρου, 4) Κέας, 5) Νάξου, 6) Μήλου καὶ 7) Θήρας.

1. Ἐπαρχία Σύρου.

Ἡ ἐπαρχία Σύρου περιλαμβάνει τὰς νήσους Σύρον, Μύκονον, Δῆλον, Ρήνειαν καὶ Γύαρον, ἐκ τῶν ὁποίων αἱ τρεῖς τελευταῖαι εἶναι ἠκατοίκετοι.

Ἡ Σύρος εἶναι μικρὰ νήσος κειμένη ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἄλλων Κυκλάδων, εἶναι δὲ ἡ πολυανθρωποτέρα τοῦ νομοῦ ἔχουσα 27,700 κ. Ἡ Σύρος, ἂν καὶ εἶναι ξηρὰ καὶ ἄνυδρος νήσος, ἔχει ὅμως γῆν ἐπιτηδείαν εἰς καλλιέργειαν κυάμων, ντοματῶν καὶ ἄλλων κηπευτικῶν φυτῶν, τῶν ὁποίων οἱ καρποὶ ὀριμάζουσι πρωῒμώτατα ἐν αὐτῇ καὶ διὰ τοῦτο πωλοῦνται εἰς μεγάλας τιμὰς. Πρωτεύουσα τῆς Σύρου καὶ ὅλου τοῦ νομοῦ εἶναι ἡ Ἑρμούπολις, ἡ ὁποία εἶναι ἐκτισμένη ἀμφιθεατρικῶς ἐπὶ κατωφεροῦς ἐδάφους εἰς τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν τῆς νήσου καὶ ἔχει ἐξάριeton λιμένα, πολλὰ ἀτμόπλοια καὶ ἰστιοφόρα πλοῖα καὶ 18,700 κ. Ἡ Ἑρμούπολις εἶναι μία τῶν πλουσιωτέρων καὶ ἐμπορικωτέρων πόλεων τοῦ κράτους, ἔχει περίφημα βυρσοδεφεῖα, μέγα ναυπηγεῖον, νεωλκεῖον ἀτμήλατον, ὀνομαστὰ ζαχαροπλαστεῖα, ἐν οἷς κατασκευάζονται τὰ περιώνυμα «λουκούμια τῆς Σύρου» καὶ πολλὰ ἄλλα βιομηχανικὰ καταστήματα· εἶναι δὲ προσέτι ὠραιότατη πόλις ἡ Ἑρμούπολις ἔχουσα προκυμαίαν μεγάλην, πλατεῖαν ὠραίαν, μεγαλοπρεπεῖς οἰκοδομὰς καὶ πολλὰ ἐκπαιδευτικὰ καὶ φιλανθρωπικὰ καταστήματα. Ἡ πόλις αὕτη ἐκτίσθη κατὰ τὴν ἐπανάστασιν ὑπὸ Χίων καὶ πολλῶν ἄλλων Ἑλλήνων, οἵτινες κατέφυγον εἰς τὴν Σύρον, τὴν ὁποίαν δὲν ἔβλαψαν οἱ Τούρκοι, διότι δὲν εἶχε λάβῃ μέρος εἰς τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνα. Ἡμῖν εἰς τὴν ὠραν μακρὰν τῆς Ἑρμουπόλεως εἶναι ἡ Ἄνω Σύρος, ἐκτισμένη εἰς τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν ὑψηλοῦ λόφου καὶ ἔχουσα 3,300 κ. ἐκ τῶν ὁποίων οἱ πλεῖστοι εἶναι καθολικοί.

Πρὸς β.δ. τῆς Σύρου εἶναι ἡ νήσος Γύαρος, πρὸς ἀ. ἡ Ρήνεια, ἡ ὁποία λέγεται καὶ *μεγάλῃ Δῆλος*. Πρὸς ἀν. τῆς Ρηνείας εἶναι ἡ μικρὰ νήσος Δῆλος, ἡ ὁποία χρησιμεύει ὡς λοιμοκαθαρτήριον. Ἡ Δῆλος θεωρεῖτο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ὡς ἱερὰ νήσος, διότι πιστευον, ὅτι ν

αὐτῇ ἐγεννήθη ὁ Ἀπόλλων καὶ ἡ Ἀρτεμις· ἐν αὐτῇ ὑπῆρχε κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους μεγαλοπρεπὴς ναὸς πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ πολλὰ ἄλλα ἱερά, τῶν ὁποίων λείψανά τινα ἀνευρέθησαν διὰ τῶν ἐσχάτως γενομένων ἀνασκαφῶν.

Πρὸς β.ά. τῆς Δήλου κεῖται ἡ νῆσος Μύκονος, ἡ ὁποία εἶναι μικρά, πετρώδης καὶ ἄγονος, ἔχει δὲ 4.400 κ. ~~ἐκ τῶν ὁποίων πολλοὶ εἶναι ναυτικοί.~~ Ἡ πρωτεύουσα τῆς Μυκόνου εἶναι ὁμώνυμος, κεῖται δὲ εἰς τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν τῆς νήσου καὶ ἔχει 3,000 κ.

2. Ἐπαρχία Τήνου.

Ἡ Ἐπαρχία Τήνου ἀποτελεῖται ἐκ μόνης τῆς νήσου Τήνου, κειμένης πρὸς β.ά. τῆς Σύρου. Ἡ Τήνος εἶναι νῆσος τραχεῖα, ἀλλ' ἔχει ἀφθονα ὕδατα, παράγει δὲ ὀλίγους δημητριακοὺς καρπούς, οἶνον καὶ ἔλαιον, καὶ ἔχει 12,300 κ. μετὰ τῶν ὁποίων εἶναι καὶ πολλοὶ καθολικοί. Ὑπάρχουσιν ὅμως καὶ πολλοὶ ἄλλοι Τήνιοι, οἱ ὁποῖοι δὲν μένουσι διαρκῶς ἐν τῇ νήσῳ, ἀλλ' ἀποδημοῦσιν εἰς ἄλλα μέρη, εἰς τὰ ὁποῖα συνήθως μετέρχονται τὸ ἐπάγγελμα τοῦ λιθοξόου καὶ τοῦ κτίστου.

Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶναι ἡ Τήνος, ἡ ὁποία κεῖται εἰς τὴν ν.δ. παραλίαν τῆς νήσου καὶ ἔχει 2,400 κ. Ἐν αὐτῇ εἶναι ὁ περίφημος ναὸς τῆς Εὐαγγελιστρίας, εἰς τὸν ὅποιον συρρέουσι δις τοῦ ἔτους, τῇ 25 Μαρτίου καὶ τῇ 15 Αὐγούστου, ἐξ ὅλων τῶν μερῶν τῆς ἐλευθέρου καὶ δούλης Ἑλλάδος χιλιάδες προσκυνητῶν. Πρὸς β.δ. δὲ τῆς Τήνου εἶναι ἡ κωμόπολις Πύργος, πλησίον τῆς ὁποίας ὑπάρχουσι λατομεῖα χρωματιστῶν μαρμάρων.

3. Ἐπαρχία Ἀνδρου.

Ἡ Ἐπαρχία Ἀνδρου ἀποτελεῖται ἐκ μόνης τῆς νήσου Ἀνδρου, ἡ ὁποία ἔχει 18,000 κατ. καὶ κεῖται μετὰ τῆς Εὐβοίας καὶ τῆς Τήνου χωριζομένη ἀπὸ μὲν τῆς Εὐβοίας διὰ τοῦ τρικυμῖώδους ποταμοῦ τοῦ Κασηρέως, ἀπὸ δὲ τῆς Τήνου διὰ στενωπάτου αὐλῶν πολὺ ἐπικινδύνου εἰς τοὺς ναυτιλλομένους. Ἡ Ἀνδρος εἶναι ἡ βεριοτέρα νῆσος τῶν Κυκλάδων καὶ ἔχει σχῆμα ἐπίμηκες· διασχίζεται δὲ κατὰ μῆκος ὑπὸ μακρᾶς ὀροστοιχίας, τῆς ὁποίας πολλοὶ κλάδοι διευθύνονται ἐκ δ. πρὸς ἀ. περικλείοντες μετὰ τῶν καὶ τινὰς κ.

λάδας εὐφορωτάτας καὶ καταρρύτους, ἐν αἷς θαυμασίως εὐδοκιμοῦσιν αἱ πορτοκαλεῖαι, αἱ λεμονεῖαι καὶ τὰ ἄλλα τὰ ἐσπεριδοειδῆ λεγόμενα δένδρα. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶναι ἡ Ἄνδρος κειμένη εἰς τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν τῆς νήσου καὶ ἔχουσα 1800 κατ. Πρὸς ν. αὐτῆς εἶναι ἡ παράλιος κώμη Κόρθιον, εἰς δὲ τὴν δυτικὴν παραλίαν τῆς νήσου εἶναι τὸ Γαύρειον.

4. Ἐπαρχία Κέας.

Ἡ ἐπαρχία Κέας περιλαμβάνει τὰς νήσους Κέαν, Κύθνον καὶ Σέριφον.

Ἡ Κέα εἶναι νῆσος βουνώδης, κεῖται δὲ πρὸς ἀ. τοῦ ἀκρωτηρίου Σουνίου καὶ ἔχει 5,000 κατ. Ἡ Κέα κοινῶς λέγεται Τζιά, παράγει δὲ ἐξαίρετον οἶνον, βαλανίδια καὶ διαφόρους ὀπώρας. Ἡ νῆσος αὕτη ἔχει μίαν καὶ μόνην κωμόπολιν, ἡ ὁποία εἶναι καὶ πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας καὶ κεῖται ἐπὶ τινος κατωφερείας τοῦ ὄρους Ἀγίου Ἡλίας ἔπχουσα ὑπὲρ τὴν μίαν ὥραν ἀπὸ τῆς θαλάσσης.

Πρὸς ν. τῆς Κέας εἶναι ἡ Κύθνος, ἥτις λέγεται κοινῶς *Θερμιά*, ἐκ τῶν θερμῶν ἱερματικῶν ὑδάτων, τὰ ὅποια ὑπάρχουσιν εἰς τὸν λιμένα τῆς Ἀγ. Εἰρήνης, κείμενον εἰς τὴν β. ἀ. παραλίαν τῆς νήσου. Ἡ Κύθνος εἶναι νῆσος τραχεῖα, ἔχει δὲ 4,300 κ., τῶν ὁποίων οἱ ἡμίσεις κατοικοῦσιν εἰς τὴν κωμόπολιν Κύθνον, κειμένην ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῆς νήσου μίαν ὥραν μακρὰν τῶν λουτρῶν.

Πρὸς ν. τῆς Κύθνου εἶναι ἡ Σέριφος, ἡ ὁποία ἔχει σχῆμα κυκλοτερὲς καὶ 3.800 κ. Ἡ Σέριφος εἶναι νῆσος μικρὰ καὶ πετρώδης, ἔχει δὲ πολλὰ μεταλλεύματα σιδήρου, τὰ ὅποια ἐξαγόμενα πωλοῦνται εἰς τὴν ἄλλοδαπὴν. Ἡ πρωτεύουσα αὐτῆς Σέριφος κεῖται ἐπὶ ἀποτόμου βράχου μίαν ὥραν μακρὰν τῆς θαλάσσης καὶ ἔχει 2,400 κ.

5. Ἐπαρχία Νάξου.

Ἡ ἐπαρχία Νάξου περιλαμβάνει τὰς νήσους Νάξον, Πάρον, Ἀντίπαρον καὶ Ἐπισκοπὴν.

Ἡ Νάξος εἶναι ἡ μεγαλειτέρα καὶ εὐφορωτέρα νῆσος τοῦ νομοῦ Κυκλάδων, διασχίζεται δὲ ὑπὸ μεγάλης ὀροστοιχίας, τῆς ὁποίας ἡ ὑψηλότερα κορυφὴ κεῖται πρὸς ν. καὶ λέγεται Δρίος. Ἡ Νάξος ἔχει

15,600 κ., ἐκ τῶν ὁποίων πολλοὶ εἶναι καθολικοί· παράγει δὲ πολλοὺς δημητριακοὺς καρπούς, ἐκλεκτὸν οἶνον, πορτοκάλια, λεμόνια, κίτρα καὶ τρέφει πολὺ ἀριθμὸν ποίμνια. Ἐν αὐτῇ ἐξάγεται τὸ ὀρυκτὸν σμύρις, ἡ ὁποία εἶναι πολὺ χρήσιμος εἰς τὴν βιομηχανίαν, διότι δι' αὐτῆς ἀκονίζουσι τὰ κοπτερὰ ἐργαλεῖα καὶ λειαινουσι διάφορα ἀντικείμενα. Πρωτεύουσα αὐτῆς καὶ ὅλης τῆς ἐπαρχίας εἶναι ἡ Νάξος, ἡ ὁποία κεῖται εἰς τὴν β.δ. παραλίαν τῆς νήσου καὶ ἔχει 1,700 κ. Δύο ὥρας πρὸς ἄ. τῆς πρωτεύουσας εἶναι ἡ κωμόπολις Κωμιακὴ, πλησίον τῆς ὁποίας εἶναι τὰ μεταλλεῖα τῆς σμύριδος, ἔχουσα 1400

Ἡ νῆσος Πάρος κεῖται πρὸς δ. τῆς Νάξου, ἔχει δὲ ὀνομαστὰ λατομεῖα περιφήμου ἡμιδιαφανοῦς μαρμάρου, κείμενα ἐπὶ τοῦ ὄρους Μαρπίσσης, τὸ ὅποτον διακλαδοῦται ἐφ' ὅλης σχεδὸν τῆς νήσου. Ἡ Πάρος ἔχει ὠραίους λεμονεῶνας καὶ πορτοκαλεῶνας, οἱ δὲ κάτοικοι αὐτῆς ἀνέρχονται εἰς 8.300. Πρωτεύουσα τῆς Πάρου εἶναι ἡ Παροικία, ἡ ὁποία κεῖται εἰς τὴν β.δ. παραλίαν τῆς νήσου καὶ ἔχει 2600 κ. Εἰς δὲ τὴν βορείαν ἀκτὴν τῆς νήσου εἶναι ἡ κωμόπολις Νάουσα, ἔχουσα μέγαν καὶ ἀσφαλέστατον λιμένα καὶ 1,300 κ.

Ἡ Ἀντίπαρος ἄλλοτε ἐλέγετο Ὡλίαρος, εἶναι δὲ μικρὰ νῆσος ὑπὸ ὀλίγων κατοικουμένη καὶ κεῖται πρὸς ν.δ. τῆς Πάρου, ἀπὸ τῆς ὁποίας χωρίζεται διὰ στενωτάτου αὐλῶνος. Ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ ἀνεκαλύφθη κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη βχθύτατον σπήλαιον πλήρες ὠραίων σταλακτιτῶν. Πρὸς ν.δ. τῆς Ἀντιπάρου εἶναι ἡ μικρὰ καὶ ἔρημος νῆσος Ἐπισκοπή.

6. Ἐπαρχία Μήλου.

Ἡ ἐπαρχία Μήλου ἀποτελεῖται ἐκ τῶν νήσων Μήλου, Κιμώλου, Σίφνου, Φολεγάνδρου καὶ Σικίνου.

Ἡ Μῆλος εἶναι ἡ δυτικωτέρα τῶν νοτίων Σποράδων, ἔχει δὲ πρὸς β. κόλπον βαθύτατον, ὁ ὁποῖος εἰσχωρεῖ βαθέως εἰς τὴν ξηρὰν καὶ διαιρεῖ τὴν νῆσον εἰς δύο τμήματα διὰ στενοῦ ἰσθμοῦ συνδεόμενα. Ὁ κόλπος οὗτος κοινῶς καλεῖται *Λιμάνι* καὶ ὄντως εἶναι ὁ ἀσφαλέστερος καὶ μᾶλλον εὐρύχωρος λιμὴν τοῦ Αἰγαίου πελάγους. Ἡ Μῆλος εἶναι νῆσος ἡφαιστειώδης καὶ διὰ τοῦτο εἰς πολλὰ μέρη αὐτῆς ἀναβλύζουσιν ἐκ τοῦ ἐδάφους θερμαὶ πηγαὶ καὶ ἀνέρχονται ἐκ τῆς γῆς πνιγροὶ ἀτμοὶ πλήρεις θειώδους ἀέρος. Ἡ νῆσος αὕτη ἔχει 5,200

κατ. ἐξ ὧν πολλοὶ εἶναι ναυτικοὶ φημιζόμενοι ὡς λίαν ἐπιτήδαιοι πρῶρεῖς· ἐξάγει δὲ πολλὰ ὀρυκτά, μυλοπέτρας, θεῖον, στυπτηρίαν, γύψον καὶ πέτραν τινὰ καλυμένην βαρυτίτην περιέχουσαν πολὺν ἄργυρον. Πρωτεύουσα αὐτῆς καὶ ὅλης τῆς ἐπαρχίας εἶναι ἡ Πλάκα κειμένη παρὰ τὸ στόμα τοῦ κόλπου καὶ ἔχουσα 1,100 κατ. Πλησίον τῆς Πλάκας ἔκειτο ἡ ἀρχαία πόλις Μῆλος, τῆς ὁποίας σφύζονται πολλὰ λείψανα· μετὰ δ' αὐτὴν εὗρέθη κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους τὸ περίφημον ἄγαλμα τῆς Ἀφροδίτης, τὸ ὁποῖον ἐξαχθὲν κρυφίως ἐκ τῆς Ἑλλάδος κοσμεῖ τὸ Μουσεῖον τοῦ Λούβρου ἐν Παρισίοις.

Πρὸς β.ἀ. τῆς Μήλου κεῖται ἡ μικρὰ νῆσος Κίμωλος ἔχουσα 1600 κατ. Ἐξ αὐτῆς ἐξάγεται ἡ κιμωλία γῆ, τὴν ὁποίαν μεταχειρίζονται ὡς σάπωνα· ἐκ τοῦ χρώματος τούτου πικρασκευάζεται προσέτι καὶ ἡ κιμωλία, διὰ τῆς ὁποίας γράφομεν ἐπὶ τοῦ μαυροπίνακος. Ἡ Κίμωλος ἔχει κώμην ὁμώνυμον κειμένην εἰς τὴν ν.ἀ. παραλίαν τῆς νήσου πλησίον τοῦ ὅρμου Πράσα.

Πρὸς β.ἀ. τῆς Κιμώλου εἶναι ἡ νῆσος Σίφνος ἔχουσα 4,000 κατ. Ἐν αὐτῇ κατασκευάζονται διάφορα πῆλινα ἀγγεῖα, τὰ ὁποῖα γανῶνους μὲ τὸν λιθάργυρον, ὅστις εὐρίσκεται ἀφθονος ἐν τῇ νήσῳ. Πρωτεύουσα τῆς Σίφνου εἶναι ἡ Ἀπολλωνία, ἡ ὁποία κεῖται εἰς β.ἀ. μέρος τῆς νήσου πλησίον τῆς παραλίας καὶ ἔχει 800 κατ.

Ἡ δὲ Φολέγανδρος εἶναι νῆσος μικρὰ καὶ τραχεῖα, κεῖται πρὸς ἀ. τῆς Μήλου καὶ ἔχει 1,000 κατ. καὶ κώμην ὁμώνυμον.

Πρὸς ἀ. τῆς Φολεγάνδρου εἶναι ἡ Σίκινος νῆσος βουνώδης καὶ ἀλίμενος ἔχουσα 700 κατ. καὶ ὁμώνυμον κώμην.

7. Ἐπαρχία Θήρας.

Ἡ ἐπαρχία Θήρας περιλαμβάνει τὰς νήσους Θήραν, Θηρασίαν, Ἴον, Ἀμοργὸν καὶ Ἀνάφην.

Ἡ Θήρα, ἡ ὁποία κοινῶς λέγεται Σαντορίνη, εἶναι νῆσος ἡφαιστειώδης ἔχουσα σχῆμα ἡμισελήνου πρὸς δ. ἐστραμμένον. Πρὸ τοῦ μηννοειδοῦς αὐτῆς κόλπου κεῖται ἡ μικρὰ νῆσος Θηρασία ἔχουσα 850 κατ. καὶ ἐκλείουσα μετὰ τῆς Θήρας καὶ μετὰ τινος ἄλλης μικρᾶς νήσου θάλασσαν βχθυτάτην, ἐκ τῆς ὁποίας ἀνέδυσαν κατὰ διαφόρους καιροὺς ὡς μεγάλοι σωροὶ σκωρίας τρεῖς μικραὶ νῆσοι Καῦμέναι κα-

λούμεναι. Ἡ Θήρα περιέχει πολλὰ μέταλλα καὶ ἐξάγει ἄφθονον πορσελάνην, ἡ ὁποία ἐκ τοῦ ὀνόματος τῆς νήσου καλεῖται *Θηραϊκὴ γῆ*.

Τὸ ἔδαφος τῆς Θήρας εἶναι ξηρὸν καὶ ἀνυδρον, ἀλλὰ πολὺ κατάλληλον διὰ τὴν ἀμπελουργίαν καὶ τὴν καλλιέργειαν τοῦ ἀράκου, ἐκ τοῦ ὁποίου παρασκευάζεται ἡ φάβα. Ἡ Θήρα ἔχει 15,800 κατ. μεταξὺ τῶν ὁποίων εἶναι πολλοὶ τοῦ δυτικοῦ δόγματος, καὶ ὑπὲρ τὰ 100 μικρὰ καὶ μεγάλα πλοῖα. Πρωτεύουσα αὐτῆς καὶ ὅλης τῆς ἐπαρχίας εἶναι ἡ κωμόπολις Θήρα, ἡ ὁποία κοινῶς λέγεται *Φηρά*· κεῖται δὲ αὕτη ἐπὶ τῆς δυτικῆς παραλίας τῆς νήσου εἰς ὕψος 250 μέτρων ἀπὸ τοῦ κάτωθι αὐτῆς κειμένου ὄρμου καὶ ἔχει 1000 κατ.

Πρὸς β. τῆς Θήρας εἶναι ἡ νῆσος Ἴος ἔχουσα 2100 κατ. Ἡ Ἴος, (Νιδός) ἔχει μίαν καὶ μόνην κωμόπολιν ὁμώνυμον, κειμένην εἰς τὸ β.δ. μέρος τῆς νήσου καὶ ἔχουσαν μέγαν καὶ ἀσφαλέστατον λιμένα.

Πρὸς β.δ. τῆς Ἴου κεῖται ἡ Ἀμοργὸς ἡ ἀνατολικωτέρα νῆσος τοῦ κράτους ἔχουσα 4200 κατ. Ἡ Ἀμοργὸς εἶναι νῆσος ὄρεινὴ καὶ ἐπιμήκης καὶ ἔχει πρωτεύουσαν ὁμώνυμον, ἡ ὁποία κοινῶς λέγεται *Χώρα*, ἡ κωμόπολις αὕτη εἶναι μεσόγειος καὶ κεῖται μίαν ὥραν πρὸς ἀ. τοῦ λιμένος αὐτῆς *Καταπόλα*, ἔχουσα 1000 κατ.

Ἡ δὲ Ἀνάφη εἶναι νῆσος μικρὰ καὶ τραχεῖα, κεῖται δὲ πρὸς ἀ. τῆς Θήρας καὶ ἔχει μίαν καὶ μόνην κώμην κατοικουμένην ὑπὸ 650 κ.

ΙΟΝΙΟΙ ΝΗΣΟΙ

Αἱ νῆσοι τοῦ Ἰονίου πελάγους λέγονται καὶ *Ἰόνιοι νῆσοι* καὶ *Ἐπτάνησος*, διότι αἱ μεγαλείτεραι ἐξ αὐτῶν εἶναι 7.

Τὰς Ἰονίους ὑπέταξαν κατὰ πρῶτον οἱ Ἑνετοί, οἱ ὁποῖοι κατέσχον αὐτὰς ἐπὶ 405 περίπου ἔτη μέχρι τοῦ 1797. Κατόπιν, μετὰ πολλὰς περιπετείας περιῆλθον ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἀγγλίας. ἐν τῇ ὁποίᾳ διέμειναν 50 ὅλα ἔτη ἀπὸ τοῦ 1814 μέχρι τοῦ 1863, ὅτε πλέον ἡ Ἀγγλικὴ κυβέρνησις ἐξαναγκάσθη ὑπὸ τῆς φιλοπατρίας τῶν κατοικῶν νὰ παραχωρήσῃ αὐτὰς εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἡ Ἐπτάνησος, πλὴν τῶν Κυθήρων, πολιτικῶς διαιρεῖται εἰς τέσσαρας νομούς. Κερκύρας, Λευκάδος, Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου.

Νομὸς Κερκύρας.

Ὁ νομὸς Κερκύρας ἀποτελεῖται ἐκ τῆς νήσου Κερκύρας, τῶν Παξῶν καὶ τεσσάρων πολὺ μικρῶν τοιούτων, ἔχει 94,600 κατ. δια-
ρεῖται δὲ πολιτικῶς εἰς δύο ἐπαρχίας· 1) Κερκύρας καὶ 2) Παξῶν.

1. Ἐπαρχία Κερκύρας.

Ἡ Κέρκυρα εἶναι νῆσος μεγάλη καὶ ἐπιμήκης, κειμένη ἀπέναντι τῆς Ἡπείρου, ἀπὸ τῆς ὁποίας χωρίζεται διὰ πορθμοῦ, ὃ ὅποτος στενεύεται πολὺ εἰς τὸ βόρειον αὐτοῦ ἄκρον. Μεγάλη ὄροστοιχία, τῆς ὁποίας ἡ ὑψηλότερα κορυφὴ λέγεται *Παρτοκράτωρ*, διασχίζει ἐκ δ. πρὸς ἀ. τὸ βόρειον μέρος τῆς νήσου, τὸ ὅποτον εἶναι καὶ πλατύτερον. Ἐκ δὲ τοῦ δυτικοῦ τμήματος τῆς ὄροστοιχίας ταύτης κατέρχεται πρὸς ν. ἄλλη τις χαμηλότερα ὄροστοιχία, ἡ ὁποία ἔμ-
κει δι' ὅλης τῆς νήσου διαιρουμένη εἰς πολλὰ μικρά, ἀλλὰ γραφικώ-
τατα, ὄρη καὶ καταλήγει πρὸς ν.ἀ. εἰς δύο ἄκρωτήρια, τὴν Λευκίμ-
μην καὶ τὸν Ἀμφίπαγον. Ἐκατέρωθεν τῆς ὄροστοιχίας ταύτης ὑψοῦνται πολλοὶ χαριέστατοι λόφοι, οἱ ὅποτοι περικλείουσι τερπνο-
τάτας κοιλάδας καταφύτους ἐξ ἔλαιων καὶ ἀμπέλων, ἐνιαχοῦ δὲ κε-
κοσμημένας δι' ἐσπεριδοειδῶν καὶ ἄλλων ὀπωροφόρων δένδρων. Ἡ Κέρκυρα, ἡ ὁποία κοινῶς λέγεται *Κορφοί*, ἔχει πολλὰς φυσικὰς καλλονὰς καὶ κλῆμα γλυκὺ καὶ ὠραϊότατον· τὰ κυριώτερα αὐτῆς προϊόντα εἶναι τὸ ἔλαιον καὶ ὁ οἶνος, ἐκ τῶν ὁποίων κάμνει μεγάλην ἐξαγωγήν, ὃ δὲ πληθυσμὸς αὐτῆς εἶναι πυκνότατος, ἀνερχόμενος εἰς 91,000 κατ.

Πρωτεύουσα αὐτῆς καὶ ὅλου τοῦ νομοῦ εἶναι ἡ Κέρκυρα, κειμένη ἐπὶ τινος μικρᾶς προεξοχῆς, ἡ ὁποία σχηματίζεται κατὰ τὸ μέσον τῆς ἀνατολικῆς παραλίας ἀντικρὺ τῆς Ἡπείρου. Πρὸς β. τῆς πόλεως ἑκτείνεται λιμὴν εὐρύχωρος καὶ ἀναπεπταμένος, πλησιέστατα δ' εἰς κῦτὴν ὑπάρχουσι πολλὰ περικαλλῆ προάστεια καὶ τερπνότατοι κώ-
μαι, τῶν ὁποίων ἡ θέα εἶναι ἐκτάκτως ὠραία καὶ μαγευτική. Μόνη ἡ πόλις τῆς Κερκύρας ἔχει 18,000 κατ., μετὰ δὲ τῶν προαστείων ὁ πληθυσμὸς αὐτῆς ἀνέρχεται εἰς 29,000, μετὰξὺ τῶν ὁποίων εἶναι πολλοὶ Εὐρωπαῖοι καὶ Ἰσραηλῖται. Ἡ Κέρκυρα ἔχει λαμπροὺς ἐξο-

χικούς περιπάτους, ωραίαν πλατεϊαν, εἰς τὸ ἄκρον τῆς ὁποίας ἔσταται ὁ ἀνδριὰς τοῦ Καποδιστρίου, ἀνάκτορα τοῦ Βασιλέως, μεγαλοπρεπεῖς δημοσίαις καὶ ἰδιωτικαῖς οἰκοδομαῖς, πολλὰ ἐκπαιδευτικὰ καὶ φιλανθρωπικὰ καταστήματα καὶ τὸν ὀνομαστὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος, ἐν τῷ ὁποίῳ φυλάσσεται τὸ σεπτὸν αὐτοῦ λείψανον· εἶναι δὲ προσέτι ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανικὴ πόλις ἔχουσα λαμπρὰ ἐπιπλοποιεῖα, σαπωνοποιεῖα, οἶνοπνευματοποιεῖα, ἐργοστάσια στεατικῶν κηρίων καὶ πολλὰ ἄλλα βιομηχανικὰ καταστήματα. Πρὸς ν. τῆς πόλεως εἶναι ἡ τερπνοτάτη κωμόπολις Γαστούρι κειμένη ἐπὶ τῇ παραλίᾳ, καὶ ἔχουσα 1100 κατ. Πλησίον δὲ τῆς κωμοπόλεως ἐν θέσει περικαλλεστάτῃ καὶ μαγευτικῇ εἶναι ἡ ὠραιότατη ἑπαυλις τῆς δολοφονηθείσης αὐτοκρατείας τῆς Αὐστρίας Ἑλισάβετ ἔχουσα λαμπρὸν ἀνάκτορον Ἀχιλλεῖον καλούμενον.

1-Πλησίον τῆς β.δ. ἄκρας τῆς νήσου Κερκύρας εἶναι τρεῖς μικροὶ τοῦχοι, οἱ Ὁθωνοί, ἡ Ἐρικοῦσα καὶ ἡ Μελθάκη, ἔχουσαι ἐν συνόλῳ 1450 κατ.

2. Ἐπαρχία Παξῶν.

Ἡ ἐπαρχία Παξῶν περιλαμβάνει δύο μικρὰς νήσους, αἱ ὁποῖαι εἶναι αἱ ἐξῆς: Οἱ Παξοὶ καὶ οἱ Ἀντίπαξοι, κείμεναι πρὸς ν. τῆς Κερκύρας καὶ ἔχουσαι 3.800 κατ. Εἶναι δὲ τραχεῖαι καὶ ἀνυδροὶ νῆσοι τῶν ὁποίων κυριώτερον προϊόν εἶναι τὸ ἔλαιον. Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας εἶναι ἡ μικρὰ κωμόπολις Γάϊος, ἡ ὁποία κεῖται εἰς τὴν ν. παραλίαν τῶν Παξῶν καὶ ἔχει ἀσφαλῆ λιμένα. Ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ὑπάρχει καὶ τόπος τις, ἐν τῷ ὁποίῳ λέγεται, ὅτι κατῴκησεν ὁ Ἀπστολος Παῦλος κατὰ τὴν αὐτόθι διαμονὴν του.

Νομὸς Λευκάδος.

Ὁ νομὸς Λευκάδος ἀποτελεῖται ἐκ τῶν νήσων Λευκάδος, Ἰθάκης καὶ τῶν μικρῶν νήσων Τάφου, Κελιάμου καὶ Καστοῦ· ἔχει 43,000 κ. καὶ διαιρεῖται πολιτικῶς εἰς δύο ἐπαρχίας· 1) Λευκάδος καὶ 2) Ἰθάκης.

1. Ἐπαρχία Λευκάδος.

Ἡ Λευκὰς κεῖται πρὸς δ. τῆς Ἀκαρνανίας, μετὰ τῆς ὁποίας ἄλλοτε συνέχετο διὰ στενοῦ ἰσθμοῦ, τὸν ὁποῖον εἰς τοὺς ἀρχαίους

χρόνους διώρυξαν οἱ Κορίνθιοι. Κατὰ μῆκος τῆς νήσου ἐκτείνεται μεγάλη ὀροστοιχία, καταλήγουσα πρὸς ν. εἰς τὸ ἀκρωτήριον Λευκά-
ταν· Ἐκατέρωθεν τῆς ὀροστοιχίας ταύτης ὑψοῦνται πολλοὶ χαριέ-
στατοι λόφοι, οἱ ὅποιοι περικλείουσιν εὐφορωτάτας κοιλάδας καταφύ-
τους ἐξ ἐλαιῶν, ἀμπέλων καὶ σταφιδαμπέλων. Ἡ Λευκὰς ἔχει 28000
κατ. κεκτηται δὲ πολλὰ ἀτμόπλοια καὶ ἱστιοφόρα πλοῖα καὶ παρά-
γει πολλὰ προϊόντα, ἐκ τῶν ὁποίων ὀνομαστός ἐστὶν ὁ οἶνος αὐτῆς
καὶ μάλιστα ὁ ἐρυθρός. Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας καὶ ὅλου τοῦ νομοῦ
εἶναι ἡ Λευκὰς, ἡ ὁποία κεῖται ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς παραλίας κατὰ τὸ
βόρειον ἄκρον τῆς νήσου καὶ ἔχει 5800 κ. Ἡ μεταξὺ τῆς πόλεως καὶ
τῆς Ἀκαρνανίας θάλασσα εἶναι τόσον ἀβαθής, ὥστε μόνον μικρὰ πλοῖα
δύνανται νὰ τὴν διαπλεύσωσι, τὰ δὲ ἀτμόπλοια ἀναγκάζονται νὰ
ἴστανται κατωτέρω εἰς τὸν λεγόμενον ὄρμον τοῦ Ἀλεξάνδρου. Πρὸς
β. τῆς πόλεως, ἐπὶ τινος προεξοχῆς τῆς νήσου, ὑπάρχει Ἐνετρί-
φρουρίον, τὸ ὁποῖον λέγεται Ἀγία Μαύρα· ἐξ αὐτοῦ δὲ ἔλαβε καὶ ἡ
πόλις καὶ ὅλη ἡ νῆσος τὸ Ἰταλικὸν τοῦτο ὄνομα καὶ λέγεται κοινῶς
Ἀγία Μαύρα. Ἡ προεξέχουσα αὕτη ἄκρα τῆς νήσου σχηματίζει μετὰ
τῆς ἀπέναντι στερεᾶς στενῆς αὐλάκα, ἐπὶ τῆς ὁποίας ὑπάρχει ξυλίνη
γέφυρα, συνδέουσα τὴν Λευκάδα μετὰ τῆς Ἀκαρνανίας.

Ἡ δὲ Τάφος, ἡ ὁποία κοινῶς λέγεται Μεγαρήσι, εἶναι μικρὰ νῆσος
κειμένη πρὸς ἀ. τῆς Λευκάδος καὶ ἔχουσα 1,400 κατ.

2. Ἐπαρχία Ἰθάκης.

Ἡ ἐπαρχία Ἰθάκης ἀποτελεῖται ἐκ τῆς νήσου Ἰθάκης καὶ ἄλλων
μικρῶν νήσων, τοῦ Καλάμου καὶ τῆς Καστοῦ, αἱ ὁποῖαι κεῖνται πρὸς
τὴν δυτικὴν παραλίαν τῆς Ἀκαρνανίας καὶ ἔχουσι 1800 κατοίκους.

Ἡ Ἰθάκη κεῖται μεταξὺ τῆς Κεφαλληνίας καὶ τῆς Ἀκαρνανίας,
εἶναι δὲ πατρὶς τοῦ Ὀδυσσεώς, τοῦ ὁποίου τὴν ἀνδρίαν καὶ τὴν
σύνεσιν ἐξύμνησεν ὁ Ὅμηρος ἐν τῇ Ὀδυσσεΐα του καὶ ἔχει 11.400 κ.
Κόλπος βαθὺς εἰσχωρῶν εἰς τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν τῆς νήσου
σχηματίζει πολλοὺς καὶ ἀσφαλεῖς λιμένας καὶ διαιρεῖ αὐτὴν εἰς δύο
ἰσομεγέθη τμήματα, διὰ στενοῦ ἰσθμοῦ συνδεόμενα. Ἐκάτερον τῶν
τμημάτων τούτων κατέχεται ὑπὸ ὄρους ἀδένδρου, ἀλλὰ τὸ νότιον
περιλαμβάνει καὶ μίαν μεγάλην καὶ εὐφορωτάτην κοιλάδα κατάφυ-

τον ἐξ ἀμπελώνων καὶ σταφιδαμπέλων, τὰ κυριώτερα προϊόντα τῆς νήσου εἶναι ἡ σταφίς, ὁ οἶνος καὶ τὸ ἔλαιον· οἱ δὲ Ἰθακήσιοι διακρίνονται ὡς ἐμπειρότατοι ναυτικοί, ἔχοντες πολλὰ ἀτμόπλοια καὶ ἰστιφοῖρα, καὶ ὡς δραστηριώτατοι ἔμποροι. Πρωτεύουσα τῆς ἐπικρατίας εἶναι ἡ Ἰθάκη ἢ Βαθύ, κειμένη εἰς τὸν μυχὸν μεγάλου καὶ ἀσφαλ-στάτου λιμένος. Ἡ Ἰθάκη εἶναι ὠραία κωμόπολις, ἀνερχομένη ἀμφιθεατρικῶς εἰς τοὺς πέριξ λόφους, οἵτινες περιστέφουσι τὸν λιμένα αὐτῆς, ἔχει δὲ κομψοτάτας οἰκίας καὶ 4,700 κ.

Νομὸς Κεφαλληνίας.

Ὁ νομὸς Κεφαλληνίας ἀποτελεῖται ἐκ μόνης τῆς νήσου Κεφαλληνίας.

Ἡ Κεφαλληνία κεῖται ἀντικρὺ εἰς τὴν εἰσοδὸν τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου, εἶναι δὲ ἡ μεγίστη τῶν Ἰονίων νήσων καὶ ἔχει 70,000 κατ.

Ἡ παραλία αὐτῆς κατατέμνεται ὑπὸ πολλῶν κόλπων, ἐκ τῶν ὁποίων τοῦ Λειβαδίου, ὅστις κεῖται πρὸς ν. τῆς νήσου, εἰσχωρεῖ βραθέως εἰς τὴν ξηρὰν καὶ σχηματίζει τὴν χερσόνησον τῆς Πάλης, ἡ ὁποία συνδέεται μετὰ τῆς λοιπῆς νήσου διὰ στενοῦ ἰσθμοῦ.

Ἡ Κεφαλληνία διασχίζεται ἀπὸ β.δ. πρὸς ν.ἀ. ὑπὸ μεγάλης ὀροστοιχίας, ἐκ τῆς ὁποίας ἐξέρχονται πολλὰ χαμηλότερα ὄρη διακλαδούμενα κατὰ πάσας τὰς διευθύνσεις. Τὸ μέγιστον τῶν ὀρέων τῆς νήσου λέγεται Αἶνος καὶ κατέχει τὸ ν.ἀ. τμήμα τῆς ὀροστοιχίας. Ὁ Αἶνος εἶναι τὸ ὑψηλότερον ὄρος τῆς Ἑπτανήσου, διασφύζει δ' ἀκόμη μεγάλα δάση ἐλατῶν, τὰ ὅποια ἄλλοτε ἐκάλυπτον ὅλον τὸ ὄρος. Τὰ ὄρη τῆς Κεφαλληνίας ἀλλαχοῦ μὲν ὑψοῦνται ἀποτόμως, ἀλλαχοῦ δὲ πάλιν ὁμαλῶς κατερχόμενα καταλήγουσιν εἰς λόφους καλῶς καλλιεργημένους· μετὰ δὲ τῶν λόφων τούτων περικλείονται πολλαὶ καὶ εὐφορώταται κοιλάδες κατάφυτοι ἐξ ἔλαιων, ἀμπέλων, σταφιδαμπέλων καὶ διαφόρων ὀπωροφόρων δένδρων. Ἡ Κεφαλληνία ἔχει λαμπρὰν ναυτιλίαν καὶ παράγει πολλὰ προϊόντα, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ κυριώτερα εἶναι ἡ σταφίς, οἱ ὀνομαστοὶ αὐτῆς οἶνοι καὶ τὸ ἔλαιον· οἱ δὲ Κεφαλλῆνες, πολλοὶ τῶν ὁποίων ἀποδημοῦσιν εἰς ἄλλα μέρη, διακρίνονται ὡς τολμηροὶ καὶ ἐπιτήδειοι ναυτικοὶ καὶ ἐπιχειρηματικώτατοι ἔμποροι. Ὁ Νομὸς Κεφαλληνίας πολιτικῶς διαίρεται εἰς τρεῖς ἐπαρχίας 1) Κραναίας, 2) Πάλης καὶ 3) Σάμης.

1. Ἐπαρχία Κραναίας.

Ἡ ἔπαρχία Κραναίας κατέχει τὸ ν.ἀ. μέρος τοῦ κόλπου τοῦ Λειβαδίου. Πρωτεύουσα αὐτῆς καὶ ὅλου τοῦ νομοῦ εἶναι τὸ Ἀργοστόλιον, τὸ ὁποῖον κεῖται ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς ἀκτῆς μικρᾶς χερσονήσου· ἡ χερσόνησος αὕτη προεξέχει ἐντὸς τοῦ κόλπου τοῦ Λειβαδίου καὶ σχηματίζει μετὰ τῆς ἀπέναντι ξηρᾶς ἴδιον κολπίσκον, ὅστις χρησιμεύει ὡς λιμὴν τῆς πόλεως. Μεγάλῃ λιθίνῃ γέφυρᾳ μήκους 900 μέτρων συνδέει τὴν πόλιν μετὰ τῆς ἀπέναντι ἀκτῆς τοῦ λιμένος, εἰς τὸν μυχὸν τοῦ ὁποίου ἔκειτο ἡ ἀρχαία Κράνη, ἐξ ἧς ἡ ἔπαρχία ἔλαβε τὸ ὄνομα. Τὸ Ἀργοστόλιον εἶναι ὠραία πόλις ἔχουσα μεγάλῃν προκυμαίαν, ὁδοὺς εὐρείας καὶ κανονικὰς, ὠραίας πλατείας, μεγαλοπρεπεῖς οἰκοδομὰς, πολλὰ ἐκπαιδευτικὰ καταστήματα, βιβλιοθήκην, νοσοκομεῖον, μουσεῖον, θέατρον, λαμπρὰ οἰνοποιεῖα καὶ οἰνοπνευματοποιεῖα καὶ 9,000 κατ. Δύο ὥρας μακρὰν τοῦ Ἀργοστόλιου εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Αἴνου κεῖται ἡ ἱερὰ μονὴ τοῦ Ἁγίου Γερασίμου, ἐν ᾗ φυλάσσεται τὸ σεπτὸν λείψανον τοῦ Ἀγίου, τὸ ὁποῖον οἱ Κεφαλλῆνες ἰδιαζόντως τιμῶσι καὶ σέβονται.

2. Ἐπαρχία Πάλης.

Ἡ ἔπαρχία Πάλης κατέχει τὸ εὐφορώτερον μέρος τῆς νήσου περιλαμβάνουσα ὅλην τὴν ὁμώνυμον χερσόνησον, ἡ ὁποία κεῖται πρὸς β.δ. τοῦ κόλπου τοῦ Λειβαδίου καὶ τελευτᾷ πρὸς ν. εἰς τὸ Ἀκρωτήρι, πλησίον τοῦ ὁποίου ὑπάρχει πέτρα μεγάλη διηνεκῶς καὶ ῥυθμικῶς κινουμένη ἐντὸς τῆς θαλάσσης. Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας εἶναι τὸ Ληξούριον, ἡ δευτέρα πόλις τῆς νήσου, ἡ ὁποία ἐκτείνεται ἐπὶ τῆς δυτικῆς ἀκτῆς τοῦ κόλπου τοῦ Λειβαδίου καὶ ἔχει 5,400 κ. Ἡμίσειαν ὥραν πρὸς β. τοῦ Ληξουρίου ἔκειτο ἡ ἀρχαία Πάλη, ἐκ τῆς ὁποίας ἔλαβε τὸ ὄνομα καὶ ἡ χερσόνησος καὶ ἡ ἐπαρχία.

3. Ἐπαρχία Σάμης.

Ἡ ἐπαρχία Σάμης κατέχει τὸ β.ἀ. μέρος τῆς νήσου, περιλαμβάνουσα καὶ ὅλην τὴν χερσόνησον Ἐρισον, ἥτις ἐκτείνεται παραλλήλως πρὸς τὴν Ἰθάκην, μετὰ τῆς ὁποίας σχηματίζει μακρὸν πορθμὸν.

Πρωτεύουσα δὲ τῆς ἐπαρχίας εἶναι ὁ Αἰγιαλὸς Σάμης, μικρὰ κωμό-
πολις, κειμένη εἰς τὸν μυχὸν ἡμικυκλοειδοῦς κόλπου πλησίον τῆς
καταστροφείσης ἀρχαίας πόλεως Σάμης.

Νομὸς Ζακύνθου.

Ὁ νομὸς Ζακύνθου ἀποτελεῖται ἐκ μόνης τῆς νήσου Ζακύνθου, εἰς
τὴν ὁποίαν ἀνήκουσι διοικητικῶς καὶ δύο μικραὶ νῆσοι, αἵτινες κεῖν-
ται πρὸ ν. αὐτῆς καὶ λέγονται *Στροφάδες*.

Ἡ Ζάκυνθος κεῖται πρὸς δ. τῆς Ἡλείας καὶ ἔχει 420 τετρ. χι-
λιομέτρων ἑκτασιν καὶ 45.000 κατ. Ἡ νῆσος αὕτη πρὸς β. μὲν τε-
λευτᾷ εἰς τὸ ἀκρωτήριον Σχινάρι, πρὸς ν. δὲ καταλήγει εἰς δύο ἄλλα
ἀκρωτήρια, τὸν Μακραθίαν καὶ τὸν Ἰέρακα, μεταξὺ τῶν ὁποίων εἰσχω-
ρεῖ βαθέως εἰς τὴν ξηρὰν ὁ κόλπος τοῦ Κερίου, πλησίον τοῦ ὁποίου
ὑπάρχουσι πολλαὶ πηγαὶ πίσεως καὶ πετρελαίου. Τὸ β.δ. μέ-
^{γυ}τῆς νήσου κατέχεται ὑπὸ χαμηλῶν βουνῶν καὶ τερπνοτάτων
λοφῶν, εἰς δὲ τὸ ν.ἀ. ἐκτείνεται μεγάλη καὶ εὐφορωτάτη πεδιάς,
ἡ ὁποία κατέρχεται μέχρι τοῦ κόλπου, πάντοτε σχεδὸν χλοερὰ
καὶ θάλλουσα ἐξ ἀμπέλων, σταφιδάμπέλων, ἐλαιῶν, λεμονεῶν,
πορτοκαλεῶν καὶ πολλῶν ἄλλων ὁπωροφόρων δένδρων, τὰ ὁποῖα
καθιστῶσιν αὐτὴν ἀληθῆ παράδεισον ἐστολισμένον μὲ πολυάριθμα καὶ
ποικιλώτατα ἄνθη. Ἐνεκα τῶν φυσικῶν τούτων καλλονῶν καὶ τοῦ
λαμπροῦ κλίματος, τὸ ὁποῖον ἔχει ἡ Ζάκυνθος, δικαίως ἐπονομάζε-
ται *Ἄνθος τῆς Ἀνατολῆς*· δυστυχῶς ὁμῶς ἡ ὠραία αὕτη νῆσος
ὑπόκειται εἰς καταστρεπτικούς σεισμούς, ἐκ τῶν ὁποίων καὶ ἐσχάτως
ἀκόμη ἔπαθε μεγάλας ζημίας.

Ἡ Ζάκυνθος ἀποτελεῖ μίαν μόνην ἐπαρχίαν, τὴν ἐπαρχίαν Ζακύν-
θου· πρωτεύουσα δ' αὐτῆς εἶναι ἡ Ζάκυνθος, ἡ ὁποία ἔχει 14600 κ.
καὶ κεῖται κατὰ τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν τῆς νήσου εἰς τοὺς πρό-
ποδας ὑψηλοῦ βουνοῦ, τοῦ ὁποίου τὴν μὲν κορυφὴν περιστέφει Ἐνε-
τικὸν φρούριον, αἱ δὲ ὑπώρειαι αὐτοῦ εἶναι κεκοσμημέναι ὑπὸ ὠραιο-
τάτων ἐξοχικῶν ἐπαύλεων. Ἡ πόλις αὕτη ἔχει λαμπρὰν προκυμαίαν,
ὠραίας πλατείας, περικαλλῆς θέατρον, πολλὰ ἐκπαιδευτικὰ καὶ φι-
λανθρωπικὰ καταστήματα καὶ μεγαλοπρεπεστάτους ναοὺς κεκοσμη-
μένους διὰ καλλιτεχνικωτάτων ἀγιογραφιῶν. Μεταξὺ τῶν ν.κ.αὶν τού-

των διακρίνεται ὁ τοῦ Ἁγίου Διονυσίου, ἐν τῷ ὁποίῳ φυλάσσεται τὸ σεπτὸν λείψανον τοῦ Ἁγίου, ὅστις εἶναι ὁ προστάτης τῆς νήσου. Ἡ Ζάκυνθος εἶναι ἐμπορικωτάτη πόλις, διότι ἐξ αὐτῆς ἐξάγονται ἡ σταφίς, ὁ οἶνος, τὸ ἔλαιον, τὰ πορτοκάλια καὶ τὰ ἄλλα τῆς νήσου προϊόντα· ἔχει δὲ ὀνομαστὰ σαπωνοποιεῖα καὶ πολλὰ ἄλλα βιομηχανικὰ καταστήματα καὶ εἶναι ἡ πατρίς τοῦ ἐθνικοῦ ποιητοῦ Σολωμοῦ.

Ἄλλα χωρία εἶναι τὸ Ἄνω καὶ Κάτω Γερακάριον. τὸ Μαχαίραδον, τὸ Βανᾶτον.

Κόλποι, πορθμοί, χερσόνησοι, ἀκρωτήρια τοῦ κράτους.

Κόλποι. — Ὁ Θερμαϊκός, ὁ Παγασητικός, ὁ Μαλιακός, ὁ Εὐβοϊκός, ὁ Σαρωνικός, ὁ Ἀργολικός, ὁ Λακωνικός, ὁ Μεσσηνιακός, ὁ Κυπριαρσιναϊκός, ὁ κόλπος τῶν Πατρῶν, ὁ Κορινθιακός, ὁ κόλπος τοῦ Μεσολογγίου, ὁ Κρισάτος καὶ ὁ Ἀμβρακικός.

Πορθμοί. — Ὁ πορθμὸς τοῦ Τρίκερι, ὁ τοῦ Εὐρίπου, ὁ τοῦ Καφηρέως, ὁ τοῦ Ῥίου καὶ Ἀντιρρίου, ὁ τοῦ Ἀκτίου καὶ ἡ διώρυξ τῆς Κορίνθου.

Χερσόνησοι. — Ἡ χερσόνησος τῆς Μαγνησίας, ἡ τῆς Ἀττικῆς καὶ ἡ Πελοπόννησος, ἡ ὁποία πάλιν περιλαμβάνει τὰς ἐξῆς χερσονήσους· τὴν Ἀργολικὴν, τὴν χερσόνησον τῆς Ἐπιδάουρου Λιμηρᾶς, τὴν τῆς Μάνης καὶ τὴν τῆς Μεσσηνίας.

Ἀκρωτήρια. — Ἡ Σηπιάς, τὸ Αἰάντειον, τὸ Ἀρτεμίσιον, τὸ Κηναῖον, ὁ Καφηρεύς, ὁ Γεραιστός, τὸ Σούνιον, τὸ Σκύλλαιον, ὁ Μαλιάς, τὸ Ταίναρον, ὁ Ἀκρίτας, ὁ Χελωνάτας, ὁ Ἀραξος, τὸ Ῥίον, τὸ Ἀντίρριον καὶ τὸ Ἀκτιον.

ΧΩΡΑΙ, ΝΟΜΟΙ ΚΑΙ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

Χῶραι	Νομοὶ	Κάτοικοι
1. Στερεὰ Ἑλλάς	6	631,000
2. Θεσσαλία	4	358,300
3. Ἡπειρος	1	39,000
4. Πελοπόννησος	9	902,000
5. Νῆσοι Αἰγαίου Πελάγους	2	250,200
α. Ἐπτανήσος	4	253,000
Τὸ ὅλον 26		2,433,500

Νομοὶ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος.

1 Ἀττικῆς	κάτοικοι 256,000	Πρωτεύουσα Ἀθῆναι	111,500
2 Βοιωτίας	» 57,100	» Λεβάδεια	6,300
3 Φθιώτιδος	» 98,800	» Λαμία	7,400
4 Φωκίδος	» 60,500	» Ἀμφίσσα	5,400
5 Αἰτωλίας - Ἀκαρναν.	» 126,900	» Μεσολόγγιον	8,300
6 Εὐρυτανίας	» 43,700	» Καρπενήσιον	2,000

Νομοὶ Θεσσαλίας

7 Μαγνησίας	» 91,800	» Βόλος	16,800
8 Λαρίσης	» 86,500	» Λάρισα	15,400
9 Τρικυκλῶν	» 96,000	» Τρίκκαλα	21,100
10 Καρδίτσης	» 80,700	» Καρδίτσα	9,400

Νομός Ἡπείρου

11 Ἀρτης	» 39,100	» Ἄρτα	7,600
----------	----------	--------	-------

Νομοὶ Πελοποννήσου.

12 Ἀργολίδος	» 80,700	» Ναύπλιον	5,800
13 Κορινθίας	» 64,500	» Κόρινθος	4,200
13 Ἀχαΐας	» 144,800	» Πάτραι	38,090
15 Ἠλείας	» 91,500	» Πύργος	12,700
16 Ἀρκαδίας	» 167,100	» Τρίπολις	10,500
17 Λακεδαιμόνος	» 85,000	» Σπάρτη	4,200
18 Λακωνικῆς	» 62,800	» Γύθειον	4,100
19 Μεσσηνίας	» 116,300	» Καλάμαι	12,300
20 Τριφυλίας	» 86,500	» Κυπαρισσία	6,500

Νομοὶ Αἰγαίου πελάγους.

21 Εὐβοίας	» 106,700	» Χαλκίς	8,600
22 Κυκλάδων	» 134,700	» Ἑρμούπολις	17,800

Νομοὶ Ἑστανήσου.

23 Κερκύρας	»	94,600	»	Κέρκυρα	18,000
24 Λευκάδος	»	43,700	»	Λευκάς	5,800
25 Κεφαλληνίας	»	70,000	»	Ἀργοστόλιον	9,200
6 Ζακύνθου	»	45,000	»	Ζάκυνθος	12,600

Ποιὸν τοῦ ἐδάφους τῆς Ἑλλάδος.

Τὸ ἔδαφος τῆς πατρίδος ἡμῶν ἀποτελεῖται ἀπὸ ἀσβεστολίθους, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἐξάγεται ἡ ἀσβεστος ἀπὸ ὠραῖα λευκὰ ἢ χρωματιστὰ μάρμαρα καὶ ἀπὸ ἄλλους λίθους. Αἱ πεδιάδες ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἶναι μικραὶ καὶ περικλείονται συνήθως ὑπὸ ὑψηλῶν ὀρέων, καλύπτονται ὁμως ἀπὸ εὐφορον γῆν.

Κλίμα τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ Ἑλλὰς ἔχει τὸ ὠραιότατον κλίμα τοῦ κόσμου. Ὁ οὐρανὸς αὐτῆς δὲν εἶναι ὀμιχλώδης, ἀλλ' αἰθριος, αἱ δὲ θάλασσαι εἶναι θαυμάσιαι διὰ τὸ ὠραῖον κυανοῦν αὐτῶν χρῶμα. Τὰ ὄρη τῆς Ἑλλάδος εἶναι χαριέστατα· ἡ ποίησις οὐδέποτε θὰ ἐξυμνήσῃ κἀνὲν ὄρος τῆς γῆς τόσον, ὅσον ἐξύμνησε τὸν Περνασσόν, τὸν Ὀλυμπον καὶ τὸν Ἑλικῶνα. Τὰ ὄρεινὰ μέρη τῆς πατρίδος μας κατὰ τὸ θέρος εἶναι δροσερά, διαρρέονται δὲ ὑπὸ δροσερωτάτων καὶ διαυγεστάτων πηγῶν. Τὰ παράλια εἶναι μὲν θερμὰ τοῦ θέρος, ἀλλὰ τὴν ἡμέραν δροσίζονται ὑπὸ τῆς δροσερᾶς αὐρας τῆς θαλάσσης (τοῦ μπάτη), τὴν δὲ νύκτα ὑπὸ τῆς ἀπὸ τῶν ὀρέων κατερχομένης. Ἐν ὥρᾳ δὲ χειμῶνος, ἐνῶ τὰ ὄρη εἶναι σκεπασμένα ὑπὸ παχέας χιόνος, τὰ παράλια καὶ αἱ νῆσοι ἔχουσι κλίμα γλυκύ, διότι τὰ θερμαίνει ὁ θαλάσσιος ἀήρ.

Προϊόντα τοῦ Ἑλληνικοῦ κράτους.**Εἰσαγωγή. — Εξαγωγή.**

Ἡ ἐλευθέρᾳ Ἑλλάδι, ὡς εἶδομεν, παράγει πολλὰ καὶ ποικίλα προϊόντα, διότι καὶ τὸ κλίμα αὐτῆς εἶναι εὐκραές καὶ τὸ ἔδαφος πολὺ εὐφορον. Ἀλλ' ἐκεῖνα ἰδίως τὰ προϊόντα. τὰ ὁποῖα παράγει ἐν ἀφθονίᾳ, εἶναι ἡ σταφίς, ὁ οἶνος, ὁ καπνός, αἱ ἐλαίαι, τὸ ἔλαιον, τὰ σῦκα, τὰ πνευματώδη ποτά, ἡ μέταξα, τὰ ἐσπεριδοειδῆ καὶ τὰ βαλκνιδία. Τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν προϊόντων τούτων ἐξάγεται εἰς

τὸ ἐξωτερικόν, ἐκ δὲ τῆς πωλήσεως αὐτῶν εἰσέρχονται ἐντὸς τοῦ κράτους κατ' ἔτος ὑπὲρ τὰ 60 ἑκατομμύρια δραχμῶν. Εἰς ταῦτα δὲ πρέπει νὰ προστεθῶσιν ὑπὲρ τὰ 50 ἄλλα ἑκατομμύρια, τὰ ὁποῖα εἰσέρχονται ἐκ τῆς πωλήσεως τῶν ὀρυκτῶν (μόλυβδος, ψευδάργυρος, σμύρις, γύψος, μάρμαρα κτλ.) καὶ τῶν σπόγγων, ἐκ τῆς ἐξαγωγῆς δερμάτων καὶ ὑφασμάτων, ἐκ τῆς ναυτιλίας καὶ ἐκ τῶν ἐν τῇ ἄλλοδαπῇ ἐργαζομένων ὁμογενῶν. Ἄλλ' ἐνῶ τὸ κράτος εἰσπράττει περὶ τὰ 100 ἑκατομμύρια δραχμῶν ἑτησίως, ἀναγκάζεται ἀφ' ἑτέρου νὰ ἀποστέλλῃ ὅλον αὐτὸ τὸ ποσὸν εἰς τὸ ἐξωτερικόν, διότι πλὴν τῶν γαιανθράκων καὶ τῶν ἀποικιακῶν εἰδῶν, σακχάρους, καφέ, ὀρύζης καὶ ληιπῶν, τὰ ὁποῖα εἰσάγει ἐξωθεν, οὔτε βιομηχανίαν ἐπαρκῆ ἔχει, οὔτε ξυλείαν ἄρθρονον παρασκευάζει, οὔτε οἱ δημητριακοὶ καρποὶ, τοὺς ὁποίους παράγει, εἶναι ἐπαρκεῖς εἰς τὴν κατανάλωσιν τοῦ τόπου, οὔτε τὰ ζῶα, τὰ ὁποῖα τρέφει, δύνανται νὰ ἐξοικονομήσωσιν ἕλας τὰς ἀνάγκας αὐτοῦ. Ἐπομένως πλεῖστα εἶδη τῆς βιομηχανίας, καὶ ὡς καὶ μέγα μέρος τῶν δημητριακῶν καρπῶν, τῆς ξυλείας καὶ τῶν ζώων, τὰ ὁποῖα χρειάζεται, ἀναγκάζεται νὰ τὰ προμηθεύηται ἐξωθεν.

Συγκοινωνία, ναυτιλία καὶ ἐμπόριον.

Ἡ συγκοινωνία ἐν Ἑλλάδι προήχθη σημαντικῶς, διότι καὶ ἡ ἐνεργουμένη ἀκτοπλοία διὰ τῶν ἀτμοπλοίων τῶν διαφόρων ἐταιριῶν τῆς ἡμεδαπῆς εἶναι λίαν πυκνὴ καὶ πανταχοῦ τοῦ κράτους ὑπάρχουσιν ὁδοὶ ἀμαξιτοί, πολλοὶ δὲ κατεσκευάσθησαν σιδηροδρόμοι, οἱ ὁποῖοι συνδέουσι τὴν πρωτεύουσιν μετὰ τῶν ἐπαρχιῶν.

Οἱ Ἕλληνες εἶναι οἱ καλλίτεροι ναῦται τοῦ κόσμου, ὥς ἐκ τούτου πολλοὶ τῶν Ἑλληνῶν πλουσίων ἐν τε τῷ ἐσωτερικῷ καὶ ἐξωτερικῷ εἶναι ἰδιοκτῆται πολλῶν ἀτμοπλοίων, ἅτινα μεταφέρουσι διάφορα ἐμπορεύματα ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, ἐπιδεικνύοντα οὕτω τὴν ἐνδοξὸν ἡμῶν σημαίαν εἰς λίαν μεμακρυσμένης χώρας.

Καὶ τὸ ἐμπόριον οἱ Ἕλληνες ἀνέπτυξαν εἰς μέγαν βαθμόν, κατώρθωσαν τὰ Ἑλληνικὰ προϊόντα νὰ φέρονται καὶ μέχρι τῆς Ἀμερικής, νὰ εἰσάγονται δὲ εἰς τὸν τόπον μας πλεῖστα ὅσα προϊόντα τῆς Εὐρωπαϊκῆς βιομηχανίας.

Πολίτευμα καὶ Θρησκεία.

Ἡ Ἑλλάς κυβερνᾶται συνταγματικῶς. Λέγεται δὲ *συνταγματικὴ* τὸ πολίτευμα ἐκεῖνο, κατὰ τὸ ὅποιον ὁ βασιλεὺς, ὅστις εἶναι ὁ ἀνώτατος ἄρχων τῆς χώρας, νομοθετεῖ ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῆς Βουλῆς καὶ κυβερνᾷ διὰ τῶν ὑπὲρ θύνων αὐτοῦ Ὑπουργῶν κατὰ τινὰ θεμελιώδη νόμον, τὸν ὅποιον συνέταξαν οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ ἔθνους· ὁ νόμος οὗτος καλεῖται *Σύνταγμα*.

Ἡ Βασιλεία ἐν Ἑλλάδι εἶναι διαδοχικὴ περιερχομένη εἰς τοὺς κατ' εὐθεταν γραμμὴν ἄρρενας ἀπογόνους τοῦ βασιλέως ἡμῶν Γεωργίου τοῦ Α'. κατὰ τάξιν πρωτοτοκίας.

Ἡ Βουλὴ ἀπαρτίζεται ἐκ 234 βουλευτῶν ἐκλεγομένων ὑπὸ τοῦ λαοῦ· συγκαλεῖται δὲ ὑπὸ τοῦ βασιλέως καὶ διαλύεται ὑπ' αὐτοῦ.

Οἱ Ὑπουργοὶ παρ' ἡμῖν εἶναι ἑπτὰ, 1) τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως, 2) τῆς Δικαιοσύνης, 3) τῶν Στρατιωτικῶν, 4) τῶν Ναυτικῶν, 5) τῶν Ἐξωτερικῶν, 6) τῶν Οἰκονομικῶν καὶ 7) τῶν Ἐσωτερικῶν. Οἱ Ὑπουργοὶ ἀποτελῶσι τὴν Κυβέρνησιν τῆς χώρας· παύονται δὲ καὶ διορίζονται ὑπὸ τοῦ βασιλέως. Ὁ εἰς ἑξ αὐτῶν εἶναι ὑπέρτερος τῶν ἄλλων καὶ λέγεται *Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἢ Πρωθυπουργός*.

Ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐκκλησ. καὶ τῆς Δημοσ. Ἐκπαιδεύσεως εἶναι ὁ ἀνώτατος ἐπόπτης τῶν διαφόρων θρησκευμάτων καὶ τῆς ἐκπαιδεύσεως. Ἐν Ἑλλάδι πᾶσα θρησκεία εἶναι ἀνεκτὴ· ἀλλ' ἐπίσημος θρησκεία τοῦ κράτους εἶναι ἡ Χριστιανικὴ θρησκεία τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος διικεῖται ὑπὸ Ἱερᾶς Συνόδου, ἡ ὁποία ἀποτελεῖται ἐκ πέντε ἀρχιερέων καὶ ἔχει τὴν πρόεδρον αὐτῆς τὸν μητροπολίτην Ἀθηνῶν. Ἡ δὲ ἐκπαίδευσις διαιρεῖται εἰς τρία μέρη, τὴν κατωτέραν ἢ δημοτικὴν, τὴν μέσην καὶ τὴν ἀνωτέραν. Καὶ ἡ μὲν κατωτέρα περιλαμβάνει τὰ δημοτικὰ σχολεῖα, τὰ ὅποια εἶναι διαδεδομένα καθ' ὅλον τὸ κράτος, ἡ δὲ μέση περιλαμβάνει τὰ Ἑλληνικὰ σχολεῖα, τὰ ὅποια λειτουργοῦσιν εἰς ὅλας τὰς πόλεις καὶ χωμοπόλεις, καὶ τὰ γυμνάσια, τὰ ὅποια ὑπάρχουσι μόνον εἰς τὰς πρωτεύουσας τῶν νομῶν καὶ εἰς τινὰς ἄλλας μεγάλας πόλεις τοῦ κράτους· τέλος δὲ διὰ τὴν ἀνωτέραν ἐκπαίδευσιν εἶναι τὸ

ἐν Ἀθήναις Πανεπιστήμιον, εἰς τὸ ὁποῖον σπουδάζουσιν οἱ ἐπιστήμονες. Εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Ἐκπαιδείσεως ὑπάγεται καὶ ἡ Ῥιζάρειος σχολή, ἡ ὁποία προπαρασκευάζει τοὺς μέλ-
λοντας νὰ ἱερατεύσωσι, καθὼς καὶ τὰ Διδασκαλεῖα, εἰς τὰ ὁποῖα ἐ-
παιδεύονται οἱ δημοδιδάσκαλοι. Ἄλλ' ἐκτὸς τούτων ὑπάρχουσι καὶ
πολλὰ ἄλλα εἰδικαὶ σχολαί, καθὼς τὸ Πολυτεχνεῖον, αἱ ναυτικάι,
αἱ στρατιωτικάι καὶ αἱ γεωργικαὶ σχολαί, αἵτινες ὑπάγονται εἰς τὴν
δικαιοδοσίαν ἄλλων Ὑπουργῶν.

Ὁ Ὑπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης ἔχει τὴν ἐποπτείαν ἐπὶ τῶν δικα-
στηρίων τοῦ κράτους. Τὰ δικαστήρια, διὰ τῶν ὁποίων ἀπονέμεται
ἡ δικαιοσύνη εἰς πάντας ἀνεξαιρέτως τοὺς πολίτας, εἶναι πολλῶν εἰ-
δῶν, τὰ εἰρηνοδικεῖα, τὰ πρωτοδικεῖα, τὰ ἐφετεῖα καὶ ὁ Ἄρειος
Πάγος, ὅστις ἐδρεύει ἐν Ἀθήναις, καὶ ἀποτελεῖ τὸ ἀνώτατον τοῦ
κράτους δικαστήριον. Ἐκτὸς δὲ τούτου εἶναι καὶ τὰ δικαστήρια τῶν
ἐνόρκων τὰ λεγόμενα κακουργιοδικεῖα, τὰ ὁποῖα δικάζουσι τὰ με-
γάλα ἐγκλήματα.

Ὁ Ὑπουργὸς τῶν στρατιωτικῶν φροντίζει διὰ τὸν στρατόν, ὅστις
ἐν καιρῷ εἰρήνης ἀνέρχεται εἰς 20,000, ἀλλ' ἐν καιρῷ πολέμου δύ-
ναται μετὰ τῆς ἐφεδρείας νὰ ὑπερβῇ τὰς 100,000.

Ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ναυτικῶν μεριμνᾷ κυρίως διὰ τὸ πολεμικὸν ναυ-
τικόν, ὅπερ ἀριθμεῖ τέσσαρα θωρηκτὰ καὶ τινὰ καταδρομικὰ καὶ τορ-
πιλοβόλα.

Ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν προστατεύει διὰ τῶν πρεσβευτῶν
καὶ τῶν προξένων, τοὺς ὁποίους ἔχομεν εἰς τὰ ἄλλα κράτη, τὰ συμφέ-
ροντα τῆς πατρίδος καὶ τῶν Ἑλλήνων, οἵτινες ζῶσιν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ.

Ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν ἐπιβλέπει εἰς τὸ νὰ εἰσπράττων-
ται τακτικῶς οἱ φόροι, τοὺς ὁποίους ἀναγράφει ὁ προϋπολογισμὸς
τοῦ κράτους, ὅστις ἀνέρχεται εἰς 100 περίπου ἑκατομμύρια δραχμῶν
καὶ προσέτι φροντίζει νὰ συντηρῇται ὁ στρατὸς καὶ τὸ ναυτικόν, νὰ
πληρώνωνται τακτικῶς οἱ μισθοὶ τῶν ὑπαλλήλων καὶ νὰ θεραπεύων-
ται αἱ ἄλλαι οἰκονομικαὶ ἀνάγκαι τοῦ κράτους.

Ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν φροντίζει διὰ τῶν νομαρχῶν, οἵ-
τινες ἐδρεύουσιν ἐν ταῖς πρωτευούσαις τῶν νομῶν, τῶν ἀστυνόμων,
τῶν μηχανικῶν, τῶν τηλεγραφικῶν καὶ ταχυδρομικῶν ὑπαλλήλων, νὰ

διοικῆται καλῶς ὁ τόπος, νὰ ἐξασφαλιζῆται ἡ ζωὴ, ἡ τιμὴ καὶ ἡ περιουσίᾳ τῶν πολιτῶν καὶ νὰ προάγῃται ἡ εὐημερία αὐτῶν.

Οἱ νομοί, τῶν ὁποίων προΐστανται οἱ νομάρχαι, εἶναι **26**, δια-
 ροῦνται εἰς **69** ἐπαρχίας, αὗται δὲ πάλιν εἰς **443** δήμους. Ἐκα-
 στος δήμος ἀποτελεῖ ἰδίαν κοινότητα διοικουμένην ὑπὸ δημάρχου καὶ
 δημοτικοῦ συμβουλίου. Ὁ δήμαρχος καὶ οἱ δημοτικοὶ σύμβουλοι ἐκλέ-
 γονται ὑπὸ τοῦ λαοῦ κατὰ τετραετίαν· εἶναι δὲ ὑπόχρεοι νὰ φροντί-
 ζωσι διὰ τὴν καλὴν τοῦ δήμου κατάστασιν.

Οἱ δὲ πολῖται εἶναι ἴσοι ἐνώπιον τοῦ νόμου καὶ ἔχουσι τὸ δικαίωμα
 ἀπὸ τοῦ 21^{ου} ἔτους τῆς ἡλικίας των νὰ ἐκλέγωσι τὰς δημοτικὰς ἀρ-
 χὰς καὶ τοὺς βουλευτάς, νὰ ἐκλέγωνται δὲ καὶ αὐτοὶ ἅμα ὑπερβῶσι
 τὸ 30^{ον} ἔτος· ἀλλ' ἂφ' ἐτέρου ὀφείλουσι νὰ πληρῶνωσι τοὺς φόρους
 ἀναλόγως τῆς περιουσίας των, νὰ ὑπηρετῶσι τὴν πατρίδα ὡς στρα-
 τιῶται, νὰ συμμορφῶνται πάντοτε πρὸς τοὺς νόμους αὐτῆς καὶ νὰ
 μανθάνωσι γράμματα.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Ἡ ἐλευθερά Ἑλλάς δὲν ἦτο εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, ἀφοῦ ἀνέκτισε τὴν
 ἐλευθερίαν της, ὁποία σήμερον εἶναι, κράτος πεπολιτισμένον, πλού-
 σιον καὶ εὐνομούμενον. Ἡ Ἑλλάς ἐξῆλθε τῆς ἐπαναστάσεως αἱμάσ-
 σουσα, κατεσπαραγμένη καὶ ἔρημος· τὸ δὲ Ἑλληνικὸν κράτος περιε-
 λάμβανε μόνον τὴν Πελοπόννησον, τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα καὶ τὰς
 νήσους τοῦ Αἰγαίου πελάγους κατοικουμένας ὑπὸ 650,000 κατοίκων.
 Ὁ μακρὸς καὶ πεισματῶδης πόλεμος ἡρῆμωσε τὴν χώραν, μετέβαλε
 τὰς πόλεις εἰς ῥεῖπια, ἐφόνευσε χιλιάδας ἀνθρώπων καὶ ἀπεγύμνωσε
 τοὺς ἐπιζήσαντας. Εἰς τοιαύτην κατάστασιν εὕρισκετο ἡ Ἑλλάς, ὅτε
 ἔφθασεν εἰς Αἴγινα τῇ 12 Ἰανουαρίου 1828 ὁ Ἰωάννης Καποδι-
 στρίας, τὸν ὁπῶν ἐξέλεξαν οἱ Ἕλληνες νὰ κυβερνήσῃ τὴν χώραν
 ἐπὶ μίαν ἐπταετίαν. Δυστυχῶς ὅμως, ἐνῶ ὁ μεγαλοφυὴς καὶ φιλό-
 πατρις ἐκεῖνος ἀνὴρ προσεπάθει νὰ ἐξημερώσῃ τοὺς ἐκ τοῦ πολέμου
 ἐξαγριωθέντας κατοίκους καὶ ν' ἀνεγείρῃ τὰ καπνίζοντα ἔτι ἐκ τοῦ
 πολέμου ῥεῖπια, ἐδολοφονήθη ἐν Ναυπλίῳ τῇ 27 Σεπτεμβρίου 1831
 καὶ οὕτω πάλιν ἐπεκράτησεν ἀναρχία μέχρι τῆς ἀφίξεως τοῦ Ὁθω-
 νος, τὸν ὁποῖον οἱ Ἕλληνες ἐξέλεξαν ὡς βασιλεῖα των.

Ὁ Ὅθων ἦτο υἱὸς τοῦ φιλέλληρος Λουδοβίκου, βασιλέως τῆς Βαυαρίας· ἐλθὼν δὲ εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπεβιβάσθη εἰς Ναύπλιον τῇ 25 Ἰανουαρίου 1833 καὶ παρέμεινεν ἐν αὐτῷ μέχρι τοῦ 1835, ὅτε μετέφερε τὴν πρωτεύουσαν τοῦ κράτους εἰς Ἀθήνας, τὸ δ' ἄμεσως ἐπόμενον ἔτος ἐνυμφεύθη τὴν ἡγεμονίδα Ἀμαλίαν.

Ὁ Ὅθων ἐκυβέρνησεν ὡς μονάρχης μέχρι τοῦ 1843, ὅτε ἠνάγκασαν αὐτὸν νὰ ὀρκισθῇ, ὅτι θὰ φυλάττῃ τοὺς θεμελιώδεις νόμους, τουτέστι τὸ σύνταγμα, τὸ ὁποῖον οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ ἔθνους συνέταξαν καὶ ὅτι εἰς τὸ ἐξῆς θὰ κυβερνᾷ συμφώνως πρὸς αὐτό· Ἐπειδὴ ὅμως κατόπιν οἱ Ἕλληνες δυσηρεστήθησαν ἐναντίον τοῦ φιλοπάτριδος ἐκείνου βασιλέως, τὸν ἐξεθρόνισαν τῇ 1862 καὶ ἀντ' αὐτοῦ ἡ Ζ' Ἐθνικὴ Συνέλευσις συνελοῦσα ἐν Ἀθήναις ἀνηγόρευσε βασιλέα τῶν Ἑλλήνων τὸν υἱὸν τοῦ νῦν βασιλέως τῆς Δανίας Γεωργίου τὸν Α', ὅστις ἀκόμη καὶ σήμερον ἐξακολουθεῖ νὰ κυβερνᾷ συμφώνως πρὸς τὸ σύνταγμα, τὸ ὁποῖον ἡ Συνέλευσις ἐκείνη συνέταξεν.

Ὀλίγους μῆνας μετὰ τὴν κάθοδον τοῦ βασιλέως Γεωργίου, ἡ Ἀγγλία ἀπέδωκε τῇ 1864 εἰς τὴν Ἑλλάδα τὴν Ἑπτάνησον· τέλος δὲ τῇ 1881 παρεχωρήθη εἰς αὐτὴν ὅλη σχεδὸν ἡ Θεσσαλία καὶ μικρὸν μέρος τῆς Ἡπείρου. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο, τὸ ὁποῖον παρῆλθεν ἀπὸ τῆς ἀφίξεως τοῦ Καποδιστρίου μέχρι σήμερον, ἡ χώρα ἔκαμε γιγαντιαίας προόδους· αἱ καταστραφεῖσαι πόλεις ἀνηγέρθησαν μεγαλειτέραι καὶ ὠραιοτέραι, οἱ ἀγροὶ ἐκαλλιεργήθησαν καὶ ἐφυτεύθησαν, ἡ χώρα ἐστρώθη διὰ σιδηροδρόμων καὶ συνεδέθη διὰ τηλεγράφων, ἡ δὲ θάλασσα ἐκαλύφθη ὑπὸ πλοίων καὶ ἀτμοπλοίων· ἐν τῇ μεταξύ τούτῳ τὸ βασιλεῖον ἐπέξετάθη, ὁ πληθυσμὸς αὐτοῦ σχεδὸν ἐτετραπλασιάσθη, τὸ κράτος ἀπέκτησε στρατὸν καὶ στόλον, οἱ δὲ κάτοικοι διὰ τῆς γεωργίας, τῆς βιομηχανίας, τῆς ναυτιλίας καὶ τοῦ ἐμπορίου, ἀπέκτησαν νέας περιουσίας πολὺ μεγαλειτέρας ἐκείνων, τὰς ὁποίας ἔχασαν κατὰ τὴν ἐπανάστασιν. Ἀτυχῶς τὴν πρόοδον τοῦ Βασιλείου ἀνέκοψε πρὸς στιγμὴν μόνον ὁ ἐπισυμβῶς χάριν τῆς ἐκπληρώσεως ἐθνικῶν πόθων ἀτυχὴς πόλεμος τοῦ 1897 μετὰ τῆς Τουρκίας. Εἴθε ἡμεῖς οἱ νεώτεροι νὰ δυνηθῶμεν νὰ παραδώσωμεν τὴν πατρίδα εἰς τοὺς μεταγενεστέρους πολὺ μεγαλειτέραν καὶ εὐτυχεστέραν.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΟΥΡΚΙΑ

Ἡ εὐρωπαϊκὴ Τουρκία κεῖται Β. Α. τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους, ἐκτείνεται δὲ ἀπὸ τοῦ Βοσπόρου καὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου μέχρι τοῦ Ἀδριατικοῦ καὶ Ἰονίου πελάγους περιλαμβάνουσα ὅλας τὰς ἐν Εὐρώπῃ Ἑλληνικὰς χώρας, αἵτινες διατελοῦσιν ἔτι ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῆς δουλείας. Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία εἶναι ὑπερδιπλασία τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος κατὰ τὸ μέγεθος καὶ κατὰ τὸν πληθυσμὸν, διότι ἔχει 162,550 τετραγωνικῶν χιλιομέτρων ἑκτασιν καὶ περὶ τὰ 5,710,000 κατοίκους, ἐξ ὧν οἱ ἡμίσεις σχεδὸν εἶναι Ἕλληνες, οἱ δ' ἄλλοι Τούρκοι, Ἀλβανοί, Βούλγαροι, Σλαῦοι, καὶ διάφοροι ἄλλοι λαοί. Περιλαμβάνει δὲ τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς Ἡπείρου, τὴν Ἀλβανίαν καὶ τὴν Θράκην μετὰ τῶν παρακειμένων νήσων.

ΗΠΕΙΡΟΣ

Ἡ Ἡπειρος εἶναι πρὸς β.δ. τῆς Ἑλλάδος, ἐκτείνεται δὲ ἀπὸ τοῦ νομοῦ Ἀρτης καὶ τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου μέχρι τοῦ βραχώδους ἀκρωτηρίου τῶν Ἀκροκεραυνίων, τὰ ὁποῖα περιβάλλουσι τὸν κόλπον τῆς Αὐλῶνος· συνορεύει δὲ πρὸς ἀ. μὲ τὴν Μακεδονίαν, πρὸς β. μὲ τὴν Ἀλβανίαν, καὶ πρὸς δ. μὲ τὸ Ἰόνιον πέλαγος, τὸ ὁποῖον τελευτᾷ πρὸς β. παρὰ τὰ Ἀκροκεράυνια, ὅπου σχηματίζεται ὁ πορθμὸς τοῦ Ὑδροῦντος. Ἡ Ἡπειρος εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον χώρα ὄρεινή, διότι πρὸς ἀ. ἔχει τὸ Βόϊον ὄρος, τὴν Τύμφην (Ζαγορικὸν ὄρος) καὶ τὸν Λάκμωνα (Ζυγὴν), τὰ ὁποῖα διακλαδοῦνται ἐκ τῆς Πίνδου, πρὸς δ. τὴν ὁροστοίχiam τῶν Κεραυνίων ὁρέων ἐκτεινομένην κατὰ μῆκος τοῦ Ἰονίου πελάγους καὶ ἐν τῷ μέσῳ σχεδὸν τῆς χώρας τὸ ὄρος Τόμαρον (Μιτσικέλι). Ἐκατέρωθεν τῶν νοτίων διακλαδώσεων τοῦ Τομάρου ἐκτείνονται δύο μεγάλαι πεδιάδες, ἡ τῆς Ἀρτης, τὴν ὁποίαν διαρρέει ὁ Ἀραχθος, ὅστις χωρίζει τὸν νομὸν Ἀρτης ἀπὸ τῆς ἄλλης Ἡπείρου, καὶ ἡ Ἀμβρακικὴ, τὴν ὁποίαν διαρρέει ὁ ποταμὸς Ὠρωπὸς (Λοῦρος), ὅστις πηγάζει ἐκ τοῦ Τομάρου καὶ ῥέων πρὸς ν. ἐκβάλλει εἰς τὸν Ἀμβρακικὸν κόλπον. Μεταξὺ δὲ τῶν ἄλλων ὁρέων καὶ τῶν δια-

κλαδώσεων αὐτῶν σχηματίζονται πολλαὶ εὐφορώταται κοιλάδες διαρρέμεναι ὑπὸ πολλῶν ποταμῶν, τῶνόποιων ἐπισημότεροι εἶνε ὁ Ἀχέρων, ὅστις πηγάζει ἐκ τῶν Κατσωπαίων ὄρεων, ἐπὶ τῶν ὁποίων εἶναι τὰ χωρία τῶν ἀνδρείων Σουλιωτῶν καὶ ῥέων πρὸς ν.δ. σχηματίζει τὴν λίμνην Ἀχερουσίαν καὶ ἐκβάλλει ἀπέναντι τῶν Παξῶν εἰς τὸ Ἰόνιον πέλαγος· ὁ Θύαμις (Καλαμάς), ὅστις πηγάζει ἐκ τινος διακλαδώσεως τῆς Τύμφης καὶ ῥέων πρὸς ν.δ. ἐκβάλλει εἰς τὸ αὐτὸ πέλαγος ἀπέναντι τῆς Κερκύρας· ὁ Ἄφος, ὅστις πηγάζει ἐκ τοῦ Λάκμωνος καὶ ῥέων β.δ. ἐκβάλλει εἰς τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος. Ἐν τῇ μέσῃ δὲ περίπου τῆς χώρας μεταξὺ τῶν διακλαδώσεων τοῦ Τομάρου εἶναι ἡ λίμνη Παμβώτις, ἥτις λέγεται καὶ λίμνη τῶν Ἰωαννίνων· ἐντὸς αὐτῆς ὑπάρχει μικρὰ νῆσος ἐν ᾗ ἐφονεύθη ὁ Ἀλῆ-Πασσάς. Ἡ Ἡπειρος ἔχει περὶ τὰς 500,000 κατ., οἵτινες κατὰ τὸ πλεῖστον ζῶσιν ἐκ τῆς γεωργίας καὶ τῆς κτηνοτροφίας. Πάντες σχεδὸν οἱ κάτοικοι τῆς Ἡπείρου εἶναι Ἕλληνες καὶ Ἀλβανοί. Οἱ Ἕλληνες Ἡπειρῶται διακρίνονται διὰ τὴν φιλοπονίαν, τὴν φιλομουσίαν καὶ τὴν φιλοπατρίαν αὐτῶν· πολλοὶ δ' ἐξ αὐτῶν πλουτήσαντες εἰς τὰ ξένα μέρη, εἰς τὰ ὁποῖα ἀπὸ τῆς παιδικῆς αὐτῶν ἡλικίας εἰργάζοντο, ἀφιέρωσαν ὅλην τὴν περιουσίαν εἰς τὴν ἰδιαιτέραν πατρίδα των, τὴν ὁποίαν κατεκόσμησαν διὰ μεγαλοπρεπῶν ναῶν καὶ διαφόρων ἐκπαιδευτηρίων. Ἡπειρῶται ἱδρυσαν καὶ πολλὰ τῶν ἐν Ἀθήναις ἐκπαιδευτηρίων καὶ κατεκόσμησαν τὴν πρωτεύουσαν τοῦ Ἑλληνικοῦ κράτους διὰ μεγαλοπρεπῶν δημοσίων οἰκοδομῶν· οἱ μεγάλοι τοῦ ἔθνους εὐεργέται. Τοσίτσας, Στουρνάρης, Ῥιζάρης, Ζάππας. Ἀβέρωφ καὶ ἄλλοι ἦσαν Ἡπειρῶται. Πρωτεύουσα τῆς Ἡπείρου εἶναι τὰ Ἰωάννινα, τὰ ὁποῖα κεῖνται εἰς τὴν δυτικὴν ὄχθην τῆς ὁμωνύμου λίμνης καὶ ἔχουσι 26 000 κατ. ἐκ τῶν ὁποίων οἱ πλεῖστοι εἶναι Ἕλληνες. Ἡ πόλις αὕτη ἔχει λαμπρὰ Ἑλληνικὰ ἐκπαιδευτήρια, τὰ ὁποῖα ἰδρύθησαν ὑπὸ τῶν μεγαλοψύχων αὐτῆς τέκνων, τῶν Ζωσιμαδῶν καὶ τῶν Καπλανῶν, καὶ συντηροῦνται διὰ τῶν κληροδοτημάτων αὐτῶν. Τὰ Ἰωάννινα ὑπῆρξαν ἡ πνευματικὴ ἐστία τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐπὶ Τουρκοκρατίας, εἰς τὰ σχολεῖα δὲ τῆς πόλεως ταύτης ἐδίδαξαν οἱ μεγάλοι τοῦ γένους διδάσκαλοι, Εὐγένιος Βούλγαρης, Ψαλιδας κλπ. Πρὸς ν. τῶν Ἰωαννίνων παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ Τομάρου ἔκειτο ἡ

ἀρχαία Δωδώνη, ἔνθα ἦτο τὸ περίφημον μαντεῖον τοῦ Διός. Πρὸς ἂ. δὲ τῶν Ἰωαννίνων εἶναι τὸ εὐχνδρον Μέτσοβον, τὸ ὅποτον κεῖται ἐντὸς βαθείας κοιλάδος παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ Λάκμωνος καὶ ἔχει 7000 κατ. Τὸ Μέτσοβον εἶναι ἡ πατρὶς τοῦ ἐθνικοῦ εὐεργέτου Ἀβέρωφ καὶ τῶν ιδρυτῶν τοῦ Πολυτεχνείου Τοσίτσα καὶ Στουρνάρη, τὸ ὅποτον, ἔνεκα τούτου καλεῖται *Μετσόβιον* πολυτεχνεῖον. Μεταξὺ τοῦ Τομάρου καὶ τῆς Τυμφης εἶναι ἡ ἐπαρχία τοῦ Ζαγορίου, ἡ ὁποία περιλαμβάνει 46 χωρία πλησίον ἀλλήλων κείμενα καὶ ἔχοντα 30,000 κατ. Πάντες οἱ κάτοικοι τοῦ Ζαγορίου εἶναι Ἕλληνες διακρινόμενοι διὰ τὴν φιλομουσίαν αὐτῶν· πολλοὶ δὲ τῶν Ζαγοριανῶν ἀποδημοῦσιν εἰς ἄλλα μέρη, ἔνθα διὰ τῆς φιλοπονίας, τῆς τιμιότητος καὶ τῆς οἰκονομίας τῶν ἀπέκτησαν μεγάλας περιουσίας. Πρὸς τὸ β.δ. τῶν Ἰωαννίνων εἶναι τὸ Ἀργυρόκαστρον, τὸ ὅποτον κεῖται παρὰ τοὺς πρόποδας τῶν Κεραυνίων ὄρεων καὶ ἔχει 13.000 κατ. Εἰς δὲ τὴν εἰσὸδον τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου εἶναι ἡ Πρεβεζα, ἡ ὁποία ἔχει ἰσχυρὰ φρούρια καὶ 8000 κατ.. συγκοινωνεῖ δὲ μετὰ τῶν Ἰωαννίνων δι' ἀμαξιτοῦ ὁδοῦ. Πρὸς τὸ β.δ. τῆς Πρεβεζῆς εἶναι ἡ Πάργα παράλιος πόλις, ἥτις κεῖται ἀπέναντι τῶν Παξῶν καὶ εἶναι ὀνομαστή διὰ τοὺς ἡρωϊκούς αὐτῆς ἀγῶνας ἐναντίον τοῦ αἰμοβόρου Ἀλῆ-Πασσᾶ.

ALBANIA

Ἡ Ἀλβανία, ἥτις ἄλλοτε ἐλέγετο *Ἰλλυρία*, ἐκτείνεται ἀπὸ τῆς Ἠπείρου μέχρι τοῦ Μαυροβουνίου, ὀριζομένη πρὸς ἂ. μὲν ὑπὸ τῆς Μακεδονίας, πρὸς δ. δὲ ὑπὸ τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους. Ἡ Ἀλβανία ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἶναι χώρα ὄρεινή, διότι ἐκ τῆς μεγάλης ὀροστοιχίας τοῦ Σκάρδου ἐξέρχονται πολλαὶ καὶ μεγάλαι διακλαδώσεις, αἵτινες διευθυνομένη ἀπὸ βορρᾶ πρὸς ν., χωρίζουσιν αὐτὴν ἀπὸ τῆς Μακεδονίας καὶ καθιστῶσι τὴν χώραν ἀπότομον καὶ τραχεῖαν. Αἱ ἐπισημότεραι τῶν διακλαδώσεων τούτων εἶναι τὰ *Καρδαούια* καὶ ὁ Ἀλβανικὸς λεγόμενος *Τόμαρος*. Τὰ ὄρη τῆς Ἀλβανίας ἀλλαχοῦ μὲν κατακρηνίζονται ἀποτόμως καὶ σχηματίζουν φάραγγας βαθείας καὶ ἀπροσίτους, ἀλλαχοῦ δὲ πάλιν κατέρχονται βαθμηδὸν καὶ ἀποτελεωτῶσιν εἰς κοιλάδας εὐφορωτάτας διαρροεμένας ὑπὸ πολλῶν ποταμῶν. Οἱ

ἐπισημότεροι τούτων εἶναι ὁ Δρίλων, ὁ μέγιστος ποταμὸς τῆς Ἀλβανίας, ὅστις πηγάζει ἐκ τῆς Μακεδονίας καὶ ρέων πρὸς Β. ἐνοῦται μετὰ τοῦ ἄνωθεν κατερχομένου Λευκοῦ Δρίλωνος ὀλίγον δὲ περαιτέρω κάμπτεται πρὸς τὸ ν.δ. καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸ Ἀδριατικὸν Πέλαγος· ὁ Γενοῦσος ἢ Σκούμπ, ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν Κανδαουίων ἐκβάλλει εἰς τὸ αὐτὸ πέλαγος καὶ διαιρεῖ τὴν Ἀλβανίαν εἰς δύο μέρη, βόρειον καὶ νότιον ἢ ἄνω καὶ κάτω Ἀλβανίαν. Ὁ Ἄψος, ὅστις πηγάζει ἐκ τοῦ Βοίου καὶ ρέων παρκλήλως πρὸς τὸν Ἄφον ἐκβάλλει ὡσαύτως εἰς τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος. Εἰς δὲ τὰ πρὸς β. μεθόρια εἶναι ἡ λίμνη Λαβειάτις, τῆς ὁποίας ἐν μέρει κατέχεται ὑπὸ τῆς Ἀλβανίας, τὸ δ' ἄλλο ἀνήκει εἰς τὸ Μαυροβούνιον. Ἡ Ἀλβανία παράγει ὀλίγα προϊόντα, διότι καὶ τὸ ἔδαφος αὐτῆς εἶναι τραχὺ καὶ τὸ κλίμα αὐτῆς μᾶλλον ψυχρὸν καὶ μάλιστα πρὸς ἀνατολάς· ἔχει ὅμως ἀφθόνους βοσκάς, καὶ διὰ τοῦτο εἶναι χώρα πολὺ κατὰλληλος διὰ τὴν κτηνοτροφίαν. Οἱ κάτοικοι τῆς Ἀλβανίας ἀνέρχονται εἰς 500,000, εἶνε δὲ πάντες σχεδὸν Ἀλβανοί, διαιρούμενοι εἰς πολλὰς φυλάς· αἱ κυριώτεραι τούτων εἶναι εἰς μὲν τὴν κάτω Ἀλβανίαν οἱ Τόσκιδες, εἰς δὲ τὴν ἄνω οἱ Γκέκιδες. Οἱ Ἀλβανοὶ εἶναι ὀρεσίβιοι καὶ γενναῖοι, εἶναι ἀπόγονοι τῶν Πελασγῶν καὶ τῶν ἀρχαίων Ἰλλυριῶν, οἱ ὅποιοι ἦσαν φυλὴ συγγενὴς πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν. Ἐπομένως εἶναι ἀδελφοὶ τῶν Ἑλλήνων, καὶ ἐπειδὴ δὲν ἔχουσι γραπτὴν γλῶσσαν, τὴν Ἑλληνικὴν μεταχειρίζονται οἱ πλείστοι αὐτῶν, ὅταν γράφωσιν. Ὅσοι ἐκ τῶν Ἀλβανῶν κατώρθωσαν νὰ διατηρήσωσι τὴν θρησκείαν των συνηνώθησαν ἀνέκαθεν μετὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ πάντοτε συνεπολέμησαν μετ' αὐτῶν ἐναντίον τῶν Τούρκων πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος. Δυστυχῶς ὅμως οἱ πλείστοι τῶν Ἀλβανῶν ἐγένοναν Μωαμεθανοὶ καὶ ἐνωθέντες μετὰ τῶν Τούρκων ἐπροξένησαν κατὰ διαφόρους καιροὺς μεγάλας καταστροφὰς εἰς τοὺς Ἕλληνας· ἄλλοι δὲ πάλιν ἐξ αὐτῶν ἀποσπασθέντες τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐγένοναν καθολικοί. Πρωτεύουσα τῆς Ἀλβανίας εἶναι ἡ Σκόδρα, ἡ ὁποία κεῖται παρὰ τὰς ὄχθας τῆς Λαβειάτιδος, ἔχει δὲ λαμπρὰ ὅπλα· ποιεῖται καὶ 35,000 κατ. Πρὸς ν. τῆς Σκόδρας εἶναι ἡ Κρόϊτα, ἡ ὁποία εἶνε ἐκτισμένη ἐπὶ ὕψηλοῦ καὶ ἀποτόμου βράχου καὶ ἔχει 7000 κ. ἐν αὐτῇ ἐγενήθη ὁ Τουρκομάχος ἥρως Γεώργιος Καστριώτης ἢ Σκεντέρ-

μπης. Πρὸς ν. τῆς Κρόις εἶναι τὰ Τύραννα, ἡ ὠραιότερα πόλις τῆς Ἀλβανίας, κειμένη ἐν τῷ μέσῳ εὐφορωτάτης κοιλάδος καὶ ἔχουσα 20,000 κ. Πρὸς δ. τῶν Τυράννων εἶναι τὸ Δυρράχιον, τὸ ὅποσον εἶναι ἐκτισμένον ἐπὶ τῆς θέσεως τῆς ἀρχαίας Ἐπιδάμνου, ἔχει 10,000 κατ. καὶ εἶναι ὁ ἐμπορικώτερος λιμὴν τῆς Ἀλβανίας. Ἐν τῷ μέσῳ δὲ εὐφορωτάτης πεδιάδος διαρρεομένης ὑπὸ τοῦ Γενούσου εἶναι ἡ ἐμπορικὴ πόλις Ἐλμπασάν, ἡ ὁποία εἶναι ἐκτισμένη παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ, περιβάλλεται ὑπὸ ἰσχυρῶν τειχῶν καὶ ἔχει 25 χιλ. κατ. Πρὸς ν. τοῦ Ἐλμπασάν εἶναι τὸ Βεράτιον, τὸ ὅποσον κεῖται ἐπὶ λαμπρᾷ τοποθεσίᾳ εἰς τὰς ὑπωρείας τοῦ Τομάρου, διασχίζεται ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ Ἀψου καὶ ἔχει 13,500 κατ. Πρὸς τὸ ν.δ. τοῦ Βερατίου εἶναι ἡ Αὐλών, ἣτις κεῖται παρὰ τὴν ἀνατολικὴν ἀκτὴν τοῦ ὁμωνύμου κόλπου, καὶ εἶναι ὁ δεύτερος ἐμπορικὸς λιμὴν τῆς Ἀλβανίας.

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

Ἡ Μακεδονία κατέχει τὸ μέσον τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας, ἔχουσα πρὸς ἀ. μὲν τὴν Θράκην, πρὸς δ. δὲ τὴν Ἀλβανίαν καὶ τὴν Ἡπειρον. Ἡ Μακεδονία εἰς τὴν ὁποίαν περιλαμβάνεται καὶ ἡ Ἐλασσὼν τῆς Θεσσαλίας, εἶναι ἡ μεγαλειτέρα καὶ πλουσιωτέρα χώρα τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας· ὀρίζεται δὲ πρὸς β. ὑπὸ τῆς Βοσνίας, τῆς Σερβίας καὶ τῆς Βουλγαρίας καὶ πρὸς ν. ὑπὸ τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος καὶ τοῦ Αἰγαίου πελάγους, εἰς τὸ ὅποσον προσεκτείνεται ἡ Χαλκιδικὴ χερσονήσος. Δύο μεγάλοι κόλποι, ὁ Θερμαϊκὸς καὶ ὁ Στρυμονικὸς εἰσχωροῦσι βαθέως εἰς τὴν ξηρὰν ἐκατέρωθεν τῆς Χαλκιδικῆς χερσονήσου, ἡ ὁποία δίκην τριαίνης ἀποτελεῖ· εἰς τρεῖς ἄλλας ἐπιμήκεις χερσονήσους· ἐκ τούτων ἡ πρὸς ἀ. κατέχεται ὑπὸ τοῦ μεγαλοπρεποῦς ὄρους Ἄθω καὶ διὰ τοῦτο λέγεται χερσόνησος τοῦ Ἄθω καὶ τοῦ Ἀγίου Ὄρους, διότι ἐπ' αὐτῆς ὑπάρχουσι μοναστήρια περιλαμβάνοντα περὶ τὰς 5,500 μοναχοὺς. Αἱ μοναὶ αὗται, καὶ μάλιστα αἱ ἀρχαιότεραι αὐτῶν, ἔχουσι πολλὰ ἅγια λείψανα, πολύτιμα ἱερὰ σκεύη, λαμπρὰς ἀγιογραφίας καὶ πλουσιωτάτας βιβλιοθήκας μετὰ πολυαρίθμων χειρογράφων. Ἡ Μακεδονία περι-

βάλλεται ὑπὸ πολλῶν καὶ μεγάλων ὁρέων, τὰ ὅποια περιστέφονται ὑπὸ πυκνοτάτων δασῶν καὶ περιέχουσι πολλὰ μέταλλα. ἐκ τούτων τὰ κυριώτερα εἶνε πρὸς α. τὸ Παγγαῖον καὶ ὁ Ὀρβηλος, πρὸς β. τὸ Σκόμιον καὶ ὁ Σκάρδος, πρὸς δ. αἱ διακλαδώσεις τοῦ Σκάρδου καὶ τὸ Βοῖον καὶ πρὸς ν. τὰ Καμβούνια καὶ ὁ Ὀλυμπος. Τὰ ὅρη ταῦτα διακλαδοῦνται πρὸς τὰ ἐνδότερα τῆς χώρας· μεταξὺ δὲ τῶν διακλαδώσεων τούτων ἐκτείνονται πεδιάδες εὐφορώταται, διαρρεόμεναι ὑπὸ πολλῶν καὶ μεγάλων ποταμῶν. Οἱ ἐπισημότεροι τούτων εἶνε ὁ Νέστος, ὅστις πηγάζει παρὰ τὸ Σκόμιον καί, ρέων πρὸς ν., ἐκβάλλει εἰς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος ἀντικρὺ τῆς νήσου Θάσου καὶ χωρίζει τὴν Μακεδονίαν ἀπὸ τῆς Θράκης. Ὁ Στρυμὼν, ὅστις κατέρχεται ἐκ τοῦ Σκομίου καί, ρέων πρὸς ν., ἐκβάλλει εἰς τὸν ὁμώνυμον κόλπον. Ὁ Ἀξιός, ὁ μέγιστος ποταμὸς τῆς Μακεδονίας, ὅστις πηγάζει ἐκ τοῦ Σκάρδου καὶ ρέων παραλλήλως πρὸς τὸν Στρυμόνα, ἐκβάλλει εἰς τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον. Ὁ Ἀλιάκμων, ὅστις πηγάζει ἐκ τοῦ Βοίου καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν αὐτὸν κόλπον πρὸς ν. τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἀξιοῦ. Τινὲς τῶν ποταμῶν τῆς Μακεδονίας σχηματίζουνσι λίμνας μεγάλας καὶ πλήρεις ἰχθύων· ἐκ τούτων αἱ ἐπισημότεραι εἶνε ἡ Λυχνίτις, ἡ Πρέσπα καὶ ἡ Καστορία, πρὸς δ. ἡ ἐλωδὴς λίμνη τοῦ Ἀχινοῦ πρὸ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Στρυμόνος καὶ ἡ πρὸς β. τῆς Χαλκιδικῆς χερσονήσου κειμένη Βόλβη. Ὁ Θεὸς ἐπεδαψίλευσεν εἰς τὴν Μακεδονίαν πολλὰ φυσικὰ πλεονεκτήματα, διότι καὶ τὸ κλίμα αὐτῆς εἶνε εὐκραὲς καὶ ἡ εὐφορία τῆς χώρας μεγάλη καὶ τὰ τοπία αὐτῆς ἑκτακτα καὶ μαγευτικά, διὰ τοῦτο δὲ παράγει καὶ πολλὰ προϊόντα, καθὼς δημητριακοὺς καρπούς, ὄσπρια, καπνόν, οἶνον, ἔλαιον, βάμβακα μέτᾳξαν, καὶ τρέφει μεγάλας ἀγέλας βοῶν καὶ πολυάριθμα ποίμνια. Οἱ κάτοικοι τῆς Μακεδονίας ἀνέρχονται εἰς δύο περίπου ἑκατομμύρια, ἐξ ὧν οἱ ἡμίσεις εἶνε Ἕλληνες, οἱ δὲ λοιποὶ Τοῦρκοι, Ἀλβανοί, Βούλγαροι, Σέρβοι, Βλάχοι, Ἰσραηλῖται καὶ ἄλλοι λαοί. Ἡ μεγαλειτέρα καὶ ἐπισημότερα πόλις τῆς Μακεδονίας εἶνε ἡ Θεσσαλονίκη, κειμένη εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Θερμαϊκοῦ κόλπου, ἔχουσα λαμπρὸν λιμένα καὶ 150,000 κατοίκους, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ ἡμίσεις σχεδὸν εἶνε Ἰσραηλῖται, οἱ δὲ λοιποὶ Ἕλληνες, Τοῦρκοι καὶ διάφοροι Εὐρωπαῖοι.

Ἡ πόλις αὕτη εἶναι ἐκτισμένη ἐπὶ τῆς παραλίας πλησίον τῆς ἀρχαίας πόλεως Θέρμης, ἐξ ἧς καὶ ὁ κόλπος ἐκλήθη *Θερμαϊκός*· ἀνέρεχεται δὲ ἀμφιθεατρικῶς εἰς τὰς ὑπωρείας τῶν πέριξ λόφων καὶ ἔχει πολλὰ Ἑλληνικὰ σχολεῖα, οἷον γυμνάσιον, ἀνώτερον παρθεναγωγεῖον, πολλὰ ἄλλα κατώτερα ἐκπαιδευτήρια καὶ μεγαλοπρεπεῖς ναοὺς μεταβληθέντας εἰς τζαμιά· οἱ ὠραιότεροι τούτων εἶναι ὁ ναὸς τοῦ ἁγίου Γεωργίου, ὅστις ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, καὶ ὁ τοῦ ἁγίου Δημητρίου τοῦ πολιούχου τῆς Θεσσαλονίκης. οἰκοδομηθεὶς ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ μεγαλομάρτυρος. Ἡ Θεσσαλονίκη εἶναι ἐμπορικωτάτη πόλις, ὅχι μόνον διότι ἐξ αὐτῆς ἐξάγονται ὅλα σχεδὸν τὰ προέοντα τῆς Μακεδονίας, ἀλλὰ καὶ διότι εἰς αὐτὴν καταλήγουσιν οἱ ἡνωμένοι σιδηρόδρομοι τῆς Εὐρώπης. Πρὸς τὸ β. δ. τῆς Θεσσαλονίκης εἶναι τὰ Γιαννιτσά, τὰ ὁποῖα ἔχουσι 5,000 κατ. καὶ εἶναι ἐκτισμένα πλησίον τῆς θέσεως, ἐν ἣ ἔκειτο ἡ ἀρχαία Πέλλα, ἡ νεωτέρα πρωτεύουσα τοῦ Μακεδονικοῦ κράτους. Πρὸς δ. τῶν Γιαννιτσῶν εἶναι τὰ Βοδενά, τὰ ὁποῖα ἔχουσι 6000 κατ., κατέχουσι δὲ τὴν θέσιν τῆς ἀρχαίας Ἐδέσσης, ἣτις ἦτο ἡ παλαιὰ πρωτεύουσα τῆς Μακεδονίας καὶ κεῖται ἐπὶ ὑψηλοῦ ὀροπεδίου, ἐκ τοῦ ὁποῖου ἡ ἀποψὶς τῶν πέριξ εἶναι ἐκτάκτως ὠραία καὶ μαγευτική. Πρὸς ν.δ. τῶν Βοδενῶν εἶναι ἡ Νιζάουστα, ἡ ὁποῖα ἔχει 6000 κατ. καὶ εἶναι ὀνομαστὴ διὰ τοὺς λαμπροὺς αὐτῆς οἶνους. Πρὸς τὸ ν. α. τῆς Νιζάουστας εἶναι ἡ Καστορία, κειμένη εἰς τὴν ὄχθην τῆς ὁμωνύμου λίμνης καὶ ἔχουσα πολλὰ Ἑλληνικὰ ἐκπαιδευτήρια καὶ 9,000 κατ. Πρὸς τὸ β. α. τῆς Καστορίας εἶναι ἡ Κοριτσά, ἡ ὁποῖα ἔχει Ἑλληνικὸν γυμνάσιον καὶ πολλὰ ἄλλα ἐκπαιδευτήρια συντηρούμενα ὑπὸ κληροδοτημάτων καὶ 10,000 κατ. Εἰς δὲ τὴν ἀ. ὄχθην τῆς λίμνης Λυχνίτιδος εἶναι ἡ Ἀχρίς, ἣτις εἶναι ἐκτισμένη ἀμφιθεατρικῶς εἰς τὰς ὑπωρείας ὠραίου γηλόφου καὶ ἔχει 15,000 κατ. Πρὸς τὸ ν. α. τῆς Ἀχρίδος εἶναι τὸ Μοναστήριον (Βιτώλια), ἡ δευτέρα πόλις τῆς Μακεδονίας, κειμένη εἰς τὸ ἄκρον εὐφορωτάτης κοιλάδος διαρρεομένης ὑπὸ τινος παραποτάμου τοῦ Ἀξιοῦ, ὅστις διέρχεται διὰ μέσου τῆς πόλεως καὶ διαιρεῖ αὐτὴν εἰς δύο μέρη συγκοινωνοῦντα διὰ πολλῶν γεφυρῶν. Ἡ πόλις αὕτη ἔχει πολλὰ βιομηχανικὰ καταστήματα, Ἑλληνικὸν γυμνάσιον, πολλὰ ἄλλα κατώτερα ἐκπαιδευτήρια καὶ 45,000 κατ. Πρὸς τὸ β. α.

τοῦ Μοναστηρίου εἶναι τὰ Βελεσά, τὰ ὅποια κεῖνται μεταξύ δύο λόφων, διὰ μέσου τῶν ὁποίων ρεεῖ ὁ Ἀξιός, ἔχουσι δὲ 6000 κ. καὶ συγκοινωνοῦσι μετὰ τῆς Θεσσαλονίκης διὰ σιδηροδρόμου. Πρὸς τὸ β.δ. τῶν Βελεσῶν εἶναι τὰ Σκόπια, τὰ ὅποια ἔχουσι 20,000 κατ. Ἡ πόλις αὕτη, διὰ μέσου τῆς ὁποίας ρεεῖ ὁ Ἀξιός, συγκοινωνεῖ μετὰ τῆς Θεσσαλονίκης διὰ σιδηροδρόμου καὶ εἶναι πατρὶς τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ. Εἰς δὲ τὰς βορείους ὑπωρεῖας τοῦ Σκάρδου εἶναι ἡ Πριτρένη, πόλις ὀχυρὰ καὶ ἐμπορικὴ, ἔχουσα 25,000 κατ. Πρὸς β. τῆς Θεσσαλονίκης εἶναι ἡ Στρουμνίτσα, ἡ ὁποία κεῖται παρὰ τὰς ὄχθας παραποτάμου τινὸς τοῦ Στρυμόνος καὶ ἔχει 12,000 κατ. Πρὸς τὸ β.δ. δὲ τῆς λίμνης τοῦ Ἀχινού εἶναι αἱ Σέρραι, αἱ ὁποῖαι κεῖνται εἰς τὸ ἄκρον εὐφορώτατης πεδιάδος, ἥτις παράγει πολλοὺς δημητριακοὺς καρπούς, καπνὸν καὶ ἀφθονώτατον βάμβακα. Αἱ Σέρραι εἶναι ἡ τρίτη πόλις τῆς Μακεδονίας, ἔχει δὲ Ἑλληνικὸν γυμνάσιον, πολλὰ ἄλλα κατώτερα ἐκπαιδευτήρια καὶ 30,000 κατ., ἐξ ὧν οἱ πλεῖστοι εἶναι Ἕλληνες. Πρὸς τὸ ν.α. τῶν Σερρῶν εἶναι ἡ Καβάλλα, παράλιος πόλις ἀπέναντι τῆς Θάσου κειμένη καὶ ἔχουσα 10,000 κατ. Ἡ Καβάλλα εἶναι ἐμπορικὴ πόλις, διότι ἐξ αὐτῆς ἐξάγονται πολλὰ προϊόντα τοῦ ἀνατολικοῦ τμήματος τῆς Μακεδονίας, καὶ εἶναι πατρὶς τοῦ ἀντιβασιλέως τῆς Αἰγύπτου Μεχμέτ Ἀλῆ.

Ἡ Μακεδονία ἀπὸ τῶν ἀρχαιστάτων χρόνων ἄχρι σήμερον διέμενε χώρα Ἑλληνικωτάτη καὶ μόνον τὰ βόρεια αὐτῆς κατοικοῦνται ὑπὸ Ἀλβανῶν καὶ Σέρβων. Οἱ Ἕλληνες βασιλεῖς τῆς Μακεδονίας καὶ πρὸ πάντων ὁ μέγας Ἀλέξανδρος διέδωκαν τὸν Ἑλληνικὸν πολιτισμὸν καὶ τὰ γράμματάς τας ἀπωτάτας χώρας τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀφρικῆς καὶ ἀνέδειξαν τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος μέγα καὶ ἰσχυρόν.

ΘΡΑΚΗ.

Ἡ Θράκη κατέχει τὸ ἀνατολικὸν μέρος τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας, ἐρῖζεται δὲ πρὸς β. ὑπὸ τῆς Βουλγαρίας, πρὸς ἀ. ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου Πόντου, πρὸς ν. ὑπὸ τῆς Προποντίδος καὶ τοῦ Αἰγαίου πελάγους καὶ πρὸς δ. ὑπὸ τῆς Μακεδονίας, ἀπὸ τῆς ὁποίας χωρίζεται διὰ τοῦ πο-

τικμοῦ Νέστου. Ἡ Θράκη προεκτείνει δύο χερσονήσους, τὴν μίαν
 πρὸς ἀ. τὴν δ' ἄλλην πρὸς ν. διὰ τῶν ὁποίων πλησιάζει πολὺ πρὸς
 τὴν Μικρὰν Ἀσίαν καὶ σχηματίζει μετ' αὐτῆς δύο πορθμοὺς χαρι-
 εστάτους τὸν Θρακικὸν Βόσπορον καὶ τὸν Ἑλλησποντον, ἐξ ὧν ὁ μὲν
 πρῶτος ἐνώνει τὸν Εὐξείνιον Πόντον μετὰ τῆς Προποντιδος, ἥτις κοι-
 νῶς λέγεται *θάλασσα τοῦ Μαρμαρᾶ* ὁ δὲ δεύτερος τὴν Προποντιδα
 μετὰ τοῦ Αἰγαίου Πελάγους. Ἡ Θράκη διαιρεῖται εἰς δύο μέρη. βό-
 ρειον καὶ νότιον. Το βόρειον μέρος τῆς Θράκης ἀπετέλεσε τῷ 1878
 ἐπαρχίαν αὐτόνομον ὑπὸ τὸ ὄνομα *Ἀνατολικῆ Ρωμυλλία*, τὴν ὁποίαν
 ἔμως τῷ 1885 κατέλαβον αὐθαιρέτως οἱ Βουλγάροι καὶ ἤνωσαν αὐ-
 τὴν μετὰ τῆς Βουλγαρίας. Ἡ μεσημβρινὴ Θράκη πρὸς ἀ. ἔχει δια-
 φόρους διακλαδώσεις τοῦ ὄρους Αἴμου καὶ πρὸς δ. τὴν ὀροστοίαν
 τῆς Ροδόπης· ἐν δὲ τῷ μέσῳ ἀπλοῦται μεγάλη καὶ εὐφορὸς πεδιάς, τὴν
 ὁποίαν διαρρέει ὁ ποταμὸς Ἑβρος (Μαρίτσα) ὅστις πηγάζει παρὰ
 τὸ Σκόμιον καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸ Αἰγαῖον Πέλαγος. Το κλίμα αὐτῆς
 εἶναι εὐκράες καὶ μάλιστα πρὸς τὰ περάλια, τὰ δὲ κυριώτερα αὐτῆς
 προτόντα εἶναι οἱ δημητριακοὶ καρποί, τὰ ὄσπρια, ὁ αἶνος, ὁ βάμβαξ
 καὶ ὁ καπνός. παράγει δὲ προσέτι καὶ πολλὴν μέταξαν καὶ τρέφει
 μεγάλας ἀγέλας βοῶν καὶ πολυάριθμα ποίμνια αἰγῶν καὶ προβάτων.
 Οἱ κάτοικοι τῆς μεσημβρινῆς Θράκης ἀνέρχονται εἰς 1,500 000, ἐκ
 τῶν ὁποίων οἱ ἡμίσεις εἶναι Ἕλληνες, οἱ δὲ λοιποὶ Τούρκοι, Ἀρμέν-
 ιοι, Ἰσραηλῖται, Εὐρωπαῖοι καὶ διάφοροι ἄλλοι λαοί. Πρωτεύουσα
 αὐτῆς εἶναι ἡ Κωνσταντινούπολις, ἡ ὁποία ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ Μ. γα-
 λου Κωνσταντίνου τῷ 330 μ.Χ. ἐπὶ τῆς θέσεως τοῦ ἀρχαίου Β. Ἰων-
 οῦ καὶ ἔχει μετὰ τῶν προαστείων αὐτῆς περὶ τὸ 8. ἑκατομμύριον
 κατοίκων, ἐξ ὧν 300,000 εἶναι Ἕλληνες. 400 000 Τούρκοι, οἱ δὲ
 δὲ λοιποὶ Ἀρμένιοι, Ἰουδαῖοι, διάφοροι Εὐρωπαῖοι καὶ ἄλλοι λαοί.
 Ἐκ τῶν προαστείων τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἄλλα μὲν, καθὼς ἡ
 Κρυσόπολις καὶ ἡ Χελκηδών, κεῖνται ἐπὶ τῆς Ἀσιατικῆς περὶχλιας,
 ἄλλα δὲ ἐπὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς. Ὡς προάστεια αὐτῆς θεωροῦνται προσ-
 τι καὶ αἱ χαριέστατοι νῆσοι αἱ κείμεναι ἐν τῇ Προποντιδί, παρὰ
 τὴν εἰσοδὸν τοῦ Βοσπόρου καὶ καλούμεναι Πριγκηπόννησος, ἐκ τῶν
 ὁποίων αἱ μεγαλειότεραι εἶναι ἡ Πρώτη, ἡ Ἀντιγόνη, ἡ Χάληα καὶ
 ἡ Πρίγκηπος χρησιμεύουσαι ὡς θεριναὶ διαμοναὶ πολλῶν Κωνσταντινου-

λιτών. Περικαλλῆς κόλπος, Κεράτιος καλούμενος, ὅστις ἀποτελεῖ ἓνα
 τῶν λαμπροτέρων λιμένων τοῦ κόσμου εἰσχωρεῖ βραθέως εἰς τὴν Ξηρὰν
 καὶ διαιρεῖ τὴν Κωνσταντινούπολιν εἰς δύο μέρη, τὴν παλαιὰν πόλιν
 ἢ κυρίως Κωνσταντινούπολιν καὶ τὴν νέαν. Ἡ κυρίως Κωνσταντι-
 νούπολις, ἢ καὶ *Πόλις* ἀπλῶς ὀνομαζομένη, κεῖται εἰς τὴν νοτίαν
 εἰσόδον τοῦ Βοσπόρου, πρὸς ν. τοῦ Κερατίου κόλπου, εἶνε δὲ ἐκτισμέ-
 νη ἐπὶ ἑπτὰ λόφων καὶ διὰ τοῦτο λέγεται καὶ *Ἐπίταλος*. Ἐπὶ ἑνὸς
 τῶν λόφων τούτων εἶνε ὁ περικαλλὲς ναὸς τῆς Ἀγίας Σφίρας, τὸν
 ὁποῖον οἱ Τούρκοι μετέτρεψαν εἰς τζαμίον καὶ ὁ περίφημος ἱππόδρο-
 μος, ὅστις ἦτο κεκορημένος διὰ πολλῶν ἀνδριάντων καὶ ἄλλων
 ἀριστουργημάτων, ἐξ ὧν τὰ πλεῖστα κατεστράφησαν. Ἄλλα δὲ πάλιν
 διηρπάγησαν, ἐλάχιστα δὲ μόνον λείψανα διεσώθησαν. Παρὰ δὲ τὸν
 Κεράτιον κόλπον εἶνε ἡ συνοικία τοῦ Φαναρίου, ἐν ἣ κεῖται τὸ Οἰ-
 κουμενικὸν Πατριαρχεῖον καὶ ἔνθα πρότερον κατῴκουν οἱ ἐπιφανέστε-
 ροὶ τῶν Ἑλλήνων, οἱ λεγόμενοι *Φαναριῶται*, ἐκ τῶν ὁποίων ἐλαμβά-
 νοντο ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου οἱ μεγάλοι διερχομένοι καὶ οἱ ἡγεμόνες τῆς
 Βλαχίας καὶ Μολδαβίας. Ἡ δὲ νέα πόλις κεῖται πρὸς β. τοῦ Κερα-
 τίου κόλπου, εἶνε δὲ πολὺ ὀρειότερα τῆς παλαιᾶς, μετὰ τῆς ὁποίας
 συνδέεται διὰ δύο γεφυρῶν καὶ ἀποτελεῖται ἐκ τοῦ Γαλατᾶ καὶ τοῦ
 Πέραν, ἔνθα κατοικοῦσιν οἱ πλεῖστοι τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Εὐρω-
 παίων. Ὅλη ἡ ἀκτὴ τοῦ Βοσπόρου, ἐπέκεινα τοῦ Γαλατᾶ, κατέχεται
 ὑπὸ ὀρειοτάτων προαστείων, ἐν οἷς εἶνε καὶ τὰ νεώτερα ἀνάκτορα τοῦ
 Σουλτάνου. Ἡ Κωνσταντινούπολις, θεωρουμένη ἀπὸ τῆς θαλάσσης,
 παρουσιάζει λαμπρὸν καὶ μεγαλοπρεπέστατον θέαμα, ὅσον οὐδεμία
 ἄλλη πόλις τοῦ κόσμου ἔχει δὲ πολλὰ ἑλληνικὰ ἐκπαιδευτήρια καθὼς
 τὴν Μεγάλην τοῦ Γένους σχολὴν, τὴν Θεολ. σχολὴν τῆς Χάλκης, τὸ Ζάπ-
 πειον παρθενεῳγεῖον καὶ πολλὰ φιλανθρωπικὰ καταστήματα διὰ κλη-
 ροδοτημάτων καὶ δωρεῶν συντηρούμενα. Ἡ Κωνσταντινούπολις ἦτο
 ἡ πρωτεύουσα τοῦ ἑλληνικοῦ Κράτους μέχρι τοῦ **1453**, ὅτε κατὰ
 τὴν ἀποφράδα ἡμέραν τῆς **29 Μαΐου**, καθ' ἣν ἔπεσεν, ἡρωϊκῶς μα-
 χόμενος, ὁ τελευταῖος αὐτοκράτωρ τῶν Ἑλλήνων Κωνσταντῖνος
 Παλαιολόγος, ἐκυριεύθη ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ ἐκτοτε διατελεῖ πρω-
 τεύουσα τοῦ ὀθωμανικοῦ Κράτους. Ἡ ἐπισημότερα πόλις τῆς Θρά-
 κης μετὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν εἶνε ἡ Ἀδριανούπολις, ἡ ὁποία

κεῖται ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Ἐβρου ἐν τῷ μέσῳ εὐφρονατίας πεδιάδος καὶ ἔχει 100,000 κατοίκους, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ πλεῖστοι εἶναι Ἕλλη-
νες. Ἡ Ἀδριανούπολις ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀδρια-
νοῦ αὕτη ὑπῆρξε πρωτεύουσα τοῦ ὀθωμανικοῦ Κράτους ἐπὶ τινα χρό-
νον, ἔχει ἑλληνικὸν γυμνάσιον καὶ πολλὰ ἄλλα κατώτερα ἐκπαιδευ-
τήρια, ἀκμαῖον ἐμπόριον καὶ βιομηχανίαν μεταξίνην καὶ βαμβακερῶν
ὑφασμάτων, ροδελαιίου ἐξαγομένου ἐκ τῆς κωμοπόλεως Κεζανλίκ, καὶ
συγκοινωνεῖ μετὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως διὰ σιδηροδρόμου.

Πρὸς δ. τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἶναι ἡ Ραιδεστός, ἐμπορικὴ πό-
λις, κειμένη εἰς τὰ παράλια τῆς Προποντίδος καὶ ἔχουσα 25,000 κα-
τοίκους. Εἰς δὲ τὴν Θρακικὴν χερσόνησον εἶναι ἡ Καλλιπόλις, ἡ ὁποία
κεῖται ἐπὶ τῆς παραλίας τοῦ Ἑλλησπόντου καὶ ἔχει μέγα ἐμπόριον
καὶ 25,000 κατ. Πρὸς τὸ β.δ. τῆς Καλλιπόλεως εἶναι ἡ Αἶνος, κει-
μένη εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἐβρου καὶ πρὸς τὸ β.δ. αὐτῆς τὸ Δεδεα-
γάτς, εἰς ὃ καταλήγει ὁ σιδηροδρόμος Ἀδριανουπόλεως.

ΑΙ ΝΗΣΟΙ ΤΟΥ ΘΡΑΚΙΚΟΥ ΠΕΛΑΓΟΥΣ

Τὸ Αἰγαῖον πέλαγος πρὸς τὸ μέρος τῆς Θράκης λέγεται καὶ *Θρα-
κικὸν πέλαγος* ἐν αὐτῷ δὲ ὑπάρχουσι τέσσαρες νῆσοι ὑπὸ Ἑλλήνων
κατὰ τὸ πλεῖστον κατοικοῦμεναι, ἡ Λήμνος ἔχουσα 25,000 κατ.,
ἡ Ἰμβρος 10,000, ἡ Θάσος 12,000 καὶ ἡ Σαμοθράκη 5,000. Ἐκ
τούτων ἡ Θάσος διοικητικῶς ὑπάγεται εἰς τὴν Αἴγυπτον, δωρηθεῖσα
ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου εἰς τὸν ἀντιβασιλέα τῆς Αἰγύπτου Μεχμέτ-Ἀλῆν.
Παράγει ἐξαιρετὸν οἶνον καὶ ἔχει πολλὰ μέταλλα.

Η ΚΡΗΤΗ

Ἡ ἡρωϊκὴ νῆσος Κρήτη κατέχει τὴν ν. πλευρὰν τοῦ Αἰγαίου
πελάγους, τὸ ὁποῖον ἐκεῖ καλεῖται *Κρητικὸν πέλαγος* ἔχει 8,620
τετραγ. χιλιομέτρων ἔκτασιν καὶ περὶ τὰς 294,000 κατοίκους, ἐκ
τῶν ὁποίων τὰ 3)4 εἶναι Χριστιανοί, οἱ δὲ λοιποὶ Μωαμεθανοί, Ἕλ-
ληνες ὁμως τὴν καταγωγὴν καὶ τὴν γλῶσσαν, διὰ τῆς βίας ἀλλά-
ξαντες τὴν πίστιν των.

Ἡ Κρήτη εἶναι ἐπιμήκης, διασχίζεται δὲ κατὰ μῆκος ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς ὑπὸ μεγάλης ὀροστοιχίας, ἥτις πρὸς ν. μὲν καταπίπτει ἀποτόμως εἰς τὴν θάλασσαν, πρὸς β. ὁμως χαμηλοῦται βαθμηδὸν καὶ σχηματίζει πολλὰς κοιλάδας εὐφορώτατας. Τὰ κυριώτερα ὄρη τῆς ὀροστοιχίας ταύτης εἶναι πρὸς δ. μὲν τὰ Λευκὰ ὄρη, Ἀσπρα δουρά, ὅπου εἶναι τὰ χωρία τῶν ἀνδρείων Σφακιανῶν, ἐν τῷ μέσῳ δὲ τὸ ὑψηλότερον ὄρος τῆς Κρήτης, ἡ Ἰδη (Ψηλορείτης), ὅπου, κατὰ τὴν μυθολογίαν, λέγεται ὅτι ἀνετράφη ὁ Ζεὺς, καὶ πρὸς ἀ. ἡ Δίκτη (Λασηθι).

Τὸ κλίμα τῆς Κρήτης εἰς μὲν τὰ παράλια εἶναι θερμόν, εἰς δὲ τὰ μεσόγεια εὐκραές, τὸ δὲ ἔδαφος αὐτῆς εἶναι εὐφορώτατον καὶ παράγει πολλοὺς δημητριακοὺς καρπούς, ἄφθονον ἔλαιον, ἐξαιρετον οἶνον, πορτοκάλια, κάστανα καὶ ἄλλα προϊόντα. Οἱ Κρήτες ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν, ὃ δὲ Κρητικὸς τυρὸς εἶναι ὀνομαστός διὰ τὴν γεῦσιν αὐτοῦ. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς εἶναι εὐσταλεῖς, γενναῖοι καὶ φιλελεύθεροι, ἔτοιμοι πάντοτε νὰ θυσιάσωσι ζωὴν καὶ περιουσίαν ὑπὲρ πατρίδος.

Ἡ Κρήτη οὐδέποτε ὑπέκυψεν εἰς τοὺς κατακτητὰς αὐτῆς Ἑνετοὺς καὶ Τούρκους. Καίτοι δὲ ἔλαβεν ἐνεργὸν μέρος κατὰ τὸν ἱερὸν ἀγῶνα ἡμῶν 1821, ἠναγκάσθη νὰ μείνῃ καὶ πάλιν ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τοῦ Σουλτάνου. Οἱ γενναῖοι κάτοικοι αὐτῆς οὐδέποτε ἔμειναν ἡσυχοί, πολλάκις ἔκτοτε ἐπανεστάτησαν κατὰ τῶν Τούρκων, ἕως ὅτου ἐξηνάγκασαν αὐτοὺς διὰ τῆς συνθήκης τῆς Χαλέπας κατὰ τὸ 1878 νὰ δώσωσιν εἰς τὴν νῆσον αὐτονομίαν τινά. Δὲν παρήλθεν ὁμως πολὺς χρόνος καὶ οἱ Τούρκοι ἀφῆρσαν τὴν αὐτονομίαν ταύτην καὶ ἐξηνάγκασαν οὕτω καὶ πάλιν τοὺς Κρήτας εἰς ἐπανάστασιν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐκήρυξαν τὴν μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος ἔνωσιν περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1897.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην αἱ σφαγαὶ καὶ αἱ καταστροφαὶ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν Κρητῶν συνεκίνησαν εἰς τοιοῦτον βαθμὸν τὸ ἐλεύθερον κράτος, ὥστε ἐξέπεμψε κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 1897 στρατὸν καὶ στόλον, ὅπως καταλάβωσι τὴν νῆσον καὶ διοικήσωσιν αὐτὴν ἐπ' ὀνόματι τοῦ Βασιλέως ἡμῶν Γεωργίου τοῦ Α'.

Ἡ δικαία αὕτη πράξις τοῦ ἐλευθέρου Ἑλληνικοῦ κράτους ἀπὸ

εσεν εἰς τὰς μεγάλας Δυνάμεις τῆς Εὐρώπης, αἵτινες, ἀφοῦ ἐξηνάγησαν τὸν Ἑλληνικὸν στρατὸν νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν νῆσον, ἐκήρυξαν αὐτὴν αὐτόνομον, ὑπὸ ἰδίων πολίτευμα καὶ ὑπὸ ἰδίαν σημαίαν, ὑπὸ τὴν ψιλὴν δὲ ἐπικυριαρχίαν τοῦ Σουλτάνου, ἡ ὁποία συμβολίζεται πλὴν δια μιᾶς Τουρκικῆς σημαίας ὑφουμένης ἐπὶ τινος φρουρίου. Ἦδη δὲ εἰς εὐκλεῆς γόνος τοῦ Βασιλικοῦ οἴκου τῆς Ἑλλάδος, ὁ πρίγκις Γεώργιος, τῇ ἐπινεύσει τῶν τεσσάρων προστατῶν Δυνάμεων ἀπορίσθη Ὑπάτος ἀρμοστής τῆς Κρήτης. Νῦν δὲ ἡ Κρήτη γεύεται ἀρμόσυνος τῶν δώρων τῆς ἐλευθερίας.

Αἱ μεγαλειότεραι πόλεις τῆς Κρήτης εἶναι πρὸς β. διότι τὸ νότιον αὐτῆς μέρος εἶναι ὄρεινόν καὶ ἀλίμενον. Ἡ ἐπισημοτέρα τούτων εἶναι ἡ Χανία, παράλιος πόλις κειμένη εἰς τὸ δυτικὸν τμήμα τῆς νήσου καὶ ἔχουσα 13,000 κατ. Ἐν αὐτῇ ἐδρεύει ὁ Ὑπάτος ἀρμοστής τῆς νήσου· εἰς δὲ τὸ ὠραῖον αὐτῆς προάστειον, τὴν Χαλέπαν, κατοικοῦν οἱ πρόξενοι. Πρὸς ἀ. τῶν Χανίων καὶ εἰς ἀπόστασιν μιᾶς ὥρας περίπου εἶναι ὁ μέγας καὶ ἀσφαλὴς λιμὴν τῆς Σούδας· πρὸς τὸ ν. ἀ. τούτου εἶναι ἡ Ῥεθύμνη, παράλιος πόλις, ἔχουσα πολλὰ σαπωνοποιεῖα, καὶ 8,000 κ. Πλησίον ταύτης κεῖται ἡ μονὴ τοῦ Ἀρκαδίου, τὴν ποίαν διὰ πυρίτιδος ἀνετίναξαν εἰς τὸν ἀέρα κατὰ τὸ 1866 οἱ ἐν αὐτῇ ἐγκλεισθέντες Ἕλληνες ἐπαναστάται.

Πρὸς ἀ. τῆς Ῥεθύμνης εἶναι τὸ Ἡράκλειον (Μέγα Κάστρον) ἡ μεγαλειτέρα πόλις τῆς Κρήτης, κειμένη ἐπὶ τῆς παραλίας, ἔδρα τοῦ Μητροπολίτου Κρήτης, ἔχουσα 20,000 κατ. Ἐτέρα κωμόπολις εἶναι οἱ Ἅγιοι Δέκα ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς ἀρχαίας Γόρτυνος. Πλησίον ταύτης εὐρίσκονται πανάρχαια λατομεῖα, τὰ ὅποια, φαίνεται, ἔδωκαν ἐφορμὴν, ὅπως πλασθῇ ὁ μῦθος τοῦ Λαβυρίνθου, ἐν τῷ ὁποίῳ ἔζη ὁ Μινώταυρος, τὸν ὅποτον ἐφόνευσεν ὁ Θησεύς. Ἡ Κρήτη ὑπετάχθη πρῶτον ὑπὸ τῶν Ἑνετῶν, ἔπειτα δὲ περιήλθεν εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν Τούρκων· ἀλλ' οἱ Κρήτες οὐδέποτε ἔπαυσαν ἀγωνιζόμενοι καὶ ἐλπίνοι καὶ μετὰ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων πρὸς ἀνάκτησιν τῆς ἐλευθερίας τῶν. Ἐπὶ τέλους δὲ ἠνάγκασαν τὸν Σουλτάνον νὰ δώσῃ εἰς αὐτοὺς αὐτονομίαν ὑπὸ χριστιανὸν διοικητήν.

Πολίτευμα. Τούρκοι.

Τὸ πολίτευμα τῆς Τουρκίας εἶναι μοναρχία ἀπόλυτος, ὃ δὲ Σουλτάνος καὶ Πατισάχ, δηλ. ὁ αὐτοκράτωρ, εἶναι ἀπόλυτος κύριος τῆς ζωῆς καὶ περιουσίας τῶν ὑπηκόων του καὶ συγχρόνως ἀρχὴν θρησκευτικὸς (Καλίφης τῶν Μωαμεθανῶν).

Οἱ Τούρκοι εἶναι λαὸς βάρβαρος, ὅστις ἦλθεν ἀπὸ τὰ ἐνδότερα τῆς Ἀσίας καί, ἀφοῦ ὑπέταξε τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, διεπεραιώθη εἰς τὴν Θράκην τῷ 1354 μ. Χ., εἰς διάστημα δὲ 150 περίπου ἐτῶν κατέλαυσε τὴν Ἑλληνικὴν αὐτοκρατορίαν καὶ ὑπέταξεν ὅλην τὴν Ἑλληνικὴν χερσόνησον. Ὡς ὅλη ἡ Εὐρώπη ἔτρεμε τότε ἐνώπιον τῶν Τούρκων. Οἱ δὲ δυστυχεῖς Ἕλληνες ἔπαθον ἐξ αὐτῶν φοβερὰ καὶ ἀπερίγραπτα δεινὰ. Πολλοὶ ἠναγκάζοντο νὰ γείνωσι Μωαμεθανοί, ὅσοι δὲ ἔμενον πιστοὶ εἰς τὴν θρησκείαν τῶν πατέρων τῶν περιεφρονουμένων ἀπιστοί, ἐπλήρωνον τὸ χαράτζι καὶ ἄλλους ἀπεχθεῖς καὶ καταθλιπτικοὺς φόρους· ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν ἐκινδύνευον νὰ ληστευθῶν ἢ καὶ νὰ φονευθῶσι, καὶ τὸ μέγιστον, ἠρπάζοντο τὰ τέκνα τῶν τῶν ὁποῖα ἐκτουρκιζόμενα κατετάσσοντο εἰς τὸν στρατὸν καὶ ἐγίνοντο Γενίτσαροι. Κατόπιν ὅμως οἱ Τούρκοι παρήτησαν τοὺς πολέμους καὶ παραδοθέντες εἰς τὴν τρυφὴν καὶ τὰς ἀπολαύσεις ἐξησθένησαν καὶ παρήκμασαν· πολεμηθέντες δὲ τότε ὑπὸ τῶν Ῥώσων, τῶν Ἑλλήνων καὶ ἄλλων λαῶν ἔχασαν τὴν μίαν μετὰ τὴν ἄλλην τὰς περιστετέρας χώρας ἐξ ἐκείνων, τὰς ὁποίας κατεῖχον ἄλλοτε ἐν Εὐρώπῃ. Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία διαίρεται εἰς 7 βιλαέτια ἢ νομοῦς, ἐξ ἧς, 1) Κωνσταντινουπόλεως, 2) Ἀδριανουπόλεως, 3) Θεσσαλονίκης, 4) Μονάστηρίου ἢ Βιτωλίων, 5) Κοσσυφοπεδίου, 6) Ἰωαννίνων καὶ 7) Σκόδρας. Ἡ ἐν γένει δὲ διοίκησις τῶν Τούρκων εἶναι ἀθρόα καὶ ἐλεεινή.

Θρησκεία.

Ἐπίσημος θρησκεία εἶναι τὸ Ἰσλαμισμός, ὃ δὲ Σεῖχ-Οουλ-Ἰσλάμ εἶναι ὁ πατριάρχης τῶν Ὀθωμανῶν. Ἐπικρατεστέρᾳ ὅμως εἶναι ὁ ὀρθόδοξος χριστιανικὴ θρησκεία, τῆς ὁποίας ἀρχηγὸς εἶναι ὁ Οἰκουμενικὸς πατριάρχης, ἐδρεύων ἐν Κωνσταντινουπόλει μετὰ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἐκ 12 μητροπολιτῶν. Ἀπκντες οὗτοι εἶναι Ἕλληνες καὶ

ωνσταντινούπολις εἶναι κέντρον τῆς Ἑλληνικῆς ὀρθοδοξίας καὶ τῆς μεγάλης τοῦ γένους Ἐκκλησίας, τῆς ὁποίας πιστὰ τέκνα εἰμεθα ἅπαντες οἱ Ἕλληνες, ἐλεύθεροι καὶ δοῦλοι.

Ἑκπαίδευσις.

Ἡ ἐκπαίδευσις ἐν Τουρκίᾳ εὐρίσκεται ἐν τοῖς σπαργάνοις, ὅσον παρὰ τοὺς Τούρκους, καίτοι ὁ νῦν Σουλτᾶνος Χαμίτ μεριμνᾷ πολὺ ἐν τῇ παιδείᾳ, διότι οἱ σοφοὶ Τούρκοι περιορίζονται μόνον εἰς τὸ σπουδάζωσι τὸ Κοράνιον, τὸ ὁποῖον εἶναι ἡ ἱερὰ Βίβλος τῶν Ὀθωμανῶν. Οἱ ὑπὸ τὴν Τουρκικὴν ὁμως Ἕλληνες ἔχουσιν ἰδρύσῃ πλείστα σχολεῖα καὶ γυμνάσια, εἰς τὰ ὁποῖα ἄριστα ἐκπαιδεύονται οἱ Ἑλ-
 νούπαιδες.

ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ

Ἡ Βουλγαρία εἶναι ἡγεμονία ὑποτελὴς εἰς τὴν Τουρκίαν ὀρί-
 ζε-
 δὲ πρὸς β. ὑπὸ τῆς Ῥωμανίας, πρὸς ν. ὑπὸ τῆς Εὐρωπαϊκῆς
 ουρκίας, πρὸς ἀ. ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου Πόντου καὶ πρὸς δ. ὑπὸ
 Σεργίας. Ἡ Βουλγαρία ἔχει 96 600/τετρ. χιλιομέτρων ἑκτα-
 καὶ 3,310,000 κατ. ἐκ τῶν ὁποίων ὑπὲρ τὰς 150,000 εἶναι
 Ἕλληνες διαιρεῖται δὲ εἰς δύο μέρη, εἰς τὴν κυρίως Βουλγαρίαν
 πρὸς β. καὶ εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ῥωμυλίαν πρὸς ν.

Ἡ κυρίως Βουλγαρία πρὸς ν. εἶναι κατὰ τὸ πλείστον ὄρεινή, διότι
 αὐθὰ ἐκτείνεται ἡ μεγάλη ὄροστοιχία τοῦ Αἴμου, ἥτις διευθύνει-
 ἐκ δ. πρὸς ἀ. καὶ χωρίζει αὐτὴν ἀπὸ τῆς Ἀνατολικῆς Ῥωμυ-
 ἀλλὰ τὸ βόρειον αὐτῆς μέρος εἶναι πεδινὸν διαρρέομενον ὑπὸ
 ὧν ποταμῶν, οἱ ὁποῖοι πηγάζουσιν ἐκ τοῦ Αἴμου καὶ ἐκβάλ-
 σιν εἰς τὸν Δούναβιν, ὅστις χωρίζει τὴν Βουλγαρίαν ἐν μέρει ἀπὸ
 Ῥωμανίας. Ὁ ποταμὸς οὗτος εἶναι ὁ δεύτερος τῆς Εὐρώπης
 ἀπὸ τοῦ μέγεθος, πηγάζει δὲ ἐκ τῆς Γερμανίας καὶ ῥέων διὰ πολ-
 κρατῶν δέχεται ἑκατέρωθεν πλείστους ὅσους παραποτάμους καὶ
 ἄλλαι διὰ τριῶν στομάτων εἰς τὸν Εὐξείνου πόντον. Ὁ Δούναβις
 πολλοὺς καὶ μεγάλους ἰχθῆς, διαπλέουσι δὲ αὐτὸν μεγάλα ἀτμό-
 καὶ ἰστιοφόρα· ἀλλ' ὅταν ὁ χειμὼν εἶναι βαρὺς, ὁ ποταμὸς
 καὶ διακόπτεται ἡ ποταμοπλοία. Τὸ κλίμα τῆς Βουλγα-

ρίας είναι ψυχρόν, ἀλλὰ τὸ ἔδαφος αὐτῆς είναι πολὺ εὐφορον· παράγει δὲ πολλοὺς δημητριακοὺς καρποὺς καὶ ἔχει ἀφθόνους βοσκάς, εἰς τὰς ὁποίας τρέφονται πολυάριθμοι ἀγέλαι καὶ ποίμνια.

Πρωτεύουσα τῆς ἡγεμονίας είναι ἡ Σόφια, ἡ ὁποία κεῖται εἰς τὸ δυτικὰς ὑπωρείας τοῦ Αἱμου, ἔχει 47,000 κατ. καὶ συγκοινωνοῦται μετὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως διὰ σιδηροδρόμου, ὅστις συνδέεται μετὰ τῶν ἠνωμένων σιδηροδρόμων τῆς Εὐρώπης. Πρὸς β. τοῦ Αἱμου καὶ ἐν τῷ μέσῳ περίπου τῆς χώρας είναι ὁ Τύρνοβος, πόλις ὀχυρὰ καὶ παλαιὰ πρωτεύουσα τῆς Βουλγαρίας ἔχουσα 11,000 κατ. Πρὸς ἀ. τοῦ Τυρνόβου είναι ἡ Σοῦμλα ἔχουσα 25,000 κατ. αὕτη συνδέεται διὰ σιδηροδρόμου μετὰ τῆς Βάρνης, ἥτις είναι ὁ μόνος λιμὴν τῆς Βουλγαρίας ἐν τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ καὶ ἔχει 25,000 κατ. ἐν οἷς καὶ πολλοὶ Ἕλληνες. Ἡ Βουλγαρία ἔχει καὶ πολλὰς παραδυναβίους πόλεις, τῶν ὁποίων αἱ πλεῖσταί είναι ὀχυραὶ καὶ ἔχουσι μέγα ἐμπόριον, ἰδίως δημητριακῶν καρπῶν· αἱ ἐπισημότεραι αὐταί είναι τὸ Β.δίνιον, τὸ ὁποῖον ἔχει 15,000 κατ., τὸ Σίστοβον, τὸ ὁποῖον ἔχει 20 000 κατ., τὸ Ρουτσούκιον, εἰς τὸ ὁποῖον καταλήγει ὁ ἀπὸ Βάρνης σιδηροδρόμος ἔχον 27,000 κατ. καὶ ἡ Σιλίστρια, ἡ ὁποία κεῖται, ἐκεῖ, ὅπου ὁ Δούναβις στρεφόμενος πρὸς β. εἰσέρχεται εἰς τὴν Ρωμανίαν καὶ ἔχει 11,000 κατ.

Ἡ πόλις Πλεῦνα είναι μεσόγειος καὶ ὀχυρὰ, ἐγένετο δὲ ὀνομασθῆναι κατὰ τὸν Ρωσσοτουρκικὸν πόλεμον 1877—78.

Ἡ Ἀνατολικὴ Ρωμανία κατέχει τὸ βόρειον μέρος τῆς Θράκης καὶ πρότερον μὲν ἀπετέλει ἐπαρχίαν αὐτόνομον καὶ ἦτο κεχωρισμὴν ἀπὸ τῆς Βουλγαρίας, ὕστερον ὁμως κατελήφθη αὐθαирέτως ὑπὸ τῶν Βουλγάρων καὶ ἠνώθη μετὰ τῆς Βουλγαρίας, ἡ δὲ διοίκησις αὐτῆς ἀνετέθη εἰς τὸν ἡγεμόνα τῆς Βουλγαρίας. Τὸ ἔδαφος τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμανίας πρὸς β. μὲν είναι ὄρεινόν, διότι ἐν αὐτῷ ἐκτείνεται ὁ ὄρος τοῦ Αἱμου μετὰ τῶν διακλαδώσεων αὐτοῦ· ἀλλὰ τὸ ἰσχυρότερον αὐτῆς μέρος είναι μᾶλλον πεδινόν καὶ μάλιστα ἐν τῷ μέσῳ, διέρχεται ὁ ποταμὸς Έβρος. Ἡ Ἀνατολικὴ Ρωμανία ἔχει καὶ εὐκραεὺς καὶ ἔδαφος εὐφορώτατον· παράγει δὲ ἀφθόνους δημητριακοὺς καρποὺς, οἶνον, κάπνόν, κάνναβιν, μέταξαν, ροδέλαιον, καὶ ἔχει καὶ πτυγμένην κτηνοτροφίαν.

Πρωτεύουσα τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας εἶναι ἡ Φιλιππούπολις, ἡ ὁποία κεῖται εἰς τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Ἑβρου καὶ ἔχει 36,000 κ., ἐξ ὧν πολλοὶ εἶναι Ἕλληνες. Ἡ Φιλιππούπολις ἔχει Ἑλληνικὸν γυμνάσιον καὶ πολλὰ ἄλλα κατώτερα ἐκπαιδευτήρια, συνδέεται δὲ διὰ σιδηροδρόμου ἀφ' ἑνὸς μὲν μετὰ τῆς Ἀδριανουπόλεως, ἀφ' ἑτέρου δὲ μετὰ τῆς Σόφιας. Πρὸς τὸ ν.ἀ. τῆς Φιλιππουπόλεως εἶναι ἡ πόλις Στενήμαχος, τοῦ ὁποίου οἱ κάτοικοι εἰς 15,000 ἀνερχόμενοι εἶναι Ἕλληνας, διατηροῦντες ἀκμαῖον τὸ ἐθνικὸν φρόνημα. Εἰς δὲ τὰς ν.ἀ. ὑπαρξείας τοῦ Αἵμου εἶναι ἡ Σελίμνος ἔχουσα 20,000 κατ. Πρὸς ν.ἀ. τῆς Σελίμνου κεῖται ὁ Πύργος, ὅστις εἶναι ὁ σπουδαιότερος λιμὴν τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας καὶ ἔχει 10,000 κατ., ἐκ τῶν ὁποίων οἱ πλεῖστοι εἶναι Ἕλληνες. Παράλιοι ἐπίσης πόλεις τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας εἶναι ἡ Ἀγχιάλος, ἡ Σφζόπολις καὶ ἡ Μεσημβρία, κατοικούμεναι τὸ πλεῖστον ὑπὸ Ἑλλήνων.

Ἡ Βουλγαρία ἔχει πολίτευμα συνταγματικόν, ὃ δὲ ἡγεμὼν αὐτῆς λέγεται Φερδινάνδος. Οἱ Βούλγαροι ἀνήκουσιν εἰς τὴν ὀρθόδοξον ἐκκλησίαν, ἀλλ' ἐπεὶ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἐπεσπάσθησαν ἀπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐκηρύχθησαν σχισματικοί. Οἱ Βούλγαροι ἐν ἀρχῇ κατῴκουν τὰς περὶ τὸν ποταμὸν Βόλγαν χώρας, ἐξ οὗ καὶ ὠνομάσθησαν *Βούλγαροι*. Ἐκείθεν δὲ ὁρμώμενοι διέβησαν τὸν Δούναβιν καὶ ἐγκαθιδρύθησαν περὶ τὰ 680 μ. Χ. εἰς τὴν σήμερον ἀπ' αὐτῶν καλουμένην *Βουλγαρίαν*, ἐνθα ἀναμιχθέντες μετὰ Σλαυικοῦ τινος λαοῦ παρέλαβον παρ' αὐτοῦ τὴν γλῶσσαν καὶ ἐξεσλαυίσθησαν· βραδύτερον δὲ ἐδιδάχθησαν παρ' Ἑλλήνων τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν καὶ ἔγειναν Χριστιανοί. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν οἱ Βούλγαροι ἀπετέλεσαν κράτος ἀνεξάρτητον· ἀλλ' ἐπεὶ κατόπιν εἰσέβαλλον εἰς τὰς Ἑλληνικὰς χώρας καὶ ἐλεηλάτουν αὐτάς, κατεπολεμήθησαν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων καὶ ἔγειναν φόρου ὑποτελεῖς εἰς αὐτούς· ἀκολούθως δὲ καὶ ὑπετάχθησαν ὁλοσχερῶς, τὸ δὲ κράτος αὐτῶν κατελύθη. Ἐπειτα ὁμως πάλιν κατῴρθωσαν νὰ ἰδρύσωσι νέον Βουλγαρικὸν κράτος, τὸ ὁποῖον ὑπέταξαν οἱ Τούρκοι τῷ 1386· ἔκτοτε δὲ οἱ Βούλγαροι ἦσαν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Τούρκων ἕως τοῦ 1386, ἔκτοτε δὲ οἱ Βούλγαροι ἦσαν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Τούρκων μέχρις οὗ ἀπληυθέρωσεν αὐτοὺς ἡ Ρωσσία τῷ 1878.

Οἱ Βούλγαροι ὁμως ἔκτοτε ἐγείναν θρασύτατοι καὶ τρέφουσι τὴν μωρὰν ἐλπίδα νὰ κατακτήσωσιν ὄχι μόνον τὴν Μακεδονίαν καὶ τὴν Θράκην, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν Κωνσταντινούπολιν. Ἐνεκὰ τούτου ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες ἔχομεν ἱερὸν καθήκον νὰ ἀντενεργήσωμεν κατὰ τῶν ἀρπακτικῶν αὐτῶν σχεδίων καὶ ἐπιδρομῶν καὶ νὰ διασώσωμεν ἀπὸ τὰς χεῖρας των χώρας Ἑλληνικᾶς.

Οἱ Βούλγαροι μισοῦσι τοὺς Ἕλληνας καὶ ζητοῦσι διὰ παντὸς μέσου ἐν Μακεδονίᾳ καὶ Θράκῃ νὰ μεταβάλλωσιν αὐτοὺς εἰς Βουλγάρους.

ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΣΕΡΒΙΑΣ

Ἡ Σερβία ἀποτελεῖ κράτος ἀνεξάρτητον, τὸ ὅποτον ἔχει 50,000 τετρ. χιλιομέτρων ἔκτασιν καὶ 2,350,000 κ. Ὅριζεται δὲ πρὸς β. ὑπὸ τῆς Αὐστρουγγαρίας, ἀπὸ τῆς ὁποίας χωρίζεται διὰ τοῦ ποταμοῦ Σαύου καὶ τοῦ Δουνάβεως, πρὸς ἀ. ὑπὸ τῆς Ρωμανίας καὶ τῆς Βουλγαρίας καὶ πρὸς ν.δ. ὑπὸ τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Βοσνίας. Ἡ Σερβία εἶναι χώρα μεσόγειος καὶ κατὰ τὸ πλεῖστον ὄρεινὴ καὶ μάλιστα πρὸς ἀ. ἐνθα διακλαδοῦνται πολλὰ ὄρη ἐκ τῆς ὀροστοιχίας τοῦ Αἵμου· ἔχει ὁμως καὶ πολλὰ πεδινὰ μέρη καὶ μάλιστα ἐν τῷ μέσῳ, ὅπου ἐκτείνεται μεγάλη πεδιάς, ἡ ὁποία εὐρύνεται πρὸς β. καὶ καταλήγει εἰς τὸν Δούναβιν. Τὴν πεδιάδα ταύτην διαρρέει ὁ Μοραῦος ἀποτελούμενος ἐν ἀρχῇ ἐκ δύο κλάδων, οἵτινες συνενοῦνται εἰς ἓνα ποταμόν, ὁ ὅποιος ρέων πρὸς β. ἐκβάλλει εἰς τὸν Δούναβιν, εἰς ὃν ἐκβάλλει καὶ ὁ Σαῦος. Τὸ κλίμα τῆς Σερβίας εἶναι ψυχρόν, οἱ δὲ κάτοικοι αὐτῆς ἀσχολοῦνται κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν, ἧτις εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη ἐν Σερβίᾳ.

Πρωτεύουσα τοῦ κράτους εἶναι τὸ Βελιγράδιον, τὸ ὅποτον κεῖται ἐπὶ τῆς συμβολῆς τοῦ Σαύου καὶ τοῦ Δουνάβεως, συνδέεται μετὰ τῆς Θεσσαλονίκης διὰ σιδηροδρόμου καὶ ἔχει ὀχυρὸν φρούριον, πανεπιστήμιον, βιβλιοθήκην, μουσεῖον καὶ 35,000 κατ. Ἐνταῦθα ἐφρονεύθη ὑπὸ τῶν Τούρκων ὁ πρωτομάρτυς τῆς Ἑλληνικῆς ἐλευθερίας Ῥήγας Φεραίος. Πρὸς ἀ. τοῦ Βελιγραδίου εἶναι ἡ Σεμένδρια ὀχυρὰ πόλις κειμένη ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως καὶ ἔχουσα 8,000 κατ. Ἐν τῷ

μέσῳ δὲ περίπου τῆς χώρας εἶναι ἡ Κραγούγεβατς ἔχουσα μέγα ὄπλιστάσιον καὶ 12,000 κατ. μετὰ χυτηρίου πυροβόλων. Πρὸς ν. δὲ εἶναι ἡ Νίτσχ, ἡ ὁποία κεῖται ἐπὶ τινος παραιοτάμου τοῦ Μοραύου, εἶναι πατρίς τοῦ Μ. Κωνσταντίνου καὶ ἔχει 20,000 κατ.

Οἱ Σέρβοι εἶναι λαὸς Σλαυϊκός, ἀνήκουσιν εἰς τὴν χριστιανικὴν ὀρθόδοξον ἐκκλησίαν καὶ κυβερνῶνται συνταγματικῶς. Καὶ οὗτοι δὲ ὑποταχθέντες εἰς τοὺς Τούρκους ἐπολέμησαν ἐπανειλημμένως ἕως οὗ ἐπὶ τέλος κατῴρθωσαν ν' ἀνακτήσωσι τὴν ἐλευθερίαν των.

Η ΗΓΕΜΟΝΙΑ ΤΟΥ ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟΥ

Τὸ Μαυροβούνιον ἢ Τσερναγόρα ἀποτελεῖ μικρὰν ἀλλ' ἀνεξάρτητον ἡγεμονίαν, ἡ ὁποία κεῖται μεταξὺ Τουρκίας καὶ Αὐστρίας καὶ προεκτείνεται μέχρι τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους. Τὸ Μαυροβούνιον ἔχει 9,800 τετρ. χιλιομέτρων ἑκτασιν καὶ 200,000 κατ. κατέχεται δὲ ὑπὸ μεγάλων καὶ κρημνωδῶν ὀρέων, τὰ ὁποῖα μακρόθεν θεωρούμενα φαίνονται σκιερά· διὰ τοῦτο δὲ καὶ αὐτὰ ὠνομάσθησαν *Μαῦρα βουρά* καὶ ἡ χώρα *Μαυροβούνιον*. Τὸ κλίμα τοῦ Μαυροβουνίου εἶναι πολὺ ψυχρὸν, οἱ δὲ κάτοικοι ἀποζῶσι κυρίως ἐκ τῆς κτηνοτροφίας.

Πρωτεύουσα τῆς ἡγεμονίας εἶναι ἡ Κεττίγνη κωμόπολις μεσόγειος ἔχουσα 1800 κατ. Πρὸς β.α. τῆς Κεττίγνης εἶναι ἡ Πογδορίτσα ἡ μεγαλειτέρα πόλις τῆς ἡγεμονίας ἔχουσα 6,000 κατ. Πρὸς β. τῆς Πογδορίτσης εἶναι ἡ κωμόπολις Δχνίλσβγραδ, ἐν ᾗ συνήθως διαμένει ὁ ἡγεμὼν, ἔχουσα 2,000 κατ. Εἰς δὲ τὴν παραλίαν τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους εἶναι δύο λιμένες, τὸ Ἀντίβρι καὶ πρὸς ν. αὐτοῦ τὸ Δουλοῤῥον.

Τὸ Μαυροβούνιον ἀπετέλει μέρος τοῦ Σερβικοῦ βασιλείου πρὸ τῆς ὑποταγῆς αὐτοῦ εἰς τοὺς Τούρκους. Ἀφοῦ δ' ἐκεῖνο κατελύθη, οἱ Μαυροβούνιοι πολεμοῦντες ἀδιαλείπτως ἐναντίον τῶν Τούρκων κατῴρθωσαν νὰ διατηρήσωσι τὴν ἐλευθερίαν των. Ἐπὶ τέλος δὲ διὰ τῆς ἀνδρείας καὶ μεγαλοψυχίας αὐτῶν ἠνάγκασαν τὰς Μεγάλας Δυνάμεις ν' ἀνακηρύξωσι τὸ Μαυροβούνιον ἡγεμονίαν ἀνεξάρτητον τῷ 1878.

ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΡΩΜΟΥΝΙΑΣ

Ἡ Ῥωμουνία εἶναι ἐκ τῶν μεγαλειτέρων κρατῶν τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου ἔχουσα 131.000 τετραγ. χιλιομέτρων ἑκτασιν καὶ 5,000,000 κατ. ἐν οἷς περὶ τὰς 100,000 εἶναι Ἑλληνες. Ὅρίζεται δὲ πρὸς β.ἀ. ὑπὸ τῆς Ῥωσσίας καὶ τοῦ Εὐξείνου πόντου, πρὸς β.δ. ὑπὸ τῆς Αὐστρουγγαρίας καὶ τῆς Σερβίας καὶ πρὸς ν. ὑπὸ τῆς Βουλγαρίας. Ἡ Ῥωμουνία μόνον πρὸς β.δ. εἶναι ὀρεινή, διότι ἐνταῦθα ἑκτείνονται δύο μεγάλοι καὶ δασώδεις ὄροστοιχίαι ἡ τῶν Καρπαθίων καὶ ἡ τῶν Τρανσυλθανικῶν Ἀλπεων, εἰς τὰς ὁποίας ὑπάρχουσι πλουσιώτατα ἀλατωρυχεῖα, ἀφθονώταται δὲ πηγαὶ πετρελαίου εὐρίσκονται εἰς τὰς ὑπωρείας αὐτῶν· ὅλον δὲ τὸ ἄλλο μέρος τῆς Ῥωμουνίας ἀποτελεῖ μίαν ἀπέραντον πεδιάδα, τὴν ὁποίαν χωρίζει ἀπὸ μὲν τῆς Σερβίας καὶ ἀπὸ τοῦ μεγαλειτέρου μέρους τῆς Βουλγαρίας ὁ Δούναβις, ἀπὸ δὲ τῆς Ῥωσσίας ὁ Δούναβις καὶ ὁ Προῦθος, ὁ ὁποῖος πηγάζει ἐκ τῶν Καρπαθίων καὶ ῥέων πρὸς ν. ἐκβάλλει εἰς τὸν Δούναβιν. Ἡ ἀχανὴς αὕτη πεδιάς διαρρέεται ὑπὸ πολλῶν παραποτάμων τοῦ Δουνάβεως, ἐκ τῶν ὁποίων ἐπισημότεροι εἶναι ὁ Ἀλούτας καὶ ὁ Σερέτης. Τὸ κλίμα τῆς χώρας εἶναι ψυχρόν, ἀλλὰ τὸ ἔδαφος αὐτῆς εἶναι εὐφορώτατον· παράγει δὲ ἀφθόνους δημητριακοὺς καρποὺς καὶ ἔχει πλουσιωτάτας βοσκάς, εἰς τὰς ὁποίας τρέφονται πολυάριθμοι ἀγέλοι καὶ ποίμνικα. Ἡ Ῥωμουνία διαιρεῖται εἰς τρία μέρη, τὴν Βλαχίαν κειμένην μεταξὺ τοῦ Δουνάβεως καὶ τῶν Τρανσυλθανικῶν Ἀλπεων, τὴν Μολδαυίαν κειμένην μεταξὺ τοῦ Προῦθου καὶ τῶν Καρπαθίων καὶ τὴν Δουβρουτσάν μεταξὺ τοῦ Δουνάβεως, τοῦ Εὐξείνου πόντου καὶ τῆς Βουλγαρίας.

Πρωτεύουσα τῆς Βλαχίας καὶ ὅλου τοῦ κράτους εἶναι τὸ Βουκουρέστιον, τὸ ὁποῖον κεῖται ἐν τῇ μέσῃ περίπῳ τῆς χώρας καὶ ἔχει ὀχυρὰ φρούρια, μεγαλοπρεπεῖς οἰκοδομάς, λαμπροὺς περιπάτους, πανεπιστήμιον, βιβλιοθήκην, πολλὰ ἄλλα ἐκπαιδευτικὰ καὶ φιλανθρωπικὰ καταστήματα καὶ 220.000 κατ. Πρὸς ν. τοῦ Βουκουρεστίου εἶναι τὸ Γιούργεβον, τὸ ὁποῖον κεῖται εἰς τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Δουνάβεως, ἔχει 25,000 κατ. καὶ συνδέεται μετὰ τοῦ ἀπέναντι αὐ-

τοῦ κειμένου 'Ρουτσουκίου, διὰ γεφύρας διὰ τῆς ὁποίας διέρχεται ὁ σιδηρόδρομος ὁ συνδέων τὴν Βουλγαρίαν μετὰ τῆς 'Ρωμουνίας. Πρὸς δ. τοῦ Βουκουρεστίου εἶναι ἡ Κραϊόβα κειμένη ἐπὶ τινος περικοπῆς τοῦ Δουνάβεως καὶ ἔχουσα 40,000 κατ. Πρὸς β.ἀ. τῆς Κραϊόβης εἶναι ἡ μικρὰ κώμη Δραγατσάνιον, ἡ ὁποία κεῖται παρὰ τὸν ποταμὸν 'Αλούταν καὶ εἶναι ὀνομαστὴ ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς 'Βλληνικῆς ἐπαναστάσεως διὰ τὸν ἥρωικον θάνατον τῶν ἱερολοχιτῶν. Πρὸς β. δὲ τοῦ Βουκουρεστίου εἶναι ἡ Πλοέστη ἔχουσα 25000 κατ. Πρὸς β.ἀ. τῆς Πλοέστης εἶναι ἡ Βραΐλα ἐμπορικὴ πόλις κειμένη εἰς τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Δουνάβεως καὶ ἔχουσα 40,000 κατ. ἐν οἷς εἶναι καὶ πολλοὶ 'Ελληνες.

Τῆς δὲ Μολδαυίας πρωτεύουσα εἶναι τὸ 'Ιάσιον, τὸ ὁποῖον κεῖται ἐπὶ λαμπρῆς τοποθεσίας πλησίον τοῦ ποταμοῦ Προύθου καὶ ἔχει πανεπιστήμιον, πολλὰ ἄλλα ἐκπαιδευτήρια καὶ 90.000 κατ. Τὸ 'Ιάσιον εἶναι ἐπίσημον ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἐθνικῆς παλιγγενεσίας, διότι ἐν αὐτῷ ἐκήρυξεν ὁ 'Αλέξανδρος 'Υψηλάντης τὴν ἐπανάστασιν τῇ 22 Φεβρουαρίου 1821. Πρὸς ν. τοῦ 'Ιαίου εἶναι τὸ Γαλάζιον, τὸ ὁποῖον κεῖται εἰς τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Δουνάβεως. εἶναι ἡ ἐμπορικωτέρα πόλις τοῦ κράτους καὶ ἔχει 80,000 κατ. μετὰ τῶν ὁποίων εἶναι καὶ πολλοὶ 'Ελληνες.

Τῆς δὲ Δοβρουτσᾶς ἐπίσημότεραι πόλεις εἶναι ἡ Τοῦλτσα εἰς τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Δουνάβεως ἔχουσα 15,000 κατ. Εἰς δὲ τὸν Εὐξεινον Πόντον εἶναι ὁ Σουλινᾶς, ὁ ὁποῖος κεῖται εἰς τὸ μέσον στόμα τοῦ Δουνάβεως. Κατωτέρω τοῦ Σουλινᾶ εἶναι ἡ Κωνσταντσα ἔχουσα ἀσφαλῆ λιμένα.

'Η συγκοινωνία τῶν διαφόρων πόλεων τῆς 'Ρωμουνίας γίνεται διὰ τοῦ Δουνάβεως καὶ τῶν παραποτάμων αὐτοῦ, καθὼς καὶ διὰ τῶν πολυαρίθμων σιδηροδρόμων, οἵτινες συνδέονται μετὰ τοῦ σιδηροδρομικοῦ συμπλέγματος τῆς Εὐρώπης. 'Η Ρωμουνία ἔχει πολίτευμα συνταγματικόν· οἱ δὲ 'Ρωμοῦνοι κατὰγονται ἐκ τῶν Δακῶν, οἵτινες ἀνέμιχθησαν μετὰ τῶν 'Ρωμαίων, ἐξ ὧν παρέλαβον καὶ τὴν γλῶσσαν καὶ τὸ ὄνομα καὶ ἀνήκουσιν εἰς τὴν ὀρθόδοξον 'Εκκλησίαν.

'Η Ρωμουνία πρότερον ἢ το διηρημένη εἰς τὴν ἡγεμονίαν τῆς Βλαχίας καὶ εἰς τὴν ἡγεμονίαν τῆς Μολδαυίας, αἱ ὁποῖαι ἦσαν φόρου ὑπο-

τελείς εἰς τοὺς Τούρκους. Ἀκολούθως ὁμως ἠνώθησαν τῷ 1866 καὶ ἀπετέλεσαν μίαν ἡγεμονίαν, ἥτις πολεμήσασα γενναίως τοὺς Τούρκους ἀπέσπασε παρ' αὐτῶν τὴν Δοβρουτσᾶν καὶ ἀνεκνήρυχθη βασιλείον τῷ 1881.

ΑΙ ΜΕΓΑΛΑΙ ΔΥΝΑΜΕΙΣ

Ι. ΡΩΣΣΙΑ

Ἡ Ρωσσία εἶναι μεγαλειτέρα τοῦ ἡμίσεος τῆς ὅλης Εὐρώπης, κατέχει ὅλον τὸ β. ἁ. μέρος αὐτῆς καὶ ἔχει 100,000,000 κατ. Τὸ ἔδαφος τῆς Ρωσσίας εἶναι πεδινόν, μόνον δὲ πρὸς ἄ. ἔχει τὴν ὀροστοιχίαν τῶν Οὐραλίων, ἡ ὁποία χωρίζει τὴν Εὐρωπαϊκὴν Ρωσσίαν ἀπὸ τῆς Ἀσίας ἐξ ἀνατολῶν. Ποταμοὶ αὐτῆς ἐπισημότεροι εἶναι ὁ Δουῖνας καὶ ὁ Πετσχόρας ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Βόρειον παγωμένον ὠκεανόν, ὁ Οὐράλης καὶ ὁ Βόλγας, ὁ μέγιστος ποταμὸς τῆς Εὐρώπης, ἐκβάλλοντες εἰς τὴν Κασπίαν θάλασσαν, ὁ Τάναϊς ἐκβάλλων εἰς τὴν Ἀζοφικὴν θάλασσαν, ὁ Δνεῖστερος καὶ ὁ Δνεῖπερος ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Εὐξείνιον πόντον, ὁ Οὐιστούλας καὶ ὁ Νεύας ἐκβάλλοντες εἰς τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν. Λίμναι δ' ἐπισημότεραι εἶναι ἡ Λαδόγα ἡ μεγαλειτέρα λίμνη τῆς Εὐρώπης καὶ ἡ Ὀνέγα κείμεναι εἰς τὸ β. ἁ. τῆς Ρωσσίας.

Τὸ κλίμα τῆς Ρωσσίας εἶναι πολὺ ψυχρὸν καὶ μάλιστα πρὸς β. Ὅσον δηλονότι προχωροῦμεν πρὸς τὸν βόρειον πόλον ὁ ἥλιος ρίπτει τὰς ἀκτῖνας αὐτοῦ περισσότερον πλαγίως καὶ ἐπομένως ὁ χειμὼν γίνεται δριμύτερος καὶ διαρκέστερος· καὶ τὸ μὲν θέρος αἱ ἡμέραι εἶναι πολὺ μεγάλαι καὶ αἱ νύκτες ἐλαχίσται, τὸν δὲ χειμῶνα συμβαίνει τὸ ἐναντίον. Εἰς τὰ βόρεια μέρη τῆς Ρωσσίας, καθὼς εἰς τὴν Λαπωνίαν π.χ., ὁ χειμὼν διαρκεῖ περὶ τοὺς 9 μῆνας, κατὰ τοὺς ὁποίους καὶ οἱ ποταμοὶ καὶ αἱ λίμναι καὶ ἡ περὶ αὐτὴν θάλασσα εἶναι παγωμένα καὶ ὅλη ἡ φύσις εἶναι νεκρά. Ἐνταῦθα ὀλίγα μόνον φυτὰ δύνανται νὰ ζήσωσι καὶ τὰ πλεῖστα τῶν κατοικιδίων ζῶων ἐλλείπουσιν, ἀναπληροῦσι δ' αὐτὰ οἱ τάρανδοι (1). Τοῦναντίον ἐν τῇ ἀξένῳ ἐκείνῃ χώρᾳ ζῶσι κατὰ πολυαριθμούς ἀγέλας λύκοι, ἄρκτοι, ἀλώπεκες, ἰκτί-

(1) Εἶδος ζῴου κερασφόρου εὐρισκόμενον εἰς τὰ βόρεια μέρη.

δες καὶ ἄλλα ἄγρια ζῷα ἔχοντα δέρμα πυκνόμαλλον καὶ ἐπομένως δυνάμενα νὰ ἀντέχωσιν εἰς τὸ ψῦχος· εἰς δὲ τὰς θαλάσσας αὐτῆς, αἵτινες σχηματίζονται ὑπὸ τοῦ Βορείου παγωμένου ὠκεανοῦ, διακινῶνται πολυάριθμοι φῶκαι καὶ φάλαιναι. Εἰς τὰ βόρεια τῆς Λαπωνίας κατὰ τοὺς τρεῖς μῆνας Μάιον, Ἰούνιον καὶ Ἰούλιον, ὁ ἥλιος εἶναι διαρκῶς ὑπὲρ τὸν ὀρίζοντα, ἀποκρύπτεται δὲ ὁλοσχερῶς κατὰ τοὺς τρεῖς μῆνας Νοέμβριον, Δεκέμβριον καὶ Ἰανουάριον, κατὰ τοὺς ὁποίους αἱ χῶραι αὐταὶ φωτίζονται ἀμυδρῶς ὑπὸ τοῦ λυκόφωτος, τὸ ὅποιον ἐνταῦθα διαρκεῖ ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας, ὑπὸ τῆς σελήνης, καὶ ὑπὸ τινος ἄλλου φωτός. τὸ ὅποιον παράγεται εἰς τὰς βορείους ἐκείνας χώρας καὶ λέγεται *Βόρειον σέλας*.

Τὰ κυριώτερα προϊόντα τῆς Ρωσσίας εἶναι οἱ δημητριακοὶ καρποί, ἐκ τῶν ὁποίων κάμνει μεγάλην ἐξαγωγὴν, τὸ λίνον καὶ ἡ κάνναβις. Ἡ Ρωσσία προσέτι τρέφει καὶ πολυάριθμα ποίμνια αἰγῶν καὶ προβάτων καὶ μεγάλας ἀγέλας βοῶν· ἐξάγει δὲ καὶ ἀφθονον χαβιάριον, τὸ ὅποιον παρασκευάζεται ἐκ τῶν ὠθηκῶν τῶν ἰχθύων, οἵτινες ὑπάρχουσιν ἐν μεγίστῃ ἀφθονίᾳ ἐντὸς τῶν ποταμῶν καὶ παρὰ τὰς ἐκβολὰς αὐτῶν.

Ἐπισημότεραι πόλεις τῆς Ρωσσίας εἶναι ἡ Πετρούπολις, πρωτεύουσα τοῦ κράτους ἔχουσα περὶ τὸ ἓν ἑκατομ. κατ., πόλις ἐμπορικὴ καὶ πλουσία, κτισθεῖσα ὑπὸ Πέτρου τοῦ Μεγάλου τῷ 1703 παρὰ τὰς ἐκβολὰς τῆς Νεῦα· Ἡ Μόσχα ἡ παλαιὰ πρωτεύουσα τῆς Ρωσσίας ἔχουσα 826,000 κατ. μεγαλοπρεπεῖς ναοὺς καὶ ὀχυρὰν συνοικίαν τοῦ Κρεμλίνου, ἐν τῇ ὁποίᾳ εἶναι ἡ Μητρόπολις ἡ χρησιμεύουσα πρὸς στέψιν τῶν αὐτοκρατόρων. Ἡ Βαρσοβία ἔχουσα 490,000 κατ. πρωτεύουσα τοῦ πρῶην βασιλείου τῆς Πολωνίας. Ἡ Ὁδησσός, ἡ ὁποία κεῖται εἰς τὴν παραλίαν τοῦ Εὐξείνου Πόντου καὶ εἶναι ἡ ἐμπορικωτέρα πόλις τῆς Ρωσσίας ἔχουσα 330,000 κ. μετὰ δὲ τῶν ὁποίων εἶναι καὶ πολλοὶ Ἕλληνες. Ἐν αὐτῇ ἰδρύθη ἡ Φιλικὴ ἐταιρία, ἡ ὁποία προπαρεσκεύασε τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους. Ἐν αὐτῇ δὲ ἐτάφη καὶ ὁ πατριάρχης Γρηγόριος ὁ Ε΄, τοῦ ὁποίου κατόπιν μετεκόμισαν τὰ ὀστέα εἰς Ἀθήνας.

Οἱ Ρῶσσοι εἶναι λαὸς Σλαυϊκὸς καὶ ἀνήκουσιν εἰς τὴν χριστιανικὴν ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν. Τὸ πολίτευμα τῆς Ρωσσίας εἶναι μοναρχ-

χία ἀπόλυτος, οἱ δὲ αὐτοκράτορες αὐτῆς λέγονται *Τσάροι*. Ἡ Ῥωσσία ἐξουσιάζει καὶ πολλὰς ἄλλας ἀπεράντους χώρας ἐν τῇ Ἀσίᾳ, αἵτινες ἀποτελοῦσι τὴν Ἀσιατικὴν Ῥωσσίαν.

2. ΑΥΣΤΡΟΥΓΓΑΡΙΑ

Ἡ Αὐστροουγγαρία κεῖται πρὸς β. τῆς Ἑλλην. χερσονήσου, εἶναι δὲ δεκαπλάσια τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος κατὰ τὴν ἑκτασιν καὶ ἔχει 41 1/2 ἑκατομ. κ., ἐκ τῶν ὁποίων οἱ ἡμίσεις περίπου εἶναι Σλαῦοι, οἱ δὲ λοιποὶ εἶναι Γερμανοί, Οὐγγροὶ καὶ διάφοροι ἄλλοι λαοί. Ὅρη αὐτῆς εἶναι ὁ Βοημικὸς δρυμός, τὸ Ἔρτσον, τὰ Γιγάντια καὶ τὰ Σουδήτια πρὸς β. χωρίζοντα αὐτὴν ἀπὸ τῆς Γερμανίας, τὰ Καρπάθια πρὸς β.δ. αἱ Τρανσυλβανικαὶ Ἀλπεις πρὸς ν.δ. καὶ αἱ διακλαδώσεις τῶν Ἀνατολικῶν Ἀλπεων διευθυνόμεναι πρὸς ν.ἀ. καὶ ἀκολουθοῦσαι τὴν παραλίαν τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους. Ποταμοὶ δὲ ἐπισημότεροι εἶναι ὁ Ἄλβις, ὁ Οὐιστούλας, ὁ Δούναβις, ὁ Τυσίας καὶ ὁ Σαῦος. Ἡ αὐτοκρατορία τῆς Οὐγγαρίας ἀποτελεῖται ἐκ δύο βασιλείων τῆς Αὐστρίας καὶ τῆς Οὐγγαρίας, ἡνωμένων ὑπὸ τὸν αὐτοκράτορα Φραγκίσκον Ἰωσήφ.

Πρωτεύουσα τῆς Αὐστρίας εἶναι ἡ Βιέννη, μία ἐκ τῶν ὠραιωτέρων πόλεων τῆς Εὐρώπης, κειμένη παρὰ τὸν Δούναβιν καὶ ἔχουσα 1,300,000 κ. Τῆς δὲ Οὐγγαρίας πρωτεύουσα εἶναι ἡ Βουδαπέστη, ἡ ὁποία κεῖται ἐκατέρωθεν τῶν ὄχθων τοῦ Δουνάβεως καὶ ἔχει 492,000 κ. Ὁ δὲ σπουδαιότερος ἐμπορικὸς λιμὴν τῆς αὐτοκρατορίας εἶναι ἡ Τεργέστη κειμένη εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους καὶ ἔχουσα 170,000 κ. ἐν οἷς καὶ πολλοὶ Ἕλληνες ἔμποροι.

3. ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Ἡ Γερμανία κατέχει τὸ κέντρον τῆς Εὐρώπης καὶ εἶναι μὲν ὀλίγον μικροτέρα τῆς Αὐστροουγγαρίας κατὰ τὴν ἑκτασιν, ἀλλ' ἔχει ὑπὲρ τὰ 52 ἑκατομ. κατ., ἐξ ὧν ἄλλοι μὲν εἶναι χριστιανοὶ τοῦ δυτικοῦ δόγματος, ἄλλοι δὲ διαμαρτυρόμενοι. Τὸ ἔδαφος τῆς Γερμανίας πρὸς β. εἶναι πεδινόν, πρὸς ν. δὲ ἔχει τὸν Βοημικὸν Δρυμόν, τὸ

Ἔρτσον, τὰ Γιγάντια καὶ τὰ Σουδήτια, τὰ ὅποια χωρίζουσιν αὐτὴν ἀπὸ τὴν Αὐστρίαν καὶ πρὸς τούτοις τὸν Μέλανα Δρυμόν καὶ τὰ Βόσγια. Ἐπισημότεροι δὲ ποταμοὶ αὐτῆς εἶναι ὁ Βίσουργις, ὁ Ἄλβις, ὁ Ὀδερὸς, ὁ Οὐίστούλας. ὁ Ῥήνος καὶ ὁ Δούναβις.

Ἡ Γερμανικὴ αὐτοκρατορία συνίσταται ἐκ πολλῶν κρατῶν ἀποτελούντων ὁμοσπονδίαν, ἰδρυθεῖσαν μετὰ τὸν Γαλλογερμανικὸν πόλεμον τοῦ 1870 - 71· ταύτης προίσταται ὁ βασιλεὺς τῆς Πρωσσίας, ὅστις διὰ τοῦτο λέγεται καὶ αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας. Τὰ ἐπισημότερα τῶν κρατῶν τούτων εἶναι τὰ ἐξῆς· Τὸ βασίλειον τῆς Πρωσσίας, τὸ ὅποτον ἔχει 32 ἑκατομ. κατ. καὶ πρωτεύουσιν τὸ Βερολινον, τὴν μεγίστην πόλιν τῆς αὐτοκρατορίας· ἐν αὐτῇ ἀκμαζοῦσιν αἱ ἐπιστῆμαι, ἡ καλλιτεχνία, ἡ βιομηχανία καὶ τὸ ἐμπόριον, ἔχει δὲ 1,680,000 κατ.

Τὸ βασίλειον τῆς Βαυαρίας, ἐκ τῆς ὁποίας κατήγετο ὁ Ὄθων, ὁ πρῶτος βασιλεὺς τῆς Ἑλλάδος, ἔχον 5,600,000 κατ. καὶ πρωτεύουσιν τὸ Μόναχον 400,000 κατ.

Τὸ βασίλειον τῆς Σαξωνίας, τὸ ὅποτον ἔχει 3 $\frac{1}{2}$ ἑκατομ. κατ. καὶ πρωτεύουσιν τὴν Δρέσδην 300,000 κατ. Τὸ βασίλειον τῆς Βυρτεμβέργης, τὸ ὅποτον ἔχει 2 ἑκατομ. κ., πρωτεύουσιν δὲ τὴν Στουτγάρδην 158,000 κατ. Ἡ Γερμανία ἔχει πολίτευμα συνταγματικόν, οἱ δὲ κάττοι αὐτῆς διακρίνονται διὰ τὰς ἐπιστῆμας, τὰς τέχνας, τὰ γράμματα καὶ τὸν πολιτισμὸν αὐτῶν.

4. ΙΤΑΛΙΑ

Ἡ Ἰταλία καίται πρὸς β.δ. τῆς Ἑλλάδος, ἀποτελεῖται δὲ ἐκ τῆς Ἰταλικῆς χερσονήσου καὶ ἐκ τινων νήσων, ἐκ τῶν ὁποίων δύο, ἡ Σικελία καὶ ἡ Σαρδηνία, εἶναι αἱ μέγισται νῆσοι τῆς Μεσογείου θαλάσσης. Ἡ Ἰταλία εἶναι περίπου τετραπλασία τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος κατὰ τὴν ἑκτασιν καὶ πολὺ πυκνῶς κατοικημένη, διότι ἔχει ὑπὲρ τὰ 31 ἑκατομ. κατοίκους.

Ὁρῇ αὐτῆς ἐπισημότερα εἶναι αἱ Ἀλπεις, αἱ ὅποια χωρίζουσι τὴν Ἰταλικὴν χερσονήσον ἀπὸ τῆς ἄλλης Εὐρώπης, τὰ Ἀπέννινα διήκοντα κατὰ μῆκος τῆς χερσονήσου καὶ τὸ ἡφαίστειον Βεζούβιος

πλητίον τῆς Νεαπόλεως· εἰς δὲ τὴν Σικελίαν εἶναι τὸ ἡραϊστειὸν Αἴτην.

Ποταμοὶ τῆς Ἰταλίας ἐπισημότεροι εἶναι ὁ Πάδος, ὁ Ἄρνος καὶ ὁ Τίβερις. Λίμναι δὲ αὐτῆς μεγαλειότεραι εἶναι ἡ Μείζων, ἡ Κόμος καὶ ἡ Γάρδα. Τὸ κλίμα τῆς χώρας εἶναι γλυκύτατον καὶ τὸ ἔδαφος εὐφορώτατον· παράγει δὲ τὰ αὐτὰ περίπου προϊόντα, τὰ ὅποια καὶ ἡ Ἑλλάς. Τὸ πολίτευμα τῆς Ἰταλίας εἶναι συνταγματικόν, οἱ δὲ κάτοικοι αὐτῆς εἶναι χριστιανοὶ καθολικοί.

Πρωτεύουσα τοῦ κράτους εἶναι ἡ ἄλλοτε κοσμοκράτωρ Ῥώμη, κειμένη παρὰ τὸν Τίβεριν καὶ ἔχουσα πλεῖστα ὅσα ἀρχαῖα μνημεῖα καὶ 450,000 κατ. Ἐν αὐτῇ εἶναι ὁ ναὸς τοῦ ἁγίου Πέτρου, ὁ μέγιστος τῶν χριστιανικῶν ναῶν· ἐν αὐτῇ δὲ ἑδρεύει καὶ ὁ Πάπης, ὁ ἀρχηγὸς τῶν Καθολικῶν. Πρὸς β.ῆ. τῆς Ῥώμης κεῖται ἡ Φλωρεντία, ἔχουσα 200,000 κατ. καὶ πρὸς ν.ῆ. εἶναι ἡ Νεάπολις, ἡ ὁποία κεῖται ἐπὶ λαμπρᾷ τοποθεσίᾳ καὶ ἔχει 520,000 κατ. Εἰς δὲ τὸ βόρειον μέρος τῆς Ἰταλικῆς χερσονήσου ἐπισημότεραι πόλεις εἶναι τὸ Τουρίνον 337,000 κατ. ἡ Γένουα 220,000 κατ., τὸ Μιλᾶνον 480,000 κατ. παρὰ τὴν Ὀλέαν ποταμὸν μετὰ ὀνομαστοῦ θεάτρου, καὶ ἡ Βενετία, ἡ ὁποία εἶναι ἐκτισμένη ἐπὶ πολλῶν νήσῳ· εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους καὶ ἔχει 160,000 κατ. Ἡ Βενετία ἀπετέλει ἄλλοτε ἴδιον κράτος, τὸ ὅποτον εἶχεν ὑποτάξῃ καὶ μέγα μέρος τῶν Ἑλληνικῶν χωρῶν.

Τῆς δὲ Σικελίας ἐπισημότεραι πόλεις εἶναι ἡ Πάνορμος (Παλέρμον) 275,000 κατ. καὶ ἡ Μεσσόνη 147,000 κατ.

Εἰς τὸ νότιον μέρος τῆς Ἰταλικῆς χερσονήσου καθὼς καὶ ἐν τῇ Σικελίᾳ ὑπῆρχον εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους πολλαὶ καὶ μεγάλα Ἑλληνικαὶ πόλεις καὶ διὰ τοῦτο ἡ Ἰταλία κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους ὠνομαζέτο *Μεγάλη Ἑλλάς*.

Β ΓΑΛΛΙΑ

Ἡ Γαλλία ἐκτείνεται ἀπὸ τῆς Ἰταλίας καὶ τῆς Γερμανίας μέχρι τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ, ἥτοι κατέχει τὴν β.δ. γωνίαν τῆς Εὐρώπης, ἔχει μόνον περὶ τὰ 38 ἑκατομ. κατοίκους, σχεδὸν πάντας καθολικοὺς.

Ἡ Γαλλία κατέχει καὶ τὴν νῆσον Κύρνον κειμένην πρὸς ν.ά. αὐτῆς καὶ πολλὰς χώρας ἐκτεταμένας, αἵτινες κεῖνται ἐν τῇ Ἀσίᾳ καὶ τῇ Ἀφρικῇ.

Ὅρη τῆς Γαλλίας ἐπισημότερα εἶναι αἱ δ. Ἀλπεῖς, ἐπὶ τῶν ὁποίων τὸ Λευκὸν Ὄρος, ὁ Ἰούρας, τὰ Βόσγια, τὰ Κεντρικὰ τῆς Γαλλίας ὄρη, τὰ Ἀρδενὰ πρὸς τὸ Βέλγιον, προεκτεινόμενα καὶ τὰ Πυρηναιὰ χωρίζοντα τὴν Γαλλίαν ἀπὸ τῆς Ἰσπανίας.

Ποταμοὶ δὲ αὐτῆς εἶναι ὁ Ροδανός, ὁ Σηκουάνας, ὁ Λείγερὸς καὶ ὁ Γαρούνας. Τὸ κλίμα τῆς χώρας εἰς μὲν τὰ βόρεια εἶναι ψυχρὸν, εἰς δὲ τὰ νότια εὐκραές· τὸ δὲ ἔδαφος αὐτῆς εἶναι εὐφορώτατον καὶ παράγει πλεῖστα ὅσα προϊόντα. Ἡ Γαλλία ἐκτὸς τῆς γεωργίας, τὴν ὁποίαν ἀνέπτυξεν ὑπὲρ πᾶν ἄλλο κράτος τῆς Εὐρώπης, ἔχει καὶ λαμπρὰν βιομηχανίαν, ἥτις προήγαγεν εἰς μέγαν βαθμὸν καὶ τὴν ναυτιλίαν καὶ τὸ ἐμπόριον τῆς χώρας. Ἐν γένει δὲ ἡ Γαλλία κρίνεται ὡς μέγιστος παράγων τοῦ κόσμου ἐν τῷ πολιτισμῷ.

Πρωτεύουσα τῆς Γαλλίας εἶναι οἱ Παρίσιοι, ἡ ὥραιότερα πόλις τοῦ κόσμου ἔχουσα 2,500,000 κατ., κεῖνται ἐπὶ τῶν ὄχθων τοῦ Σηκουάνα. Εἶναι πόλις ὥραιότατη ἔχουσα περικαλλῆ δημόσια κτίρια, ἀνάκτορα, παγκόσμιον ἐμπόριον καὶ ἀκμαιοτάτην βιομηχανίαν. Πλησίον τῶν Παρισίων κεῖνται αἱ Βερσαλλίαι 62,000 κατ. ἄλλοτε καθέδρα τῶν βασιλέων τῆς Γαλλίας. Ἡ Γαλλία ἔχει καὶ πολλὰς ἄλλας μεγάλας πόλεις καθὼς τὴν Δίλλην παρὰ τὸ Βέλγιον ἔχουσα 200,000 κ. τὴν Βορδὼ ἔχουσαν 250,000 κατ. ὀνομαστήν διὰ τοὺς οἶνους τῆς, τὴν Λυὼν περίφημον διὰ τὰ μεταξωτὰ τῆς ὑφάσματα 440,000 κατ. καὶ τὴν Μασσαλίαν, ἡ ὁποία ἐκτίσθη ὑπὸ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων πολλὰ ἔτη πρὸ Χριστοῦ, ἔχει 400,000 κατ. καὶ εἶναι ὁ ἐμπορικώτερος λιμὴν τῆς Γαλλίας.

Τὸ πολίτευμα τῆς Γαλλίας εἶναι δημοκρατικόν. Διαφέρει δὲ τοῦτο τῆς συνταγματικῆς βασιλείας, καθ' ὅτι, ἀντὶ βασιλέως, ἐκλέγεται ὑπὸ τοῦ λαοῦ εἰς ἓκ τῶν πολιτῶν λεγόμενος Πρόεδρος τῆς δημοκρατίας, ὅστις ἐν Γαλλίᾳ κυβερνᾷ τὴν χώραν ἐπὶ μίαν ἑπταετίαν.

ΤΟ ΗΝΩΜΕΝΟΝ ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ Μ. ΒΡΕΤΤΑΝΙΑΣ ΚΑΙ ΙΡΛΑΝΔΙΑΣ

6. ΑΓΓΛΙΑ

Ἡ Ἀγγλία ἀποτελεῖται κυρίως ἐκ δύο μεγάλων νήσων τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ, τῆς Μεγάλης Βρεττανίας καὶ τῆς Ἰρλανδίας, εἶναι δὲ

πενταπλασία τοῦ Ἑλληνικοῦ κράτους κατὰ τὴν ἔκτασιν καὶ ἔχει περὶ τὰ 40 ἑκατομ. κατοίκους, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ πλεῖστοι εἶναι διαμαρτυρόμενοι, οἱ δὲ ἄλλοι καθολικοί. Ἡ Μεγάλη Βρεττανία διαιρεῖται εἰς τὴν κυρίως Ἀγγλίαν, εἰς τὴν Οὐαλίαν καὶ εἰς τὴν Σκωτίαν.

Ὅρη αὐτῆς ἐπισημότερα εἶναι τὸ Σνόθδονον ἐν τῇ Οὐαλίᾳ καὶ τὰ Γραβιανὰ ἐν τῇ Σκωτίᾳ· μεγαλειτέροι δὲ ποταμοὶ εἶναι ὁ Τάμεσις καὶ ὁ Σαβέρνης ἐν τῇ κυρίως Ἀγγλίᾳ. Ἡ Μεγάλη Βρεττανία ἔχει πολλὰ καὶ πλούσια μεταλλεῖα καὶ τὰ μεγαλειτέρα ἀνθρακωρυχεῖα τῆς Εὐρώπης.

Ἡ Ἰρλανδία εἶναι μικροτέρα τῆς Μεγάλης Βρεττανίας καὶ κατὰ τὸ πλεῖστον πεδινή· ἀκμάζει δ' ἐν αὐτῇ μάλιστα ἡ γεωργία καὶ ἡ κτηνοτροφία.

Τὸ κλίμα τῆς Ἀγγλίας εἶναι ὑγρὸν, τὸ δὲ ἔδαφος καλῶς καλλιεργημένον καὶ πολὺ ἀνεπτυγμένη ἡ κτηνοτροφία. Ἐκεῖνο ὅμως, τὸ ὁποῖον ἐπλούτισε τὴν χώραν καὶ προήγαγε τὴν Ἀγγλίαν εἰς τὸ σημερινὸν αὐτῆς μεγαλεῖον, εἶναι πρῶτον ἡ βιομηχανία, τῆς ὁποίας τὰ προϊόντα διακρίνονται ἐπὶ μοναδικῇ στερεότητι, καὶ δεύτερον ἡ ναυτιλία, διὰ τῆς ὁποίας ἔγινε κυρία τῆς θαλάσσης, κατέκτησεν εἰς ὅλας τὰς ἄλλας ἡπείρους τῆς γῆς μεγάλας χώρας κατοικουμένας ὑπὸ 350 ἑκατομ. ψυχῶν καὶ ἐπεξέτεινε τὸ ἐμπόριον τῆς Ἀγγλίας εἰς ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου.

Τὸ πολίτευμα τῆς Ἀγγλίας εἶναι συνταγματικόν· πρωτεύουσα δὲ αὐτῆς εἶναι τὸ Λονδῖνον ἡ μεγαλειτέρα πόλις τοῦ κόσμου κειμένη ἐπὶ τοῦ Ταμέσεως καὶ ἔχουσα 4 1/2 ἑκατομ. κατ. Ἀλλαι πόλεις ἐπισημότεραι εἶναι ἐν μὲν τῇ Μεγάλῃ Βρεττανίᾳ ἡ Λιβερπούλη 520000 κ., ἡ Μανχεστρία 500000 κατ., ἡ Βιρμινγᾶμη 570000 κ., τὸ Ἐδιμβούργον 250,000 κ. καὶ ἡ Γλασκῶθ 800000 κατ., ἐν δὲ τῇ Ἰρλανδίᾳ τὸ Δουβλίον 350000 κατ. καὶ ἡ Βελφάστη 260000 κατ. ὁ πρῶτος τῆς νήσου λιμὴν, ἔχουσα μεγάλα ἐργοστάσια λινῶν ὑφασμάτων.

ΤΑ ἌΛΛΑ ΚΡΑΤΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ.

ΙΣΠΑΝΙΑ.

Ἡ Ἰσπανία κεῖται πρὸς ν.δ. τῆς Γαλλίας καὶ κατέχει τὸ μεγαλειτερον μέρος τῆς Ἰβηρικῆς χερσονήσου, ἥτις σχηματίζει μετὰ τῆς Ἀφρικῆς τὸν πορθμὸν τοῦ Γιβραλτάρ, διὰ τοῦ ὁποίου συγκοινωνεῖ ἡ μεσόγειος θάλασσα μετὰ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ. Ἡ Ἰσπανία περὶ

λαμβάνει καὶ τὰς Βαlearίδας νήσους κειμένας πρὸς ἀ. τῆς χερσονήσου, εἶναι δὲ σχεδὸν ἴση μὲ τὴν Γαλλίαν κατὰ τὴν ἑκτασιν, ἀλλὰ κατοικεῖται ἀραιῶς, διότι μόλις ἔχει περὶ τὰ 17 ἑκατομ. κατ. Ὁρὴ αὐτῆς εἶναι τὰ Πυρηναιζ, τὰ Ἰβηρικά, ἡ Σιέρρα Μορένα καὶ ἡ Σιέρρα Νεβόδα.

Ποταμοὶ δὲ ὁ Ἐβρος, ὁ Δούρος, ὁ Τάγος, ὁ Γουδιάνας καὶ ὁ Γουαδαλκέβρος.

Τὸ πολίτευμα τῆς Ἰσπανίας εἶναι συνταγματικόν, πρωτεύουσα δὲ αὐτῆς εἶναι ἡ Μαδρίτη ἔχουσα 500,000 κατ. Πόλις ὡραία ἐκτισμένη ἐπὶ ὄροπεδίου, Γρενάδη 73.000 κατ. Πάλαι λαμπρὰ πρωτεύουσα τῶν Μαυριτανῶν βασιλέων. Τὸ ἀκρωτήριο Γιβραλτάρ μετὰ φρουρίου ἰσχυροῦ ἀνήκει εἰς τοὺς Ἀγγλους.

ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ.

Ἡ Πορτογαλία κατέχει τὸ λοιπὸν μέρος τῆς Ἰβηρικῆς χερσονήσου, εἶναι δὲ ὀλίγον μεγαλύτερα τῆς ἐλευθέρης Ἑλλάδος κατὰ τὴν ἑκτασιν καὶ ἔχει περὶ τὰ 5 ἑκατομ. κατ.

Ἡ Πορτογαλία ἔχει πολίτευμα συνταγματικόν, πρωτεύουσα δ' αὐτῆς εἶναι ἡ Λισσαβὼν κειμένη ἐπὶ λαμπρᾶς τοποθεσίας καὶ ἔχουσα 250000 κατ., Ὀπόρτον 140000 πλησίον τῶν ἐκβολῶν τοῦ Δουρίου, παράγουσα ἐκλεκτοὺς οἶνους.

ΒΕΛΓΙΟΝ.

Τὸ Βέλγιον κεῖται πρὸς β. ἀ. τῆς Γαλλίας, ἀπὸ τῆς ὁποίας χωρίζεται διὰ τῆς ὁροστοιχίας τῶν Ἀρδένων, εἶναι δὲ πολὺ μικρὸν κατὰ τὴν ἑκτασιν, ἀλλὰ πυκνότερα κατοικημένον, διότι ἔχει περὶ τὰ 6 ἑκατομ. κατ. Τὸ Βέλγιον εἶναι χώρα πεδινὴ διαρρεομένη ὑπὸ τῶν ποταμῶν Μῶσα καὶ Σκάλδιν· ἔχει δὲ πολλὰ μεταλλεῖα σιδήρου καὶ πλουσιώτατα ἀνθρακωρυχεῖα, ἕνεκα τῶν ὁποίων ἀνεπτύχθη σπουδαίως ἡ βιομηχανία τῆς χώρας. Πρωτεύουσα τοῦ Βελγίου εἶναι αἱ Βρυξέλλαι 500000 κατ. πόλις λίαν βιομήχανος, τὸ δὲ πολίτευμα αὐτοῦ εἶναι συνταγματικόν. Ἀμβέρσα 263,000 κατ. πρῶτος τοῦ κράτους ἐμπορικὸς λιμὴν.

ΟΛΛΑΝΔΙΑ.

Ἡ Ὀλλανδία κεῖται πρὸς β. τοῦ Βελγίου, εἶναι δὲ πολὺ χαμηλὴ χώρα καὶ ἕνεκα τούτου εἰς τινὰ μέρη ἐνίοτε κατακλύζεται ὑπὸ τῆς θαλάσσης. Ἡ Ὀλλανδία διαρρέεται ὑπὸ τῶν ποταμῶν Ρήνου, Μῶσα καὶ Σκάλδι, εἶναι ὀλίγον μεγαλύτερα τοῦ Βελγίου, ἔχει περὶ 4 1/2 ἑκατ. κατ. καὶ διοικεῖται συνταγματικῶς.

Πρωτεύουσα τῆς Ὀλλανδίας εἶναι ἡ Χάγη 175000 κατ. μεγίστη δὲ καὶ ἐμπορικωτάτη πόλις τῷ Ἀμστελδάμῳ 450000 κ. Ὁ βασιλεὺς τῆς Ὀλλανδίας εἶναι καὶ μέγας δούξ τοῦ Λουξεμβούργου, τὸ ὅποῖον ἀποτελεῖ κράτος ἀνεξάρτητον κείμενον μετὰ τοῦ Βελγίου καὶ τῆς Γερμανίας καὶ ἔχει περὶ τὰς 200000 κατ. καὶ εἶναι πολὺ μικρότερον τῆς Εὐβοίας κατὰ τὴν ἑκτασιν.

ΕΛΒΕΤΙΑ.

Ἡ Ἑλβετία κεῖται πρὸς β. τῆς Ἰταλίας, εἶναι δὲ μικροτέρα τοῦ Ἑλλην. κράτους κατὰ τὴν ἑκτασιν, ἀλλ' ἔχει περὶ τὰ 3 ἑκατόμ. κατ., ἐξ ὧν οἱ πλείστοι ὁμιλοῦσι τὴν Γερμανικὴν, οἱ δὲ λοιποὶ τὴν Γαλλικὴν καὶ τὴν Ἰταλικὴν γλῶσσαν. Ἡ Ἑλβετία εἶναι ἡ ὑψηλότερα χώρα τῆς Εὐρώπης, διότι ἐν αὐτῇ ὑψοῦται ὁ κορμὸς τῶν Ἀλπεων, ἐκ τῶν ὁποίων πηγάζουσιν ὁ Ῥῆνος, ὁ Ῥοδανὸς καὶ πολλοὶ ἄλλοι ποταμοί. Ἡ Ἑλβετία ἔχει καὶ πολλὰς λίμνας, ἐκ τῶν ὁποίων μεγαλύτερα καὶ ὠραιότερα εἶναι ἡ Γενεύη, διὰ τῆς ὁποίας διέρχεται ὁ ποταμὸς Ῥοδανός.

Τὸ κλίμα τῆς χώρας εἶναι πολὺ ψυχρόν, οἱ δὲ κάτοικοι αὐτῆς ζῶσι κυρίως ἐκ τῆς κτηνοτροφίας καὶ βιομηχανίας. Ἡ Ἑλβετία διαιρεῖται πολιτικῶς εἰς 25 μικρὰς δημοκρατίας, αἵτινες ἀποτελοῦσιν ὁμοσπονδίαν τῆς ὁποίας πρωτεύουσα εἶναι ἡ Βέρνη, ἔχουσα 50000 κατ. πόλις βιομηχανος ἰδίως ὠρολογίων, ἄλλαι πόλεις εἶναι ἡ Ζυρίχη, 150000 κατ. ἡ Γενεύη 80000 κατ.

ΔΑΝΙΑ.

Ἡ Δανία ἢ Δανιμαρκία κεῖται πρὸς β. τῆς Γερμανίας, ἀποτελεῖται δὲ ἐκ τῆς χερσονήσου Ἰουτλανδίας καὶ ἐκ τινων νήσων κειμένων παρὰ τὴν εἴσοδον τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης· ἡ μεγαλύτερα τούτων εἶναι ἡ Σηλανδία, ἐπὶ τῆς ὁποίας κεῖται ἡ πρωτεύουσα τοῦ κράτους Κοπεγχάγη 400000 κατ. Ἡ Δανία ἄνευ τῶν προσηρτημένων αὐτῇ χωρῶν, εἶναι μικροτέρα τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος κατὰ τὴν ἑκτασιν, ἔχει περὶ τὰ 2 ἑκατόμ. κατ. καὶ κυβερνᾶται συνταγματικῶς. Ἡ Δανία εἶναι πατὴρ τοῦ ἡμετέρου βασιλέως.

Εἰς τὴν Δανίαν ἀνήκουσι καὶ αἱ πρὸς β. τῆς Μ. Βρεττανίας νησίδες Φαρέαι καὶ ἡ κατάψυχρος νῆσος Ἰσλανδία.

ΣΟΥΗΔΙΑ καὶ ΝΟΡΒΗΓΙΑ.

Αἱ δύο αὗται χῶραι κατέχουσι τὴν Σκανδιναυκὴν χερσόνησον, ἡ ὁποία ἐκτείνεται πρὸς β.δ. τῆς Εὐρώπης, ἀποτελοῦσι δὲ δύο βασί-

λεια ἡνωμένα ὑπὸ τὸν αὐτὸν βασιλέα καὶ συνταγματικῶς κυβερνώμενα. Καὶ ἡ μὲν Σουηδία εἶναι μᾶλλον πεδινὴ καὶ κεῖται πρὸς τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν, ἔχει δὲ περὶ τὰ 5 ἑκατομ. κατ. καὶ πρωτεύουσαν τὴν Στοκχόλμην 250000 κατ. Ἡ δὲ Νορβηγία εἶναι χώρα ὄρεινῇ, διότι ἐν αὐτῇ ἐκτείνεται ἡ ὁροστοιχία τῶν Σκανδιναυικῶν Ὄλπεων, κεῖται πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανὸν καὶ ἔχει περὶ τὰ 2 ἑκατομ. κατ. καὶ πρωτεύουσαν τὴν Χριστιανίαν μὲ 155,000 κατ.

Οἱ κάτοικοι ἀμφοτέρων τῶν χωρῶν εἶναι γεωργοί, μεταλλευταί, ναυτικοὶ ἐξαίρετοι καὶ ἀλιεῖς ψαλαίνης καὶ μινιδῶν (ρεγγῶν).

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΚΥΡΙΩΤΕΡΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

1. Ἑλλάς, βασιλεῖον. Πρωτ. Ἀθῆναι.
2. Τουρκία, σουλτανᾶτον, 5 ἑκατ. Πρωτ. Κ/πολις 1,000,000.
3. Βουλγαρία, ἡγεμονία, 3 310,000. Πρωτ. Σόφια 47,000.
4. Σερβία, βασιλεῖον, 2,315,000. Πρωτ. Βελιγράδιον 55,000.
5. Μαυροβούνιον, ἡγεμονία, 200,000. Πρωτ. Κεττίγνη 1800.
6. Ρωμανία, βασιλεῖον, 5 ἑκατ. Πρωτ. Βουκουρέστιον 200,000.
7. Ρωσσία, αὐτοκρατ. 100 ἑκατ. Πρωτ. Πετρούπολις 1 ἑκατ.
8. Αὐστροουγγαρία $\left\{ \begin{array}{l} \text{Αὐστρία, αὐτοκρ. 2} \frac{1}{2} \text{ ἑκ. Πρ. Βιέννη } 1 \frac{1}{2} \text{ ἑκ.} \\ \text{Οὐγγαρία, βασ. 18 ἑκ. Πρ. Βουδαπέστη } 1 \frac{1}{2} \text{ ἑκ.} \end{array} \right.$
9. Γερμανία, αὐτοκρατ., 52 ἑκ. Πρωτ. Βερολίνον 1,700,000.
10. Ἰταλία, βασιλεῖον, 31 ἑκ. Πρωτ. Ρώμη 451,000.
11. Γαλλία, δημοκρατία, 38 ἑκ. Πρωτ. Παρίσιοι 2 $\frac{1}{2}$ ἑκατ.
12. Ἀγγλία, βασιλεῖον 39 ἑκ. Πρωτ. Λονδίνον 4 $\frac{1}{2}$ ἑκατ.
13. Ἰσπανία, βασιλεῖον, 17 ἑκατ. Πρωτ. Μαδρίτη 370,000.
14. Πορτογαλία, βασιλ. 4,700,000 Πρωτ. Λισαβὼν 210000.
15. Βέλγιον, βασιλεῖον, 6 ἑκατ. Πρωτ. Βρυξελλαι 590,000.
16. Ὀλλανδία, βασιλεῖον, 4 $\frac{1}{2}$ ἑκατ. Πρωτ. Χάγη 185,000.
17. Ἑλβετία, δημοκρατία, 3 ἑκ. Πρωτ. Βέρνη 50,000.
18. Δανία, βασιλεῖον, 2,000,000. Πρωτ. Κοπεγχάγη 400,000.
19. $\left\{ \begin{array}{l} \text{Σουηδία, βασιλεῖον, 5 ἑκατ. Πρωτ. Στοκχόλμη 250,000.} \\ \text{Νορβηγία, βασιλεῖον, 2 ἑκ. Πρωτ. Χριστιανία 155,000.} \end{array} \right.$

Α Σ Ι Α

Ἡ Ἀσία εἶναι ἡ μεγίστη καὶ πολυανθρωποτάτη τῶν ἡπείρων τῆς γῆς· ὀρίζεται δὲ πρὸς β. ὑπὸ τοῦ Β. Παγωμένου ὠκεανοῦ, πρὸς ἀ. ὑπὸ τοῦ Μεγάλου ἢ Εἰρηνικοῦ Ὠκεανοῦ, πρὸς ν. ὑπὸ τοῦ Ἰνδικοῦ

ώκεανου, ἐνῷ ἡ δυτικὴ αὐτῆς πλευρὰ ἐνοῦται πρὸς β. μὲν μετὰ τῆς Εὐρώπης, πρὸς ν. δὲ μετὰ τῆς Ἀφρικῆς· ἐν τῷ μεταξύ περιβρέχεται ὑπὸ διαφόρων θαλασσῶν σχηματιζομένων ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ. Ὁλὴ σχεδὸν ἡ Ἀσία κεῖται εἰς τὸ ἀνατολικὸν ἡμισφαίριον, καὶ τὸ μὲν μεγαλειότερον αὐτῆς μέρος ἐκτείνεται ἐν τῇ βορείῳ εὐκράτῳ ζώνῃ, τὸ δὲ λοιπὸν ἐν τῇ βορείῳ κατεψυγμένῃ καὶ ἐν τῇ διακεκαυμένη ζώνῃ.

Μεγάλαι θάλασσαι καὶ παμμέγιστοι κόλποι κατατέμνουσι τὴν παραλίαν αὐτῆς· μεταξύ δ' αὐτῶν προεκτείνονται πολλάι καὶ μεγάλαι χερσόνησοι, διὰ τῶν ὁποίων ἡ ἥπειρος αὕτη πλησιάζει πολὺ καὶ πρὸς τὴν Εὐρώπην καὶ πρὸς τὴν Ἀφρικὴν καὶ πρὸς τὴν Ἀμερικὴν· πολυάριθμοι δὲ νῆσοι πρὸς ν.ἀ. κείμεναι ἀποτελοῦσιν οἶονεὶ γέφυραν μεταξύ αὐτῆς καὶ τῆς Αὐστραλίας.

Ἡ Ἀσία ἔχει τὰ ὑψηλότερα ὄρη τοῦ κόσμου, τὰ Ἱμαλάια, καὶ τὴν μεγαλειτέραν λίμνην, τὴν Κασπίαν θάλασσαν. Τὸ κλίμα αὐτῆς πρὸς β. μὲν εἶναι πολὺ ψυχρόν, ὃ δὲ χειμῶν δριμύτατος καὶ μακρὸς, πρὸς ν. δὲ καυστικώτατος καὶ ὑγρὸν καὶ μόνον ἐν τῷ μέσῳ εἶναι εὐκράες· διὰ τοῦτο δὲ ἡ ἥπειρος αὕτη παράγει ὅλων τῶν κλιμάτων τὰ προϊόντα καὶ τρέφει τὰ ζῷα ὅλων τῶν ζωνῶν τῆς γῆς. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἀνέρχονται εἰς 835 ἑκατομμύρια, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ πλείστοι ἀνήκουσιν εἰς τὴν Μογγολικὴν φυλὴν, οἱ δὲ λοιποὶ εἰς τὴν Καυκασίαν καὶ τὴν Μαλαϊκὴν. Οἱ πλείστοι τῶν κατοίκων τῆς Ἀσίας εἶναι εἰδωλολάτραι, ὑπὲρ τὰ 100 ἑκατομμύρια εἶναι Μωαμεθικοὶ καὶ μόνον 15 ἑκατομ. χριστιανοί. Ἡ Ἀσία περιλαμβάνει πολλὰ κράτη, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ μέγιστον εἶναι ἡ Σινικὴ αὐτοκρατορία. Ἀλλὰ τὸ μεγαλειότερον μέρος τῆς ἡπείρου κατέχεται ὑπὸ τῆς Ρωσσίας, τῆς Ἀγγλίας, τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Τουρκίας.

ΑΣΙΑΤΙΚΗ ΤΟΥΡΚΙΑ

Ὅλαι αἱ χώραι, τὰς ὁποίας κατέχει ἡ Τουρκία ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ἀποτελοῦσι τὴν Ἀσιατικὴν Τουρκίαν, ἡ ὁποία εἶναι πολὺ μεγαλειτέρα τῆς Εὐρωπαϊκῆς κατὰ τὴν ἑκτασιν καὶ ἔχει περὶ τὰ 15 ἑκατομμύρια κατ. Ἡ Ἀσιατικὴ Τουρκία περιλαμβάνει τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, τὴν Ἀρμενίαν, τὴν Μεσοποταμίαν, τὴν Συρίαν καὶ ἄλλας· τινὰς χώρας κειμένας εἰς τὰ παράλια τῆς Ἀραβικῆς χερσονήσου.

Ἡ σπουδαιότερα καὶ ὠραιότερα χώρα τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας εἶναι ἡ Μικρὰ Ἀσία, ἡ ὁποία λέγεται καὶ Ἀνατολὴ καὶ κεῖται πρὸς ἀ. τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος. Ἡ Μικρὰ Ἀσία εἶναι χερσόνησος ἐκτετατομένη μεταξύ τοῦ Εὐξείνου Πόντου, τῆς Προποντιδος, τοῦ Αἰγαίου Πελάγους καὶ τῆς Μεσογείου θαλάσσης, πλησιάζει δὲ πολὺ πρὸς τὴν

Θράκην καὶ σχηματίζει μετ' αὐτῆς δύο στενωτάτους πορθμούς, τὸν Βόσπορον καὶ τὸν Ἑλλήσποντον. Παρὰ τὴν ν.δ. παραλίαν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας εἶναι ἐγκατεσπαρμέναι πολλαὶ καὶ χαριέσταται νῆσοι, ἐκ τῶν ὁποίων αἱ μεγαλείτεραι εἶναι ἡ Λέσβος, ἡ Χίος, ἡ Σάμος, ἡ Ρόδος καὶ ἡ Κύπρος. Ἡ Μικρὰ Ἀσία εἶναι σχεδὸν ὅκταπλασία τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος κατὰ τὴν ἔκτασιν, οἱ δὲ κάτοικοι αὐτῆς ἀνέρχονται εἰς 8 ἑκατομ. ἐκ τῶν ὁποίων ὑπὲρ τὰ 2 1/2 ἑκατομ. εἶναι Ἕλληνες.

Οἱ Ἕλληνες ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων συνέστησαν πολυαριθμούς ἀποικίας εἰς τὰ παράλια καὶ τὰς νήσους τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἕνεκα τῶν ὁποίων περιτλήθον εἰς πόλεμον πρὸς τοὺς Πέρσας. Αἱ Ἑλληνικαὶ αὗται ἀποικίαι ἤκμασαν εἰς τὰ γράμματα, τὰς τέχνας, τὰς ἐπιστήμας καὶ τὸν πολιτισμόν· ἐν αὐταῖς ἐγεννήθησαν ὁ πατὴρ τῆς ποιήσεως Ὅμηρος, ὁ πατὴρ τῆς ἱστορίας Ἡρόδοτος, ὁ πατὴρ τῆς ἱατρικῆς Ἱπποκράτης καὶ πολλοὶ ἄλλοι μεγάλοι ἄνδρες τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος. Πρὶν δὲ κυριευθῇ ἡ Μικρὰ Ἀσία ὑπὸ τῶν Τούρκων ὅλοι οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἦσαν καὶ Ἕλληνες καὶ χριστιανοί, ἀφοῦ ὅμως οἱ Τούρκοι τὴν ἐκυρίευσαν ἄλλους μὲν ἐκ τῶν κατοίκων ἐφόνευσαν, ἄλλους δὲ ἠνάγκασαν ν' ἀλλάξωσι πίστιν καὶ νὰ γείνωσι Μωαμεθανοί· πολλοὶ δὲ ἐξ αὐτῶν, οἱ ὅποιοι ἐσώθησαν, ἐπεὶ δὴ εὐρίσκοντο ἐν τῷ μέσῳ τῶν Τούρκων, καὶ συναναστρέφοντο μετ' αὐτῶν, ἀπώλεσαν τὴν γλῶσσάν των καὶ ἔχουσι μητρικὴν γλῶσσαν τὴν Τουρκικὴν. Τώρα ὅμως διὰ τῶν Ἑλληνικῶν σχολείων, τὰ ὅποια ἰδρύθησαν εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, εἰς τὰ ὅποια ὑπάρχουσιν Ἕλληνες, σὺν τῷ χρόνῳ θ' ἀνακτήσωσι πάντες οἱ ὁμογενεῖς ἡμῶν, οἱ κατοικοῦντες ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ, τὴν μητρικὴν των γλῶσσαν, τὴν ὁποίαν ἕνεκα τῆς πολυχρονίου δουλείας ἀπώλεσαν.

Ἡ Μικρὰ Ἀσία διατέμενεται κατὰ μῆκος ἀπὸ δ. πρὸς ἀ. ὑπὸ μεγάλης ὀροστοιχίας, τῆς ὁποίας τὸ μὲν δυτικὸν μέρος λέγεται Ταῦρος, τὸ δὲ ἀ. Ἀντίταυρος. Ἡ ὀροστοιχία αὕτη ἀποτελεῖ μίαν ἄλυσιν καταλήγουσαν εἰς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν, πρὸς β. δ' αὐτῆς ἐκτείνεται μέγα καὶ ὑψηλὸν ὀροπέδιον, ὑπὲρ τὸ ὅποτον ἐξέχουσι πολλὰ καὶ μεγάλα κορυφαί, τὸ δὲ χαμηλότερον μέρος αὐτοῦ κατέχει ἡ ἄλμυρὰ λίμνη Τάττα κειμένη ἐν τῷ μέσῳ τῆς χερσονήσου. Τὸ ὀροπέδιον τοῦτο πρὸς β. καταπίπτει εἰς τὴν μονότονον παραλίαν τοῦ Εὐξείνου Πόντου, εἰς τὸν ὅποτον ἐκβάλλουσι δύο μεγάλοι ποταμοί, ὁ Ἄλυσ καὶ ὁ Σαγγάριος, οἵτινες διαρρέουσι τὸ ὀροπέδιον. Ἀλλὰ τὸ εὐφορώτερον καὶ ὠραιότερον μέρος τῆς Μικρᾶς Ἀσίας εἶναι τὸ δυτικόν, διότι εἶναι πολὺ χαμηλότερον, διαρρέεται ὑπὸ τοῦ Ἑρμου, τοῦ Καύστρου, τοῦ Μαιάνδρου καὶ πολλῶν ἄλλων ποταμῶν, καὶ δὲν ἀπο-

κλείεται τῆς θαλάσσης δι' ὀροστοιχιῶν συνεχῶν. ὅπως αἱ δύο ἄλλαι πλευραὶ τῆς χερσονήσου, ἡ δὲ παραλία αὐτοῦ εἶναι πλήρης κόλπων καὶ λιμένων, πρὸ τῶν ὁποίων κεῖνται ὅλκι σχεδὸν αἱ νῆσοι τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Τὸ κλίμα τῆς χώρας εἶναι εὐκραὲς καὶ μάλιστα εἰς τὰ παράλια, τὰ δὲ προϊόντα αὐτῆς εἶναι ὅποια καὶ τὰ τῆς ἐλευθέρως Ἑλλάδος, ἀλλὰ πολὺ ἀφρονώτερα καὶ ὥραιότερα. Ἐν τῇ παραλίᾳ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἐπιστημότεροι πόλεις ἡ Τραπεζοῦς 45,000 κατ., ἡ Σαμψοῦς 15,000 κατ. καὶ ἡ Σινώπη 10,000 κατ., εἰς τὸν Εὐξείνιον Πόντον, ἡ Χρυσόπολις, εἰς τὸν Βόσπορον, ἀπέναντι τῆς Κωνσταντινουπόλεως, 100,000 κατ., ἡ Νικομήδεια, εἰς τὴν Προποντιίδα, 15,000 κατ., αἱ Κυθωνίαι 40,000 κατ. καὶ ἡ Σμύρνη, ἡ μεγίστη καὶ ἐμπορικωτάτη πόλις τῆς Μ. Ἀσίας, ἔχουσα 225,000 κατ. Οἱ πλείστοι τῶν κατοίκων εἶνε Ἕλληνες, οἵτινες διατηροῦσιν ἀριστα ἑλληνικὰ σχολεῖα. Εἰς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος, ἡ Μάκρη 10,000 κατ. καὶ ἡ Ἀττάλεια 25,000 κατ., εἰς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν. Ἐν δὲ τῷ ἐσωτερικῷ τῆς χερσονήσου ἐπιστημότεροι πόλεις εἶναι ἡ Ἀράσεια πρὸς ν. τῆς Σαμψοῦτος 30,000 κατ., ἡ Καισάρεια πρὸς ν. τῆς Ἀμασειᾶς 55,000 κατ. καὶ ἡ Σεβάστεια παρὰ τὸν ποταμὸν Ἄλυν 40,000 κατ., ἡ Ἀγκυρα πρὸς β. τῆς λίμνης Τάττης 30,000, ἡ Προῦσα πρὸς ν. τῆς Χρυσουπόλεως 60,000 κατ., τὸ Κοτυάειον πρὸς ν. α. τῆς Προῦσης 50,000 κατ., ἡ Μαγνησία 40,000 κατ. καὶ τὸ Ἀιδίνιον 45,000 κατ., συνδεόμεναι μετὰ τῆς Σμύρνης διὰ σιδηροδρόμου. Τὸ Ἰκόνιον, κείμενον μετὰ τῆς Ἀτταλείας καὶ τῆς λίμνης Τάττης 40,000 κατ. καὶ τὰ Ἀδανα παρὰ τὴν δεξιὰν ὁχθὴν τοῦ ποταμοῦ Σαύρου, ἐκβάλλοντος ἀπέναντι τῆς νήσου Κύπρου καὶ Ταρσὺς παρὰ τὸν Κύδνον ποταμὸν, πατρὶς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου.

ΑΙ ΝΗΣΟΙ ΤΗΣ ΜΙΚΡΑΣ ΑΣΙΑΣ

Αἱ νῆσοι τῆς Μ. Ἀσίας εἶναι ἑλληνικαὶ ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων καὶ σχεδὸν ἀποκλειστικῶς κατοικοῦνται ὑπὸ Ἑλλήνων, οἵτινες συντηροῦσι λαμπρὰς ἑλληνικὰς σχολάς, μόνον δὲ εἰς τὰς πρωτευούσας τῶν μεγάλαιων νήσων ζῶσιν ὀλίγοι Τούρκοι. Καὶ ἐν μὲν τῇ Προποντιδί εἶναι αἱ ἐξῆς: Τέσσαρες μικραὶ νῆσοι ἡ Πρώτη, ἡ Ἀντιγόνη, ἡ Χάλλη καὶ ἡ Πρίγκιπος, αἱ ὁποῖαι λέγονται Πρίγκι-πόννησοι. Ἐχουσι περὶ τὰς 10,000 κατ. καὶ κεῖνται πλησίον τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Ἡ Προκόννησος, κειμένη ἀπέναντι τῆς Χερσονήσου τῆς Κυζίκου καὶ ἔχουσα μετὰ τῶν παρ' αὐτὴν 9 ἄλλων νησιούριων 20,000 κατ. Ἐν δὲ τῷ Αἰγαίῳ πελάγει εἶναι αἱ ἐξῆς:

Ἡ Τένεδος, μικρὰ νῆσος, κειμένη πλησίον τοῦ Ἑλλησπόντου καὶ ἀπέναντι τῆς Τρῳάδος. Ἐν τῷ στενῷ ταύτης ὁ Κανάρης, κατὰ τὸν ἱερὸν ἡμῶν ἄγωνα, κατέκαυσε δίκροτον τουρκικόν. Ἡ Λέσβος, νῆσος μεγάλη καὶ εὐφορος, παράγουσα ἄφθονον ἔλαιον καὶ ἔχουσα 130.000. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶναι ἡ Μυτιλήνη 20,000 κατ.

Τὰ Μοσχονήσια, μικραὶ νῆσοι. 32 τὸν ἀριθμόν, αἱ ὁποῖαι κεῖνται μεταξὺ τῆς Λέσβου καὶ τῶν Κυδωνιῶν καὶ ἐκαλοῦντο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων Ἑκατόννησοι.

Αἱ Ἀργινοῦσαι, τρεῖς μικραὶ νῆσοι, κείμεναι πρὸς νότον τῶν προηγουμένων.

Ἡ Χίος, νῆσος μεγάλη καὶ ὡς κῆπος καλλιεργημένη, παράγουσα τὴν μαστίχην, ἔχουσα 70,000 κατ καὶ πρωτεύουσαν ὁμώνυμον.

Τὰ Ψαρά, μικρὰ νῆσος, κειμένη πρὸς δ. τῆς Χίου. Ἐξ αὐτῆς κατήγετο ὁ ἀερόμητος πυρπολητῆς Κωνστ. Κανάρης.

Ἡ Σάμος, νῆσος εὐφορωτάτη, παράγουσα ἐκλεκτὸν εὐώδη οἶνον καὶ ἔχουσα 47,000 κατ. Ἡ Σάμος ἀποτελεῖ ἡγεμονίαν ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τοῦ Σουλτάνου. Πρωτεύουσα δὲ αὐτῆς εἶναι τὸ Βαθύ.

Πρὸς ν. τῆς Σάμου εἶναι τρεῖς μικραὶ νῆσοι, ἡ Πάτμος, ἡ Λέρος καὶ ἡ Κάλυμνος, τῆς ὁποίας οἱ κάτοικοι εἶναι περίφημοι σπογγαλιεῖς.

Ἡ Κῶς, νῆσος πεδινὴ καὶ εὐφορωτάτη, πατρίς τοῦ μεγίστου ἱατροῦ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος Ἱπποκράτους, ἔχουσα λαμπρὰς μεταλλικὰς πηγὰς.

Πρὸς δ. τῆς Κῶ εἶναι ἡ Ἀστυπάλαια καὶ πρὸς ν.ἀ. ἡ Νίσυρος, ἡ Τήλος, ἡ Χάλκη καὶ ἡ Σύμη, τῆς ὁποίας οἱ κάτοικοι ἐπιδίδονται εἰς τὴν σπογγαλιεῖαν.

Ἡ Ρόδος, νῆσος μεγάλη καὶ εὐφορος, ἀλλὰ κακῶς καλλιεργημένη, ἔχουσα 32,000 κατ. καὶ πρωτεύουσαν ὁμώνυμον. Μεταξὺ τῆς Ρόδου καὶ τῆς Κρήτης εἶναι αἱ νῆσοι Κάροπαθος καὶ Κάσος, τῶν ὁποίων οἱ κάτοικοι ἐπιδίδονται εἰς τὴν ναυτιλίαν.

ΚΥΠΡΟΣ

Ἡ Κύπρος εἶναι ἡ μεγαλειτέρα ἐξ ὅλων τῶν ἐλληνικῶν νήσων, ἔχουσα 9,600 τετραγῶν χιλιομέτρων ἑκτασιν καὶ 200,000 κατ., ἐξ ὧν τὰ 3)4 εἶναι Ἑλληνες, οἱ δὲ λοιποὶ Τοῦρκοι. Ἡ Κύπρος ἔχει δύο παραλλήλους ὁροστοιχίας, αἱ ὁποῖαι διασχίζουν τὴν νῆσον ἐκ δ. πρὸς ἀ., μεταξὺ δ' αὐτῶν εἶναι πεδιάς, τὴν ὁποίαν διαρρέει ὁ ποταμὸς Πεδιάτος.

Τὸ κλίμα τῆς νήσου εἶναι γλυκύτατον, τὸ ἔδαφος αὐτῆς εὐφορώτατον· παράγει δὲ πολλοὺς δημητριακοὺς καρποὺς καὶ ἐξαίρετον οἶνον.

Πρωτεύουσα τῆς νήσου εἶναι ἡ Λευκωσία, κειμένη ἐν τῷ μέσῳ περίπου τῆς νήσου παρὰ τὸν ποταμὸν Πεδιαιὸν καὶ ἔχουσα 11,000 κατ., ἔδρα τοῦ ἀρμοστοῦ καὶ τοῦ Ἑλλήνος Μητροπολίτου. Ἄλλαι δὲ πόλεις εἶναι ἡ Λάριναξ, κειμένη ἐν τῇ ἀνατολικῇ παραλίᾳ τῆς νήσου ἐπὶ τῆς θέσεως τῆς ἀρχαίας πόλεως Κιτίου καὶ ἡ Λεμησσός, κειμένη ἐπὶ τῆς νοτίου παραλίας τῆς νήσου. Ἡ Κύπρος κατέχεται ἀπὸ τοῦ 1878 ὑπὸ τῶν Ἀγγλων, εἰς τοὺς ὁποίους τὴν ἐπώλησαν οἱ Τούρκοι. Οἱ Κύπριοι ὅμως δὲν εὐχαριστοῦνται ἐκ τῆς πολιτικῆς ταύτης μεταβολῆς, ἀλλὰ διακαῶς ποθοῦσι νὰ ἐνωθῶσι μετὰ τῆς Ἑλλάδος.

Πρὸς ν. ἀ. τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ ἐντεῦθεν τοῦ ποταμοῦ Εὐφράτου εἶναι ἡ Συρία, τῆς ὁποίας πὸ ν δ. μέρος κατέχει ἡ Παλαιστίνη. Αὕτη εἶναι ἡ χώρα, τὴν ὁποίαν ὁ Θεὸς ὑπεσχέθη εἰς τὸν Ἀβραὰμ καὶ εἰς τοὺς ἀπογόνους του, εἶναι ἡ ἱερὰ γῆ, ἐν ᾗ ἔζησε καὶ ἀπεθάνεν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ διὰ τοῦτο εὐλόγως θεωρεῖται ἡ Παλαιστίνη ὡς τὸ προσκύνημα ὅλου τοῦ χριστιανικοῦ Κόσμου, εἰς τὸ ὅποιον κατ' ἔτος εὐλαβῶς συρρέουσι χιλιάδες προσκυνητῶν, ὅπως ἀσπασθῶσι τοὺς ἱεροὺς τόπους, ἐν οἷς ἐγεννήθη, ἐδίδαξεν, ἔπαθεν, ἐτάφη, ἀνέστη καὶ ἀνελήφθη εἰς τοὺς οὐρανούς· ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός.

Ἡ Παλαιστίνη, ἣτις ἐλέγετο καὶ *Χαναάν*, ἐκτείνεται πρὸς ν. τοῦ ὅρου Ἀντιλιβάνου, εἶναι δὲ κατὰ τὸ πλεῖστον ὄρεινὴ καὶ διαρρέεται ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ Ἰορδάνου, εἰς ὃν ἐβαπτίσθη ὁ Σωτὴρ τοῦ Κόσμου. Ὁ ποταμὸς οὗτος πηγάζει ἐκ τινος κλάδου τοῦ Ἀντιλιβάνου καὶ, διερχόμενος διὰ τῆς λίμνης Τιβεριάδος, ἐκβάλλει εἰς τὴν Νεκρὰν θάλασσαν. Τὸ πρὸς ἀ. τοῦ Ἰορδάνου μέρος εἶναι πεδινὸν καὶ καλεῖται *Περαία*· τὸ δὲ πρὸς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν ὑποδιηρεῖτο ἄλλοτε εἰς τρία μέρη, τὴν Γαλιλαίαν πρὸς β., τὴν Ἰουδαίαν πρὸς ν. καὶ τὴν Σαμάρειαν, κειμένην μετὰ τῶν δύο ἄλλων.

Τὸ κλίμα τῆς χώρας εἶναι θερμὸν, τὸ δὲ ἔδαφος εὐφορώτατον καὶ διὰ τοῦτο ἡ Ἁγία Γραφή ὀνομάζει αὐτὴν γῆν ρέουσαν μέλι καὶ γάλα.

Οἱ κάτοικοι τῆς Παλαιστίνης εἶναι μίγμα διαφόρων λαῶν, μετὰ τῶν ὁποίων ὑπάρχουσι καὶ πολλοὶ Ἕλληνες. Καὶ ἐν μὲν τῇ Γαλιλαίᾳ ἐπισημοτέρα πόλις εἶναι ἡ Ναζαρέτ, ἐν ᾗ ἀνεντράφη ὁ Ἰησοῦς, ἐν δὲ τῇ Ἰουδαίᾳ ἡ Βηθλεέμ. εἰς τὴν ὁποίαν ὑπάρχει τὸ σπήλαιον, ὅπου ἐγεννήθη, καὶ πρὸς β. αὐτῆς ἡ Ἱερουσαλὴμ, ὅπου ἐσταυρώθη ὁ Λυτρωτὴς τοῦ κόσμου. Ἡ Ἱερουσαλὴμ κεῖται ἐπὶ ὀροπεδίου ὕψους καὶ εἶναι ἡ πρωτεύουσα τῆς Παλαιστίνης ἔχουσα 43,000 κατ. Ἐν αὐτῇ ὑπάρχει ὁ ναὸς τοῦ Παναγίου Τάφου καὶ ἐδρεύει ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων, τὸ δὲ ἐπίνειον αὐτῆς εἶναι ἡ Ἰόπη.

Πρὸς ν. τῆς Συρίας κείται ἡ Ἀραβία, ἐκ τῆς ὁποίας μόνον τὰ ἐπὶ τοῦ Ἀραβικοῦ κόλπου δυτικὰ παράλια αὐτῆς κατέχει ἡ Τουρκία. Ἐν ταῦθα κείνται αἱ ἱεραὶ πόλεις τῶν Μωαμεθανῶν ἡ Μέκκα, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐγεννήθη ὁ προφήτης Μωάμεθ, ὁ ἰδρυτὴς τῆς θρησκείας τῶν Τούρκων, καὶ ἡ Μεδίνα, ἐν ἣ εὐρίσκεται ὁ τάφος αὐτοῦ.

Α Φ Ρ Ι Κ Η

Ἡ Ἀφρική εἶναι μία ἐκ τῶν τριῶν ἡπείρων τοῦ παλαιοῦ κόσμου. ὀρίζεται δὲ πρὸς ἀ. ὑπὸ τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ, πρὸς δ. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, πρὸς β. ὑπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης καὶ τῆς Ἀσίας. πρὸς ν. δὲ καταλήγει εἰς τὸ ἀκρωτήριο τῆς Καλῆς ἐλπίδος. Ἡ Ἀφρική εἶναι τριπλασία τῆς Εὐρώπης, ἔχει δὲ περὶ τὰ 200 ἑκατ. κατ., ἐξ ὧν οἱ πλεῖστοι ἀνήκουσιν εἰς τὴν Αἰθιοπικὴν φυλὴν, οἱ δὲ λοιποὶ εἰς τὴν Καυκασίαν.

Ἡ Ἀφρική διατέμενεται ὑπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ καὶ τὸ μὲν μεγαλει-τερον μέρος αὐτῆς κείται ἐν τῇ διακεκαυμένη ζώνῃ, μικρὸν δὲ μόνον μέρος πρὸς β. καὶ πρὸς ν. ἐκτείνεται εἰς τὰς δύο εὐκράτους ζώνας. Ἡ παραλία τῆς Ἀφρικῆς εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μονότονος, ἐκ δὲ τῶν νήσων, αἵτινες περιστέφουσιν αὐτὴν μεγαλειτέρα εἶναι ἡ Μαδαγασκάρ, ἡ ὁπία κείται πρὸς ν. ἀ. καὶ κατοικεῖται ὑπὸ λαοῦ ἀνήκοντος εἰς τὴν Μαλαϊκὴν φυλὴν.

Τὸ ἔδαφος τῆς Ἀφρικῆς ἀλλαχοῦ μὲν εἶναι εὐφορώτατον καὶ κοσμεῖται ὑπὸ μεγαλοπρεπεστάτων δασῶν, ἀλλαχοῦ δὲ πάλιν, καθὼς ἐν τῇ Σαχάρα εἶναι γυμνὸν καὶ καλύπτεται ὑπὸ ἄμμου· τὰ ἀμμοῦδη ταῦτα μέρη καλοῦνται ἔρημοι, οἱ δὲ ἐντὸς αὐτῶν σύδενδροι καὶ χλοεροὶ τόποι λέγονται ὄασις.

Τὸ κλίμα αὐτῆς εἶναι θερμὸν καὶ μάλιστα εἰς τὰς πεδινὰς χώ-ρας τὰς κειμένας ἐν τῇ διακεκαυμένη ζώνῃ, εἰς τὴν ὁποίαν, ὅταν ὁ ἥλιος μεσουρανή, ρίπτει τὰς ἀκτῖνας αὐτοῦ κατακορύφως ἢ ἐλάχιστα πλαγίως καὶ ἐπομένως κατακαίει αὐτήν. Καὶ εἰς μὲν τὸν Ἰσημερινόν ἡ ἡμέρα εἶναι πάντοτε ἴση μὲ τὴν νύκτα, ἐκατέρωθεν δ' αὐτοῦ ἡ δια-φορὰ τῶν ἡμερῶν καὶ τῶν νυκτῶν εἶναι ἐλάχιστη, τὸ δὲ λυκόφως, τὴν ἑσπέραν καὶ τὸ λυκαυγὲς τὴν πρωΐαν βραχύτατα.

Εἰς τὰς περὶ τὸν Ἰσημερινὸν χώρας αἱ βροχαὶ εἶναι συχναὶ καὶ διαρ-κεῖς, ἀπωτέρω δὲ τοῦ Ἰσημερινοῦ διακρίνονται ὠρισμέναι ἐποχαὶ βρο-χῶν, αἵτινες ἐναλλάσσονται μετὰ τῆς ξηρασίας· αἱ βροχαὶ αὗται εἶναι ραγδαῖαι καὶ διαρκεῖς καὶ λέγονται βροχαὶ τῶν τροπικῶν. Ὑπάρχουσιν ὁμως ἐν τῇ Ἀφρικῇ καὶ χῶραι, εἰς τὰς ὁποίας οὐδέποτε πίπτει σταγὼν ὕδατος.

Ἡ Ἀφρική παράγει καφέ, βανίλλαν, φοῖνικας καὶ πολλὰ ἄλλα

προϊόντα, τὰ ὅποια ἐν Ἑλλάδι δὲν δύνανται νὰ εὐδοκιμήσωσι, καὶ τρέφει πολλὰ ἄγρια ζῷα, καθὼς ἐλέφαντας, ἵπποποτάμους, ρινοκέρωτας, καμηλοπαρδάλεις, πιθήκους καὶ στρουθοκαμήλους, τὰ ὅποια δὲν ὑπάρχουσιν ἐν ταῖς ἡμετέραις χώραις. Οἱ δὲ ποταμοὶ αὐτῆς βρῖθουσι κροκοδείλων. Ὀλίγοι ἐκ τῶν κατοίκων τῆς Ἀφρικῆς εἶναι χριστιανοί, οἱ δὲ περισσότεροι εἶναι εἰδωλολάτραι, λατρεύοντες ὡς θεοὺς εὐτελῆ τινα ἀντικείμενα, καὶ Μωαμεθνοί. Μέγα μέρος τῆς Ἀφρικῆς ὑπετάχθη ὑπὸ τῶν Εὐρωπαίων, ἡ Αἴγυπτος καὶ ἡ Τρίπολις εἶναι ὑποτεταγμέναι εἰς τοὺς Τούρκους, ὀλίγα δὲ μόνον κράτη τῆς ἡπείρου ταύτης διατελοῦσιν ἀκόμη ἀνεξάρτητα.

ΑΙΓΥΠΤΟΣ

Ἡ Αἴγυπτος εἶναι ἡγεμονία ὑποτελῆς εἰς τὴν Τουρκίαν, κατέχει τὴν β.ἀ. γωνίαν τῆς Ἀφρικῆς καὶ χωρίζεται ἀπὸ τῆς Ἀσίας διὰ τῆς διώρυχας τοῦ Σουέζ, διὰ τῆς ὁποίας συγκοινωνεῖ ἡ Ἐρυθρὰ θάλασσα μετὰ τῆς Μεσογείου. Ἡ Αἴγυπτος κατέχει πρὸς ν. καὶ πρὸς δ. μεγάλας ἐκτάσεις, αἵτινες εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἔρημοι, τὰ δὲ καλλιεργήσιμα μέρη τῆς Αἰγύπτου ἀνέρχονται εἰς 30,000 τετραγ. χιλιόμετρα, ἐν οἷς κατοικοῦσιν ὑπὲρ τὰ 7 ἑκατομμύρια κατ. Ἐκ τούτων ὑπὲρ τὰ 5 ἑκατομ. εἶναι Φελλάχοι, περὶ τὰς 700,000 Κόπται, οἱ δὲ λοιποὶ εἶναι Ἀραβες, Τούρκοι καὶ διάφοροι Εὐρωπαῖοι, ἐν οἷς περὶ τὰς 100,000 Ἕλληνες. Οἱ Κόπται καὶ οἱ Φελλάχοι κατὰγονται ἐκ τῶν ἀρχαίων Αἰγυπτίων, ἀλλ' οἱ μὲν Κόπται εἶναι χριστιανοί, οἱ δὲ Φελλάχοι εἶναι Μωαμεθνοί, ὁμιλοῦντες τὴν Ἀραβικὴν γλῶσσαν.

Ἡ Αἴγυπτος πρὸς ἀ. ἔχει τὰ Ἀραβικὰ ὄρη καὶ πρὸς δ. τὰ Λιβυκὰ, ἐν τῷ μεταξύ δὲ ἀπλοῦται χώρα πεδινή, ἥτις εὐρυνομένη πρὸς β. καταλήγει εἰς τὴν θάλασσαν. Τὴν πεδιάδα ταύτην διαρρέει ὁ Νεῖλος, ὁ μέγιστος ποταμὸς τῆς Ἀφρικῆς, ὁ ὁποῖος πηγάζει ἐκ τῆς παρὰ τὴν Ἰσημερινὴν χώρας καὶ ρεῖν πρὸς β. ἐκβάλλει διὰ πολλῶν στομάτων εἰς τὴν Μεσογείον θάλασσαν. Ὁ Νεῖλος κατὰ τὸ θέρος πλημμυρεῖ ἕνεκα τῶν ραγδαίων βροχῶν, αἵτινες πίπτουσιν εἰς τὰ ἐνδοτέρα τῆς Ἀφρικῆς καὶ κατακλύζει ὅλην τὴν πεδιάδα τῆς Αἰγύπτου μεταβάλλων αὐτὴν εἰς ἀπέραντον λίμνην, ὑπὲρ τὴν ὁποίαν ἐξέχουσιν ὡς νησίδια αἱ πόλεις καὶ τὰ χωρία· ἔπειτα δὲ ἀφοῦ τὰ ὕδατα ἐπανέλθωσιν εἰς τὴν κοίτην τοῦ ποταμοῦ, ἡ πεδιάς μένει κεκαλυμμένη ὑπὸ παχυτάτης ἰλύος, ἡ ὁποία λιπαίνει θαυμασίως τὴν χώραν καὶ καθιστᾷ αὐτὴν εὐφροωτάτην.

Τὸ κλίμα τῆς Αἰγύπτου εἶναι θερμὸν καὶ διὰ τοῦτο συντελεῖ σπουδαίως εἰς τὴν γονιμότητα τῆς χώρας, ἡ ὁποία σπεύρεται δις καὶ τρίς τοῦ ἔτους ἀποφέρουσα πλεῖστα προϊόντα· τὰ κυριώτερα τούτων

εἶναι οἱ δημητριακοὶ καρποί, τὰ ὄσπρια, ἡ ὄρυζα, ὁ βάμβαξ, τὸ σακχαροκάλαμον καὶ οἱ φοῖνικες.

Ἡ Αἴγυπτος διαιρεῖται εἰς δύο μέρη, τὴν Ἄνω Αἴγυπτον, κειμένην πρὸς ν. καὶ τὴν Κάτω Αἴγυπτον, ἡ ὁποία ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ μέρους ἐκείνου, ὅπου εὐρύνεται ἡ πεδιάς, ὁ δὲ Νεῖλος διακλαδοῦται καὶ σχηματίζει τὸ λεγόμενον Δέλτα μέχρι τῶν παραλίων τῆς Μεσογείου θαλάσσης.

Ἐπισημότεραι πόλεις τῆς ὅλης Αἰγύπτου εἶναι τὸ Κάϊρον ἡ πρωτεύουσα τῆς ἡγεμονίας, κειμένη μεταξὺ τῆς Ἄνω καὶ Κάτω Αἰγύπτου καὶ ἔχουσα 375000 κατ. Πλησίον αὐτῆς εἶναι αἱ τρεῖς μεγάλαι πυραμίδες, τὰς ὁποίας ἀνήγειραν πρὸ χιλιᾶδων ἐτῶν οἱ βασιλεῖς τῆς ἀρχαίας Αἰγύπτου· ἡ μεγίστη τῶν πυραμίδων εἶναι ἡ πυραμὶς τοῦ Χέοπος ἔχουσα 140 μέτρων ὕψος. Ἐν δὲ τῇ Κάτω Αἰγύπτῳ ἐπισημότερα πόλεις εἶναι ἡ Ἀλεξάνδρεια, τὴν ὁποίαν ἔκτισεν ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος, ἔχουσα μέγα ἐμπόριον καὶ 230000 κατ. ἐν οἷς πολλοὶ καὶ πλουσιώτατοι Ἕλληνες, Πρὸς ἀ. αὐτῆς εἶναι τὸ Πορτ-Σαῖδ εἰς τὴν βόρειον εἰσόδον τῆς Σουεζίου διώρυχος, ἐν τῷ μέσῳ δὲ τοῦ Δέλτα εἶναι ἡ Τάντα ἔχουσα 35000 κατ. δι' αὐτῆς διέρχεται ὁ σιδηρόδρομος, ὅς τις ἐνώνει τὴν Ἀλεξάνδρειαν μετὰ τοῦ Καίρου. Ἡ ἡγεμονία τῆς Αἰγύπτου περιέρχεται διαδοχικῶς εἰς τοὺς ἀπογόνους τοῦ Μεχμέτ Ἀλῆ· ὁ δὲ ἡγεμὼν αὐτῆς λέγεται ἀντιβασιλεὺς ἢ Κεδίβης (Μέγας Κύριος) καὶ κυβερνᾷ τὴν χώραν ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τῆς Ἀγγλίας ἡ ὁποία κατέλαβε στρατιωτικῶς τὴν Αἴγυπτον τῷ 1882 καὶ ἔκτοτε κατέχει αὐτήν.

Ἐν τῇ β. παραλίῳ τῆς Ἀφρικῆς κεῖνται προσέτι ἡ ἡγεμονία τῆς Τύνιδος ἀποτελουμένη ἐξ Ὀθωμανῶν καὶ ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Γαλλίας.

Ἡ Ἀλγερία αὕτη ἀπετέλει ἄλλοτε δημοκρατίαν ἐκ πειρατῶν Ὀθωμανῶν φοβερῶν. Τώρα εἶναι σπουδαία ἀποικία τῆς Γαλλίας· πρωτεύουσα Ἀλγερίον.

Τὸ Μαρόκκον πρὸς β.δ. μέρος τῆς Ἀφρικῆς κατοικεῖται ἐπίσης ὑπὸ Μουσουλμάνων καὶ κυβερνᾶται ὑπὸ τυραννικωτάτου Σουλτάνου· πρωτεύουσα Μαρόκκον· δευτέρα καθέδρα τοῦ Σουλτάνου εἶναι τὸ Φέζ.

Α Μ Ε Ρ Ι Κ Η

Ἡ Ἀμερικὴ λέγεται καὶ Νέος Κόσμος, ἀνεκαλύφθη δὲ ὑπὸ τοῦ Χριστοφόρου Κολόμβου τῷ 1492 μ. Χ. Ἡ ἡπειρος αὕτη ἐκτείνεται ἐν τῷ δυτικῷ ἡμισφαιρίῳ ἀπὸ τῶν βορείων πολικῶν χωρῶν μέχρι τῆς νοτίου κατεψυγμένης ζώνης, ὀρίζεται δὲ πρὸς Α ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ, πρὸς Δ ὑπὸ τοῦ Εἰρηνικοῦ καὶ πρὸς Β ὑπὸ

Βορείου Παγωμένου Ὠκεανοῦ. Ἡ Ἀμερικὴ εἶναι ὀλίγον μικροτέρα τῆς Ἀσίας καὶ σύγκειται ἐκ δύο μεγαλειτέρων τμημάτων, τὰ ὅποια συνέχονται διὰ μακροῦς λωρίδος ξηρᾶς· ἐκ τούτων τὸ μὲν πρὸς βορρᾶν λέγεται Βόρειος, τὸ δὲ πρὸς νότον Νότιος Ἀμερικὴ, ἡ δὲ συνάπτουσα αὐτὰς χώρα Μέση ἢ Κεντρικὴ Ἀμερικὴ.

Μεταξὺ τῆς Βορείου καὶ τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς ὑπάρχουσι πολλὰ νῆσοι ἐγκατεσπαρμέναι ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ Ὠκεανῷ, αἵτινες λέγονται Δυτικαὶ Ἰνδαί. Ἡ Ἀμερικὴ ἔχει μίαν μεγάλην ὄροστοιχίαν, ἡ ὁποία ἐκτείνεται ἀπὸ β. πρὸς ν. καὶ κατέχει τὸ δυτικὸν μέρος ἀμφοτέρων τῶν τμημάτων. Πολλὰ τῶν ὀρέων τῆς Ἀμερικῆς εἶναι ἡφαιστειώδη, ἄλλα δὲ πάλιν ἐγκρύπτουσι πολὺν χρυσὸν ἀφθονώτατον ἄργυρον καὶ πολλὰ ἄλλα ὀρυκτά, τὰ πλεῖστα δὲ περικαλύπτονται ὑπὲρ μεγαλοπρεπεστάτων θαλάσσης, ἐν οἷς διακτινῶνται φοβερῶτατα θηρία καὶ ἄλλα ζῷα. Ὅλον τὸ ἄλλο μέρος τῆς Ἀμερικῆς εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον πεδινόν, πολλυχρὸν δὲ καλύπτεται ὑπὸ γιγαντιαίων δασῶν καὶ διαρρέεται ὑπὸ πολλῶν καὶ μεγάλων ποταμῶν, ἐξ ὧν ὁ Μισισσιππὴς ἐν τῇ Βορείῳ καὶ ὁ Ἀμαζόνιος ἐν τῇ Νοτίῳ Ἀμερικῇ εἶναι οἱ μέγιστοι ποταμοὶ τοῦ κόσμου.

Ἡ Ἀμερικὴ ἔχει ποικιλίαν κλιμάτων, ἐν τῇ διακεκαυμένη ζώνῃ τὸ κλίμα εἶναι θερμὸν, ἐλαττέρωθεν αὐτῆς εἶναι εὐκραές, εἰς δὲ τὰς χώρας τὰς κειμέναις πρὸς τοὺς πόλους εἶναι ψυχρὸν καὶ διὰ τοῦτο ἡ ἡπειρος αὕτη τρέφει τὰ ζῷα ὅλων τῶν ζωνῶν καὶ παράγει τὰ προϊόντα ὅλων τῶν κλιμάτων. Οἱ κάτοικοι τῆς Ἀμερικῆς ἀνέρχονται εἰς 122 ἑκατομ. ἐκ τῶν ὁποίων ὑπὲρ τὰ 70 ἑκατομ. ἀνήκουσιν εἰς τὴν Κεντρικὴν φυλὴν, οἱ δὲ λοιποὶ εἰς τὴν Ἀμερικανικὴν, τὴν Αἰθιοπικὴν καὶ τὴν ἐκ τῆς ἐπιμιξίας τῶν τριῶν τούτων παραχθεῖσαν Μισσισσιππὴν φυλὴν.

Ἡ Ἀμερικὴ περιλαμβάνει πολλὰ κράτη δημοκρατικῶς κυβερνόμενα· τὸ μέγιστον τούτων εἶναι αἱ Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι τῆς Βορείου Ἀμερικῆς. αἱ ὁποῖαι σύγκεινται ἐκ πολλῶν μικρῶν κρατῶν ἀποτελούντων ὁμοσπονδίαν. Οἱ κάτοικοι τῶν Ἠνωμένων πολιτειῶν ἀνέρχονται εἰς 60 ἑκατομ. Πρωτεύουσα δὲ αὐτῶν εἶναι ἡ Βασικτῶν καὶ μέγιστη πόλις ἡ Νέα Ὑόρκη ἔχουσα 1,600,000 κατ.

ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ

Ἡ Αὐστράλια εἶναι ἡ ἐλαχίστη τῶν ἡπείρων, ἔχει σχῆμα κυκλωτὲρές καὶ κεῖται πρὸς Ν τοῦ Ἰσημερινοῦ, μεταξὺ τοῦ Ἰνδικοῦ καὶ τοῦ Μεγάλου ἢ Εἰρηνικοῦ Ὠκεανοῦ. Ἡ Αὐστράλια ὀνομάζεται καὶ Νέα Ὀλλανδία, διότι πρῶτοι Ὀλλανδοὶ θαλασσοπόροι ἀνεκάλυψαν τὴν ἡπειρον ταύτην πρὸ 250 περίπου ἐτῶν καὶ ἔδωκαν εἰς αὐτὴν τὸ

ὄνομα τῆς πατρίδος τῶν, ἔπειτα ὁμῶς ἐλησμονήθη καὶ οὐδεὶς πλέον ἐφρόντισε περὶ αὐτῆς, ἕως ὅτου κατελήφθη ὑπὸ τῶν Ἀγγλῶν τῷ 1770.

Πρὸς ΒΑ τῆς Αὐστραλίας εἶναι πολυάριθμα συμπλέγματα νήσων, ἐξ ὧν ὀλίγαι τινὲς κεῖνται ἐν τῷ ἀνατολικῷ ἡμισφαίρειῳ, ὅλαι δὲ αἱ ἄλλαι ἐν τῷ δυτικῷ. Ὁ νησιωτικὸς οὗτος κόσμος λέγεται *Πολυνησία* καὶ *Ὠκεανία*. διότι αἱ νῆσοι αἱ ἀποτελοῦσαι αὐτὸν κεῖνται ἐν τῷ Μεγάλῳ ὠκεανῷ. Ἡ Αὐστραλία δὲν ἔχει τὴν ποικιλίαν, τὴν ὁποίαν ἔχουσιν αἱ ἄλλαι ἡπείροι. Ἡ παραλία αὐτῆς εἶναι μονότονος, τὰ ὄρη μικρὰ καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἄδενδρα, ὀλίγοι μόνον ποταμοὶ ρέουσι δι' ὅλου τοῦ ἔτους, ἐν δὲ τῷ ἐσωτερικῷ τῆς χώρας σπανιώτατα βρέχει. Αἱ πεδιάδες τῆς Αὐστραλίας ἀλλαχοῦ μὲν καλύπτονται ὑπὸ ἀφθονωτάτης πόας, ἀλλαχοῦ δὲ πάλιν ὑπὸ σκληροτάτων θάμνων ἀποτελούντων δάση ἀδιάβατα.

Τὸ κλίμα αὐτῆς πρὸς Β μὲν εἶναι θερμὸν, πρὸς Ν δὲ εὐκραές. Τὰ ζῷα καὶ τὰ φυτὰ τῆς Αὐστραλίας εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ διάφορα τῶν ἄλλων ἡπείρων καὶ πολὺ παρὰδοξα. Ἐκεῖνο ὅμως, τὸ ὁποῖον προσείλκυσε τοὺς Εὐρωπαίους, εἶναι τὰ πλούσια χρυσορυχεῖα, τὰ ὅποια ἀνεκαλύφθησαν ἐν τῇ Αὐστραλίᾳ πρὸ 50 περίπου ἐτῶν, σήμερον δὲ οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἀνέρχονται εἰς 3 ἑκατομ. ἀποτελοῦντες πέντε αὐτονόμους πολιτείας ἐξαρτωμένας ἐκ τῆς Ἀγγλίας. Οἱ πλεῖστοι τῶν κατοίκων τῆς Αὐστραλίας ἐπεδόθησαν εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν, εἰσαγαγόντες ἐξ Εὐρώπης τὰ χρησιμώτερα τῶν ζώων καὶ τῶν φυτῶν, ἅτινα ἀποφέρουσιν εἰς αὐτοὺς πολὺ περισσότερα κέρδη ἀπὸ τὰ χρυσορυχεῖα. Ἐπισημότεραι πόλεις τῆς Αὐστραλίας εἶναι ἡ Σίδνεϋ καὶ ἡ Μελβούρνη.

Τ Ε Λ Ο Σ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ

ΜΙΧΑΗΛ Ι. ΣΑΛΙΒΕΡΟΥ

1899

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000160700

Γρα

Δ!

Παταύωρα

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΑΝ

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΜΙΧΑΗΛ Ι. ΣΑΛΙΒΕΡΟΥ

— EN AΘΗΝΑΙΣ —

Τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς
Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως

Πρὸς τὸν κ. Ν. Μεταξῶν.

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὸν νόμον ΒΤΓ' τῆς 12ης Ἰουλίου 1895, τὸ σχετικὸν Β. διάταγμα τῆς 28ης Ὀκτωβρίου ἰδίου ἔτους, τὰς προκηρῦξεις περὶ διαγωνισμοῦ διδακτικῶν βιβλίων τῆς στοιχειώδους ἐκπαίδευσως καὶ τὴν ἐκθεσιν τῆς οἰκείας ἐπιτροπείας, δηλοῦμεν ὑμῖν, ὅτι ἐγκρίνομεν τὴν ὑφ' ὑμῶν εἰς τὸν διαγωνισμόν ὑποβληθεῖσαν **Γεωγραφίαν** ὅπως εἰσαχθῇ ἐπὶ πενταετίαν ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς σχολικοῦ ἔτους ὡς διδακτικὸν βιβλίον διὰ τοὺς μαθητὰς τῆς Δ' τάξεως τῶν δημοτικῶν σχολείων, δημοσίων, δημοσυντηρητῶν καὶ ιδιωτικῶν. Καλεῖσθε δ' ὅπως ἐκτελέσητε τὰ ὑπὸ τοῦ εἰρημένου νόμου κλπ. ὑπαγορευόμενα καὶ τὰς ὑπὸ τῆς ἐπιτροπείας ἀναγραφόμενας παρατηρήσεις.

Ὁ Ὑπουργός
ΑΘ. ΕΥΤΑΞΙΑΣ

Στέφ. Μ. Παρίσης

ΒΡΓΑ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΣ

ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΑ ΔΙΑ ΤΗΝ ΠΕΝΤΑΕΤΙΑΝ 1899—1904

ΙΕΡΑ ΙΣΤΟΡΙΑ τῆς II- Διαθήκης

ΙΕΡΑ ΙΣΤΟΡΙΑ τῆς Κ. Διαθήκης

ΙΣΤΟΡΙΑ τῆς Νεωτέρας Ἑλλάδος συνταχθεῖσα βιογραφικῶς μετ' εἰκόνων.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ τῆς Νέας Ἑλληνικῆς γλώσσης μετὰ πολλῶν πινάκων τῶν ρημάτων τῆς καθωμίλημένης. Ἐκδόσις τετάρτη βελτιωμένη.

ΠΡΑΚΤΙΚΑ Μαθήματα Ὁρθογραφίας :

Τεῦχος Α' διὰ τὴν Β' τάξιν τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου

» Β'. » » Γ' » » » »

» Γ'. » » Δ' » » » »

» Δ'. » » Ε' » » πλῆρους Σχολ. καὶ Α' τοῦ Ἑλληνικοῦ